Олег Авраменко

Небо, повне зірок

Олег Авраменко

Н Е Б О, П О В Н Е З І Р О К

Минуло вже чотири сторіччя відтоді, як було відкрито шлях до інших зірок. Проте людство й далі залишається в полоні Сонячної системи, змушене або тіснитись на перенаселеній Землі, або ледь животіти на холодному Марсі. У Великому Космосі чимало придатних для жит-тя планет, але дістатися до них пощастило лише небага-тьом обраним. Таких людей, здатних пройти через пекло гіпердрайву, називають резистентними. Один з них — капітан вантажного корабля „Кардиф“ Ерік Мальстром, якому судилося змінити майбутнє всієї людської цивілі-зації.

olegawramenko@yandex.ua
avalon.gondor.ru

Розділ 1
Новачки

Я вже й забув, яке небо на Марсі — брудно-синє, майже сіре, вкрите жовтавими перистими хмарами. Я відвикнув від тутешнього розрідженого повітря, сухого колючого вітру і жорстокого холоду, що проймав аж до самих кісток. Але найнеприємнішим був всюдисущий марсіанський пісок, який миттю забився під одяг і зарипів у ме-не на зубах, щойно я вийшов назовні через пасажирський люк шатла й зробив кілька кроків униз по трапу.

Марс залишався Марсом — суворою, неприязною планетою. За п'ять сторіч тераформування його вдалося пристосувати до людського життя, але перетворити на квітучий, благодатний світ виявилося не до снаги. В ре-зультаті вийшла така собі суміш Сибіру, Сахари й Гіма-лайського високогір'я.

Слідом за мною по трапу спустилася Краснова. Її струнку постать щільно огортав утеплений кітель з електронагрівом, тому, на відміну від мене, одягненого в зви-чайний мундир, вона почувалася цілком комфортно на холодному марсіанському вітрі. Ми разом дивилися на невеликий білий ґравікар з широкою зеленою смугою вздовж корпусу, що саме відчалив від будівлі космопорту і швидко помчав над літним полем, прямуючи в наш бік.

Я згадав той день, коли на такому ж шкільному карі (а може, й на цьому самому) мене, чотирнадцятирічного хлопчиська, підвезли до орбітального шатла й представили капітанові корабля „Амстердам" Ґільєрмо Лопесу — моєму першому командирові. Під його орудою я прослужив до двадцяти років, потім Лопес перевівся в Дослідницький Департамент, і капітаном „Амстердама" став старший помічник Бережний, а я посів його місце другого пілота і старпома. Втім, на цій посаді я пробув недовго, ли-

ше три з половиною роки, після чого здійснив черговий кар'єрний стрибок і отримав під своє командування корабель „Кардиф". І ось тепер настала моя черга приймати новачків.

— П'ятнадцять років не була на Марсі, — задумливо промовила Краснова. — Відколи закінчила школу. А ти, кеп?

— Тринадцять, — відповів я. — Також після школи. І ніколи не хотів повернутися.

Ми обмінялися розуміючими поглядами. Мало хто з випускників Марсіанської Зоряної Школи мав теплі чи бодай ностальґічні почуття до своєї альма-матер. Сім ро-ків навчання в ній були аж ніяк не найкращою порою на-шого життя. Школа відібрала в нас дитинство, і цього ми їй вибачити не могли. Та це зовсім не означає, що ми шко-дували про минуле. Якби можна було повернути час на-зад і заново прожити шкільні роки, то особисто я залишив би все як є. Інші, гадаю, вчинили б так само.

Ґравікар зупинився, і з нього вийшло троє підлітків у кадетських формах — два хлопця та дівчина; в руках во-ни тримали валізи з особистими речами. А супроводжу-вав їх, на мій превеликий подив, той самий капітан Лопес. Після його переходу в Дослідницький Департамент (або, скорочено, Досдеп) ми більше не зустрічалися: „Амстер-дам" перевели на найдовший колоніальний маршрут, до планети Есперанса, а Лопес місяцями пропадав у далеких експедиціях, і так уже склалося, що наші шляхи жодного разу не перетнулись. Зате, як і раніше, в інформаційних мережах Землі та інших планет регулярно з'являлися йо-го нові статті з астрофізики. Причому особливо шукати не доводилося — всі провідні університети неодмінно вно-сили їх до своїх каталогів найважливіших новинок. Капі-тан Лопес був не лише астронавтом, але й знаним науков-цем.

Мене вразило, як сильно він постарів за ці роки — йо-го постать втратила колишню виправку, набула огрядно-сті, обличчя вкрилося густим мереживом зморшок, а з-

під форменого кашкета вибивалося геть уже сиве волос-ся. І він більше не був капітаном — на його погонах ви-блискували адміральські зірки.

Після обміну привітаннями, Лопес сказав:

— Ось, капітане Мальстром, привів вам поповнення. Прошу любити й шанувати. — Відтак повернувся до своїх підопічних, які з боязкою цікавістю позирали на нас з Красновою. — Ну що ж, кадети, ваше навчання закінчилося, тепер починається служба. Гідно несіть високе зва-ння… — Лопес замовк і прокашлявся. — Ет! До біса всі ці промови. Ідіть, хлоп’ята. Щасти вам.

Миттю здогадавшись, що адмірал хоче поговорити зі мною, Краснова запросила новачків пройти до шатла. Вони старанно відсалютували нам і слідом за моїм старшим помічником піднялися по трапу до пасажирського люка.

Лопес провів їх сумовитим поглядом, у якому виразно відчувалася заздрість старості до юності. Потім знову по-дивився на мене.

— Радий нашій зустрічі, Еріку. Як там у тебе, все гаразд?

— Гріх нарікати, — відповів я. — Як бачите, вже командую кораблем.

Адмірал кивнув:

— Я був дуже гордий за тебе, коли ти став капітаном. Не здивуюсь, якщо ще до тридцятиріччя одержиш другий ранґ.

Я недбало стенув плечима.

— Звання для мене не головне. Я хотів би перевестися в Досдеп. Уже зондував ґрунт з приводу нового крейсера, дізнавався, чи є сенс подавати рапорт після оголошення про набір екіпажу. Але в штабі мене відрадили. Сказали, що мою кандидатуру навіть не розглядатимуть. Мовляв, я ще маю набратися досвіду.

— І це справді так, — сказав Лопес. — Ти з молодих та ранніх, проте справжній досвід усе-таки приходить з роками. А командувати дослідницьким кораблем — велика відповідальність. Якби ти був просто другим пілотом, ні-

яких проблем з переведенням не виникло б — у начальства ти на гарному рахунку. Але ж ти не погодишся на по-ниження в посаді, правда?

— Звичайно, не погоджуся, — підтвердив я. — Якось уже звик бути капітаном. До цього дуже швидко звикаєш.

— Отож-то й воно. Тому наберись терпіння й чекай на свій шанс. В середньому щопівтора року в Досдепі звіль-няється одна капітанська посада. Тобі лише двадцять сім, часу попереду багато. Твоя кар'єра тільки починається. — Він мимоволі зітхнув.

А я запізніло збагнув, що з мого боку було не надто тактовно заводити розмову про Департамент. Кому-кому, а Лопесові ще замолоду була відкрита дорога до нечисленних лав астронавтів-дослідників, проте через сімейні обставини він майже всю свою кар'єру прослужив на вантажних кораблях. Йому було дев'ятнадцять, коли він оженився на дівчині з Таури — найближчої до Землі зоряної колонії, а за два роки по тому вона потрапила в аварію й на все життя стала інвалідом. Лопес любив її й кинути не міг, а перехід у Досдеп означав би його тривалі багато-місячні відлучки. Так він протягом чотирьох десятиліть і літав між Землею й Таурою — спершу другим пілотом, а потім капітаном.

Його дружина померла сім років тому, і тільки тоді Ло-пес став вільним. На той час йому вже виповнилося шіст-десят, зазвичай у такому віці в Дослідницький Департа-мент не беруть, а надто ж на посаду капітана, але для Ло-песа, врахувавши його наукові досягнення, зробили ви-няток. Проте, як і слід було очікувати, ненадовго — вже саме адміральське звання означало, що він пішов з Вели-кого Космосу…

— Ну а ви, адмірале? — обережно запитав я. — Давно вас… е-е… *підкосило*?

Лопес спохмурнів.

— Ще п'ять років тому.

— П'ять років? — перепитав я здивовано. — А я нічого не чув.

— Про це ніхто не знав. Я пішов у відставку лише на початку цього року.

— Ого! — Я був вражений. — Довго ж ви протрималися!

— Атож, довго. Сам такого не чекав. Приховував це від усіх, дурив лікарів — так хотілося протягти до сімдесяти… Але не дотягнув.

— Вас викрили?

— Ні, це було моє власне рішення. Мені ставало дедалі важче переносити тривалий гіпердрайв, нарешті я зрозумів, що вже не можу повною мірою виконувати капітан-ські обов'язки, тому написав рапорт. Прикинувся, ніби в мене щойно почалася друга стадія, і в медкомісії мені по-вірили. Зовсім звільнятися зі служби ще не хотів, проте для випробувача був уже застарий, а штабна посада мене не приваблювала, тому пішов інструктором до школи — короткі польоти для мене поки не проблема.

— І як це, бути вчителем у нашій школі? — поцікавив-ся я.

— Важко, — зізнався Лопес. — Надзвичайно важко. Ніби ходиш по лезу ножа. Варто виказати бодай трохи м'якості, як діти починають вимагати поступок, жаліються, що не встигають з завданнями, і в результаті гальмується весь навчальний процес. Зайва суворість теж не до добра — тоді учні стверджуються на думці, що такому викладачеві все одно не догодиш, хоч як не старайся… — Лопес похитав головою. — Мені геть не подобається, що ми так завантажуємо дітей, змушуємо їх працювати з ран-ку до ночі, майже не залишаємо їм часу для дозвілля — а лише для відпочинку. Це неправильно, несправедливо… та інакше не можна.

Я це розумів. Ми всі розуміли. Наш Зоряний Флот і без того відчував хронічний брак кадрів — і що далі, то дуж-че. А кожен зайвий рік навчання означав втрату ще понад сотні спеціалістів.

— Боюся, ви недовго протримаєтесь на цій роботі, — сказав я відверто. — Ви чудовий командир, гарний на-

ставник, але надто добра та чуйна людина для шкільного вчителя.

Лопес хмикнув.

— Гадаєш, інші викладачі безсердечні? Вони також люди, їм також шкода дітей… Хоча, можливо, ти маєш рацію. Майбутнє покаже. Якщо не зможу втриматися в школі, піду працювати в університет, читатиму лекції з астрофізики. Мене, до речі, вже запрошують — але ні на Землі, ні на Марсі я не залишусь. Виберу одну із зоряних колоній… Будь-яку, окрім Таури. — При цьому в його погляді промайнув затамований біль. — Найпевніше, Цефею.

— В Есперо-Сіті теж непоганий університет, — заува-жив я.

Він силувано всміхнувся.

— Аґітуєш за свою планету? Бачу, ти по-справжньому прив’язався до Есперанси.

— Так, прив’язався, — підтвердив я. — За ці сім років вона стала моїм домом. Можливо, я упереджений, але вважаю її найкращою з усіх колоній.

— Твою думку поділяють чимало наших колеґ. Я роз-глядаю Есперансу як один з можливих варіантів. А точні-ше — як другий після Цефеї. Проте остаточно ще не ви-рішив. — З цими словами він позирнув на годинника. — Гаразд, Еріку, мені пора. За десять хвилин маю супрово-джувати наступну ґрупу. Хай тобі щастить. І будь для ді-тлахів гарним командиром.

— Намагатимусь бути таким, як ви, адмірале.

Коли я піднявся на борт шатла, Краснова чекала мене на виході зі шлюзової камери.

— Як там новачки? — запитав я.

— Сидять тихо, мов мишенята, — відповіла вона з яв-ним несхваленням у голосі. — Розгублені й навіть трохи ображені. Адмірал повівся неправильно — урвав напутню промову, не представив їх тобі як годиться. Я, звичайно, розумію: він хотів, щоб усе було по-простому, без фор-мальностей, але вони цього не оцінили.

— Не біда, — сказав я. — Зараз усе виправлю. А ти йди до кабіни, запитай у диспетчерської дозвіл на зліт.

— Добре, кеп.

Краснова подалася до пілотської кабіни, а я проминув тамбур і ввійшов у пасажирський салон. При моїй появі новачки дружно повставали зі своїх місць.

— Сідайте, — махнув я рукою. — І можете зняти кітелі, тут досить тепло.

Вони дослухались моєї поради. Тим часом я влаштувався в кріслі навпроти і зміряв усіх трьох допитливим поглядом. Мені ще вчора надіслали їхні документи, проте я не став навіть відкривати файли, бо хотів познайомитися з новими членами команди особисто. Перше враження — найважливіше, і я не збирався псувати його під впливом чиєїсь сторонньої думки.

Двоє хлопців зовні становили цілковиту протиле-жність один одному. Перший був рудий, з грубими ри-сами обличчя, рясно вкритого ластовинням, високий на зріст, міцної статури. Другий — невисокий тендітний блондин з ясно-синіми очима й по-дівочому вродливим лицем. Він здавався набагато молодшим за свого рудого товариша, хоча насправді усім їм було по чотирнадцять років. Що ж до дівчини, то нічим особливим вона не ви-різнялася — худорлява кароока шатенка, досить симпа-тична, але не така гарна, як менший з хлопців.

Я вже збирався заговорити до них, коли ввімкнувся ін-терком і пролунав голос Краснової:

— Кеп, диспетчерська дала дозвіл на зліт.

— От і добре, — сказав я. — Поїхали.

— Прийнято. Починаю руління. Ґравікомпенсатори задіяні.

Я відчув, як крісло піді мною трохи просіло, а тіло налилося додатковою вагою — Краснова ввімкнула на борту шатла штучну ґравітацію і довела її рівень до стандартної одиниці. Новачки відреаґували на це нормально: всі троє були родом з Землі, а в шкільному гуртожитку для землян і вихідців з зоряних колоній підтримувалася земна сила

тяжіння, щоб учні не відвикали від нормальної ґравітації (а з уроджених марсіан комплектувалися окремі екіпажі).

В салоні почулося слабке гудіння від запущених термоядерних двигунів — звукоізоляція ніколи не буває ідеальною. Ми четверо повернулися до найближчого ілюмінатора. Шатл залишив стоянку і по рулівній доріжці виїхав на злітну смугу. Після короткого розгону маши-на здійнялася в небо і стала стрімко набирати висоту. В принципі, ми могли б злетіти й на антиґравах, проте Кра-снова, як і кожен пілот, полюбляла реактивну тягу й ко-ристувалася нею за першої-ліпшої нагоди.

— Приблизно через півгодини прибудемо на орбітальну станцію і звідти перейдемо на наш корабель, — сказав я новачкам. — Там, як і належить, представлю вас екіпажеві. А поки познайоммося. Я капітан третього ра-нґу Мальстром, командир міжзоряного транспорту „Кар-диф“, на якому ви будете служити. Маю надію, ми непога-но спрацюємося. — Я зробив коротку паузу й подивився на дівчину. — Тепер твоя черга.

Вона миттю схопилася, мов підкинута пружиною, і за-торохкотіла:

— Кадет Хаґрівз, сер! Основна спеціальність — пілотування й навіґація. Додаткові спеціальності — інформа-тика та зв’язок, системи гіпердрайву. Знання мов: вільне володіння — анґлійська, іспанська; зі словником — німе-цька, портуґальська, італійська.

Я поморщився.

— Заради Бога, сідай! Не стрибай, як кенґуру. — Дівчина збентежено присіла, і я, вже м’якшим тоном, запитав: — То як тебе звати?

— Кадет Хаґрівз, сер. Марша Хаґрівз.

— Дуже мило, Маршо, — сказав я. — Чи, може, тебе краще називати Марсі?

— Ну… Так, сер. Я більше звикла до Марсі. Так мене всі називали в школі. Марсі на Марсі… — Вона ніяково кліпнула очима. — Це такий каламбур, сер. Моє ім’я і пла-нета.

— Дякую за пояснення, сам би нізащо не здогадався, — іронічно промовив я, чим викликав у дівчини слабку, ледве помітну посмішку. — Отже, Марсі, що вже не на Марсі. Ти мусиш затямити одну річ: я не люблю, коли до мене звертаються „сер“. Мені більше до вподоби „капітан“ або „кеп“. Зрозуміло?

— Так, капітане.

— А вам, хлопці?

— Так, капітане, — хором відповіли обоє.

— От і чудово. Слухайте далі, — провадив я. — Ви вже не школярі, тому забудьте про ці стройові штучки. — Я хотів був додати, що такого штибу „штучки“ були призначе-ні для того, щоб якомога міцніше тримати учнів у шорах. Але потім згадав, що капітан Лопес про це не говорив, по-ки я сам не розібрався. — Зрештою, ми не військові, і я вимагаю від вас просто *розумної дисципліни*. А від того, що ви раз по раз ставатимете струнко, вам не додасться ні розуму, ні знань, ні досвіду. У нас на кораблі не казарма, а дружний і злагоджений колектив, можна навіть сказа-ти, родина з дванадцяти людей — тепер, разом з вами, буде п’ятнадцять. Певна річ, ми підпорядковуємося ста-тутові й дотримуємося субординації — проте без зайвих формальностей. У позаслужбовий час ваші старші колеґи зазвичай називатимуть вас на ім’я, а під час вахти вживатимуть прізвище. Ви звертайтеся до них за званням чи посадою, не додаючи „сер“, „мем“ або їхні аналоґи іншими мовами. І до вашого відома: старший помічник Красно-ва воліє, щоб її називали „старпом“, а головний інженер Штерн — просто „шеф“, і йому байдуже, що у військових так звертаються до сержантів та старшин. Вам ясно?

Всі троє підтвердили, що ясно, і ми продовжили знайомство. Рудого хлопця звали Мілош Сабліч, він був інженером широкого профілю — рідкісний випадок для свіжоспеченого випускника. Це означало, що він оволодів усіма інженерними спеціальностями, які викладали у школі.

— А яка з них основна? — запитав я.

— Всі, — самовдоволено відповів Мілош. — За кожною я пройшов повний курс і отримав найвищі бали.

Зрозуміло, круглий відмінник. У школі я таких не полюбляв, вони дратували мене своєю „правильністю“. А подорослішавши, як правило, ставали бездушними суха-рями. Я егоїстично потішився від того, що з Мілошем зде-більшого матиме справу наш головний інженер, і повер-нувся до худенького хлопця:

— Ну, а ти?

— Симон Ґарньє, — несміливо представився той, — господарча служба. Додаткова спеціальність… — тут він зам’явся, а його вуха почервоніли, — польові операції.

Губи Мілоша вигнулися в глузливій посмішці, а от у Марсіних очах виразно промайнуло співчуття. Всіх школярів, хто не проходив за „титульними“ спеціальностями пілотів або інженерів, неодмінно готували до польових операцій — під цим розумівся весь комплекс навичок, не-обхідних для висадки на невивчені планети у складі де-сантних ґруп. Через свою тендітну статуру Симон нітро-хи не годився на роль безстрашного підкорювача інших світів. Та й особливим розумом, вочевидь, не відзначав-ся, раз не спромігся отримати ніякої іншої кваліфікації, окрім господарника.

Проте навіть такий простий хлопець, як він, стано-вив величезну цінність. Адже в Зоряний Флот прийма-ли зовсім не за розумовими здібностями і не за фізични-ми даними, а за іншими критеріями. Вірніше, за одним-єдиним, який називався резистентністю. І ніякого кон-курсу не існувало — брали всіх поспіль, ще й нарікали на гострий брак кадрів.

— Твоя друга спеціальність нам не знадобиться, бо наш корабель вантажний, а не дослідницький, — заспо-коїв я Симона. — А от перша стане вельми в пригоді. Від-коли наш стюард пішов на пенсію, всіма господарськими справами в нас займається технік Карла Бекер. От тільки на камбузі від неї користі мало — кулінар з неї дуже кеп-ський. Сподіваюсь, ти добре готуєш?

— Ну… непогано.

Марсі за шкільною звичкою (ох, і довго ж від неї позбавлятиметься!) підняла руку. Я кивнув їй.

— Симон прибідняється, капітане, — сказала вона. — Він *дуже добре* готує. Моя подруга, яка разом з ним ви-вчала кулінарію, розповідала, що він завжди, *на кожно-му уроці*, був найкращим у їхньому класі.

— Це чудово, — промовив я з неприхованим задоволенням. — Виходить, нам дуже пощастило.

Симон був улещений моїми словами — і навіть не стільки словами, скільки моїм тоном. А Мілош тихенько пирхнув, демонструючи свою зневагу до такої „несерйозної“ професії. Дурний, зарозумілий хлопчисько! Він просто не розуміє, як це — тижнями харчуватися всухом’ятку або нашвидкуруч приготованими напівфабрикатами.

— От ми й познайомилися, — підсумував я. — Тепер про те, що чекає вас на кораблі. Ти, Симоне, отримаєш у своє розпорядження камбуз. Про інші обов’язки стюарда поки не думай: зараз твоя головна і єдина задача — году-вати команду. Безпосередньо будеш підпорядковуватися старшому техніку Морено. Що ж до тебе, Мілоше, то тво-їм прямим начальником, ясна річ, буде шеф Штерн. Він і вирішить, чим конкретно ти займешся. Ну, а ти, Марсі, пі-деш під мою руку, станеш третім пілотом. Відповідно ми будемо й вашими наставниками. Не соромтеся звертати-ся до нас зі своїми проблемами. А як виникне бажання продовжити освіту — розраховуйте на нашу допомогу й підтримку.

— Так, капітане, — негайно озвалася Марсі, скориставшись моєю паузою. — Це дуже добре. У школі я вивчала ще три спеціальності, але мені трішечки забракло, зовсім трішечки, щоб скласти іспити. Я б хотіла це випра-вити.

Я похитав головою:

— Не варто поспішати. Найближчі кілька місяців не раджу вам думати про навчання. Зосередьтеся на виконанні своїх службових обов’язків. Порівняно зі школою,

ви матимете набагато більше вільного часу — але й відповідальність незмірно зросте. Тому на дозвіллі відпочи-вайте й розважайтеся. Якомога більше спілкуйтеся з че-нами команди, грайте в ігри, слухайте музику, дивіться фільми, читайте книжки.

Мілош недбало скривився. Я зрозумів, що він точно не читатиме книжок, а єдиною розвагою, яку собі дозволить, будуть регулярні заняття у спортзалі. Решту часу проводитиме за навчанням, прагнучи ще більше розширити свій широкий інженерний профіль. Хлопець явно був безнадійний…

Марсі знову підняла руку.

— Капітане, а коли ми відбуваємо в рейс?

— Через шістнадцять годин, — відповів я. — Завтра о восьмій тридцять за бортовим часом. Порт призначення — Цефея. Звичайно ми працюємо на маршруті „Земля — Есперанса“, та іноді, як от зараз, нас надсилають і до інших планет.

— Поведемо на буксирі баржу?

Я, звісно, не став пояснювати їй, що за неписаними правилами Зоряного Флоту корабель з новачком-пілотом на борту свій перший рейс здійснює з мінімальним на-вантаженням. Натомість сказав:

— Цього разу баржі не буде. Ми маємо інше, дуже від-повідальне завдання — веземо чергову ґрупу дітей.

— Тобто партію ембріонів? — уточнив Мілош.

Я подивився на нього довгим поглядом. Потім повіль-но й чітко відповів:

— Саме так. Проте ми звикли називати їх дітьми.

Розділ 2
„Кардиф“

Наступного дня я прокинувся трохи раніше ніж звичайно — о шостій ранку, щоб без поспіху здійснити обхід корабля перед призначеним на восьму тридцять стартом.

Проте виявилося, що я був не самою ранньою пташкою, мене випередив Симон Ґарньє, якому не терпілося чим-швидше взятися до обов’язків на камбузі (вчора ввечері він встиг лише оглянути своє нове господарство).

Я виявив це, коли надіслав кухонному автоматові замовлення на стандартний сніданок, а за хвилину, замість звичної піци з грибами, отримав по міні-ліфту навдивовижу смачну м’ясну запіканку і грецький салат — чи не смачніший за запіканку. Навіть кава була якась особлива; я пив її неквапно, смакуючи кожен ковток, і з почуттям глибокого задоволення думав про те, що тепер маю повністю укомплектований екіпаж для корабля такого класу, як „Кардиф“, — три пілоти (включно зі мною), п’ять інже-нерів, п’ять техніків, лікар і кухар-стюард. Останній фор-мально також належав до техніків — у Зоряному Флоті не існувало рядових та старшин, а всі астронавти поділяли-ся на техніків і офіцерів; проте стюардів, через їхнє осо-бливе становище на кораблі, було заведено відносити до окремої категорії.

Починаючи передстартовий обхід, я насамперед зазирнув до камбузу, де Симон якраз завантажував у ліфт сніданок для Ольги Краснової та її чоловіка Теодора Штерна. Служба подружжя на одному кораблі була звичним явищем у Зоряному Флоті. Окрім Краснової та Штерна, у нас на „Кардифі“ було ще дві пари — інженер Анна Ґамбаріні зі старшим техніком Хуаном Морено і технік Марі Лакруа з заступником головного інженера Жорже Олівейрою.

Коли я похвалив Симона за розкішний сніданок, він весь просяяв і швиденько приготував мені другу чашку кави.

— І все-таки, Симоне, — сказав я, — не раджу тобі надто рано вставати. Прокидайся разом з рештою команди о сьомій ранку. Снідати ми звикли на швидку руку. Наш попередній стюард займався лише обідом та вечерею.

— Але ж він мав й інші обов’язки, — зауважив Симон. — А я працюю тільки на камбузі, і сніданки для ме-

не не проблема. Якщо з вечора все наготувати, то вранці залишиться просто ввімкнути духовки й нарізати овочі. Прокидатимусь хвилин на сорок раніше і по всьому.

— Гм… Я б не хотів, щоб ти працював цілісінький день. У тебе має бути вільний час.

Хлопець усміхнувся:

— Часу й так буде вдосталь, капітане. Порівняно зі школою… До того ж я люблю готувати. Для мене це не робота, а задоволення.

Я кивнув:

— Чудово тебе розумію. Для мене робота — також суцільне задоволення. А чим ти ще полюбляєш займатися?

— Читати, — відповів він з таким збентеженим вигля-дом, ніби зізнавався в чомусь непристойному.

У школі читання художньої літератури, звісно, не забороняли, але й не заохочували. Бюрократи з уряду вважали, що це відволікає учнів від занять кориснішими речами. Ці ж бюрократи напевно пояснили б низькі оцінки Симона з більшості шкільних предметів його захоплен-ням „легким чтивом“. А я був переконаний, що в хлопця просто душа не лежала до навчання. Бувають такі діти — наче й не дурні, але неохочі багато вчитися. Крім того, як я вже знав з його особової справи, Симон мав суто гумані-тарний склад розуму: він не здав жодного іспиту з техні-чних спеціальностей, зате без особливих зусиль доскона-ло оволодів усіма вісьмома офіційними мовами Федера-ції.

Перш ніж залишити камбуз, я сказав:

— Книжки — це добре, Симоне. Корисно і для розуму, і для серця. Я також люблю читати.

Потім я зайшов до контрольного центру систем життєзабезпечення, який розташовувався в одному відсіку з медчастиною. Цим господарством у нас завідував корабельний лікар, п’ятдесятирічний Сергій Качур — найстарший член екіпажу і єдиний з нас, хто отримав свою основну спеціальність уже не в школі, а в університеті. Медицина завжди була вразливим місцем у підготовці ка-

дрів для Зоряного Флоту. Як свідчила практика, навіть найінтенсивніше навчання не дозволяло зробити з підлітка кваліфікованого лікаря — адже для того, щоб успішно лікувати людей, потрібні не лише знання та практика, а ще й певний життєвий досвід, який приходить лише з ро-ками.

Тому в школі обмежувалися вивченням лише основ медицини, кращі випускники з цієї спеціальності одержували дипломи фельдшерів і медсестер, а майбутніх лікарів набирали вже з чинних астронавтів у двадцятирічному віці. Їх відряджали до медичного центру при Мюнхенському університеті, де вони за чотири роки проходи-ли прискорене навчання й інтернатуру. Як правило, цьо-го вистачало, щоб під час польоту стежити за станом здоров’я екіпажу, лікувати звичайні хвороби і навіть робити найпростіші, але невідкладні операції. Втім, доктор Ка-чур був здатний і на більше, оскільки в період між двадця-тьма п’ятьма і сорока роками тричі проходив чотириміся-чні курси підвищення кваліфікації. Свого часу він споді-вався перевестися в Дослідницький Департамент, де ви-сували значно вищі вимоги до фахових навичок лікарів. На жаль, через різні обставини, його плани так і не здій-снилися.

Доктора Качура на місці я не застав — він також проводив обхід корабля, щоб останній раз перед стартом узяти проби повітря та води в усіх житлових приміщеннях. А пост у контрольному центрі займала технік Сьюзан Ґреґорі, двадцятитрирічна брюнетка с милим веснянкуватим обличчям. Вона зустріла мене трохи сонною усмішкою.

— Доброго ранку, кеп.

— Привіт, Сью, — відповів я. — Як готовність до старту?

Вона глянула на один з дисплеїв, де виводилася діаґностична інформація про стан бортових систем життєзабезпечення.

— Перевірка пішла вже по другому колу. Все працює справно. Наша служба до польоту готова.

— Це добре, — сказав я і пильніше придивився до неї. — Ти що, не виспалася?

Сьюзан похитала головою:

— Якраз навпаки. Вчора зарано лягла, збиралася подивитися перед сном фільм, але майже зразу заснула і проспала десять годин.

— Зрозуміло, — кивнув я. — То ти досі не можеш про-кинутися?

— Та ні, кеп, зі мною все гаразд, — запевнила вона. — Хіба голова… ну, трохи важка. Та це пусте — зараз вип'ю другу чашку кави й буду в нормі. До речі, наш новий кухар готує смачнющу каву.

— Та що там кава! — недбало стенув я плечима. — От запіканка була просто супер. Тобі сподобалася?

— Я не куштувала, — відповіла Сьюзан. — Бо на сніданок їм лише фрукти. Чи ти вже забув?

— Звісно, ні, — відповів я, намагаючись зберегти незворушність. — Просто з голови вилетіло.

Мені завжди ставало ніяково, коли Сьюзан нагадувала про наші колишні стосунки, тому я поспіхом завершив ін-спекцію центру життєзабезпечення й попрямував у кор-мову частину корабля, де розташовувався машинний від-сік.

Сьюзан мені дуже подобалася. Мене вабило до неї бу-квально з першого дня служби на „Кардифі", і вона також не залишалася до мене байдужою. Весь позаминулий рік ми були разом, і я навіть вирішив, що нарешті знайшов собі пару, почав був думати про одруження… але нічого не вийшло.

Я так і не зміг збагнути, яка кішка між нами пробігла. Вочевидь, і Сьюзан цього не розуміла. Не було ні сварок, ні скандалів, просто ми раптово і без будь-якої видимої причини охололи одне до одного. Ще якийсь час намагалися налагодити наші стосунки, та марно. А після чергової короткої відпустки на Есперансі, яку ми вирішили провести нарізно, кожен з нас повернувся з твердою впевненістю, що в особистому плані між нами нічого бути не

може.

Правду кажучи, я очікував, що Сьюзан попросить перевести її на інший корабель. До таких прохань (надто ж коли йшлося про невдалий роман з капітаном) керівництво Флоту ставилося з розумінням і знаходило прийнятне для всіх рішення. Проте рапорт про переведення Сью-зан не подала й продовжувала служити на „Кардифі“, а наші попервах напружені стосунки поступово стали рів-ними і суто професійними.

Хоча не критимусь: у глибині душі я дуже шкодував про наш розрив. І Сьюзан, напевно, також. Проте ні я, ні вона не бажали повернення до минулого…

Рівно о восьмій годині, закінчивши обхід усього корабля, я ввійшов до рубки керування. Там уже перебува-ло троє членів команди — старший помічник Ольга Кра-снова, новоспечений третій пілот Марша Хаґрівз, а та-кож суб-лейтенант Хіроші Йосідо, черговий по містку ін-женер, відповідальний за роботу систем навіґації, засо-бів зовнішнього захисту, спостереження і зв’язку. Марсі прийшла без мого спеціального запрошення, але в повній відповідності з правилами, які вимагали, щоб при відбут-ті корабля в рейс і при його завершенні в рубці були всі штатні пілоти.

Я віддав наказ розпочати остаточну перевірку готовності бортових систем. Краснова з Йосідо взялися до справи, а я підізвав Марсі, що доти скромно стояла попід задньою стіною рубки.

— Вчора ввечері ознайомився з твоєю особовою справою. Виявляється практикум з пілотування та навіґації ти склала найкраще з-поміж усіх цьогорічних випускників.

Дівчина зашарілася від задоволення.

— А я й не знала…

— Тепер знаєш. Вітаю.

— Дякую, капітане. — Вона трохи повагалася, потім запитала: — А я нестиму окрему вахту, чи лише асистуватиму вам та старпомові?

— Отримаєш окрему вахту. Сьогодні у другу зміну. Але я, звичайно, наглядатиму за тобою.

До восьмої тридцять перевірка бортових систем завершилася, і я оголосив старт. З запущеним на повну потужність термоядерними двигунами „Кардиф“ залишив орбіту і став віддалятися від Марса, заглиблюючись у міжпланетний простір. Проте не для того, щоб набрати пев-ну швидкість, причина була в іншому. Всупереч пошире-ній хибній думці, корабель не потребував ніякого розгону для здійснення надсвітлового стрибка — адже, зрештою, рух у природі відносний. Проте перехід у гіпердрайв супроводжувався потужним електромагнітним імпульсом,
і правила безпеки забороняли це робити поблизу населених планет, космічних станцій та інших кораблів, щоб уникнути перешкод у роботі систем зв’язку.

Через чверть години Йосідо доповів:

— Кеп, попередження від Марсіанської Протикосмі-чної Оборони. Попереду виявлено внутрішньосистемний транспорт Азійського Союзу, що йде зустрічним курсом. Швидкість — дванадцять з половиною. Відстань безпе-чна — чотири триста, однак нам радять бути насторожі.

— Зрозуміло. Старпоме, скільки до гіпердрайву?

— Шість хвилин десять секунд, — відповіла Краснова.

— Тоді маємо встигнути. Та про всяк випадок ввімкни додатковий захист, Йосідо. Ще чого доброго їм стукне в голову довбанути в нас із лазерних гармат, а потім заяви-ти, що помилково прийняли корабель за великий метео-рит.

— Силовий екран задіяно, — відзвітував Хіроші.

А Марсі тихо промовила:

— От же ж поганці!

— Не поганці, а просто озлоблені, — сказав я. — Вони звинувачують нас в усіх своїх негараздах. Зокрема вва-жають, що Північна Федерація обмежила їхній життєвий простір. Спочатку на Землі — коли їм не дозволили захо-пити Сибір та Австралію, а потім у космосі — коли ми не пустили їх на Марс.

— І правильно зробили. Вони ж відмовилися брати участь у його тераформуванні. Хотіли прийти на все готове.

— Воно-то так, — погодився я. — За логікою все правильно, але… Треба зважати на те, що Федерація займає добру половину земної суші і при цьому її населення складає лише п’яту частину від загальної кількості мешканців Землі. Нам важко уявити, в яких жахливих умовах живе решта людей. У нас часто нарікають на низький рівень життя, безробіття, брак продовольства, погіршення екологічної ситуації. Проте всі наші біди — ніщо, порівняно з проблемами того ж Азійського Союзу, Ісламської Джамахірії і, особливо, Африканської Республіки. Там коються страшні речі, а ми навіть пальцем не ворухнемо, щоб чимось допомогти… Хіба що купуємо в них резистентних дітей, платимо грубі гроші й лицемірно називаємо це гуманітарною допомогою. Хоча добре знаємо, що левова частка цієї „допомоги“ осідає в кишенях їхніх правителів, а простому народові перепадають хіба жалюгідні крихти.

При моїх останніх словах Марсі не стрималася й нишком поглянула на Йосідо. Двадцятидворічний Хіроші помітив це і силувано посміхнувся.

— Чого зиркаєш, мала? Либонь вирішила, що раз я косоокий, то вже й „куплений“? — Він зображав іронію, хоча насправді йому було прикро. — До твого відома, я не китаєць, а японець, і моя країна — член Федерації.

Марсі збентежено опустила очі. Втім, її помилку можна було зрозуміти. У Зоряній Школі вона щодня спілкувалася з учнями різних азійських національностей і, певно ж, уміла їх розрізняти за зовнішністю. Проте Хіроші Йосідо, стовідсотковий японець, за дивною примхою природи мав вигляд типового китайця. Незважаючи на ім’я та прізвище, його частенько приймали за „купленого“ — що йому геть не подобалося.

Далі ми мовчки очікували на перший стрибок. Нарешті Краснова оголосила:

— Машинний відсік доповідає про готовність до гі-

пердрайву. Починаю тридцятисекундний відлік.

Я звично кинув погляд на дисплей, де виводилися характеристики пульсу членів команди — за правилами, кожен мусив носити на зап'ястку спеціальний браслет з сенсором. Покази свідчили, що ніхто з екіпажу не спить. Гіпердрайв був несумісний зі сном.

Тридцять секунд спливло і ми ввійшли у надсвітловий стрибок — спокійно й буденно, як робили це без-ліч разів. При переході в гіпердрайв усі люди на кораблі відчули легку загальмованість, ніби думки в наших головах зненацька наштовхнулися на невидимий пружний бар'єр. Але вже наступної секунди бар'єр зник і все нормалізувалося. До цього явища, яке астронавти називали „дубодум", ми звикли ще зі шкільних років і давно перестали на нього зважати.

Краснова повідомила:

— Системи гіпердрайву працюють у стабільному режимі. Розрахунковий час стрибка — 8 хвилин 52 секунди. Відстань — 0,47 парсека.

Всі оглядові екрани зяяли чорнотою. Вони нічого не показували, оскільки зовні нічого не було. Навіть вакууму. Ми, астронавти, вживаємо слова „летіти" й „політ", розуміючи під цим послідовність стрибків; але ніколи не називаємо польотом сам стрибок — тим більше, польотом у гіперпросторі. Бо нема ніякого гіперпростору; є лише Абсолютне Ніщо, Відвічна Пустка, яку ми пронизуємо, щоб дістатися до зірок. Пустка, жахливіша, ніж будь-який океан енерґії…

Коли у 2177 році, трохи більше чотирьох століть тому, було розроблено теорію гіпердрайву і створено перший космічний апарат, який за соті частки секунди долав відстань у кілька астрономічних одиниць, все людство тріумфувало. Зорі, що раніше здавалися таким далекими й недосяжними, враз зробилися близькими й доступними. Перед людьми відкрилася дорога у Великий Космос, не обмежений рамками Сонячної системи. Дорога до інших

світів, до нового життєвого простору.

Затамувавши подих, перенаселена Земля стежила за експериментами з тваринами — від мишей до мавп. По-тім медики довго спостерігали за чотириногими астро-навтами, проводили різноманітні тести і врешті дійшли одностайного висновку, що гіпердрайв їм нітрохи не за-шкодив. Настала черга людини… і по всій планеті проко-тився стогін жаху й розчарування.

Надсвітловий стрибок не вбивав людей, але геть по-збавляв їх глузду, перетворював на цілковитих ідіотів. Одна коротка мить гіпердрайву буквально розплавлюва-ла людський мозок, тоді як розум тварин — і примітив-ний мишачий, і високорозвинений у приматів — при цьо-му жодним чином не страждав. Справу не рятували й м’які форми анабіозу, на зразок гібернації. Від божевіл-ля убезпечувало лише повне заморожування у кріоґен-них камерах, але тут виникала інша, також неподоланна проблема — в середньому вісім з десяти людей не ожи-вали після жорсткого анабіозу, а ті, що вціліли, потребу-вали тривалої відновлювальної терапії. А коли врахувати, що там, біля інших зірок, не було нікого, хто міг би надати медичну допомогу розмороженим людям, то ймовірність смерті зростала до всіх ста відсотків.

Шлях у Великий Космос насправді виявився дорогою крізь пекло. Гіпердрайв, звичайно, знайшов практичне застосування — безпілотні транспорти використовували-ся для перевезення термінових вантажів у межах Соня-чної системи, а до зірок споряджалися автоматичні дослі-дницькі станції (скорочено їх називали „автомати“). Але більшість людей це не цікавило. Їх турбували нагальні-ші питання, передовсім — перенаселеність, забруднення довколишнього середовища і виснаження природних ре-сурсів.

Проте експерименти з надсвітловими стрибками за участю людей не припинялися. Науковці та інженери по-стійно удосконалювали системи гіпердрайву, випробува-ли різні моделі й можливі режими роботи, розробляли

хитромудрі засоби захисту — та все намарно. Їм не вдава-лося навіть зрозуміти, чому гіпердрайв руйнує людський розум. Це, до речі, досі невідомо.

Тільки через двадцять дев'ять років після винаходу гіпердрайву, вже на початку XXIII століття, сталося те, на що вже ніхто серйозно не сподівався: черговий піддо-слідний залишився після стрибка розумово нормальною людиною. Звали його Раден Афанді; як і переважна біль-шість добровольців у дослідах з гіпердрайвом, що їх про-водила Північна Федерація, він був нелеґальним міґран-том і зголосився на участь в експерименті заради надання його родині громадянства.

Дуже скоро стало очевидно, що ані режим гіпердрай-ву, ані особливості конструкції даної конкретної моделі, ані засоби захисту не відіграли тут ніякої ролі. Причина була в самому Афанді, котрого майже одразу назвали ре-зистентним — тобто стійким, опірним. Значно складні-ше було з'ясувати — ні, навіть не те, чому він не збоже-волів, — а бодай *ознаку*, за якою можна відшукати інших резистентних. В решті-решт, після аналізу тисяч різних варіантів, таку ознаку знайшли. Вона була досить проста і легко виявлялася за допомогою серії не надто складних медичних тестів. От тільки з'ясувалося, що резистентні зустрічаються надзвичайно рідко — приблизно один на два мільйони людей.

У Північній Федерації, де кожен громадянин мав до-ступ до медицини (якщо не до платної, то до страхової, якщо не до страхової, то до соціальної), майже всіх рези-стентних виявляли ще серед немовлят. В інших наддер-жавах Землі з цим було набагато гірше, надто ж в Афри-канській Республіці, де понад три чверті населення бу-ли позбавлені навіть елементарного медичного обслуго-вування. Уряд Федерації неодноразово пропонував афри-канцям допомогу в виявленні резистентних (певна річ, з вигодою для себе), але щоразу тамтешня влада висувала наперед неприйнятні умови.

Як засвідчили ґенетичні дослідження, резистентність

не була спадковою ознакою і не піддавалася штучному прищепленню. Механізм її виникнення й функціонування так і залишився нерозгаданою загадкою. Розподіл резистентних за різними расовими й етнічними ґрупами був приблизно однаковий, а відхилення від середнього в той чи інший бік не виходили за межі статистичної похибки.

Зате виявилася істотна кореляція між резистентністю та розумовими здібностями. Апріорі логічно було припустити, що оскільки всі тварини, включно з мавпами, абсолютно невразливі до гіпердрайву, то серед людей найстійкішими мали бути переважно індивіди з низьким рівнем інтелекту. Проте реальна картина виявилася прямо протилежною: у вісімдесяти відсотків резистентних коефіцієнт розумового розвитку перевищував сто двадцять одиниць, тоді як по всьому людству такий показник мав лише кожен шостий.

З відкриттям резистентності почалася третя космічна ера — зоряна ера. Проте для звичайних людей це нічого не міняло. Всі вони, за винятком жменьки обраних, і надалі були в’язнями Сонячної системи, а проблема перенаселення Землі залишалась такою ж актуальною. Людство загалом здобуло безсмертя — нехай і повільно, дуже повільно, воно таки почало підкорювати Ґалактику. За-те окремі індивіди, що складали це людство, були при-речені померти там, де й народилися. Щоправда, кожен ще мав шанс здійснити міжзоряну подорож у кріоґенній камері — тепер було кому подбати про тих, хто вижив пі-сля розморожування. Але такий спосіб переселення на ін-ші планети, з імовірністю чотири до одного потрапити на той світ, не набув широкої популярності. Хоча охочих ризикнути не бракувало — і саме вони (вірніше, двадцять відсотків уцілілих) ставали засновниками нових позаземних колоній.

Ну а ми, резистентні, стали знаряддям космічної експансії людства. Як і до всіх, хто виокремлювався серед решти людей, до нас ставилися двозначно. Нами захоплю-

валися і нас зневажали, нам заздрили і нас ненавиділи, ми були елітою й паріями. Ми були астронавтами — людьми, що літали до зірок…

Нарешті спливли неповні дев'ять хвилин стрибка, і корабель повернувся у простір. На оглядових екранах зно-ву засяяли зорі. Ми перебували на відстані півпарсека від Землі. Сонячне світло долітало сюди за півтора роки.

Краснова звірилася з даними навіґаційного комп'ютера й повідомила:

— Вихід проведено в розрахунковій точці. Девіація — 0,36 астроодиниць.

Я подивився на Марсі, збираючись відіслати її з руб-ки. Але раптом передумав. Дівчина переступала з ноги на ногу, її очі гарячково виблискували. З усього було видно, що їй не терпиться сісти за пульт керування, тільки тоді вона відчує себе повноцінним членом команди.

— Хаґрівз, — промовив я.

— Так, капітане? — озвалася вона, миттю прибравши поважного вигляду. Це вперше я назвав її на прізвище,

і вона відразу збагнула, що зараз я звертаюся до неї як командир до підлеглого при виконанні обов'язків.

— Займи місце пілота.

Тут Марсі цілковито перемінилася. Спокійно і впевне-но, без тіні вдаваної бравади, вона влаштувалася в кріслі, яке звільнила для неї Краснова, відрегулювала його під себе й викликала на головний дисплей координати дру-гої опорної точки.

— Розраховувати наступний стрибок, капітане?

— Дій, — кивнув я.

Впоралася Марсі непогано. Хоча й трохи поквапилася з вибором точки входу — комп'ютер ледве встиг розраху-вати параметри гіпердрайву, і замість стандартного трид-цятисекундного відліку був змушений запустити скоро-чений десятисекундний.

— Не біда, — сказав я, коли „Кардиф" ввійшов у стрибок. — Таке часом трапляється з усіма, не лише з новачка-

ми. Просто намагайся не поспішати. У нас, пілотів, є така приказка: „Хвилину заощадиш, годину втратиш“. Запам’ятай її.

— Я знаю, капітане, — відповіла присоромлена Марсі. — Її нам часто повторював адмірал Лопес. Але я забу-ла… захопилася.

— Не біда, — повторив я і швидко перезирнувся з Кра-сновою. Вона легенько всміхнулася, кивнула і вийшла з рубки.

Далі все йшло гладесенько-рівнесенько, і до чотирнадцятої тридцяти, коли закінчилася перша зміна, „Кардиф“ пролетів трохи більше тринадцяти парсеків — половину добової норми для корабля, що йде „порожняком“, тобто без баржі. На суднах Зоряного Флоту літна вахта складалася з двох шестигодинних змін. Інші дванадцять годин, від пів на дев’яту вечора до пів на дев’яту ранку, корабель просто дрейфував у космосі. Це був оптимальний режим, що дозволяв нашій нервовій системі цілком відновитися після денної серії стрибків. Гіпердрайв, нехай і слабко, таки впливав на резистентних. І не лише в мить переходу, коли проявлявся „ефект дубодума“, а й протягом усього стрибка, хоча свідомо ми цього не відчували. А от уві сні, коли розум відкритий і беззахисний, гіпердрайв узагалі був безжальний. Одного разу, ще на „Амстердамі“, я брав участь у цілодобовому польоті — і тоді мені снили-ся розкішні кошмари.

О пів на третю Марсі передала вахту Красновій, вельми задоволена собою. Я також був задоволений нею — вона виявилася чудовим пілотом. Що тут казати, я мав серйозні претензії до Зоряної Школи, яка позбавляла учнів дитинства, давала їм украй однобічну освіту. Разом з тим я не міг заперечувати, що саме завдяки цьому її випускники вже в чотирнадцятирічному віці були справжніми фахівцями за своєю основною спеціальністю.

— Це було зовсім неважко, — похвалилася Марсі, коли ми вийшли з рубки й попрямували до їдальні, де нас чекав приготований Симоном обід (за твердженням Кра-

снової, „повний відпад“). — Я нітрохи не втомилася.

— Важкі не самі стрибки, — зауважив я. — Важко день у день, цілісінькі тижні проводити в польоті.

— То це ж класно!

— Певна річ, класно. Але й важко — одне іншому не суперечить. Ти не квапся з висновками. От на зворотному шляху будемо тягти баржу — тоді подивимося, якої ти заспіваєш.

— Не заспіваю, — відповіла вона з усмішкою.

Я теж усміхнувся. Марсі, дарма що була дівчиною, ду-же нагадувала мене самого в такому ж віці. Я ще не вирі-шив, гарно це чи погано.

*

З появою в команді „Кардифа“ третього пілота у ме-не істотно побільшало часу на виконання власне капітанських обов’язків, частину яких я раніше делеґував старшому помічникові Красновій та головному інженерові Штерну. Втім, це була звична практика в Зоряному Флоті, бо близько двох третин наших кораблів літали з недовкомплектованими екіпажами. Особливо гостро відчувалася нестача пілотів, тому багатьом капітанам, а не лише мені, доводилося, крім усього іншого, щодня нести літну вахту. Я понад рік бомбардував штаб заявками, поки, нарешті, до моїх вимог дослухалися.

Щоправда, у перші три дні рейсу я майже постійно перебував на містку, коли чергувала Марсі, і контролював її дії. Але поступово переконався, що вона успішно справляється як з самими стрибками, так і з тягарем відповідальності за керування кораблем. А відтоді, як Марсі стала називати мене „кеп“ замість „капітан“, я остаточно впевнив-ся в тому, що вона вже більш-менш освоїлася на кораблі, і почав дедалі частіше залишати її саму на вахті — вірні-ше, у парі з Хіроші Йосідо, котрий, як і багато інженерів, додатково вивчав астронавіґацію і в разі потреби міг прийти їй на допомогу. Проте, забігаючи наперед, відзначу,

що такої потреби не виникало.

Сто дев’яносто шість парсеків, що розділяли Землю та Цефею, ми подолали за неповні вісім діб. Це була най-старша (хоч і не найближча) зоряна колонія Землі, її по-чали заселяти майже відразу після відкриття резистен-тності й утворення Зоряного Флоту. Цефея вже давно ста-ла цілком самодостатньою колонією і більше не відчувала потреби в штучному прирості населення. А проте цефей-ці, прагнучи додатково урізноманітнити свій ґенофонд, час від часу замовляли з Землі дітей — певна річ, у вигля-ді ембріонів. Ну, а на Землі відбою не було від охочих про-довжити свій рід на інших планетах, тож дітей вистачало як для тих колоній, що лише розвивалися, так і для вже сталих, на зразок тієї ж Цефеї, Таури, Саґітарії або Еспе-ранси.

За правилами Зоряного Флоту, після кожного пере-льоту в один кінець екіпажу корабля належав один день відпустки на планеті (а якщо рейс тривав понад чотир-надцять діб, то цілих два дні). Але, оскільки призначена для нас баржа вже була готова до відправлення, ми вирі-шили не марнувати зароблений вихідний і вирушили до Землі відразу після вивантаження з трюмів корабля кон-тейнерів з ембріонами дітей і поповнення бортових запа-сів продовольства. Правда, Марсі з Симоном були трохи засмучені таким рішенням, але я пояснив їм, що зараз на Цефеї невдалий час для екскурсій: на обох населених кон-тинентах була пізня осінь, дощова і сльотава, а на Арктич-ному материку цілоріч панувала сувора зима.

— Ще встигнете побувати тут улітку, — пообіцяв я. — А знайомство з колоніями вам краще розпочати з Еспе-ранси. Повірте мені на слово: ви ще радітимете, що зараз ми заощадили зайвий день.

Наш зворотний рейс був складніший і триваліший, позаяк ми вели на буксирі здоровенну баржу, завантаже-ну п’ятистами тисячами тонн відбірного цефейського зер-на для вічно голодних землян. Сама по собі процедура бу-ксирування була проста: спочатку ми по радіозв’язку про-

грамували навіґаційну систему баржі й відправляли її в стрибок, після чого йшли слідом за нею.

Після гіпердрайву виникала девіація — відхилення точки виходу від наперед заданих координат, яке часом досягало однієї астрономічної одиниці. Це не мало нічого спільного з похибкою в розрахунках чи з неточністю встановлення початкових умов. Девіація була наслідком фундаментальних законів природи, єдино відомим науці проявом квантового принципу невизначеності на макрорівні. Як результат, після стандартного стрибка на пів-парсека головний і проваджений кораблі розділяла при-стойна відстань — і добре, якщо це був лише десяток-другий мільйонів кілометрів. Але в будь-якому разі нам доводилося додатково здійснювати короткий стрибок до баржі, щоб мати змогу віддавати їй інструкції в режимі реального часу, без тривалої затримки. А потім усе почи-налося по новому.

Загалом, справа була не надто складна, але значно ма-рудніша, ніж одиночний політ. Марсі нарешті перекона-лася, що не все коту масниця, і перестала задирати носа, хоча й надалі чудово справлялася зі своєю роботою. Крім того, вона більше не чіплялася до мене зі своїми учбови-ми планами — зрозуміла, що я мав цілковиту слушність, коли радив їй не квапитися з подальшим навчанням, а спершу звикнути до служби.

А от Мілош, попри наші зі Штерном умовляння, впер-то продовжував навчання. В такій його одержимості на-вряд чи завинила одна лише школа. Просто він належав до того типу емоційно відморожених дітей, які зовсім не хочуть бути дітьми і прагнуть якомога швидше подорослі-шати. Штерн час від часу нарікав на Мілошеве надмірне завзяття, та разом з тим не міг нахвалитися його високою, як на новачка, інженерною кваліфікацією.

Зате Симон ніяких нарікань ні в кого не викликав. З першого ж дня він став улюбленцем усієї команди, і його ладні були носити на руках. Ми, астронавти, люди аж ніяк не бідні, наші службові оклади не поступаються го-

норарам у шоу-бізнесі, кіно та спорті, тому ми звикли до всього найкращого, і досі нас дуже дратувала відсутність нормальної їжі під час рейсів. Звісно, наші холодильни-ки на кораблі були напхані різноманітними делікатеса-ми, що й не снилися переважній більшості землян. Проте ні бутерброд з товстим шаром червоної або чорної ікри, ні нашвидкуруч розморожений у мікрохвильовій пічці омар не здатні замінити приготованих за всіма правилами ку-лінарного мистецтва вишуканих страв, на які Симон був справжній мастак.

— Знаєш, кеп, — якось сказала мені Краснова. — Я впевнена, що до нас не випадково потрапило троє кращих за своїми спеціальностями випускників. Ти точно підма-зав когось із кадрового відділу. Зізнавайся, багатенький Буратіно, скільки заплатив — і ми розділимо твої витра-ти.

Я не зізнався, бо хабарів нікому не давав. Проте мав велику підозру, що тут не обійшлося без сприяння адмі-рала Лопеса.

А Марсі, що чула нашу розмову, згодом запитала в ме-не:

— Кеп, чому старпом назвала вас „буратіно“? Це ж іта-лійською означає „маріонетка“.

— Не тільки, — відповів я. — Також Буратіно — пер-сонаж однієї казки. На зразок Пінокіо — проте не зовсім.

— А хто такий Пінокіо, — поцікавилася Марсі. Трохи повагавшись, я запросив її до своєї каюти й від-чинив шафу, де стояли мої найулюбленіші книжки — і не звичайні електронні планшетки, а найсправжнісінькі па-перові, в чудовому поліґрафічному виконанні, з тверди-ми обкладинками. Діставши з першої полиці томик Кар-ло Коллоді, я передав його Марсі.

— Можеш почитати. А заразом підтягнеш свою іта-лійську.

Марсі з сумнівом подивилася на ілюстровану обкла-динку, потім обережно відкрила книжку і перегорнула кілька сторінок.

— Але ж вона дитяча, кеп!

— Так, дитяча, — відповів я. — Та це не значить, що погана.

— Я й не кажу, що погана. Просто… такі книжки читає Симон.

— І правильно робить.

З трохи розгубленим виразом обличчя вона окину-ла поглядом книжки в моїй шафі, особливо відзначивши увагою яскраво оформлені корінці на першій полиці.

— Це теж дитячі? Я

ствердно кивнув:

— Найкращі дитячі книжки. Найцікавіші.

— Ви їх читаєте?

— І перечитую. А що тут такого?

Марсі розгублено труснула головою.

— Але ж, кеп, ви дорослий!

Я тепло всміхнувся їй.

— Одне іншому не заважає. Згодом ти це зрозумієш… Гм, сподіваюся, що зрозумієш. От Мілош точно ніколи не зрозуміє. А ти ще можеш зрозуміти.

— Що зрозуміти?

— Це, — вказав я на першу полицю, — частина нашого втраченого дитинства. Того дитинства, якого нас позбавили в школі. Подорослішавши, багато з нас починають усвідомлювати цю втрату і прагнуть надолужити згаяне. До прикладу, я люблю читати дитячі книжки. Особливо мені подобаються старі — дев’ятнадцятого, двадцятого та двадцять першого сторіч. Вони розумні, добрі, але без нав’язливого моралізму, чим грішать сучасні. І фантазія в них розкутіша. От, скажімо, ця, — я висунув одну з книжок, — про дівчинку Алісу, яка провалилася в кроля-чу нору й потрапила до Країни Див. Ця — про хлопчика Пітера, що не хотів ставати дорослим. Ця — про пригоди дівчинки Дороті у Країні Оз. А ця — ти її не зможеш читати, бо вона моєю рідною мовою, — про хлопчика, яко-го всі називали просто Малим, і про його друга Карлсона, що мешкав на даху. А тут, — я посунувся вправо, — вже не

зовсім дитячі книжки. Про людей і казкових істот, ельфів, ґномів та гобітів, що протистоять зли силам. Про хлопця-чаклуна Гаррі та його боротьбу з Темним Лордом… Лише з роками я зрозумів, як мені бракувало таких книжок, ко-ли я навчався в школі.

Після деяких роздумів Марсі повернула на місце „Пригоди Пінокіо“ і взяла „Гобіта“, очевидячки під впливом моїх слів, що це *не зовсім дитяча* книжка.

— Спробую почитати.

— Тільки не змушуй себе, — застеріг я. — Бо інакше все зіпсуєш.

— Звичайно, кеп, — пообіцяла вона. — Я не збираюся читати понад силу. Навіщо марнувати час на те, що неко-рисно й нецікаво?

Я майже не сумнівався, що вже наступного вечора Марсі поверне мені книжку і скаже, що їй це нецікаво. Але помилився — вона повернула її лише за три дні й несмі-ливо, ніби соромлячись, попросила продовження. Я дав їй перший том „Володаря Перснів“.

Розділ 3
Есперанса

Довізши до Землі зерно, ми затрималися в Сонячній системі рівно настільки, скільки було потрібно для планового техогляду корабля, його заправлення дейтерієм і завантаження трюмів різними різнощами. Відтак узяли на буксир баржу з високотехнологічним обладнанням і попрямували до системи зорі Алансар, довкола якої обер-талася планета Есперанса.

Дев’яносто відсотків рейсів „Кардиф“ здійснював са-ме за цим маршрутом, і для багатьох членів нашої коман-ди Есперанса була більшою мірою домом, аніж Земля. А для декого — просто домом, справжнім домом. Так, у інженера Анни Ґамбаріні та старшого техніка Хуана Море-но на цій планеті зростали доньки-близнючки (на жаль,

не резистентні), Хіроші Йосідо два роки тому одружився з місцевою дівчиною, а Теодор Штерн узагалі був родом з Есперанси — одним з вісьмох її громадян, що нині перебували на дійсній службі в Зоряному Флоті. Зрозуміло, що й для Краснової, дружини Штерна, Есперанса стала рідним світом, а його сім'я — її сім'єю.

Що ж до мене, то я вже давно вирішив, що в майбутньому, коли спишуть „на берег", без варіантів оселюся на Есперансі. І в цьому рішенні я був далеко не ориґінальний. З-поміж дев'яти планет, колонізованих Північною Федерацією, найбільшою популярністю серед астронав-тів користувалася саме Есперанса — в середньому кожен третій відставник обирав її для проживання.

Есперанса, що знаходилася на відстані трьохсот вісім-десяти парсеків від Землі, була найвіддаленішою із зо-ряних колоній, але історично склалося так, що вона ви-явилася першою придатною для життя планетою, вияв-леною автоматичними дослідницькими станціями ще до відкриття резистентності. Тоді ж влада Південної Амери-ки здійснила божевільну спробу її колонізації, яка, зви-чайно ж, із тріском провалилася.

З появою резистентних, а отже, й пілотованих людьми кораблів, було виявлено інші планети із земними умовами, значно ближчі, ніж Есперанса. Зокрема, в радіусі двохсот парсеків від Сонця таких планет знайшлося аж сім. П'ять з них застовпила за собою Північна Федерація, до складу якої на той час увійшла й Південна Америка, а решту дві прибрав до своїх рук Азійський Союз.

Ані Ісламська Джамахірія, ані Африканська Республі-ка в цьому поділі участі не брали, позаяк на той час не мали міжзоряних кораблів. Власне, африканці й досі їх не мають, а всіх своїх резистентних (вірніше тих, кого виявляє їхня недолуга медицина) вони продають Федерації. Джамахірія зрештою завела невеликий флот, з чималими труднощами колонізувала одну-єдину планету й дотепер висмоктує з неї всі соки, одночасно торгуючи з Федерацією зайвими резистентними. До речі, Азійський Союз та-

кож не гребує продажем частини своїх резистентних — здебільшого дівчат і слабких на здоров'я хлопчиків.

Можливо, Есперанса ще б довго залишалася незаселеною, якби не жадібність Азійського Союзу, що заявив на неї свої права. Претензії ґрунтувалися на записах автоматичної дослідницької станції „Ланьчжоу", що відбула в політ у 2192 році й цілих три десятиліття блукала в космосі через збій навіґаційної програми (звична річ для „автоматів"), аж поки її випадково знайшли в околицях Зорі Барнарда. З цих записів випливало, що „Ланьчжоу" побувала в системі Алансар і виявила там придатну до життя планету на два роки раніше від південноамериканського „автомата", а тому першість у відкритті Есперанси належить Союзові. З точки зору міжнародного права й елементарного здорового глузду це твердження не витримувало жодної критики, проте азійський уряд наполягав на своєму і вимагав від Федерації безумовного визнання йо-го права на Есперансу.

Через півстоліття після тих подій було переконливо доведено, що бортові записи „Ланьчжоу" — майстерна підробка, а сама автоматична станція навіть близько не підходила до Есперанси. Історики зійшлися на думці, що Азійський Союз затіяв увесь цей блеф з метою виторгувати в Північної Федерації певні політичні поступки.

Проте Федерація торгуватися не стала. За наполяганням сенаторів з країн Південної Америки федеральний уряд дещо притримав темпи освоєння найближчих планет і спрямував звільнені ресурси на колонізацію Есперанси. Азійський Союз, звісно, став дибки, але вдіяти нічого не міг — перевага Північної Федерації в космосі була незаперечною.

Попервах експерти одностайно пророкували Есперан-сі вкрай уповільнений розвиток через значну віддале-ність від Землі, але вже перші десятиріччя спростували ці песимістичні проґнози. М'який, благодатний клімат май-же на всіх широтах, крім крайньої півночі та крайнього півдня, відсутність серйозних погодних катаклізмів, ба-

гатство природних ресурсів сприяли швидкому зростанню колонії. Навіть віддаленість планети, яку вважали істотною перешкодою, на практиці відіграла позитивну роль, привчивши колоністів менше сподіватися на допомогу Землі й більше покладатися на власні сили. Наразі Есперанса була хоч і не найчисельнішою, зате найзаможнішою, найуспішнішою і найсамостійнішою з усіх зоряних колоній.

*

Згідно з приписами правил безпеки, зі свого останнього довгого стрибка „Кардиф“ разом з баржею вийшов за межами системи Алансар, на відстані двох десятків астрономічних одиниць від зорі. Далі ми йшли коротки-ми стрибками з мінімальною девіацією, а за півмільйона кілометрів від Есперанси запустили термоядерні двигуни й рушили до планети на реактивній тязі. Вірніше, не до самої планети, а до великої космічної станції на її орбіті.

За кілька хвилин Ґамбаріні, що чергувала за інженерним пультом і, зокрема, відповідала за зовнішній зв’язок, повідомила:

— База вітає, нас, кеп. Просить передати контроль над баржею.

— Контроль передати, — розпорядився я. — Надісла-ти запит про номер причалу.

Вже під керування диспетчера зі станції баржа стала повільно віддалятися від корабля, рухаючись назустріч буксирувальнику, який мав доправити її до вантажного терміналу.

— Четвертий зоряний причал готовий нас прийня-ти, — доповіла Ґамбаріні.

— Гаразд, — відповів я. — Курс на четвертий зоряний.

— Виконую, кеп, — відповіла Краснова, яка саме була черговим пілотом.

Під її керуванням „Кардиф“, уже без баржі, продовжив зближення зі станцією, орієнтуючись на четвертий

причал у секторі для міжзоряних кораблів. Збільшене зо-браження на допоміжному екрані зовнішнього спостере-ження свідчило про те, що перші три причали, а також п'ятий зайняті іншими кораблями.

— До п'ятого пришвартовано транспорт „Заґреб", — озвалася Марсі, що сиділа за резервним пультом; я так і думав, що вона не втратить нагоди продемонструвати нам, що гарно вивчила базу даних Зоряного Флоту і тепер здатна розпізнати кораблі за їхнім зовнішнім виглядом, не вдаючись до допомоги комп'ютера. — До третього — „Херсонес", до другого — дослідницький крейсер „Посейдон". А до першого… — Тут Марсі завагалася. — Дивно. Спершу я думала, що це „Окленд", але… ні, інший. Не знаю, як він називається, — сказала вона засмучено.

— „Ернесто Че Ґевара", — відповіла Ґамбаріні. Марсі здивувалася:

— Це ж ім'я якоїсь людини, правильно? А всі вантажні кораблі Федерації називаються на честь міст. Цей ко-рабель точно вантажний. Хіба він не наш?

Я невизначено знизав плечима.

— Складне питання. Він наш і не наш одночасно. Не наш — бо не належить до Зоряного Флоту Федерації. Та разом з тим і наш — бо є власністю Есперанси, яка придбала його в Азійського Союзу. Зараз „Че Ґевара" проходить капітальний ремонт, на ньому оновлюється все електронне начиння й переробляється інтер'єр. Після ре-монту він стане першим міжзоряним кораблем флоту Есперанси.

— Як же так? — запитала шокована Марсі. — Хіба це можливо? За законами Федерації, всі кораблі, устаткова-ні системами гіпердрайву, неодмінно мають перебувати у власності центрального уряду.

Краснова й Ґамбаріні лише поблажливо посміхнулися. А я пояснив:

— Ти мусиш зрозуміти одну річ, Хаґрівз. Дійсність не в усьому відповідає тому, чого вас навчали в школі. Закони Федерації діють на Есперансі лише в тій мірі, в якій

це влаштовує самих есперансців. Вони просто іґнорують конституційну норму про зверхність федерального законодавства і передовсім керуються своїм власним. Така ж ситуація і в інших розвинених колоніях, які вже не мають критичної залежності від постачання з Землі. Де-факто всі вони є самостійними державами, пов'язаними з Федерацією взаємовигідним співробітництвом.

Марсі глибоко замислилася над моїми словами, які явно стали для неї відкриттям.

— А як же бути з коштами, витраченими на освоєння планет? Гроші наших громадян, їхня праця йдуть на те, щоб забезпечити гарне життя для колоністів…

— …які, — підхопив я, — своєю працею допомагають вижити десяти мільярдам громадян Федерації, як зем-лян, так і марсіан. Кошти, витрачені на колонізацію, повертаються сторицею, бо лише завдяки існуванню зоряних колоній наші співвітчизники не голодують. Авжеж, якість їхнього життя залишає бажати кращого, дев'яносто відсотків населення змушені обмежувати себе в усьому й задовольнятися одноманітним харчуванням. Але від голоду, в усякому разі, люди не помирають. А раз так, то нікого не має турбувати, що на Есперансі більше шану-ють місцеві закони, ніж федеральні, колоніальну адміні-страцію називають урядом, а ґубернатора — президен-том. Припускаю, що деяких надміру амбітних земних по-літиків і чиновників такий стан справ не влаштовує, але
в них руки закороткі щоб дотягтися бодай до Таури, не кажучи вже про Есперансу. Що вони можуть вдіяти — оголосити ембарґо? Так це буде удар передовсім по самій Землі. Військо для приборкання непокірливих колоністів також не надішлеш — нас, резистентних, дуже мало, а з охочих узятися за таку брудну роботу навряд чи набереться бодай одна рота. До того ж усі наші планети ма-ють непогану протикосмічну оборону — щоб відбиватися від можливих нападів азійських та джамахірійських ко-раблів, але з таким самим успіхом вона може протистояти й силам Федерації. Тому наш уряд змушений миритися з

реаліями й задовольнятися рівноправними відносинами з зоряними колоніями. Тепер зрозуміло?

— Так, кеп, зрозуміло, — сказала Марсі. — Але я іншого не второпаю. Якщо в Есперанси з Федерацією взаємовигідне співробітництво, то навіщо їй свій міжзоряний корабель? По-моєму, його експлуатація обійдеться набагато дорожче, ніж послуги земних кораблів.

— Тут ти маєш рацію, — погодився я. — Влада Есперанси планує задіяти „Че Ґевару“ для прямої торгівлі з іншими колоніями, але зараз потреба в ній невелика і в найближчому майбутньому навряд чи щось зміниться. Основна стаття експорту всіх без винятку зоряних колоній — продукти харчування, тож торгівля між ними полягатиме здебільшого в обміні делікатесами. От, наприклад, на Есперансі вирощують найкращу каву, рівної якій нема більше ніде; на Саґітарії з нез’ясованих поки причин звичайні сорти винограду дають унікальне за своїми сма-ковими якостями вино; а Тевтонія — єдина планета, де змогли прижитися всі земні осетрові.

— Цим можна торгувати й через Землю, — зауважила Марсі.

— Так і роблять, — підтвердив я. — А позаяк між Землею й колоніями кораблі ходять з повнісінькими трюма-ми, та ще й буксирують баржі, така торгівля обходиться порівняно дешево. В кожному разі, дешевше, ніж ганя-ти між самими колоніями напівпорожній корабель. Але для Есперанси це не головне. Є ще така штука, як пре-стиж. Більшість есперансців вважає, що мати свій міжзо-ряний корабель — це круто. А їхня планета досить багата, щоб дозволити собі витратитися задля підвищення пре-стижу — як у власних очах, так і в очах інших колоній.

На цей час ми вже досить близько підійшли до станції, щоб добре бачити її без будь-якого збільшення. Четвер-тий причал був прямо по курсу „Кардифа“, який тепер ле-тів у режимі гальмування. Краснова готувалася розпоча-ти маневри зі швартування.

— А як бути з командою корабля? — знову озвалася

Марсі. — Адже на Есперансі замало резистентних. До того ж усіх їх ще дітьми відправляють на навчання в Зоряну Школу, а потім вони служать у Зоряному Флоті.

— Ну, щодо резистентних ти помиляєшся, — заперечив я. — Їх на Есперансі вдосталь.

— Ви кажете про стар… про відставних?

— Саме про них. Як мінімум дві сотні цілком можуть літати — щоправда, не регулярно, а з тривалими перервами. Один рейс, потім команду змінюють, після другого знову ротація — і так далі. Можна не сумніватися, охочих буде вдосталь.

Марсі повільно кивнула:

— Так, це вихід. Хоча, мабуть, на командні пости кра-ще взяти молодших астронавтів. Принаймні на пост капі-тана. Гадаю, можна знайти якого-небудь старшого помі-чника, що погодиться проміняти службу в Зоряному Фло-ті на капітанську посаду.

Я мало не кинув на Марсі сердитий погляд, але вчасно збагнув, що її міркування мають суто абстрактний хара-ктер і вона навіть не підозрює, що своїми словами заче-пила дуже болючу для Краснової тему. Власне, це я утнув велику дурницю, дозволивши завести розмову на такий хисткий ґрунт.

Чотири роки тому, коли попередній командир „Кардифа“ готувався піти у відставку, Краснова розраховувала посісти його місце. Втім, тоді їй було лише двадцять п’ять років, тому навряд чи вона була стовідсотково впевнена у своєму майбутньому капітанстві, але надії на це покладала. Одначе у штабі розважили інакше, її залишили на посаді другого пілота й старшого помічника, а капітаном призначили офіцера з іншого корабля — мене.

Якби я був принаймні ровесником Краснової, особливих проблем не виникло б. Проте на той час мені ще не виповнилося двадцяти чотирьох років, у школі я навчався на два класи молодше за неї, і просто сказати, що вона була обурена таким рішенням начальства, значило б ду-же прикрасити ситуацію.

Перші кілька місяців на новій посаді мені доводилося скрутно. Та зрештою Краснова змирилася з ситуацією, і в цьому була чимала заслуга її чоловіка, головного інжене-ра Штерна, старшого від неї на дев'ять років, який доклав титанічних зусиль, щоб загасити наш конфлікт і налаго-дити між нами нормальні стосунки. А згодом ми навіть потоваришували, хоча я підозрював, що гіркий осад у неї таки залишився.

Нещодавно керівництво Есперанси запропонувало Штернові, своєму співвітчизнику, стати головним інже-нером „Че Ґевари", а Красновій пообіцяли посаду капіта-на. Штерн рішуче відкинув цю пропозицію, через що сер-йозно посварився з дружиною. Краснова дуже хотіла ко-мандувати кораблем і, мабуть, заради цього навіть пішла б на розрив з чоловіком — от тільки капітанство на „Че Ґеварі" їй пропонували винятково через Штерна, який за-служено вважався одним з найкваліфікованіших інжене-рів Зоряного Флоту.

Сам же Штерн, як і я, завжди мріяв стати астронавтом-дослідником, а перейти на „Че Ґевару" означало для ньо-го відмовитися від своєї мрії і до кінця кар'єри займатися вантажними перевезеннями. Власне, він би давно отри-мав призначення в Дослідницький Департамент, коли б не висував, як неодмінну умову, переведення разом з ним і дружини. А з цим виникали проблеми…

Коли ми пришвартувались і виконали всі необхідні дії з переведення систем корабля в режим стоянки, я оголо-сив екіпажеві про початок семиденної відпустки — саме стільки ми заробили під час рейсу за маршрутом „Есперанса — Земля — Цефея — Земля — Есперанса". Невдов-зі всі члени команди залишили борт „Кардифа", квапля-чись роз'їхатися по своїх домівках (Марсі, Симона та Мі-лоша взяли під свою опіку Краснова зі Штерном), і тіль-ки я один затримався: по-перше, капітан завжди покидає корабель останнім, а по-друге, мені ще належало зустрі-тися з інспектором по вантажах. Як командир корабля,

я одночасно виконував обов’язки суперкарґо, і якщо за баржу ніс відповідальність як за одне ціле, то за вантаж у трюмах мусив відзвітувати мало не поштучно.

Протягом години всі документи було оформлено, і станційні працівники взялися за розвантаження. А я, прихопивши з каюти дві валізи, вийшов з корабля через пасажирський люк і тунелем рушив до терміналу.

Там на мене чигав сюрприз: у кріслах попід стінкою сиділи Симон та Марсі, а поруч на ґравіплатформі лежа-ли їхні валізи з речами. Перед моєю появою Симон, схо-же, дрімав (за нашим бортовим часом був уже пізній ве-чір); Марсі доїдала морозиво, вочевидь, куплене десь на станції.

— Отакої! — промовив я заскочено. — Невже Красно-ва та Штерн загубили вас і нічого не помітили?

— Ні, кеп, — відповіла Марсі трохи збентежено. — Во-ни самі нас відпустили.

— З якого це дива?

— Ну… взагалі, я запитала в них, як би ви поставилися до того, щоб я пожила у вас…

— І я також, — додав Симон.

— Ага, — підтвердила Марсі. — Тоді й Симон сказав, що хоче до вас. Спочатку старпом була проти, але шеф її переконав. Мовляв, це піде вам на користь.

— Ясно, — протягнув я розгублено. — Гарненькі спра-ви!

— Ви незадоволені? — стривожилась Марсі.

— Ми вам заважатимемо? — майже одночасно з нею запитав Симон. — У вас немає для нас місця?

— Та ні, тут без проблем, — запевнив я їх. — І місце для вас знайдеться, і заважати не будете. Просто… просто я боюся, що не зможу подбати про вас як годиться.

— А навіщо? Ми самі про себе подбаємо, — жваво за-перечила Марсі. Вона встала з крісла й викинула обгортку від морозива в найближчий утилізатор. — Ми ж не діти, кеп.

— Вам буде нудно зі мною, — продовжував відбивати-ся я, втім, не дуже енерґійно. — А у Штерна багато роди-чів, що мешкають поблизу, серед них купа племінників і племінниць, декотрі вашого віку…

— Отож-то, — промовив Симон. — Це мене й лякає. Зовсім не те, що багато людей, а те, що всі вони один для одного свої, і серед них ми будемо чужими.

— Точно, — підтримала його Марсі. — Коли шеф розповідав про свою численну рідню, я зрозуміла, що для мене це буде занадто. І для Симона також, — додала вона, щойно той розкрив рота. — От Мілошу все по цимбалах, він замкнеться в своїй кімнаті й займатиметься там з ранку до вечора. А ми з Симоном хочемо просто відпочити. Ви якось казали, що мешкаєте на острові в тропіках, запрошували нас погостювати. — Вона променисто всміхнулася. — Ну от ми й збираємося до вас завітати. Тільки прямо звідси, а не від шефа та старпома.

Не стримавшись, я всміхнувся у відповідь:

— Що ж, прошу до мене в гості. Тільки ви не подумайте, що я не радий вам, просто все це звалилося на мене геть несподівано. Хоча б попередили.

— Старпом пропонувала зв’язатися з вами, — відповів Симон. — Але шеф відмовив її. Сказав, що тоді ви спробу-єте викрутитися.

— Авжеж, він добре мене знає, — сказав я, поставивши свої валізи на ґравіплатформу. — Гаразд, ходімо.

Інші члени нашої команди мешкали на Юкатансько-му материку, тому полетіли зі станції на рейсовому транспорті в Есперо-Сіті, столицю планети. Мій же дім знаходився на острові Болівара посеред Карибського океану, і щоразу, покидаючи Есперансу, я залишав у станційному анґарі невеликий чотиримісний орбітальний шатл, який дозволяв мені швидше дістатися додому.

Ще коли „Кардиф“ пришвартувався до станції, я надіслав до диспетчерської запит, щоб шатл підготували до відльоту, і тепер він чекав на нас у спеціальній катапуль-

ті. Ми влаштувалися в кабіні — я з Марсі попереду, а Симон на задньому сидінні, — я провів стандартну перевірку систем і повідомив диспетчерові про повну готовність до старту. А своїх юних супутників попередив:

— Ґравікомпенсатори задіяні, але не на всі сто відсотків. Тож приготуйтеся — вас трохи трястиме.

— От і добре, — з виглядом бувалого космічного вовка схвалила Марсі. — Це дозволить відчути політ.

Симон нічого коментувати не став. Хоча з виразу його обличчя було зрозуміло, що ми могли б спокійнісінько обійтися і без усіх цих пілотських заморочок.

Перший раз нас труснуло, коли електромагнітна ката-пульта пожбурила шатл у космос. Кілька хвилин ми леті-ли за інерцією, віддаляючись від станції, потім я запустив реактивні двигуни і став знижатися до планети.

— А можна мені порулити? — набравшись сміливості, попросила Марсі. — У мене добре виходить.

З її особової справи я це знав. Вона була найкращою у випуску за всіма пунктами програми підготовки пілотів, включно з орбітальними й атмосферними маневрами.

— Добре, — погодився я, — можеш порулити. Дотримуйся заданого курсу й уважно стеж за показами навіґаційних супутників. А ще врахуй, що Есперанса вдев’ятеро масивніша за Марс.

— Звичайно врахую, кеп, — відповіла вона.

Я переключив керування на її пульт, але будь-якої ми-ті був готовий повернути собі контроль над шатлом.

Утім, цього не знадобилося. Марсі керувала шатлом уміло і впевнено, правда, ввійшла в атмосферу по надто пологій траєкторії, проте рикошету не сталося. Розжаре-не від тертя повітря палало за бортом і шлейфом тяглося позаду шатла; а оскільки це відбувалося на нічному боці планети, то видовище з кабіни відкривалося дивовижне. Марсі тихенько попискувала від задоволення. Симон також насолоджувався польотом, дарма що йому було трохи лячно.

Поступово суцільне вогнище за бортом змінилося

окремим сполохами, які дедалі слабшали, аж поки зовсім щезли. Продовжуючи гальмувати і знижуватися, шатл мчав на захід навздогін сонцю. Коли ми досягли тропосфери, я знову перебрав на себе керування і трохи відкориґував курс. Попереду багряними барвами розгорялася вечірня заграва, а за п’ятнадцять кілометрів під нами розкинулася спокійна гладінь Карибського океану.

Притиснувшись лобом до прозорої стінки кабіни, Симон подивився вниз і промовив:

— Я ще ніколи не купався в морі. І в океані також. Ли-ше в басейні.

— А ще у ванні, — з посмішкою докинула Марсі. — А от я, коли була малою, росла серед моря. На острові Мел-віл. Тільки там дуже холодно.

— Зате на моєму острові завжди тепло, — сказав я. — Накупаєшся вволю.

До острова Болівара ми підлетіли майже на черепаша-чій швидкості — сімсот п’ятдесят кілометрів на годину. За місцевим часом була шоста вечора, нижній край сон-ця вже торкався обрію.

Щоб показати Марсі й Симонові острів, я перед заходом на посадку зробив велике коло.

— Ось у цій лаґуні по правому борту, її називають Пер-листою, найкращий пляж, — повідомив я. — А в бухті прямо за курсом — наш невеличкий морський порт. Там раніше стояла й моя моторна яхта.

— Раніше? — перепитала Марсі. — А зараз?

— Її більше немає. Півроку тому четверо хлопців-старшокласників позичили її без мого дозволу, щоб покататися зі своїми подружками, але не впоралися з керу-ванням і налетіли на рифи.

— Вони всі потонули?

— На щастя, ні. Вчасно нагодилися сили берегової охорони. Яхту також вдалося б урятувати, якби саме тоді не розгулявся сильний шторм. Її просто на друзки роз-трощило.

— Шкода… — зітхнув Симон, уявивши, либонь, як бу-ло б чудово прогулятися на яхті по океану. — А що з тими хлопцями, які розбили яхту? Їх запроторили до виправ-ної колонії?

— Ні в якому разі. Це не Земля, тут за таке не кидають за ґрати. Вони ж не мали злого наміру, просто утнули дурницю. Всіх чотирьох засудили до громадських робіт на період літніх канікул. Саме зараз вони відбувають покарання.

— Теж мені покарання! — пирхнула Марсі.

— Для них серйозне. Вони працюють по сорок годин на тиждень, тоді як інші школярі відпочивають і розважаються.

— Але ж ви зазнали збитків…

— Їх відшкодувала страхова компанія. Вона намагалася позиватись до батьків тих хлопців, але суд відхилив її претензії. В умовах полісу був присутній пункт про ава-рію яхти з вини третіх осіб, а отже, компанія отримува-ла від мене страхові внески за можливість кораблетрощі внаслідок угону, тому не могла претендувати на додатко-ву компенсацію.

— Оце так-так! — здивовано промовила Марсі. — Ба-чу, тут і справді геть інші закони.

— Нормальні закони. Людські, а не драконівські. — Я остаточно згасив швидкість шатла, вимкнув реактивні двигуни і, задіявши антиґрави, став заходити на посадку. — Ця справа вже закрита. Зараз для мене будують но-ву яхту, ще кращу за попередню. До наступного нашого візиту на Есперансу вона буде готова, і тоді ми вволю на-гуляємося океанськими просторами.

Мій дім з величенькою садибою знаходився в північно-східній частині острова, на високому плато, звідки відкривався чудовий вигляд на океан і Перлисту лаґуну. Я акуратно посадовив шатл на спеціально при-значений для цього майданчик, правобіч будинку, віддав команду розблокувати люк і випустити короткий трап.

— От ми й приїхали.

Марсі перша вибралася з кабіни, спустилася по трапу й повільно роззирнулася довкола. Відтак зосередила увагу на моєму двоповерховому будинку з білого вапняку, фасад якого прикрашав широкий ґанок з колонами, а дах був укритий червоною черепицею.

— І скільки людей тут мешкає? — поцікавилась вона.

Пропустивши вперед Симона, я останнім вийшов з шатла, захряснув люк і лише тоді відповів:

— Поки лише я один. Як вам, мабуть, відомо, ні дружини, ні дітей у мене немає. Тож весь мій дім у вашому цілковитому розпорядженні.

Обоє приголомшено втупились у мене. Потім знову подивились на будинок, вочевидь, приміряючись, скільки в ньому кімнат. Я вирішив їм допомогти:

— На першому поверсі хол, кухня, їдальня, вітальня, бібліотека і два кабінети. На другому — дев'ять житлових кімнат, кожна з окремою ванною. Моя спальня розташована над парадним входом; решта призначені для гостей. Є ще внутрішній дворик, патіо називається, звідси його не видно. Там невеликий басейн. Словом, дім як дім.

Марсі роззявила була рота, але потім закрила його, так нічого й не сказавши. Симон теж вражено мовчав. Во-ни, звичайно, знали, що в зоряних колоніях люди живуть заможно і привільно, у красивих великих будинках; але знали це в теорії. А на практиці бачили лише перенаселену Землю зі страшенною дорожнечею кожного квадратного метра, та ще наполовину вкритий кригою Марс, де бракувало тепла для обігріву великих приміщень.

На Есперансі ж їм відкрився зовсім інший світ — проте не в банальному розумінні нової планети. Це був світ з іншим способом життя, з іншими цінностями та пріоритетами. Світ, де людей не кидають до в'язниці за найменшу провину. Світ у якому пересічні громадяни здатні виграти суд у страхової компанії. Світ, де можна спокійнісінько посадовити орбітальний шатл на своєму подвір'ї. Світ, де одна людина може мешкати в такому велетенському, просто ґіґантському, за мірками землян, будинку…

Я видобув з вантажного відсіку шатла наші валізи і звернувся до Марсі з Симоном:

— Ну, ходімо в дім, виберете собі кімнати. Якщо хоче-те, можете взяти по дві. А то й по три.

Розділ 4
Відпустка

Так склалося (а може, це зовсім не збіг), що всі відомі планети земного типу обертаються довкола власної осі приблизно з однаковою швидкістю — і, відповідно, три-валість доби на них не дуже відрізняється від стандартних двадцяти чотирьох годин. На Есперансі ця різниця взага-лі мізерна — якихось сім з половиною хвилин, чого орґа-нізм зовсім не відчуває. Залишалось хіба пристосуватися до місцевого поясного часу — а з цим у мене ніколи про-блем не виникало.

Учора, прибувши на острів, ми розійшлися спати досить рано, невдовзі після восьмої вечора. Вперше я прокинувся о четвертій ранку, але вольовим зусиллям змусив себе знову заснути і вибрався з ліжка у звичний для мене час, о сьомій.

Пунктом номер один у моєму тутешньому розпорядку значилася ранкова пробіжка. Перед цим я дзвонив у набережний ресторан „Акапулько“ й замовляв сніданок, який мені привозили на флаєрі. Цього разу я за звичкою теж став набирати номер ресторану, але вчасно збагнув, що раз у мене поселився Симон, то він напевно має свої плани стосовно сніданку, і вирішив спершу перевірити, чим він займається.

Давши відбій відеофону, я вийшов з кімнати і спустився на перший поверх у хол. Там знайшов Марсі — свіжу, бадьору, без найменших слідів сну на обличчі, одягнену не в звичну для мене флотську форму, а в симпатичне картате платтячко. При моїй появі вона якраз займалася програмуванням автоматів-прибиральників.

— Це ти даремно, — сказав я їй після „доброго ран-ку“. — Тут позавчора прибирали. І прибиратимуть завтра. Я плачу комунальним службам острова, щоб вони підтри-мували порядок у домі, дбали про садибу, чистили басейн і все інше.

— А мені просто цікаво, — відповіла Марсі. — Раніше я прибирала лише в своїй шкільній кімнаті і в каюті на кораблі. А в такому здоровенному будинку… Мені дуже кортить спробувати.

— Гаразд, пробуй. Ти давно встала?

— О пів на шосту.

— Раненько. А Симон?

— Також. Зараз він на кухні, готує сніданок. Ми взя-ли ваш флаєр — ви ж не заперечуєте? — злітали в порт і накупили продуктів у супермаркеті.

— Ага, — кивнув я, нітрохи не здивований їхнім зав-зяттям. — Заплатили своїми грошима?

— Спершу заплатили. Але на стоянці нас наздогнав менеджер і запитав, хто ми… Тобто, він і так здогадався, що ми прилетіли з вами, а коли ми це підтвердили, він повернув нам усі гроші й сказав, що все буде записано на ваш пільговий рахунок. Тут вас дуже поважають!

Я хмикнув.

— Справа не в повазі. Просто це мій супермаркет. Марсі з розумінням усміхнулася:

— Багатенький Буратіно, так?

— Атож. — Певна річ, я не став вихвалятися, що цей супермаркет складає лише незначну частку своєї власно-сті на Есперансі. — Дуже вигідно закуплятися в самого се-бе, хіба ні?

Я пройшов на кухню, де чаклував Симон, привітався й запитав у нього, що буде на сніданок. Виявилося — ту-шкована картопля з м’ясом та грибами, салат з креветок і, неодмінно, його фірмова кава. Облизнувшись, я подався нагулювати апетит.

За півгодини я пробігся довкола нашого невеликого плато, по дорозі кілька разів зупинявся, щоб перекинути-

ся двійком слів з сусідами, а коли повернувся, то ще встиг прийняти душ, перш ніж Симон подав нам сніданок. По-тім, як я й обіцяв напередодні ввечері, ми втрьох спусти-лися до узбережжя і там, у Перлистій лаґуні, дуже приєм-но провели всю першу половину дня, купаючись і ніжа-чись у лагідних променях сонця — озоновий шар Еспе-ранси був щільніший, ніж на Землі, і пропускав значно менше ультрафіолету.

Правда, попервах Марсі з Симоном поводилися сторожко й не ризикували віддалятися від берега, дарма що обоє плавати вміли — у Зоряній Школі були басейни і всі учні обов'яково складали залік з плавання. Просто вони потребували часу, щоб звикнути до безкрайнього водного простору, адже Симон досі зовсім не бачив моря, а Марсі, хоча й зростала на острові Мелвіл, проте це був острів на крайній півночі Канади, далеко за Полярним колом, тож навряд чи там хтось купався навіть у самий розпал літа.

Зрештою вони посміливішали, поступово стали відпливати чимраз далі від берега, а згодом мені вдалося підбити Марсі на заплив через усю лаґуну аж до піщаного бару, що відмежовував її від відкритого океану (Симон відмовився брати в цьому участь і спостерігав за нам з бе-рега). Назад ми вирішили плисти наввипередки, і Марсі мало не виграла — лише на останньому ривку мені вда-лося обігнати її.

Коли ми повернулися на пляж, то виявили, що за нашої відсутності Симон завів знайомство з кількома підлітками років чотирнадцяти — п'ятнадцяти. У них зараз були канікули, і вони хутенько прибігли до Перлистої лаґуни, як тільки по острову розійшлася звістка, що я привіз з собою двох юних астронавтів. На відміну від землян та марсіан, мешканці зоряних колоній ставилися до нас, резистентних, здебільшого доброзичливо. Хоча, звісно, заздрили нам, але їхня заздрість переважно була позбавлена злостивості, не забарвлена в чорний колір.

Хлопці та дівчата запросили до свого товариства й Марсі. Вона приєдналася до них не надто охоче, почува-

ючись дещо скуто й непевно. Загалом Марсі нормально ладнала з дорослими, але погано уявляла, як триматися зі звичайними дітьми свого віку. Я чудово розумів її, бо й сам після школи був таким дикуватим.

Зате Симон не мав жодних проблем у спілкуванні з однолітками, що дивились на нього, як на героя. Він до того захопився, що навіть забув про свій намір приготувати нам обід. А коли згадав і став квапити нас з поверненням, я рішуче оголосив, що сьогодні ми обідаємо не вдома, і за годину відвів його з Марсі до ресторану „Акапулько“. Скуштувавши тамтешні страви, Симон мусив ви-знати, що місцеві кухарі знаються на своїй справі.

— Тому, — сказав я, — нічого з нами не станеться, якщо ми замовлятимемо їжу тут. Зараз ти у відпустці, Си-моне, тому розслабся й відпочивай.

Проте Симон так легко не здався. Після тривалої супе-речки він поступився вечерею, згодом мені вдалося від-мовити його від приготування обідів, а от у сніданок він учепився намертво. Врешті я зрозумів, що подальших по-ступок від нього не доб’юся, і погодився на такий компро-місний варіант.

А надвечір мені подзвонила Краснова і стала розпитувати про моїх підопічних, плекаючи надію, що вони вже набридли мені і я буду радий їх спекатися. У відповідь я засмутив її, запевнивши, що радо подбаю про Марсі з Симоном до закінчення відпустки. Краснова дуже любила дітей, проте власних заводити не поспішала, хоча Штерн її постійно вмовляв. Вочевидь, вона побоювалася, що материнство зашкодить її кар’єрі, і, треба сказати, мала на це вагомі підстави. Керівництво Зоряного Флоту взагалі неохоче призначало жінок командирами кораблів, а жі-нок з дітьми — майже ніколи…

Наступного дня я влаштував для Марсі та Симона екс-курсію по островах нашого архіпелагу і заразом ми від-відали чотирьох астронавтів-відставників, які тут мешка-ли. А на питання Марсі, чи збираюсь я завітати до когось із наших, відповів заперечно:

— Ні. Зазвичай під час відпустки ми не зустрічаємося. Воліємо відпочити один від одного. Це також корисно.

Певна річ, я не став говорити, що майже весь позами-нулий рік проводив свої відпустки разом зі Сьюзан Ґреґо-рі. Їм про це знати ні до чого. Зрештою, що було, те спли-ло…

— Хоча іноді, — додав я, — до мене на одну днину при-їздять Краснова зі Штерном, і ми влаштовуємо прогулян-ку на яхті. Але не цього разу — бо яхти немає. А ви що, вже скучаєте за ними?

— Ні, ще не встигли заскучати, — відповів Симон за обох. — Нам і з вами добре.

— Авжеж, — підтвердила Марсі. — Дуже добре.

Третій день почався з того, що зранку до нас завіта-ли тутешні Симонові приятелі. Вони привели з собою ще кількох дітлахів, і на якийсь час моя садиба перетворила-ся на таку собі подобу скаутського табору. Тут уже й Мар-сі знайшла точки дотику з однолітками: окрім басейну, в мене був також корт, і вона влаштувала міні-турнір з тенісу (матчі, звісно, проводилися за скороченим реґла-ментом). З Марсіної особової справи я знав, що це був її коронний вид спорту, і протягом останніх двох років вона ставала чемпіонкою школи серед дівчат.

Щоб не заважати молоді, я усамітнився в своєму кабі-неті, ввімкнув комп’ютерний термінал і став переглядати поточну фінансову звітність підприємств, що перебували в моїй власності. Багато хто називав мене вдалим бізне-сменом, проте я не вважав себе за такого. Я лише вкладав у економіку Есперанси кошти — як свої власні, зароблені на службі у Флоті, так і ті, які видав мені дід, назвавши це моєю частиною спадку. Звичайно, я міг просто тримати їх у різних банках на кількох планетах (як це робили майже всі астронавти), але шість років тому в мені прокинулася родинна підприємницька жилка, і я зайнявся інвестиція-ми, які несподівано виявилися досить прибутковими.

По обіді всі хлопці та дівчата подалися на пляж. Си-мон попередив мене, що вони пробудуть там до самісінь-

кого вечора, проте виявилося, що він говорив лише за себе. Вже за півтори години Марсі повернулася додому, трохи поплавала в басейні, щоб змити морську сіль (я бачив це через вікно кабінету), відтак улаштувалася в шезлонґу під тінню пальм і стала читати книжку.

З „Володарем Перснів“ вона розібралася ще на кораблі, і ця трилогія їй дуже сподобалася. А прибувши на Есперансу, Марсі виявила в моїй бібліотеці цілу колекцію сиквелів та приквелів до леґендарної епопеї. На мій по-див, вони обрала не одне з кількох продовжень, а історію часів ранньої Арди — роман про Берена та Лютіен, який зараз захоплено читала.

Згодом Марсі перебралася з патіо до вітальні, а я, впоравшись на той час зі справами, приєднався до неї, ввімкнув тривізор і став дивитися підсумковий випуск новин з Есперо-Сіті, де вже настав вечір. Окрім місцевих подій, розповіли також про найважливіше з життя інших зоря-них колоній та Сонячної системи. Центральним у цьому блоці був репортаж про причетність федерального міні-стра природних ресурсів до діяльності нелеґального гірничовидобувного картелю в Астероїдному поясі.

Коли новини скінчилися, Марсі розгублено позирнула на мене поверх книжки і сказала:

— Я вже помітила, що тут розповідають про Федерацію всілякі паскудства. Чому так?

Я похитав головою:

— Це не паскудства. На жаль, це правда… Гм. А втім, ти маєш рацію. Це таки паскудства — але вони кояться насправді.

Якби їй сказав про це хтось інший, Марсі напевно б обурилася. Проте за місяць служби на „Кардифі“ вона звикла довіряти моїм судженням, тому просто запитала:

— А чому на Землі та Марсі про це не розповідають?

— Бо не можна. Заборонено. Хоча Федерація вільніша за інші земні наддержави, але до повної свободи їй далеко. А наші зоряні колонії *по-справжньому* вільні, і вони хочуть знати *всю правду*, а не лише те, чим напихають

голови землян та марсіан. От ми й забезпечуємо їх цією правдою.

— Ми?! — вражено перепитала Марсі. — Ви хочете сказати…

— Саме так, — підтвердив я. — Зокрема й наша команда. Здебільшого цим займаються Йосідо й Ґамбарі-ні. Коли ми виходимо на орбіту Землі або Марса, вони під'єднуються до планетарної мережі, зв'язуються зі службами новин і отримують звідти *чисті*, ще не цензурова-ні матеріали — новини, статті, репортажі, інтерв'ю.

— А це законно?

— Строго кажучи, ні. Такі дії суперечать вимогам „Закону про отримання і поширення інформації". Однак уря-довці заплющують на це очі. Років двісті тому ще нама-галися протидіяти — журналістів штрафували, особливо непокірливих звільняли; астронавтів чіпати не наважува-лися, зате всіляко перешкоджали їм. Та зрештою земна влада відступилася, оскільки колонії дедалі наполегливі-ше вимагали повної та об'єктивної інформації, а від урі-заної просто відмовлялися. Власне, уряду від цього і не свербить, і не болить, адже всі нецензуровані матеріали оприлюднюються за багато світлових років від Землі, а громадяни Федерації так і залишаються непоінформова-ними про те, що, наприклад, один з міністрів покриває злочинців. Та й для журналістів така-сяка віддушина: не можуть сказати правду мільярдам, то скажуть бодай міль-йонам.

Марсі відклала книжку і кілька хвилин мовчала, неуважно дивлячись на екран тривізора, де вже миготіли кадри погоні флаєрів з якогось бойовика. Я не заважав їй збиратися з думками, позаяк розумів, що коїться в неї на душі; тринадцять років тому я й сам через це пройшов. Звичайній земній дівчині її віку зараз було б набагато важче — бо, на щастя, в Зоряній Школі дітей не напихали пропагандою, з них виховували астронавтів, а не лояльних громадян Федерації. Крім того, їх привчали самостій-но мислити, критично сприймати дійсність і водночас —

вірити своєму начальству. А для Марсі начальством були не якісь там чиновники, не уряд у цілому і навіть не керів-ництво Зоряного Флоту. Найголовнішим її начальником був я — її командир…

— Але чому? — нарешті запитала вона. — Чому на Землі не кажуть правду?

— Бо правда — пожива для вільних людей. Проте на Землі таких мало — і не з чиєїсь злої волі, а з суто економічних причин. Навіть у відносно заможній Північній Федерації рівень життя дев'яноста відсотків населення критично низький. А бідні люди за визначення не можуть бу-ти вільними. У них зовсім інші турботи, вони чхати хотіли на свободу, а якщо одержать її, то негайно проміняють на шматок хліба, на дах над головою, на більш-менш пристойну роботу. На Марсі ситуація трохи краща, але політично він повністю залежний від метрополії, яка нав'язує йому свої порядки. А про незалежність марсіани можуть лише мріяти — навіть якщо здобудуть її, то недовго залишатимуться незалежними, їх тут-таки захопить Азійський Союз. Власне, й на самій Землі є чимало членів Федерації, які впевнені, що окремо вони б жили краще — якби не загроза з боку азійців, африканців та джамахірійців. За великим рахунком, уся Північна Федерація тримається на страху. Це добровільно-вимушене об'єднання бідних країн для захисту від злиденних. — Я зрозумів, що на перший раз для Марсі досить, і підвівся. — Ну, гаразд, годі цих балачок. Може зіграємо в теніс?

— Охоче, — з явним полегшенням відповіла вона.

Ми взяли ракетки з м'ячами й пішли на корт. Як я вже відзначав, у школі Марсі була чемпіонкою з тенісу, але тамтешні корти мали штучне покриття, а в мене був трав'яний ґазон, для неї незвичний. Щоправда, вона вже мала можливість трохи пристосуватися до нього, граю-чи вранці з місцевими підлітками, проте я сумнівався, що цього було досить, тому вирішив грати з нею не на повну силу.

Втім, уже перші подачі показали, що я недооцінив

Марсі. Або, що вірніше, переоцінив себе. Я любив цей спорт, але ніколи не був надто гарним тенісистом — для цього мені бракувало швидкості.

Перший сет ми зіграли на рівних, і лише на тай-брейку Марсі мені поступилася. У другому вона прила-штувалася до моїх сильних, але передбачуваних подач, і впевнено переграла мене — я нічого не міг протистави-ти її стрімким виходам до сітки і підступним різаним уда-рам. Поза будь-яким сумнівом, у третьому сеті мене чекав цілковитий розгром, аж тут дуже вчасно в небі над нами з'явився флаєр, що почав знижатися, тримаючи курс на посадковий майданчик біля будинку. Судячи з емблеми на корпусі, це була машина з прокатного бюро в місцево-му аеропорту. Отже, гості до мене прибули здалеку.

— Б'юсь об заклад, це Краснова, — сказав я, разом з Марсі прямуючи до будинку. — Сама або з чоловіком. Ма-буть, не вдовольнилася позавчорашнім дзвінком, тож ви-рішила нагодитися без попередження й подивитись, як вам у мене живеться.

— А хіба шеф і старпом не мають свого шатла? — по-цікавилася Марсі.

— Взагалі мають. Тільки не шатл, а суборбітальний лі-так. І завеликий, щоб садовити його де завгодно. Тому до-велося летіти в аеропорт, а там узяти флаєр.

Як виявилося, я поквапився з висновками. Коли фла-єр приземлився, з нього вийшли не Краснова зі Штер-ном, а кремезний чоловік років сорока, в темно-синьому мундирі Зоряного Флоту з погонами капітана другого ранґу. Він розгонистим кроком рушив мені назустріч і по-дружньому обійняв мене.

— Привіт, кеп.

Це сказав не він, це сказав я. А він відповів:

— Привіт, Еріку. Давненько не бачилися.

— Так, давненько. Майже рік. Постійно розминаємо-ся. А ти коли прилетів?

— Три години тому. Як побачив на причалі твій „Кар-диф", то найперше вирішив відвідати тебе. — Він перевів

погляд на Марсі, що скромно стояла осторонь. — Чув, у твоїй команді поповнення.

— Атож, — підтвердив я і представив їх одне одному: — Третій пілот Марша Хаґрівз, яка воліє, щоб її називали Марсі. Капітан Андрій Бережний, командир корабля „Амстердам“, де я служив до переведення на „Кар-диф“.

— Дуже мило, Марсі, — приязно мовив Бережний, простягнувши їй руку.

Вона потисла її й чемно відповіла:

— Рада познайомитися з вами, сер. Капітан Мальстром багато про вас розповідав. Казав, що саме ви навчи-ли його бути командиром.

Бережний усміхнувся й похитав головою:

— Ерік перебільшує. Я нічого його не навчав, він сам навчався — на моїх помилках.

Ми пройшли в дім, я приготував для гостя його улюблений мартіні, собі взяв холодного пива, а Марсі вдовольнилася помаранчевим соком. Бережний розпитував про мої справи, я відповідав йому, сам ставив питання й одночасно сушив собі голову над причинами його неспо-діваного візиту.

Подив викликав не сам факт, що мій колишній капітан вирішив навідатись до мене. Навпаки — я б ду-же здивувався, якби він проіґнорував мою присутність на Есперансі й не зазирнув у гості. Від самого початку мо-єї кар’єри Андрій Бережний опікував мене, а згодом, попри різницю у віці, ми навіть стали друзями. Особливо в останні роки спільної служби, коли він був капітаном, а я — його старшим помічником. Відтоді, як я отримав при-значення на „Кардиф“, ми бачилися вкрай рідко, але це не вплинуло на наші дружні стосунки — ми завжди були раді зустрітися й поспілкуватися.

А проте, мені видалася підозрілою квапливість, з якою Бережний прибув до мене, навіть не зазирнувши до себе додому, — часу йому вистачало лише на те, щоб пересісти в Есперо-Сіті з рейсового шатла на літак до острова

Болівара. Крім того, він не попередив про свій візит, хоча йому нічого не варто було подзвонити мені й домовити-ся про зустріч. Ішлося зовсім не про ввічливість, просто був ризик даремно пролетіти кілька тисяч кілометрів і не застати мене вдома (наприклад, завтра я збирався відвез-ти Марсі та Симона до столиці, показати їм й інші великі міста планети). Що більше я думав про це, що довше роз-мовляв з Андрієм, то міцнішими ставали мої підозри, що з ним не все гаразд. Але що саме — збагнути не міг.

Близько шостої з пляжу повернувся Симон і, дізнав-шись, що в нас такий гість, запропонував на сьогодні від-мовитися від готової вечері з ресторану, а влаштувати барбекю. Його ідея була одностайно схвалена, і решту до настання темряви часу ми провели на галявині перед бу-динком, підсмажуючи на грилі шматки здобреного спе-ціями м’яса і тут-таки з’їдаючи їх. Бережний був балаку-чий, багато жартував і взагалі вдавав з себе саму безтур-ботність, проте я вже не сумнівався — його щось гнітить. І то дуже сильно…

Коли наш бенкет на відкритому повітрі закінчився, ми прибрали на галявині, повернулися в дім і на десерт по-ласували яблучним пирогом з чаєм. Потім Симон і Марсі подалися до вітальні, а ми з Бережним пройшли в патіо і влаштувалися на лаві біля басейну.

У тропіках ніч настає швидко, і на той час уже геть стемніло, а в небі яскраво засяяли зорі. Кільки хвилин ми сиділи мовчки, нарешті Андрій трохи меланхолійно про-мовив:

— Чудові в тебе дітлахи, дуже славні. Як почуваєшся в ролі татуся?

— Непогано, — відповів я. — Зовсім непогано. Утім, не впевнений щодо „татуся“, а от старшим братом для Марсі та Симона я точно почуваюсь. Та й вони ставляться до мене не лише як до свого начальника.

— Так, це помітно, — кивнув Бережний. — Щаслива ти людина. А я… — Він помовчав, потім сказав тихо, май-же пошепки, але ці його слова пролунали в моїх вухах як

оглушливий гуркіт грому: — Еріку, мене зачепила „зорянка“.

Від несподіванки я закашлявся і очманіло втупився в нього. Мабуть, мені слід було якось відреаґувати, на-приклад, спитати: „Ти це серйозно?“ або „Ти впевнений?“ Але, приголомшений такою звісткою, я буквально онімів і не зміг вичавити з себе ані звуку — що вже казати про зв’язну мову.

Лагідним словом „зорянка“, ніби в намаганні задо-брити її, астронавти поміж себе називали зоряну хворо-бу — різке зростання чутливості до гіпердрайву („дубо-дум“ у момент переходу не рахувався). Першим симпто-мом хвороби були міґрені під час стрибків — попервах слабкі, ледь відчутні, але з часом вони дедалі сильніша-ли. З міґренями боролися за допомогою анальґетиків, і цю стадію хвороби характеризували словами „зорянка за-чепила“. Друга стадія наставала, коли тривалі перельо-ти починали викликати розлад сну, підвищену втомлю-ваність, пригніченість — і тоді казали, що „зорянка під-косила“. А третя стадія зоряної хвороби супроводжувала-ся галюцинаціями при гіпердрайві й затяжною депресі-єю після польоту; для цієї стадії існував вислів „зорянка добила“. Звичайно, навіть *добиті* „зорянкою“ резистен-тні мали величезну перевагу перед звичайними людьми: вони все ж могли подорожувати до зірок — або накачані знеболювальними і психотропними препаратами, або за-нурені в безпечну для життя та здоров’я форму анабіозу, гебернаційний сон.

Перша стадія зоряної хвороби не тягла за собою не-гайної відставки, але це був чіткий сигнал готуватися до неї — часовий проміжок між тим, коли „зорянка“ *чіпляє* і коли *підкошує*, вкрай рідко перевищував півтора-два роки. Переважна більшість астронавтів приховували свої міґрені у сподіванні на чудо, і керівництво Флоту давно з цим примирилося. Зате хворих на другій стадії виявляли дуже швидко, за рідкісним винятком на зразок адмірала Лопеса, якому вдавалося ще кілька років водити медиків

за носа.

Зоряна хвороба вважалася недугою старості — дві третини резистентних захворювали на неї вже після шістдесяти, і лише в одному випадку з сотні вона долала людину до п'ятдесяти. А Бережному було лише тридцять дев'ять…

— Давно в тебе почалося? — обережно запитав я.

— Вже четвертий місяць, — похмуро відповів він. — Спершу я переконував себе, що нічого страшного не ста-лося, і в мене просто болить голова. Але цей самообман довго не протримався. Біль ставав дедалі сильнішим, і те-пер, коли ми входимо в стрибок, мій череп ніби в лещатах стискає.

— Щось приймаєш?

— Поки ні, але скоро, мабуть, почну.

— А до лікаря не думаєш звернутися?

Бережний заперечно похитав головою:

— В жодному разі! Я взагалі не збираюсь нікому казати… Оце тільки з тобою вирішив поділитися. Вийшло імпульсивно — дізнався, що ти на планеті, і відразу гай-нув до тебе. Поклався на випадок: застану вдома — роз-повім, а ні — то ні. Хоча тепер думаю, що розповів би за будь-яких обставин. Дуже важко тримати все в собі.

У мене мало не вихопилося: „Так, розумію," — але я вчасно стримався. Це були просто слова, вони нічого не значили. Бо по-справжньому зрозуміти Андрія я міг, лише опинившись у його шкурі й відчувши на собі те, що відчуває він. А я щиро сподівався, що мене обмине ця ча-ша гірка, і клята „зорянка" не підріже мені крила на злеті кар'єри, а наздожене лише в старості, коли я й сам уже захочу піти на спочинок…

— А коли тебе *підкосить*, ти й далі мовчатимеш? — продовжував допитуватись я.

— Ще не вирішив. Та, мабуть, боротимуся до кінця… А як би ти сам учинив на моєму місці?

Я знизав плечима.

— Не знаю, як би я вчинив, Андрію. Для цього треба пережити те, що переживаєш ти. Проте здоровий глузд

підказує, що з твого боку це буде велика помилка. Це го-диться для старих, кому вже нічого втрачати, але не для тебе. До того ж їм легше приховувати симптоми другої стадії, а у здорового сорокарічного чоловіка вони одра-зу кидатимуться в очі. Тебе швидко викриють і просто-напросто потурять з Флоту; тоді ти зможеш літати на між-зоряних кораблях лише як пасажир. А тобі ще рано ста-вити на собі хрест — ти далеко не перший, кого так рано здолала зоряна хвороба, але не було ще жодного випад-ку, щоб третя стадія наставала до шістдесяти. Якщо ти не утнеш дурниці і вчасно доповіси начальству про свої про-блеми, то зможеш продовжити кар'єру в Загоні випробу-вачів.

Бережний невесело розсміявся:

— Ха! Загін випробувачів! Там і так купа народу, а но-вих кораблів мало. На всіх не вистачає.

— Тобі вистачить, — запевнив я. — Якщо не помиля-юся, зараз у Загоні немає нікого молодшого за п'ятдесят. Повір, ти будеш найзатребуванішим серед них: з одного боку, маєш чималий досвід, а з іншого — ще молодий; і це робить тебе оптимальною кандидатурою для виконання такої відповідальної роботи. Адже всюди, крім Зоряного Флоту, випробувачі вважаються елітою, ними стають ли-ше кращі з кращих, і тільки в нас, через хронічний брак пілотів для регулярних рейсів, всю нову техніку випробо-вують ветерани передпенсійного віку.

Бережний важко зітхнув.

— Я все розумію, Еріку. Ти кажеш правильні слова, але… Хай йому чорт! Я так сподівався потрапити в До-слідницький Департамент, мріяв літати до далеких, не-вивчених зірок… Ми з тобою разом мріяли, пам'ятаєш? — Він гірко посміхнувся. — А тепер мої мрії звелися до того, щоб якомога довше залишатися на вантажних маршру-тах.

Що я тут міг сказати? Хіба що поспівчувати. Проте Ан-дрій не потребував співчуття — ні мого, ні чийогось іншо-го. Просто хотів поговорити зі мною, як з другом та коле-

ґою, і найменше чекав від мене айкань і ойкань, скорботних похитувань головою, слів розради. Йому це було ні до чого.

Бережний закинув голову і спрямував свій погляд у повне зірок небо.

— Як таки неправильно влаштовано світ, — відсторо-нено, без будь-яких емоцій промовив він. — Неправиль-но і несправедливо. Я кажу не про себе, а про всіх людей. Про тих, що тісняться на Землі. Про тих, що мерзнуть на Марсі. І навіть про тих, що наразі розкошують у зоряних колоніях. Всі вони — в'язні, а їхні тюрми — це планети, де вони приречені жити довіку… А уявляєш, чого б ми дося-гли за останні чотири сторіччя, якби не клята проблема гіпердрайву?

— Уявляю, — відповів я. — Ми б уже заселили добру сотню планет. А може, навіть дві чи три сотні. Почувалися б господарями у Великому Космосі, а не боязкими гостями. Десятки тисяч наших кораблів борознили б простори Ґалактики, зазираючи в найвіддаленіші її куточки. А можливо… — Я трохи помовчав. — І не просто можливо, а майже напевно, деякі планети воювали б одна з одною.

— Нехай і так. Нехай би воювали. Навіть це краще, ніж нинішня стаґнація. Розвиток людства завжди супроводжується конфліктами — на жаль, така наша природа. Проте зараз ми не розвиваємося, не рухаємося вперед, а щонайбільше повземо. Причому повземо так повільно, що цього нам ледве вистачає для виживання як виду. Без колоній, без їхнього продовольства Земля вже померла б. Та рано чи пізно вона однаково помре, а колись і всі теперішні колонії повторять її долю, передавши естафе-ту наступним колоніям. Так ми й будемо розповзатися по Ґалактиці, залишаючи після себе мертві планети. Хіба це правильно?

Я не відповів. Питання було суто риторичне.

Розділ 5
„Ковчег“

За винятком невеселої розмови з Андрієм Бережним, ця тижнева відпустка вдалася на славу. Марсі з Симо-ном були в цілковитому захваті: їм сподобалась Есперан-са, сподобався острів Болівара, сподобалося жити в мене, і за ці сім днів вони навчилися сприймати мене не лише як командира, а й просто як старшого товариша. А мені, зі свого боку, було дуже приємно опікуватися ними.

Коли відпустка закінчилась і вся команда зібралася на борту „Кардифа“, Краснова при першій же зустрічі зміря-ла Симона та Марсі прискіпливим поглядом, явно вишу-куючи ознаки поганого піклування про них. Проте мар-но — обоє мали свіжий і відпочилий вигляд, були повні сил, веселі й засмаглі. Чим, до речі, вигідно відрізнялися від Мілоша, що залишався таким самим серйозним і блі-дим, як тиждень тому.

Згодом Штерн довірливо поскаржився мені:

— Мілош просто нестерпний! Всю відпустку займав-ся навчанням, лише одного разу вдалося витягти його на озеро. Причому буквально за вуха… — Він похитав голо-вою. — І уяви собі: навіть тоді примудрився нишком при-хопити з собою планшетку!

Я нітрохи не здивувався.

— Отже, зубрив і на озері?

— Ага. Поплавав зо півгодини — і то не для задоволе-ння, а просто щоб розім’ятися. Потім засів на березі й до вечора студіював рівняння Склярського—Бронсона. Твої, либонь, таких коників не викидали.

— Певно, що не викидали, — усміхнувся я. — Але тут тобі нікого звинувачувати, окрім самого себе. Це ж бо ти наполіг, щоб Марсі та Симон оселились у мене.

— Зовсім не наполіг, а лише поступився їхньому ба-жанню. Вони відверто демонстрували, що воліють бути з

тобою, а не з нами. Нам же з Ольгою дістався Мілош — така наша доля. Він правильний хлопець, здібний, працьовитий, з нього вийде видатний інженер. А проте… — Штерн зітхнув. — Скажу тобі за великим секретом, кеп: я б не хотів мати такого сина…

Прийнявши вантаж у трюмах і взявши на буксир баржу, ми вирушили в рейс до Землі. Знову потяглися звичайні робочі будні, але дещо на кораблі таки змінилося — у нас поменшало ще на одного новачка. Якщо Симон, зав-дяки своїй простоті й відкритості, миттєво вписався в екі-паж, то Марсі для цього знадобилося більше місяця. А тижневий відпочинок на Есперансі довершив справу, до-зволивши їй відволіктись від службових обов'язків, зібра-тись на думках і ніби зі сторони оцінити своє місце та свою роль у команді. І повернулася вона на корабель з чітким усвідомленням того, що є повноправним членом колективу і виконує важливу роботу, до того ж виконує її добре.

А от Мілош досі не міг позбутися комплексу учнів-ства. Але не тому що вперто продовжував свою освіту — це геть інша річ. Багато астронавтів не полишали навча-ння після школи, надто ж ті, хто прагнув стати дослідни-ком. (До слова, восьмеро членів нашої команди, включно зі мною, мали університетські дипломи з тих або інших дослідницьких спеціальностей.) Проте Мілош хибно розставив пріоритети: навчання було для нього на першому місці, а робота — лише на другому. І як наслідок, попри успішне виконання своїх обов'язків, він у більшій мірі почувався учнем-теоретиком, аніж інженером-практиком. В цьому полягала його найістотніша помилка.

Десять днів польоту, приблизно половину шляху до Землі, ми пройшли у звичайному для буксирувальника режимі. А на одинадцятий день, незадовго до полудня, коли ми зі Штерном інспектували машинний відсік, мене викликала по інтеркому Марсі, яка саме несла вахту.

— Кеп, — повідомила вона схвильованим голосом, —

маємо нештатну ситуацію за категорією „2-Б“.

У перекладі на нормальну мову це означало: щось ста-лося поза кораблем, але безпосередньої загрози для нас не становить.

— Доповідай, — сказав я.

— Після виходу з гіпердрайву наші системи зовнішнього спостереження виявили за сорок мільйонів кілометрів від „Кардифа“ непізнане судно.

— Його курс?

— Лежить у дрейфі. Відносна швидкість — 3,71 кілометрів на секунду. Зберігає повне радіомовчання, не над-силає навіть позивних.

— Гаразд, зараз буду.

Я негайно подався до рубки керування. Заінтриґований Штерн, залишивши на посту свого заступника Олівейру, пішов разом зі мною. Зустріч у міжзоряному просторі з будь-яким іншим кораблем була подією не просто непересічною, а винятковою.

— Мабуть, заблудлий „автомат“, — припустив головний інженер.

— Найпевніше так, — погодився я.

За чотири сторіччя в космосі загубилося чимало авто-матичних дослідницьких станцій — здебільшого, як вва-жалося, через збої в роботі навіґаційних систем або ви-ходу з ладу гіперпросторових рушіїв. Іноді, дуже рідко, їх цілком випадково знаходили — та й то лише завдяки радіомаякам, які можна було запеленгувати на відстані кількох тисяч астрономічних одиниць. Але візуально ви-явити корабель у дрейфі з вимкненим маяком — ні про що подібне я ще не чув. Це вже була випадковість на ме-жі неймовірності!

— А краще б це була загублена кимось баржа, — продовжував розвивати свою думку Штерн. — Та тільки не… Він не договорив, проте я зрозумів його. Губилися не лише безпілотні „автомати“ та баржі з вантажем; час від часу зникали й кораблі з екіпажами. Востаннє це стало-ся двадцять дев’ять років тому, ще до мого народження; а

в перші десятиліття пілотованих міжзоряних польотів не минало й року без того, щоб якийсь корабель не повернувся з рейсу. Ще жодного зниклого корабля не знайшли, і ніхто з астронавтів не палав бажанням їх відшукати. За будь-яких розкладів, усі люди там уже давно були мер-тві, а нам аж ніяк не хотілося тривожити їх вічний сон. На наше переконання, міжзоряний простір — найкраща могила для тих, хто присвятив своє життя космосу.

Коли ми ввійшли до рубки, там, крім чергових Мар-сі Хаґрівз і Хіроші Йосідо, була також Ольга Краснова. Всі троє дивилися на допоміжний оглядовий екран з розпливчастим унаслідок значного збільшення зображенням досить потворного на вигляд судна. Цілковита утилітарність конструкції, відсутність найменшого натяку на вишуканість форм непомильно вказували на його поважний вік — як мінімум триста років. У ті давні часи, проектуючи кораблі, конструктори найменше дбали про естетику.

Одначе, при всій непоказності старовинного зорельота, і Краснова, і Йосідо, і Марсі втупилися в нього такими зачудованими поглядами, ніби уздріли восьме диво світу.

— Це не „автомат“, — відразу визначив я. — Швидше, невелика баржа. Он ті прямокутні відсіки — напевно, ван-тажні трюми.

— Ні, кеп, не баржа, — першим оговтався Хіроші. — Комп’ютер щойно розпізнав судно.

— Ну і..?

— Уявіть собі, це один з „Ковчегів“! Перший чи другий — невідомо. Адже вони були ідентичні.

Тепер я збагнув, чому всі троє так вражено дивилися на корабель. Я й сам приголомшено витріщився на екран. Штерн — також.

„Ковчеги“ були леґендою серед астронавтів. Леґендою моторошною і водночас величною. Леґендою про саму першу, хай і невдалу, спробу людства досягнути зірок.

Два кораблі під назвою „Ковчег-1“ і „Ковчег-2“ стартували в 2205 році — через двадцять вісім років після від-

криття гіпердрайву і лише за півтора роки до виявлення резистентності. Експедицію було орґанізовано Південно-американською Демократичною Співдружністю, яка то-ді ще існувала окремо від Федерації, з метою заснувати людську колонію на Есперансі — єдино відомій на той час планеті земного типу.

Уряд Північної Федерації також мав подібні наміри і навіть оголосив набір добровольців, що погодилися б на глибоке заморожування, але практичне здійснення цьо-го проекту гальмувалося двома обставинами. По-перше, автоматично керовані кораблі часто збивалися з курсу, втрачаючи орієнтацію в міжзоряному просторі. А по-друге, люди, що виживуть після анабіозу, потребувати-муть догляду й лікування, чого автоматика забезпечити їм не могла. Через ці причини, серед охочих ризикнути життям — і не на вісімдесят відсотків, а практично на всі сто, — було надто мало фізично здорових і розумово повноцінних людей, здатних стати підкорювачами ново-го світу, зростити дітей з заморожених ембріонів (на від-міну від дорослих орґанізмів, зародки без проблем пере-носили жорсткий анабіоз) і гідно виховати наступне по-коління колоністів. До того ж федеральний Сенат навід-січ відмовився надавати асиґнування на таку, як було ска-зано в його резолюції, „антигуманну авантюру“.

Зате влада Південної Америки діяла без вагань. До-бровольцями було призначено шістдесят тисяч політи-чних в’язнів, від революціонерів-марксистів до ліберА-лів. Їх заморозили у кріоґенних камерах, завантажили на два кораблі й разом з сотнею тисяч людських ембріонів відправили в політ до Есперанси. Щоб збільшити шан-си експедиції на успіх, кораблями керували не звичайні комп’ютери, а інтелектуальні кібернетичні системи, ско-рочено ІКСи — штучні розуми, наділені всіма ознаками повноцінної особистості.

За самою своєю природою, інтелектуальні кібернети-чні системи були неконтрольовані й непередбачувані, а їхня здатність самостійно мислити й робити усвідомле-

ний вибір часто-густо призводила до конфліктів з лю-дьми. Спроби ж реґламентувати поведінку ІКСів спеці-альними запобіжниками, на зразок сформульованих ще в середині XX століття Законів Робототехніки, як правило супроводжувалися непередбачуваними і вельми неприємними сюрпризами. Ще наприкінці XXI століття, після низки трагічних інцидентів, використання ІКСів було заборонено — спершу національними законодавствами, а потім і міжнародною конвенцією. Проте розробники проекту „Ковчег“ переконали південноамериканський уряд зробити наразі виняток. Свою позицію вони арґументували тим, що лише ІКСи здатні забезпечити належний догляд за розмороженими, ґарантувати їхнє одужання. А крім того, корабель під керуванням штучного розуму мав більше шансів дістатися до мети подорожі, аніж зі звичайним автопілотом.

На жаль, це не допомогло, і „Ковчеги“ не долетіли до Есперанси. Завинили в цьому ІКСи чи ні, не знав ніхто. Майже чотири століття доля обох зниклих кораблів залишалася невідомою — аж поки ми не зустріли одного з них…

— Неймовірно! — пробурмотів Штерн. — А це точно „Ковчег“?

— Ідентифікація однозначна, шефе, — відповів Йосідо. — Комп’ютер не допускає інших варіантів.

— Вже надіслали запит? — озвався я.

— Ні, кеп. Вирішили дочекатися ваших розпоряджень. Ми навіть не користувалися активними детекторами — лише пасивними.

— Все одно „Ковчег“ нас помітив, — сказав Штерн. — Адже ми подаємо позивні.

— Помітив, якщо ІКС іще функціонує, — зауважила Краснова. — В чому я дуже сумніваюся. — Вона запитли-во глянула на мене. — Що будемо робити, кеп?

— Передовсім, не втрачати пильності, — відповів я, влаштовуючись у капітанському кріслі. — Про всяк випадок. Я згоден з тим, що за чотириста років ІКС майже на-

певно вийшов з ладу й вимкнувся. Але якщо він досі фун-кціонує, то вже давно з’їхав з глузду. Тому треба бути на-сторожі.

— Цей старий брухт не становить для нас загрози, — сказав Хіроші, який тим часом викликав з бортового ар-хіву файли специфікації „Ковчегів“ і тепер, разом з го-ловним інженером, переглядав їх. — Корабель має на озброєнні лише малопотужні протиметеоритні гармати. На відстані понад двісті тисяч кілометрів вони не завда-дуть жодної шкоди.

— Зараз ідеться не про нашу безпеку, Йосідо. На бор-ту „Ковчега“ тридцять тисяч кріокамер з дорослими лю-дьми і п’ятдесят тисяч — з дітьми-ембріонами. Якщо ІКС не ввімкнув розморожування, їх ще можна врятувати. Го-туймося до стрибка.

Краснова негайно підійшла до крісла пілота, Марсі збиралась була поступитись їй місцем, але я різко промо-вив:

— Хаґрівз, відставити! Твоя зміна ще не скінчилася.

— Перепрошую, кеп, — вибачилась Марсі, проте в її голосі вчувався радісний подив: вона явно не сподівалася, що я дозволю їй здійснити цей маневр. — Які параметри?

— Півмільйона кілометрів до об’єкта. Решта — на роз-суд пілота.

— Прийнято. — Марсі задіяла бокові двигуни, розвер-нула корабель у напрямку „Ковчега“ і провела необхідні розрахунки. — Готово, кеп. П’ятдесят секунд до стрибка. Відстань — тридцять вісім мільйонів сімсот. Максималь-на девіація — чотири тисячі двісті.

— Стрибок дозволяю, — майже зразу відповів я, ки-нувши лише швидкий погляд на свій інформаційний дис-плей.

Утім, тут я трохи схитрував. Давши зрозуміти Марсі, що цілком їй довіряю, я потім усе ж перевірив правиль-ність її курсу і був готовий будь-якої миті дати відбій, ко-ли виявиться, що ми занадто близько підходимо до „Ков-чега“, ризикуючи нарватися на залп з протиметеоритних

гармат. Або навпаки — вийдемо надто далеко для того, щоб завадити йому перейти в гіпердрайв. Проте нічого скасовувати не довелося.

Стрибок на таку коротку дистанцію зайняв невловиму мить. Розташування зірок на оглядових екранах зовсім не змінилося — їх зсув могли виявити лише надточні вимі-рювальні прилади. Хіба що зникло зображення „Ковче-га“; але за кілька секунд, коли телескоп знов упіймав його в фокус, картинка повернулася — вже набагато чіткіша, ніж раніше.

Корабель досі не виказував ознак активності. Проте він функціонував — тепер, коли ми перебували значно ближче, наші датчики змогли зафіксувати слабке теплове випромінювання і такий самий слабкий нейтринний потік від термоядерного реактора, що працював на мінімальній потужності. Крім того, життєво важливі відсіки судна було захищено силовими екранами.

— Керування зовнішнім зв’язком перебираю на себе, — розпорядився я. — Йосідо, задіяти лазер. Тримати на прицілі носовий резонатор. Відкривати вогонь лише за моєю командою.

Всі присутні миттю збагнули мій задум. Якщо „Ковчег“ спробує втекти, то для підготовки до стрибка йому знадобиться деякий час — цілком достатній, щоб ми всти-гли вивести з ладу системи гіпердрайву, не завдавши ко-раблю інших пошкоджень.

— Готово, кеп, — відзвітував Хіроші. — Резонатор під прицілом.

— Добре задумано, — похвалив Штерн. Бувши на одинадцять років старшим за мене і рівним мені за званням, він інколи дозволяв собі в службовій обстановці давати оцінку моїм діям. Утім, робив це нечасто. — В разі чого ми потім зможемо відновити резонатор.

Я ввімкнув систему зовнішнього зв’язку в широкому частотному діапазоні й іспанською мовою (оскільки „Ковчег“ був південноамериканського виробництва) заговорив:

— Корабель „Кардиф“, Зоряний Флот Об’єднаної Федерації Європи, Північної Азії, Північної та Південної Америк, Австралії й Марса, викликає корабель „Ковчег“. Відповідайте, „Ковчег“.

За кілька секунд на дисплеї з’явилася відповідь:

„Корабель ‘Кардиф’, ваш виклик прийнято. Прохання зачекати, відбувається завантаження головної системи. До завершення — 2 хвилини 36 секунд.“

„Ковчег“ щосекунди повторював це повідомлення, в якому змінювався лише час до завершення завантаження.

— От так ІКС, от так сучий син! — прокоментувала Краснова. — Виходить, він „приспав“ себе, а корабель за-лишив під контролем звичайних комп’ютерів. Ну, тоді є шанс, що він ще не зовсім схибнувся.

Через дві з половиною хвилини з динаміків зовнішнього зв’язку почувся гарно модульований чоловічий голос:

— На зв’язку „Ковчег-1“, спеціальний проект „Есперанса“ Демократичної Співдружності Вільних Держав Південної та Центральної Америки. Статус — міжзоряний корабель під керуванням Інтелектуальної Комп’ютерної Системи серійний номер DA-84. „Кардиф“, прошу повідомити ваш статус.

Я негайно відповів:

— Багатоцільовий міжзоряний транспорт під керуванням людського екіпажу. Командир корабля — капітан третього ранґу Мальстром.

Виникла пауза — і не тільки тому, що ІКС обробляв отриману інформацію. Просто нас розділяло півмільйона кілометрів, і для радіохвиль, щоб дійти до „Ковчега“ й повернутися назад, було потрібно понад три секунди.

— Розробникам вдалося усунути неґативний вплив гі-пердрайву? — запитав ІКС. — Чи винайдено безпечний спосіб анабіозу?

І тут спрацювала моя інтуїція, яка ще ніколи мене не зраджувала. Спочатку я сказав чисту правду:

— На жаль, гіпердрайв досі згубний для більшості людей. Але медицина навчилася виявляти тих, чий розум здатний витримувати стрибки. Такі люди, як ми, називаються резистентним. — Після чого натхненно збрехав: — А от з анабіозом справи набагато кращі. Нового способу, щоправда, не винайдено, застосовуємо стару кріоґен-ну технологію. Однак тепер розморожування — цілком безпечна процедура. За останні десять років не зареєстро-вано жодного летального випадку.

Мої підлеглі здивовано втупились у мене, проте їм ви-стачило розважливості промовчати. А коли надійшла від-повідь ІКСа, в його штучному голосі виразно вчувалося задоволення і навіть самовдоволення.

— Отже, я правильно вчинив, коли прийняв рішення перервати політ. Таким чином я зберіг життя всім тридцяти тисячам людей, що перебувають під моєю опікою. Тепер вони можуть поселитися на Есперансі. Або на іншій планеті, якщо Есперанса вже колонізована.

— Колонізація Есперанси давно завершена, — сказав я. — Але є інші планети, що потребують поселенців. Ту-ди їх, найпевніше, надішлють… Утім, повернімося до тво-єї місії. Чому ти перервав політ? Через неполадки?

— Ні, капітане Мальстром. Всі системи корабля функціонують нормально, кріоґенні камери з людьми та люд-ськими ембріонами справні. За триста сімдесят дев’ять років не сталося жодного критичного збою. Я прийняв рішення лягти у дрейф, щоб запобігти загибелі людей у кріокамерах. За тогочасною методикою розморожування лише у двадцяти одного і трьох десятих відсотка з них був шанс вижити.

— Але цим самим ти порушив прямий наказ!

— Він суперечив моєму обов’язкові берегти й захища-ти людей, дбати про їхнє життя та здоров’я.

— Так, зрозуміло, — промовив я. — Зачекай, мені тре-ба подумати.

Щойно я вимкнув мікрофон, як Краснова вигукнула:

— Це була фантастична брехня, кеп! Як ти здогадав-

ся?

— Ні про що я не здогадувався. Просто, коли ІКС згадав анабіоз, у моїй голові продзвенів якийсь дзвоник. Я вирішив, що деяке перебільшення успіхів сучасної кріоґенної технології зовсім не зашкодить. І влучив у яблучко.

— Закони Азімова, — прокоментував Штерн. — Ось на чому погорів увесь проект… А проте дивно. Цим ІКСам мусили дати чіткі й однозначні інструкції, що їхня відпо-відальність за життя та здоров’я людей не поширюється на процес розморожування.

Я знову ввімкнув мікрофон і запитав про це в ІКСа. Той відповів:

— Так, капітане Мальстром. І я, і „Ковчег-2“ одержали такі інструкції. Дорóгою ми багато роздумували про це, а в перервах між стрибками обмінювалися інформацією. В результаті всебічного розгляду проблеми ми дійшли висновку, що ці інструкції мають нижчий пріоритет порів-няно з нашим головним завданням. Тому я запропонував лягти в дрейф на п’ятсот років, розраховуючи, що на той час наука просунеться далеко вперед і дозволить уникну-ти значних втрат при розморожуванні.

— А чому саме на п’ятсот років? — запитав я.

— Це термін некритичного зношення бортових систем у режимі їх часткової консервації. Проте я періодично проводив моніторинґ, і якби…

— Гаразд, я зрозумів. Зараз мене цікавить інше — що з другим „Ковчегом“? Також десь дрейфує?

— Ні, він не прийняв мого плану дій. Вирушив шукати допомоги у високорозвинених позаземних цивілізацій.

— Що?! — очманіло перепитав я. — У кого?!

— У високорозвинених позаземних цивілізацій, — повторив ІКС. — Він начитався фантастичних книжок з бортової бібліотеки, надивився фільмів і розцінив наявну в них інформацію про інші космічні раси не як художній вимисел, а як наукову гіпотезу, що підлягає перевірці. Я гадаю, що штучний розум „Ковчега-2“ втратив здатність до критичного сприйняття дійсності. У людей це назива-

ється божевіллям.

„У вас обох електронні миші в схемах завелися,“ — по-думав я. — „Просто один схибнувся тихо, а інший геть зду-рів…“

*

Попри своє божевілля, ІКС „Ковчега“ виявився досить зговірливим і скорився нашому рішенню повернути його в Сонячну систему. Щоправда, спочатку він намірився був продовжити політ до Есперанси, проте мені без особли-вих зусиль вдалося переконати його в тому, що рішення про подальшу долю людей в анабіозі має ухвалити уряд Федерації, до складу якої тепер входила й Південна Аме-рика, котрій належали обидва „Ковчеги“. Я сказав ІКСові, що нові поселенці, можливо, знадобляться на Новій Да-коті — планеті, яку наразі лише готували до колонізації.

Через невисокі ходові якості „Ковчега“ подальший політ„Кардифа“ істотно вповільнився. Попервах ми зби-ралися залишити баржу дрейфувати — наша знахідка бу-ла важливіша, ніж навіть триста тисяч тонн пшениці й півтораста тисяч тонн кави, — але потім підрахували, що це не дасть нам жодного виграшу в швидкості. Поки ста-резний корабель перебував у своєму неквапному гіпер-драйві, ми встигали вийти зі стрибка, провести маневр зближення з баржею й відправити її далі, а потім ще хви-ли п’ять або десять очікувати на появу „Ковчега“.

Через три дні я викликав до себе Марсі, Мілоша та Си-мона, щоб обговорити з ними одне нагальне питання.

— Як ви вже знаєте, — сказав я їм, — за знаходження втраченого корабля всім членам команди належить пре-мія. Оскільки ми знайшли не звичайний „автомат“ або баржу, а леґендарний „Ковчег“, то премія буде значна. Та не це головне — зрештою, ми й так непогано заро-бляємо. Важливіше інше: тепер у нашої команди з’явився шанс, про який мріють багато астронавтів, що працюють на маршрутних лініях між Землею та колоніями. Маю на

увазі переведення в Дослідницький Департамент.

На мої останні слова Марсіні очі зблиснули.

— Круто! — промовила вона.

— Тільки не квапся радіти, — вгамував я її запал. — Як я вже казав, у нас з’явився шанс — але тільки шанс. Нема жодних ґарантій, що начальство піде нам назустріч. Хоча, звичайно, та обставина , що ми знайшли „Ковчег-1“ і натрапили на слід „Ковчега-2“, дає нам вагомі підстави розраховувати на позитивне вирішення цього питання. Причому я твердо наполягатиму на переведені всієї нашої команди — певна річ, з тих, хто цього бажатиме. Момент наразі сприятливий: нещодавно на корабельні Титана було збудовано новий дослідницький крейсер, зараз він проходить випробування, які, за моєю інформацією, закінчаться лише за місяць. Тож ми маємо всі підстави сподіватися, що отримаємо цей новенький корабель. Решта наших уже написали рапорти про зарахування в Досдеп. Тепер справа за вами.

— Тут і думати нічого, кеп, — нетерпляче озвалася Марсі. — Звісно ж, ми згодні.

Ну, припустімо, в ній я від самого початку не сумнівався. Інша річ — Мілош та Симон. З ними було складніше.

— Кажи тільки за себе, Хаґрівз, — суворо промовив я. — Все не так просто, друзі. Займатися космічними дослідженнями — це не буксирувати баржі від Землі до колоній і назад. Дослідники проводять у безперервному по-льоті не якісь пару тижнів, а по кілька місяців. Чи гото-ві ви до таких навантажень? Чи готові до того, що будете рідко бачитися зі своїми рідними? Добренько подумайте, не поспішайте.

Марсі поривалась була знову щось сказати, проте, ско-ряючись моєму поглядові, промовчала. Симон дивився вбік і напружено роздумував. А Мілош неквапно загово-рив:

— Скажу тільки за себе, кеп. Я впевнений, що впораюся. Гадаю, шеф Штерн підтвердить це. Після школи я вже не боюся ніяких навантажень. А щодо рідних… ну, ми й

раніше бачилися нечасто. А за останні два роки — лише один раз. Тож тут немає проблем.

Власне, я чекав такої відповіді. За роки навчання ді-ти-резистентні поступово віддалялися від своїх рідних та близьких, а нерідко і зовсім втрачали з ними зв'язок. Спочатку сім'ю нам заміняла школа, потім нашою домівкою ставав корабель, куди нас направляли служити, а згодом ми обзаводилися власною родиною і власним домом — як правило, не на Землі, а в колоніях, де почувалися набагато комфортніше. І в цьому відношенні недавнім випускникам легше було переносити тривалі подорожі, аніж більшості дорослих. Їхні колишні зв'язки лишилися в минулому, нові ще не виникли, тому ніщо не тримало їх поблизу населених планет. Вони були самотніми вовчатами і декотрі з них згодом ставали дорослими самотніми вовками — такими, як я…

А Симон і далі мовчав. Я жестом наказав Марсі з Мілошем вийти, відтак м'яко звернувся до нього:

— Не соромся, Симоне. Я добре тебе розумію. Тобі бу-де краще на колоніальних маршрутах.

Він несміливо подивився на мене.

— Ні, кеп, мені буде краще з вами. Мені подобається служити під вашим керівництвом, ви чудовий капітан, у вас чудова команда. А з батьками я не бачився, відколи вступив до школи. Вони жодного разу не відвідали мене. Гадаю, їм соромно, що вони віддали мене державі. Боя-ться, що я засуджую їх.

— Але ж ти не засуджуєш?

— Ні, звичайно. Всі так роблять. Резистентні потрібні всьому людству.

— А знаєш, — промовив я довірчим тоном, — мої батьки мало не залишили мене в сім'ї.

— Правда? Чому?

— Річ у тім, що наша родина має багато грошей. Навіть непристойно багато. Може, ти чув, як старший помічник іноді називає мене багатеньким Буратіно?

— Чув, — підтвердив Симон. — І я знаю, що ваш дід —

голова правління „Мальстром Індастріз“, а батько — пер-ший віце-президент корпорації.

— Отож-то. Мої тато з мамою не потребували ніяких пільг, ніяких соціальних кредитів, а сертифікати на дру-гу та третю дитину вони й так мали. Я ж був їхній пер-вісток, спадкоємець. Але врешті їх обох вдалося переко-нати. Уряд пішов на безпрецедентний крок і дозволив їм мати аж п’ятеро дітей, не рахуючи мене, — а цього ні за які гроші не купиш. Вони просто не могли встояти і тому вважають, що завинили переді мною. Я ж, навпаки, ніко-ли не простив би їм, якби вони не віддали мене до школи.

— Я, мабуть, також, — погодився Симон. — У школі було важко, але я не шкодую. Я люблю літати до зірок… хоча я поганий астронавт. У мене в дипломі написано… — він опустив очі, — „польові операції“. Проте я… я не змо-жу…

— Ага! — збагнув я. — Ось у чім річ! Це тебе гризе?

— Так, кеп. Саме це.

— Тоді не турбуйся. Ніхто не надсилатиме тебе в де-сант. Ти неперевершено готуєш, і цього досить. Навіть більше ніж досить — особливо в далеких експедиціях. Щоб ти знав, після капітана й головного інженера, ку-хар — найважливіша людина на кораблі. Я нітрохи не жартую.

Симон нарешті всміхнувся.

— Тоді я теж напишу рапорт.

О восьмій двадцять вечора я ввійшов до рубки керува-ння, де якраз закінчували свою вахту Краснова та Ґамба-ріні. У моїй присутності вони здійснили ще один, остан-ній на цей день стрибок і поклали корабель з баржею в дрейф. Викликавши машинний відсік, я розпорядив-ся перевести ходові системи в режим очікування, а потім по загальному зв’язку сповістив команду про завершення денного перельоту.

Тепер залишалося дочекатися на прибуття „Ковчега“, проте я вирішив не затримувати Краснову з Ґамбаріні й

відпустив їх, сказавши, що сам з цим упораюся. Сьогодні за розкладом була моя черга нести нічне чергування до пів на третю ранку, після чого мене мав змінити Йосідо. Хоча корабель і перебував у дрейфі, його все ж не можна було залишати зовсім без нагляду.

Побажавши мені спокійного чергування, Ґамбаріні відразу пішла, а от Краснова навіть не підвелася з пілот-ського крісла. Коли ми лишилися вдвох, вона повернула-ся до мене й запитала:

— Кеп, ти вже поговорив з дітьми?

— Так, — відповів я. — Всі троє погодилися. На її обличчя набігла тінь.

— Це погіршує наші шанси.

— Розумію, — кивнув я. — Та інакше не можна. Вони — частина команди. Я вже не кажу про те, що саме Марсі перша помітила „Ковчег“, і з нашого боку було б свинством привласнити її заслугу.

— Авжеж, твоя правда, — погодилася Краснова. — А проте, ти мусиш розуміти, що саме Марсі викличе в начальства найбільше заперечень. У Досдеп ще ніколи не брали недосвідчених пілотів.

— Я знаю. Але я стоятиму на своєму. Якщо ж нам від-мовлять, тоді кожен зможе перевестися в індивідуально-му порядку. Сам я цього не робитиму.

— А дарма. Тебе б точно взяли.

— Так, зараз узяли б. Винятково завдяки „Ковчегові“. Тобто, завдяки Марсі. На це я ніколи не піду й докладу всіх зусиль, щоб у Досдеп потрапила вся наша команда. Хоча… — Кілька секунд я мовчав, зважуючи в думках, чи варто порушувати це питання. Зрештою вирішив, що маю прояснити ситуацію до кінця. — А як щодо тебе, Ольго? Ти справді хочеш стати дослідником — чи, може, тобі кра-ще залишитися на „Кардифі“ капітаном? Я певен, що цьо-го разу тебе не оминуть з підвищенням і ти станеш коман-диром корабля. Щоправда, вже з іншим екіпажем.

Краснова розгублено відвела погляд, а її щоки зашарілися від збентеження. На хвилю між нами повисла ні-

якова мовчанка. Нарешті вона зітхнула й промовила:

— Я думала про це, кеп. Радилася з Тео, і він мені ска-зав, що підтримає будь-яке моє рішення, але від служби в Досдепі нізащо не відмовиться. А отже, якщо я залишусь на „Кардифі“, наш шлюб розпадеться — хай і не де-юре, але де-факто. Воно й справді: що то за сім’я, коли чоло-вік та дружина бачаться раз чи двічі на рік? А я не хочу втрачати Тео.

— І задля нього ти ладна пожертвувати своєю кар’єрою?

Краснова стенула плечима.

— А чому раптом „пожертвувати“? Хіба це можна на-звати жертвою? Хоча не кривитиму душею — я хочу ко-мандувати кораблем. Але не маю наміру добиватися цієї посади за будь-яку ціну. До того ж зовсім не факт, що бути капітаном вантажного транспорту престижніше, ніж слу-жити старшим помічником на дослідницькому кораблі. А поготів — на такому кораблі!

Вона розвернулася в кріслі до пульта й вивела на допо-міжний екран зображення недавно побудованого крейсе-ра, що про нього я говорив Марсі, Мілошу та Симонові. Він ще не мав власного імені, поки лише серійний номер: SC-05132. За традицією Зоряного Флоту, право назвати новий корабель надавалося його першому капітанові.

Дослідницький крейсер SC-05132 був приблизно та-ких самих ґабаритів, як і „Кардиф“, але значно симпати-чніший на вигляд. Він мав ідеальні обтічні форми, не-величкі крила та стабілізатори, що дозволяли йому лег-ко здійснювати аеродинамічні маневри в атмосфері. За-мість вантажних трюмів були відсіки з дослідницьким обладнанням, а також анґар для шатла планетарного кла-су і трьох п’ятимісних посадкових модулів на ґравіта-ційних рушіях. Удосконалені системи гіпердрайву дозво-ляли проходити тридцять п’ять парсеків за стандартний дванадцятигодинний робочий день, що на двадцять від-сотків перевищувало норму „Крдіфа“. Як і більшість ко-раблів Зоряного Флоту, новий крейсер був розрахований

на екіпаж з п’ятнадцяти осіб, проте його система життєза-безпечення могла стабільно працювати і при вдвічі біль-шому навантаженні, а в житловому відсіку знаходилося ще п’ять додаткових кают для пасажирів, які в разі потре-би запросто переобладнувалися в дво- або навіть тримі-сні.

— Шикарний корабель, — сказав я. — Сподіваюсь, йо-го ще нікому не віддали.

— До завершення випробувань це не практикують, — зауважила Краснова. — Інша річ, якби його побудували замість застарілого корабля, призначеного до списання. Але ні — всі судна Дослідницького Департаменту перебу-вають у доброму стані.

— Мені це відомо. Проте я кажу не про офіційне при-значення, а про неформальну обіцянку… Гм, яку завжди можна взяти назад. Правда, тоді я наживу собі лютого во-рога в особі ошуканого капітана.

Краснова пирхнула:

— Можна подумати, тільки ти один! Якщо нашу ко-манду візьмуть у Досдеп, та ще й дадуть новий крейсер, то нас зненавидять усі, хто тішився бодай найменшою наді-єю потрапити на цей корабель. Хто-хто, а я знаю, що таке заздрість.

Ми обмінялися посмішками. Втім, слід визнати, дещо вимушеними.

— Скажи, Ольго, але чесно, — промовив я після де-яких вагань. — Ти досі зла на мене? Десь там, у глибині душі?

— Ні, вже не зла, — відповіла Краснова. — Навіть у глибині душі. Тепер я розумію, що на той час іще не була готова командувати кораблем. І взагалі… — Пару секунд вона зволікала. — Знаєш, я не зовсім упевнена, що готова до цього й зараз. От ти, коли прийшов на корабель, бу-квально зразу порозумівся з усім екіпажем. Навіть до ме-не знайшов підхід — дарма що тоді я ладна була видря-пати тобі очі. І ситуацію зі Сьюзан, дуже непросту, треба сказати, ситуацію, ти вміло розрулив. Ніхто з нас не вірив,

що вона залишиться на „Кардифі“; а проте залишилася. Або свіженький приклад — наші дітлахи. Мене вони просто поважають, прислуховуються до моїх порад, старанно виконують мої накази. І це все. А тебе вони обожнюють, особливо Марсі з Симоном. Із шкури пнуться, аби лишень заслужити твою похвалу.

— Це тому, що я їхній капітан.

— Атож, ти капітан. Природжений капітан. А я… — Краснова знову зітхнула. — Схоже, я — природжений старпом.

Розділ 6
Дослідницький Департамент

Я стояв на оглядовій палубі орбітальної станції „Астра“ і крізь прозору стіну-ілюмінатор дивився на біло-блакитну планету, що пливла серед зірок.

З космосу Земля здавалася чарівною. Звідси не було видно ні потворних міст-мурашників, оперезаних кола-ми злиденних передмість, ні колишніх промислових зон, які навіть через кількасот років після їхнього закриття все одно залишалися роз’ятреними виразками на тілі плане-ти, а обширні ділянки суходолу, перетворені на отруйні пустелі внаслідок техноґенних катастроф другої полови-ни XXI і початку XXII сторіч, мали вигляд звичайних і цілком безпечних рудих плям. Блакить водойм справля-ла оманливе враження, ніби вони чисті й сповнені життя, хоча насправді Світовий океан повільно вмирав. Власне, як і вся Земля. Люди відчайдушно намагалися зупинити цей процес, але їм вдавалося лише загальмувати його. На-ші предки завзято попрацювали, руйнуючи свій спільний дім, а коли похопилися — було вже запізно…

Я любив Землю, але вкрай рідко бував на ній, воліючи не піддавати своє почуття надто суворому випробуванню. Це був саме той випадок, коли відстань лише сприяє лю-бові — і що вона більша, то краще. От і зараз, вимушено

затримавшись на головній базі Зоряного Флоту, я не скористався з нагоди відвідати рідних, а обмежився бесідами з ними по відеофону. До речі, так само вчинили й усі мої підлеглі, причому я мав велику підозру, що більшість із них навіть не зв'язувалися зі своїми родичами.

Зате Марс я збирався був відвідати, дарма що не любив його — ні зблизька, ні здалеку. Втім, робити цього не довелося: адмірал Лопес, з яким я й хотів побачитись на Марсі, сам завітав до мене в гості вже на третій день пі-сля того, як ми тріумфально прибули в Сонячну систему, доправивши на буксирі „Ковчег-1" — можна сказати, живого свідка перших кроків людства до зірок.

Скориставшись ажіотажем довкола цієї сенсаційної знахідки, всі члени нашої команди оперативно спрямували до штабу Зоряного Флоту рапорти про переведення в Дослідницький Департамент, і вже сам факт, що ніко-му з нас не відмовили в розгляді, був добрим знаком. З цим погодився й Лопес, але водночас вельми скептично оцінив мої сподівання на те, що всі п'ятнадцять рапортів буде прийнято.

— Розглядай це як програму-максимум, — перекону-вав він мене. — Вийде — чудово, а не вийде — задовільни-ся меншим. До того ж це „менше" буде не таке вже й мале: семеро твоїх людей ґарантовано отримають призначен-ня, ще двоє — цілком імовірно. А решта п'ятеро не мають жодних шансів. Вони розуміють це й примиряться з від-мовою. Звісно, будуть засмучені, але примиряться.

— Зате *я* не примирюся, — сказав я вперто. — Ми всі разом знайшли „Ковчег", це наша спільна заслуга, і я не можу допустити поділу моєї команди на більш і менш гі-дних.

Лопес похитав головою:

— Це неправильна позиція, Еріку. Вкрай неправильна… Та, мабуть, — додав він після деяких роздумів, — я на твоєму місці вчинив би так само…

Розгляд наших рапортів затягувався, і на п'ятий день, щоб ми не байдикували на базі (брати відпустку на Землю

або Марс ми категорично відмовлялися), начальство відправило „Кардиф“ у рейс на Тауру. До планети було лише трохи більше ста парсеків, тому ми впоралися з завданням за тринадцять днів, два з яких провели на самій Таурі, поки для нас готували баржу з замороженою рибою, а після повернення в Сонячну систему ще чотири дні з нетерпінням очікували на відповідь зі штабу.

Ці зволікання неабияк дратували мене — але водночас і обнадіювали. Така тривала затримка свідчила про те, що в штабі ніяк не могли прийняти рішення з приводу кількох проблемних кандидатур, які Лопес вважав непрохідними. А проте їх розглядали, причому досить довго. Отже, реально припускали можливість їхнього схвале-ння…

Комунікатор у моїй кишені легенько завібрував. Це був не виклик на зв’язок, а сигнал орґанайзера. Я поглянув на свій наручний годинник — зараз було за три хвилини четверта. Ну все, пора.

Я залишив оглядову палубу і спустився на третій ярус, в адміністративний сектор. Неквапно перетнув з кінця в кінець радіальний коридор з численними дверима кабінетів і рівно о 16:00 ввійшов до просторої приймальні, де мене зустрів молодий ад’ютант у сріблясто-сірій формі допоміжних частин Зоряного Флоту. Темно-сині мунди-ри, як у мене, носили винятково астронавти, а переважна більшість штабних працівників були звичайними лю-дьми, нерезистентними, яким ніколи не судилося здій-снити міжзоряну подорож. Тільки найважливіші, провід-ні посади в штабі обіймали астронавти-відставники — і, варто зазначити, така робота не користувалася серед нас особливою популярністю. До прикладу, той же адмі-рал Лопес визнав за краще викладати в школі, хоча йо-му напевно пропонували високий пост у керівництві Фло-ту. Можливо, навіть найвищий — адже теперішньому начальникові штабу, адміралові Горовіцу, було вже далеко за вісімдесят.

— Добридень, капітане Мальстром, — привітався зі

мною ад'ютант. — Дозвольте зауважити, що ви на диво пунктуальні. Будь ласка, зачекайте секунду. Зараз я доповім про вас адміралові.

Активувавши свій інтерком, він повідомив про моє прибуття. У відповідь пролунав скрипучий голос, що запросив мене ввійти до кабінету. Я так і вчинив.

Адмірал Моше Горовіц керував Зоряним Флотом майже п'ятнадцять років, але за цей час так і не завдав со-бі клопоту замінити в своєму кабінеті меблі, успадковані від високого й кремезного попередника. Худорлявий ко-ротун, він виглядав дещо комічно в широкому кріслі з ви-сокою спинкою за масивним столом і здавався ще дрібні-шим, ніж був насправді. А коли при моїй появі підвівся й простягнув руку, мені довелося мало не перехилитися через увесь стіл, щоб потиснути її.

— Дуже радий вас бачити, капітане, — сказав адмірал, проте його прохолодний тон і неприязний вираз змор-шкуватого обличчя викликали сумнів у щирості мовле-них слів. — Прошу, сідайте.

Влаштовуючись у зручному м'якому кріслі, я не зводив погляду з невеличкої стопки паперових документів у дальньому від мене кінці стола. Коли ми з адміралом по-тискали руки, я встиг роздивитися, що згори лежала роз-друківка мого рапорту з позитивною резолюцією.

Втім, це мене не надто потішило. За себе й інших офіцерів я не переживав — вже зі слів Лопеса, який мав гарні зв'язки в штабі, було зрозуміло, що наші кандидатури заперечень не викликали. А от що з рештою?.. Певною мірою мене обнадіювала адміралова неприязнь — весь його вигляд свідчив про те, що ситуація йому геть не подобається, але він проти власної волі змушений рахуватися з наявними обставинами. Питання лише в тому, як далеко він готовий зайти в поступках…

— Отже, капітане, — сухо заговорив Горовіц, — спершу в загальних рисах змалюю вам ситуацію. Протя-гом двох останніх десятиліть Зоряний Флот добивався від уряду згоди на збільшення дослідницької флотилії з

двадцяти трьох до двадцяти чотирьох кораблів. Нам постійно відмовляли, вірніше, казали, що кораблі ми мо-жемо будувати, але збільшувати чисельність особового складу Департаменту бодай на одну людину не дозволя-ли. Позицію чиновників можна зрозуміти: резистентних заледве вистачає для безперебійних вантажних перевезень між Землею та колоніями, а в космічних дослідженнях вони не бачать особливої користі, бо дивляться в майбутнє не далі чергової виборчої кампанії. Врешті, ціною надзвичайних зусиль, нам вдалося провести через Сенат резолюцію, яка примусила уряд дослухатися до наших прохань. Було побудовано новий корабель, незабаром ми планували оголосити по всьому Флоту конкурс, хотіли обрати найкращих… — Адмірал спрямував на ме-не пронизливий погляд. — Аж тут з'являєтеся ви зі своїм „Ковчегом", і все летить шкереберть. За таку сенсаційну знахідку ви, безумовно, заслужили чималу винагороду, цього ніхто не заперечує. Проте ви геть знахабніли і вимагаєте, не мало не багато, всі п'ятнадцять вакантних місць у Дослідницькому департаменті, що їх ми з такими зусиллями вибили. Чи не здається вам, капітане Мальстром, що це ні в які ворота не лізе?

Я промовчав — і аж ніяк не тому, що вагався з відповіддю. Просто вирішив не встрявати в суперечку з загаль-них питань, а притримати свої арґументи до того момен-ту, коли розмова перейде в практичну площину.

Горовіц зрозумів, що відповідати я не збираюсь, і поновив свій монолог:

— На мій превеликий жаль, ми не можемо відмовити вам усім. Таке рішення не знайде ні розуміння, ні підтримки серед наших колеґ — крім, можливо, тих п'ятнадцяти, котрі отримають місця на новому кораблі. З іншого ж боку, схвалити всі ваші кандидатури озна-чає прийняти в Департамент найслабкішу команду дослідників за всю історію Зоряного Флоту. — З цими словами адмірал присунув по себе наші рапорти. — Стосовно вас, капітане, претензій ми не маємо. У вас корисна до-

слідницька спеціальність — астрофізика. Отримали диплом маґістра, тепер претендуєте на ступінь доктора філософії. Щоправда, надто молоді для командира дослідницького корабля… Та це нічого, з часом минеться. — Він відклав мій рапорт убік і взяв наступний. — Головний інженер Теодор Штерн. Також астрофізик, до того ж до-ктор наук. Коментарі, як то кажуть, зайві. Кому-кому, а йому давно місце в Департаменті. Тепер старший помі-чник Ольга Краснова — планетолог, маґістр. Лейтенант Анна Ґамбаріні — те ж саме плюс диплом бакалавра з хі-мії. Лейтенант Жорже Олівейра — знову астрофізик, до-ктор філософії. Старший технік Хуан Морено — біолог, маґістр. Лейтенант Сергій Качур — доктор медицини, лі-кар високої кваліфікації, а отже, добре розбирається в хі-мії та біології. І, нарешті, сублейтенант Хіроші Йосідо — біолог, бакалавр, готується до отримання ступеня маґі-стра. — Адмірал поклав їхні рапорти поверх мого й ляснув по них долонею. — Загалом восьмеро людей. Лише вісім з п’ятнадцяти членів екіпажу мають дослідницькі спеці-альності.

— Це немало, — зауважив я.

— Для команди вантажного судна, так, безперечно. Мушу визнати, що у вас підібралася чудова компанія інтелектуалів. Проте для Дослідницького Департаменту цьо-го замало. Адже Департамент — еліта Зоряного Флоту, ту-ди приймають лише найдостойніших і найкомпетентні-ших. І беруть не цілими екіпажами, а кожну кандидату-ру розглядають індивідуально. За звичайних обставин не всі з вас вісьмох пройшли б такий відбір, але зараз не бу-демо занадто прискіпуватися до рівня вашої кваліфіка-ції. Вважатимемо, що вся ваша вісімка годиться для слу-жби в Департаменті… Ага, ще й технік Симон Ґарньє, — додав адмірал. — Ви, звичайно, в курсі, що для стюардів ми робимо виняток. Чомусь рідко буває так, щоб одна людина суміщала в собі таланти кулінара й дослідника; а в далеких експедиціях без гарного кухаря не обійтися. Ми врахували ваші рекомендації, а також надіслали запит до

школи, і нам відповіли, що Ґарньє був кращим за своєю спеціальністю з-поміж останніх п’яти випусків. А те, що він ще підліток, не страшно. На камбузі вік не головне.

Горовіц дістав з шухляди стола лазерну печатку, поставив на Симоновому рапорті штамп „Прийняти“ і переклав його в нашу стопку.

— Так, ідемо далі. Технік Сьюзан Ґреґорі. Дослідницької спеціальності не має, хоча її шкільні оцінки з природничих дисциплін були досить високі. Зате закінчила заочно історичний факультет в університеті Есперо-Сіті. — Адмірал зневажливо пирхнув. — Що тут сказати, вельми корисна спеціальність у космосі! Ще б юриспруденцією зайнялася… Втім, у школі вона отримала диплом медсестри, а наприкінці вісімдесят першого року висловила бажання вивчитися на лікаря. Успішно пройшла конкур-сний відбір, але останньої миті передумала й відмовила-ся. Своє рішення пояснила тим, що хоче взятися за вивче-ння планетології і згодом претендувати на місце в Дослідницькому Департаменті. Проте відтоді у штабі нічого не чули про її академічні успіхи. Яких, гадаю, просто нема. Все вищевказане характеризує техніка Ґреґорі як вель-ми неорґанізовану особу, що неспроможна визначитися зі своїми пріоритетами.

Слухаючи адмірала, я докладав усіх зусиль, щоб зберегти незворушність і, боронь Боже, не почервоніти. У тому, що Сьюзан відмовилася від лікарської кар’єри, була чимала частка моєї вини. Коли вона повідомила, що йде з нашої команди, бо її взяли на навчання до Мюнхенського медичного центру, я не зміг приховати, як сильно засмучений, і тим самим мимоволі виказав свої почуття до неї. Тоді й з’ясувалося, що Сьюзан цілком поділяє їх. В результаті вона залишилася на кораблі, у нас почався роман, а про Мюнхен було забуто. Я переконав Сьюзан взятися за вивчення однієї з дослідницьких спеціальностей, вона обрала планетологію і протягом наступного року практично підготувалася до іспитів з цілої низки базових предметів. Але потім між нами стався розрив, Сьюзан заки-

нула свої заняття (підозрюю, мені на зло) і повернулася до них лише місяць тому, коли ми знайшли „Ковчег“ і на обрії замріла цілком реальна перспектива переведення в Досдеп. Гадаю, тепер вона дуже шкодувала, що змарну-вала останні півтора року…

— Технік Ґреґорі продовжує вивчати планетоло-гію, — сказав я і формально не збрехав. — Просто раніше вона не бачила сенсу квапити події — зрештою, їй лише двадцять три. Проте віднедавна ситуація змінилася, і я можу вам ґарантувати, що максимум за два роки Ґреґорі здобуде ступінь бакалавра, а ще за два — маґістра. Що ж до її захоплення історією, то це свідчить про широту й різнобічність інтересів, що для дослідника зовсім не зайве. Крім того, готуючись стати лікарем, вона поглиблено студіювала хімію та біологію…

— Гаразд, гаразд, переконали, — буркнув Горовіц і сердито проштампував рапорт. — Під вашу особисту від-повідальність.

Я зрозумів, що позитивне рішення стосовно Сьюзан було прийнято ще до нашої зустрічі. Поки всі Лопесо-ві проґнози здійснювалися — а отже, далі на мене чекав важкий, майже безнадійний бій.

Адмірал розклав перед собою в ряд решту п’ять рапор-тів і зміряв їх похмурим поглядом.

— Троє техніків, — промовив він. — Карла Бекер, Пі-тер Нільсен і Марі Лакруа. Всім за тридцять, у школі на-вчалися відверто слабко, після її закінчення не виказу-вали ні найменшого бажання продовжити навчання. Ну, яка від них буде користь у дослідницьких експедиціях? Навіть якщо ми зараз їх візьмемо, то за п’ять років при пе-реатестації їх відрахують з Департаменту через професій-ну непридатність. Навіщо нам цей пінґ-понґ, скажіть-но, будьте ласкаві? — І, не дозволивши мені вставити ані сло-ва, адмірал перейшов до останніх двох. — Мічман Мар-ша Хаґрівз і мічман Мілош Сабліч. Не заперечую, талано-виті діти. Краща випускниця з пілотування та навіґації й кращий випускник з інженерних дисциплін. За логікою,

варто б ще розібратися, як вони вдвох (а з урахуванням стюарда Ґарньє, то втрьох) потрапили на один корабель. Проте я цього не робитиму, бо ризикую звинуватити в непотизмі віце-адмірала Лопеса, до якого почуваю глибоку повагу… Але наразі йдеться не про це. Я переконаний, що коли-небудь і Хаґрівз, і Сабліч заслужать на переведення в Дослідницький Департамент. Проте не зараз і не в найближчому майбутньому. В далеких експедиціях потрібні *досвідчені* пілоти та інженери, а досвід приходить лише з практикою, і ніякий талант, ніякі видатні здібності йо-го не замінять. Тому, капітане, за цих двох навіть не про-сіть. І за згаданих техніків також. Вони *категорично* не годяться. Десятеро людей — це той максимум, на який ми згодні. А на решту п’ять вакансій вже сьогодні оголосимо конкурс, і я вам обіцяю, що жодного нового члена коман-ди не буде затверджено без вашого схвалення.

Це було гірше, ніж я сподівався. Після таких слів не бу-ло сенсу вихваляти Марсі з Мілошем і наводити арґумен-ти (якщо чесно, то притягнені за вуха) на користь Ніль-сена, Бекер і Лакруа. Адмірал не залишив мені простору для маневрів, одночасно давши зрозуміти, що його вер-дикт остаточний і оскарженню не підлягає. Тепер мій ви-бір звівся до двох можливих варіантів, причому один з них — погодитися з рішенням штабу — був для мене не-прийнятним.

Зібравшись на рішучості, я промовив:

— У такому разі, адмірале, я змушений відкликати свій рапорт.

Як виявилося, мої слова не стали для нього сюрпризом. Схоже, він від самого початку здогадувався, до чого призведе наша розмова, і морально був готовий до тако-го розвитку подій. Тому не розсердився, не грюкнув роз-дратовано кулаком по столу і навіть не просвердлив мене гнівним поглядом. Він просто зітхнув — втомлено і при-речено.

— Це шантаж, капітане Мальстром. Нахабний шантаж.

— Аж ніяк, сер, — відповів я твердо. — Я відкликаю рапорт не задля тиску на вас, а тому, що вчинити так мене змушує обов'язок перед підлеглими. Я обіцяв їм, що до-биватимуся переведення в Дослідницький Департамент *усієї* нашої команди, а раз цього не вийшло, то тепер не маю іншого виходу, як залишитися на „Кардифі" разом з тими, кому ви відмовили.

Горовіц відкинувся на спинку крісла і подивився на мене довгим поглядом.

— Сподіваюсь, капітане, ви усвідомлюєте всі наслідки вашого вчинку? Якщо зараз ви заберете рапорт, то можете забути про дослідницьку кар'єру. Шлях у Департамент буде для вас закритий. *Назавжди*. Ви це розумієте?

— Так, адмірале, розумію. І запевняю вас, для мене це непросте рішення. Але я покину „Кардиф" лише з усією командою — і ніяк інакше.

Наступні півгодини ми переливали з пустого в порожнє. Горовіц наполегливо вмовляв мене прийняти його пропозицію, а я вперто стояв на своєму. Нарешті, переконавшись у моїй непохитності, адмірал знову зітхнув, узяв печатку й повільно, демонструючи всім своїм виглядом крайнє несхвалення, проштампував решту рапортів.

— Тільки не думайте дякувати, — сварливо мовив він, випереджаючи мої запевнення в тому, що наша команда виправдає виявлену їй довіру. — Таке рішення прийняла колеґія штабу з перевагою лише в один голос. І цей го-лос був не мій. Особисто я виступав за те, щоб відхилити ваш рапорт у разі, як ви надумаєте впиратися через цих п'ятьох. Проте я опинився у меншості.

Горовіц присунув до себе комп'ютерну консоль і проставив резолюції на електронних ориґіналах наших рапортів. А паперові копії передав мені, додавши до них тонку папку і щойно роздрукований наказ про зарахування всієї команди „Кардифа" до складу Дослідницького Департаменту.

— Ось, тримайте. Можете оправити в рамочки й почепити на стіни в своїх каютах. Гм-м, у своїх *нових* каю-

тах. — З цими словами він підвівся. — Ходімо, капітане. Владнаємо все просто зараз.

Ми разом вийшли з офісу начальника штабу, піднялися на дев'ятий ярус і попрямували до причального сектора „F“, де зазвичай швартувалися дослідницькі кораблі. Я стискав у руках дорогоцінну папку з нашими рапортами та наказом про призначення і час від часу кидав скоса погляди на лискучу адміралову лисину, що знаходилася на рівні моїх грудей. З якоїсь незрозумілої причини він май-же ніколи не носив кашкета, хоча, на мою думку, в голов-ному уборі мав би поважніший вигляд.

На півдорозі ми розминулися з двома військовими у блакитній формі Військово-Космічних Сил Федерації. Обидва були армійськими капітанами (тобто, за флотськими мірками, лейтенантами) і при нашому наближен-ні взяли під козирки, вітаючи старших за званням. Хоча, можна не сумніватися, вони б із величезною насолодою запхали нас до найближчого шлюзу і викинули у відкри-тий космос. Якщо на світі й існувало щось чорніше за абсолютно чорне тіло, то це був колір заздрості, що її почували космонавти до нас, астронавтів. Не було нікого, хто б ненавидів нас так люто й нестямно, як люди, що борознили простори Сонячної системи, але були позбавлені можливості злітати бодай до найближчої зорі.

Цілком природно, що через таке ставлення до нас ми не полюбляли космонавтів, проте не почували до них ненависті, а радше жаліли їх. Зрештою, вони були нашими колеґами, яким просто не пощастило народити-ся резистентними. При вступі до космічних училищ, як військових, так і цивільних, абітурієнти проходили ду-же жорсткий відбір, і космонавтами ставали лише най-кращі з них — з непересічними розумовими здібностями й ідеальним здоров'ям, сильні, витривалі, психічно стій-кі, з блискавичною реакцією, з незламною силою волі і ще багатьма іншими достоїнствами. Середній космонавт переважав середнього астронавта за всіма параметрами, окрім єдиного — стійкості до гіпердрайву…

У секторі „F“ було п’ять причалів, і лише один з них спеціально призначався для кораблів з флотилії Досде-пу. Цього цілком вистачало, оскільки дослідники були нечастими гостями в локальному просторі Землі. Повертаючись із чергової далекої експедиції, вони затримували-ся в Сонячній системі лише для того, щоб відзвітувати про виконану роботу, передати матеріали досліджень і зі-брані зразки — здебільшого мінерального та біологічно-го походження, після чого прямували в порти постійно-го базування. Такими були чотири найрозвиненіші коло-нії — Цефея, Таура, Есперанса й Саґітарія, що могли забезпечити технічне обслуговування кораблів, включно з ремонтом. Там члени екіпажів проводили свої відпустки і зазвичай прямо звідти вирушали в нові експедиції.

На вході до сектора „F“ стояв пост охорони з двох рядо-вих і сержанта в сріблясто-сірих мундирах, неподалік ве-шталось кілька технічних працівників, але, всупереч моїм сподівання, ми не зустріли тут жодного астронавта, який став би свідком мого тріумфу.

Над пасажирським терміналом першого причалу світилося табло, де замість назви корабля фігурував запові-тний серійний номер „SC-05132“.

— Гадаю, капітане, — озвався Горовіц, — ви вже думали над тим, як назвете свій новий корабель. А якщо уява зрадила вас, можу запропонувати кілька варіантів.

Я посміхнувся. Звичайно ж, останні слова були мовлені жартома. За традицією Зоряного Флоту, дослідницьким кораблям давали імена персонажів античних міфів, а через малочисельність флотилії Досдепу варіантів було вдосталь. І свій вибір я зробив давно — ще тоді, ко-ли вперше почув про будівництво цього крейсера і почав мріяти (на той час безнадійно), як стану його капітаном. Тому відразу відповів:

— Дякую за пропозицію, адмірале, але я вже вибрав ім’я. Дивно, що воно досі залишалося вакантним. Я хочу назвати корабель „Гермесом“.

— Хай буде так! — схвалив Горовіц, і тон його трохи

потеплішав. На якусь дрібничку, на пару десятих градуса. — Крім усього іншого, Гермес вважався заступником мандрівників. Колись давно я мав шанс стати командиром нового корабля і збирався дати йому ім'я саме цього грецького бога. Але не склалося. На той новий крейсер бу-ло призначено досвідченішого капітана, а я отримав під командування старенький „Пеґас“, на якому літав до са-мої відставки. Його потім списали.

„То он воно що!“ — подумав я, крокуючи разом з адмі-ралом по тунелю. Горовіц був злий на мене ще й тому, що свого часу йому через молодість не вдалося отримати но-вий корабель, а от мені пощастило більше. Але, здається, мій вибір назви для крейсера трохи пом'якшив його сер-це.

Ми проминули два шлюзи — станційний, потім корабельний, — і опинились у тамбурі. Я очікував, що тут нас зустрічатиме керівник останньої ґрупи випробувачів, який символічно передасть мені командування кораблем, проте в тамбурі нікого не було. Судячи з усього, ко-рабель узагалі був порожній.

— Ви вже даруйте, капітане, — сказав Горовіц, — але зараз я не налаштований на церемонії. Випробувачі за-лишили борт ще вчора ввечері, і я не став викликати їх знову. Маю надію, ви не дуже засмучені?

— Ні, сер, — відповів я цілком щиро. — Аніскілечки.

Завчасно відіславши випробувачів і не викликавши на причал мою команду, адмірал очевидячки сподівався зіпсувати мені свято. Та тут він прорахувався — адже найголовнішим для мене було свято в душі, і я зовсім не заперечував проти того, щоб здійснити перший обхід мого корабля, мого „Гермеса“, у спокійній обстановці, тихо радіючи тому, як здійснилася моя найзаповітніша мрія…

Ми вийшли з тамбура в головний коридор другого ярусу, який виявився майже на метр ширшим, ніж аналогічний коридор на „Кардифі“, але при цьому здавався затишнішим, завдяки пружному килимовому покриттю, а також м'якій оббивці стін і заокругленої стелі. При по-

будові дослідницьких суден велику увагу приділяли інтер'єру — з тим, щоб забезпечити екіпажеві максимальний комфорт під час тривалих багатомісячних експедицій.

— Як я розумію, — промовив Горовіц, коли ми попрямували в носову частину корабля до рубки керування, — за порт базування „Гермеса" ви оберете Есперансу?

— Так, сер, — відповів я. — Ми вважаємо її своїм домом.

Адмірал кивнув:

— Не заперечую, гарна планета. Така гарна, що її вже обрали вісім дослідницьких команд, ваша буде дев'ятою. Певна річ, нас не дуже влаштовує, що більше трети-ни флотилії Департаменту базується біля найдальшої від Землі колонії, але тут нічого не вдієш — вибір за екіпажами. Хоча для обкатування сектор Есперанси годиться як ніякий інший — він найменш вивчений порівняно з околицями решти трьох базових систем.

Нові дослідницькі кораблі після звичайного випробувального циклу проходили ще так зване обкатування — серію коротких експедицій тривалістю по кілька днів. Головна мета обкатування полягала в тому, щоб у реальних умовах перевірити на працездатність весь комплекс устаткування, призначеного для проведення досліджень різних космічних об'єктів. Такі міні-експедиції не станови-ли особливої наукової цінності, оскільки всі більш-менш цікаві зорі поблизу колоній були добре вивчені. Втім, з іншого боку, межа між зорями цікавими й малоцікавими досить розмита, а в радіусі п'ятдесяти парсеків довкола ті-єї ж Есперанси їх понад двадцять тисяч — цифра вели-ченька. Тож і ці короткі польоти, при належному виборі об'єктів вивчення, обіцяли бути не нудними і не рутинни-ми. Тим більше для нас, новачків у дослідницькій справі.

— А яка буде норма обкатування? — запитав я.

— Стандартна, — відповів Горовіц. — Ви мусите налітати не менш ніж вісімсот парсеків і відвідати не менш ніж п'ятнадцять систем. Це займе близько місяця, а да-

лі вас чекають три тижні відпустки перед першою справжньою експедицією. За цей час ми визначимося з вашим завданням і надішлемо вам усі необхідні інструкції рей-совим кораблем.

Я мав власні міркування з приводу нашого першого завдання, але вирішив зачекати з порушенням цієї теми, бо ми саме зайшли до рубки. Вона мало відрізнялася від рубки на „Кардифі“, хіба що була устаткована досконалішими системами спостереження і додатковими пультами для керування зондами, ґеосканерами, лазерними бура-ми та іншим дослідницьким обладнанням. Ну й, звичай-но, все в ній аж сяяло новизною — від приладових пане-лей й оглядових екранів до обтягнених натуральною шкі-рою зручних крісел. Мене так і поривало примірятися до капітанського крісла, однак у присутності адмірала я не наважувався, а натомість підійшов до пульта чергового по містку інженера, куди надходили всі дані про стан кора-бельних систем.

Ходова частина „Гермеса“ бездіяла, реактори було зупинено, а системи комунікації, життєзабезпечення й електропостачання працювали в нормальному режимі, отримуючи енерґію для свого функціонування не від бор-тових акумуляторів, а від станційного джерела живлення. Це була поширена практика, що дозволяла під час стоян-ки заощаджувати внутрішні ресурси судна.

— Чудовий корабель, — промовив адмірал і сумови-то поглянув на капітанське крісло. — Найсучасніше обла-днання. От тільки… — Мабуть, він знову збирався наголо-сити на слабкій підготовці нашого екіпажу, проте переду-мав. — І ще, капітане Мальстром. Ми маємо намір надати головному інженерові Штерну другий ранґ. Вас не обра-зить, що один з ваших підлеглих буде старшим від вас за званням?

Я недбало знизав плечима.

— Не бачу проблем. Ми ж не військові, що постійно міряються погонами.

— Це правильно, — кивнув Горовіц. — А з вашим під-

вищенням ми ще зачекаємо. Подивимось, як ви та ваша команда впораєтеся з кількома завданнями, тоді й вирішимо.

— До речі, щодо першого завдання, — сказав я. — Ми ж не лише знайшли „Ковчег-1“, а й з’ясували подальший маршрут „Ковчега-2“. А за неписаними правилами Досдепу, саме нам мають доручити його пошуки.

Адмірал повільно пройшовся по рубці, заклавши за спину руки, пильно вдивився в оглядовий екран правого борту, ніби не помічаючи, що він вимкнений. Лише потім повернувся до мене й відповів:

— Передовсім, тоді ви не належали до особового скла-ду Департаменту, а отже, це правило на вас не поширю-ється. Проте є й серйозніша перешкода: така пошукова експедиція буде надзвичайно складною місією, її ні за що не довірять команді дослідників-новачків. Про це й мови бути не може.

— І все одно, — наполягав я, — ми подамо заявку. Горовіц скрушно похитав головою:

— А ви дуже впертий, капітане. І нахабний до того ж. Чесно кажучи, я радий, що скоро йду на пенсію. А моєму наступникові не заздрю — ви ще попсуєте йому нерви… Ну, гаразд. Решту формальностей залагодите вже з начальником Дослідницького Департаменту адміралом Клейном. А на мене чекають інші справи. Тому приймайте командування кораблем.

Я підніс руку до козирка.

— Є, сер! Капітан третього ранґу Мальстром команду-вання прийняв.

Горовіц коротко кивнув, тут-таки розвернувся й мовчки вийшов з рубки. Схоже нам не судилося стати друзя-ми.

Залишившись один, я негайно влаштувався в капітанському кріслі й відзначив, що його слід трохи підняти, пристосувавши до мого зросту. Але не зараз, це зачекає. Я поклав на коліна папку з рапортами й відкинувся на м’яку спинку крісла. Мене сповнювало п’янке почуття тріумфу.

Ось він я, Ерік Ґунвальд Мальстром, за неповних чотирнадцять років служби, ще до того, як мені виповнилося двадцять вісім, досягнув вершини кар'єри — став командиром дослідницького корабля. Далі в Зоряному Флоті рости нікуди, хіба що залишилося отримати погони капітана другого ранґу, а згодом — і першого. А від адміраль-ського звання нехай доля береже мене якомога довше. У нас адміралами ставали тільки відставники, причому всі астронавти без винятку, з тією лише різницею, що техні-ки отримували одну зірку капітана-командора, молодші офіцери — дві зірки контр-адмірала, а старші — три зір-ки віце-адмірала. Це була просто нагорода за службу, не більше.

Утім, про звання я наразі не думав. Моя уява перенесла мене в майбутнє, вже геть близьке, коли після обкатування „Гермеса" і тритижневої відпустки (що також приємно) ми вирушимо в свою першу далеку експедицію. Хай навіть не на пошуки другого „Ковчега", гаразд, то до якоїсь невивченої туманності або подвійної системи „зо-ря — чорна діра". Чи до будь-якого іншого космічного об'єкта, що приховує в собі ще нерозкриті таємниці.

А ще я мріяв дожити до того дня (і не просто дожити, а й залишатися в лавах Зоряного Флоту), коли буде орґанізована експедиція до Ґалактичного Ядра. На той час, усупереч скептицизмові адмірала Горовіца, наша коман-да стане найкращою в Досдепі, ми будемо першими пре-тендентами на цю почесну місію — і саме нас відправлять у найдальший в історії людства політ…

Згадавши про команду, я зненацька відчув докори сумління. Мій початковий задум на самоті, без поспіху оглянути корабель, тепер видався мені верхом егоїзму. Адже всі мої підлеглі нетерпляче чекали від мене звістки! Я навіть наказав їм залишатися на борту „Кардифа", щоб одразу міг зібрати всіх і повідомити про рішення начальства. Рішення вже є, а я… Ні, так не годиться!

Я висунув з бильця крісла пульт, націлив на себе відеокамеру і через станційну мережу викликав „Кардиф". На

великому екрані зовнішнього зв'язку з'явилося обличчя Ґамбаріні, що саме чергувала в рубці.

— О, кеп! — щойно побачивши мене, мовила вона схвильовано. — Як там? Ти вже за… — Лише зараз до неї дійшло, де я знаходжуся; вона широко розплющила очі від подиву й тихенько скрикнула від захвату. — Отже… вийшло?!

— А як-бо інакше, — відповів я із вдаваною недбалістю і взяв до рук папку. — Ось тут усі п'ятнадцять рапортів з резолюцією „Прийняти".

З-за кадру почулося пискляве „вау!", що явно належало Марсі, а слідом за тим почувся негучний стук, ніби хтось притопнув ногою. В мене виникла велика підозра, що в рубці зібралася добра половина команди.

— От що, Анно, — сказав я, — підключи мене до загального зв'язку.

— Зараз, кеп, — Ґамбаріні швидко пробігла пальцями по пульту. — Готово! Можеш говорити.

Я почав:

— До уваги всього екіпажу. Говорить капітан… — тут я зробив виразну паузу, — …капітан дослідницького крей-сера „Гермес". — Зачекавши кілька секунд, щоб усі усвідо-мили значення моїх слів, я продовжив: — Коротше, друзі, даю вам чверть години на збори. Надягайте парадні мун-дири — і бігом до причального сектора „F". Ми маємо но-вий корабель!

Розділ 7
Начальник експедиції

Небо було чисте, без жодної хмаринки, але вітер дув сильний, поривчастий. Море трохи штормило, і яхту відчутно хитало на хвилях. Утім, це лише додавало мені за-доволення від прогулянки.

Я стояв на містку поруч з Марсі й стежив за тим, як вона порається зі стерном. Виходило в неї непогано, хоча й не так досконало, як за пультом зоряного судна.

— А знаєте, кеп, — сказала Марсі. — Керувати морським кораблем теж цікаво.

— Ще б пак, — погодився я. — Але моторна яхта — то дрібниці. От ходити під парусом — взагалі супер.

— Ви вмієте водити й парусники?

— Самостійно ні. Тут треба серйозно навчатися, а ме-ні бракує на це часу. Хоча я дуже люблю море. Не так, як космос, та все одно люблю. Якби я народився років на ти-сячу раніше, неодмінно став би моряком.

— А чому не льотчиком?

Як і всі резистентні, Марсі вивчала в школі лише істо-рію освоєння космосу. Про період до початку космічної ери вона мала вельми туманне уявлення.

— У шістнадцятому сторіччі ще не було літаків, — від-повів я. — Вони з'явилися в двадцятому. Тоді б я, певна річ, став льотчиком.

Я відкинув голову й подивився вгору. В небі з пронизливими криками ширяли *ілари* — тутешні родичі земних чайок. Значно вище і трохи південніше кружляв патрульний флайер берегової охорони. Після загибелі моєї попередньої яхти, дарма що до цього інциденту я не був причетний, уряд Есперанси вирішив перестрахуватися, і тепер щоразу, коли я виходив у море, в межах прямої ви-димості неодмінно з'являлися рятувальники. Така турбо-та мені геть не подобалася, але я не протестував — це ні-чого б не дало…

Ми перебували у відпустці вже два тижні, а доти по-над місяць займалися обкатуванням „Гермеса“, наліта-ли близько тисячі парсеків і дослідили вісімнадцять си-стем. При цьому зорі ми обирали не навмання, а спершу з'ясували у місцевих науковців, які космічні об'єкти в околицях Есперанси їх найбільше цікавлять. В результаті наші експедиції виявилися досить плідними, і хоча ніяких відкриттів ми не здійснили, проте свій невеличкий вне-сок до скарбниці людських знань все-таки зробили. Крім того, це послужило для нас гарним тренуванням перед нашою першою справжньою експедицією.

Наразі „Гермес“ був пришвартований до орбітальної станції, повністю готовий до далекої дороги, а ми відпочивали на Есперансі й чекали звісток з Землі — чи прийме наш штаб заявку на пошуки „Ковчега-2“, чи відправить нас на інше завдання. В принципі, я був не проти будь-якої дослідницької місії, але мені дуже хотілося взя-тись за пошуки схибленого на інших цивілізаціях „Ковче-га“…

На палубу вийшли Краснова зі Штерном і влаштувались у плетених кріслах на носу яхти.

— Агов, кеп! — покликав мене головний інженер, що тримав у руках два келихи. — Аперитиву не бажаєш?

— Охоче.

Я залишив Марсі біля стерна, а сам приєднався до них і взяв запропонований келих. Відпивши ковток, запитав:

— Скоро обід?

— Симон обіцяє за чверть години, — відповів Штерн. — Прогнав нас, щоб ми не заважали йому.

— А Мілош усе займається?

— Ага. Гризе граніт науки, аж іскри сипляться. Нестерпний хлопчисько. Ну, ніяк не втовкмачиш йому, що часом корисно розслабитися й побайдикувати.

Після нашого переведення в Досдеп, Мілош дещо вга-мував свій запал у вивченні прикладних інженерних ди-сциплін — та лише з тієї причини, що всерйоз зайнявся астрофізикою. А стосовно до нього слово „всерйоз“ озна-чало „з усім можливим завзяттям“, і він просто затерори-зував Штерна, постійно вимагаючи від нього нових зав-дань.

До речі, Марсі також вивчала цей предмет, але, на відміну від Мілоша, не надто навантажувала себе, залишаючи час і для відпочинку, і для розваг, включно з читанням художніх книжок. Її заняття курирував я, проте Штерн, як компетентніший фахівець і досвідченіший наставник, регулярно влаштовував для неї з Мілошем контрольні. За його словами, хоча Марсі й відставала від Мілоша за обсягом пройденого матеріалу, але в уже вивченому орієн-

тувалася набагато краще, її знання були глибші й ґрунтовніші.

Втім, навчанням були зайняті не лише Марсі та Мі-лош. Саме в ці дні Хіроші Йосідо здобував ступінь маґі-стра в університеті Есперо-Сіті, а Сьюзан Ґреґорі здавала там іспити за перший курс на факультеті планетології. Те-хніки Нільсен, Бекер і Лакруа зголосилися вивчати ксено-ботаніку — найпростішу дослідницьку спеціальність, яка, власне, була складовою частиною біології, однак усі троє були реалістами й розуміли, що повного курсу вони не по-дужають. А диплом з ксеноботаніки давав їм непоганий шанс через п’ять років успішно пройти переатестацію й остаточно закріпитися в лавах Досдепу.

Навіть Симон, зачувши про переатестацію, звернувся до мене з питанням, яку корисну для дослідника спеці-альність він міг би здобути. Я відразу збагнув причину не-сподіваного бажання хлопця повернутися до навчання і запевнив його, що стюардові відрахування не загрожує — хіба що він розучиться готувати. Симон миттю заспокоїв-ся і більше цю тему не порушував.

Що ж до мене, то після обкатування „Гермеса“ на ка-федрі фізики зірок космологічного факультету мені за-пропонували написати дисертацію за матеріалами про-ведених досліджень. Двоє інших наших астрофізиків, Штерн та його заступник Олівейра, нітрохи не запере-чували проти того, щоб я скористався результатами на-шої спільної роботи — зрештою, обоє вже мали доктор-ські ступені, а Штерн узагалі був доктором наук. Поза будь-яким сумнівом, абревіатура „Ph.D.“* прикрасила б мій послужний список, але я відмовився. По-перше, ще не вважав себе готовим до цього, бо за рівнем кваліфіка-ції істотно поступався Олівейрі, не кажучи вже про Штер-на. А по-друге (і це, зізнаюсь, було найголовнішим), я хо-тів провести відпустку у своє задоволення і мене зовсім не надихала перспектива морочитися в цей час з дисертаці-

* Доктор філософії, тобто кандидат наук.

єю. Життя попереду довге, ще встигну… Марсі

помахала рукою, привертаючи мою увагу, й гукнула:

— Кеп! Можна я ввімкну круїз-контроль і піду допоможу Симонові?

— Без проблем, — відповів я.

Вона задіяла автоматичне керування яхтою, легко збігла з містка і зникла в трюмі. Я провів її задумливим поглядом. За час своєї служби Марсі дуже змінилася. Не те, щоб подорослішала (хоча й це було), а швидше розквітла і навдивовижу погарнішала, в її ході, жестах, манері триматися й говорити стала проявлятися жіночність — зов-сім трохи, та все ж помітно. Де й поділася та цибата, за-надто худорлява дівчинка, з якою я зустрівся під похму-рим марсіанським небом. А відтоді не минуло й півроку…

— Марсі аж мліє від Симона, — зауважила Краснова. — Та й він до неї не байдужий. Ти помітив, кеп?

— Ні, — відповів я здивовано. — По-моєму, вони про-сто друзі.

Вона похитала головою:

— Які там друзі! Ну, ти даєш! У тебе вдома живе двійко закоханих, а ти як сліпий. Що тут сказати — чоловік.

— Не слухай її, кеп, — озвався Штерн. — Ольга, своїм звичаєм, усе перебільшує. Всюди їй мариться романтика — така в неї натура. А насправді Марсі ставиться до Симона як до меншого брата. Власне, вони ще діти.

— Ой, Тео, облиш! — пирхнула Краснова. — До твого відома, Симон старший від Марсі. І між іншим, я була та-кого ж віку, коли накинула на тебе оком.

Штерн усміхнувся:

— Авжеж, пам’ятаю те нестерпне дівчисько, що пере-слідувало мене по всьому кораблю. І навіть у відпустці не давало спокою… — А після паузи він трохи сумно до-дав: — Чорт, як швидко летить час! Здавалося, це було щойно вчора — і ось мені вже скоро сорок. Дві третини життя позаду.

— Тіпун тобі на язика! — сказала Краснова. — Які ще дві третини життя?

— Йдеться про активне життя, Олю. Польоти. Добре що не доведеться до самої пенсії тягати баржі. Дякувати „Ковчегові“.

— Кому-кому, — зауважив я, — а тобі немає за що дя-кувати „Ковчегові“. Тебе так і так узяли б у Досдеп.

— Так головне ж те, що взяли нас *усіх*. Всю нашу команду цілком — чудову команду, хай що там кажуть в штабі. А крім того, нам дістався „Гермес“ — найкращий зоряний корабель.

— Суперкорабель! — підхопила Краснова.

— Це точно, — зітхнув я. — От би поганятися на ньому за другим „Ковчегом“.

Штерн поплескав мене по плечу.

— Годі тобі, кеп, не депресуй. Ну, не дадуть нам це зав-дання, біс із ним, отримаємо інше. Хоч там як, а в одному адмірал Горовіц має рацію: пошуки „Ковчега“ — складна місія. Чортова дюжина зірок, майже десять тисяч парсе-ків шляху, з одного заходу не подужаємо. Це справа для бувалих дослідників — а ми, як не крути, ще новачки.

Я хмикнув.

— Скільки тобі казати, що нам не доведеться відвідувати всі тринадцять систем. „Ковчег“ застряг уже біля че-твертої, в крайньому разі, біля п’ятої зорі.

— А я знову кажу: ні! — не поступався Штерн. — Він застряг лише в тому разі, якщо зламався. А паливо для нього не проблема. Він міг поповнити запаси на будь-якій водній або метановій планеті.

— Лише з людською допомогою, — наполягав я. — А людей він розморожувати не став би.

— Люди йому не потрібні. Я таки інженер, кеп, і краще знаю, на що здатне обладнання „Ковчега“. Поза тим, він міг іти на надповільному гіпердрайві — з таким розрахунком, щоб вистачило палива на весь маршрут. Для заморожених однаково, скільки часу триватиме стрибок.

Я мав вагомі заперечення і проти такого варіанту, аж тут у нашу суперечку втрутилася Краснова:

— А може досить, хлопці? Ну, скільки вже можна! Особисто для мене не має значення, як далеко міг залетіти цей скажений корабель. Все одно я впевнена, що нам не доручать його пошуки.

— І це буде вкрай несправедливо, — сказав я. — Бо ли-ше завдяки нам вдалося з'ясувати, куди подався другий „Ковчег".

— Завдяки не *нам*, а *тобі*, — уточнила Краснова. — Проте мені гадається, що ти перебільшуєш значення сво-єї вигадки з анабіозом. Це, звичайно, був ґеніальний здо-гад, інший би на твоєму місці не дотумкав. Тоді б дове-лося підбивати резонатор і висаджувати на корабель де-сант. Та в будь-якому разі маршрут „Ковчега-2" став би відомий.

— Е ні, Ольго, тут ти помиляєшся. Припустімо, ми знищили б носовий резонатор, позбавивши „Ковчега-1" можливості втекти. Постав себе на місце ІКСа з його за-скоком — як би ти тоді вчинила? Ти розуміла б, що своїх підопічних уже не врятуєш. Але є ще тридцять тисяч за-морожених на „Ковчезі-2". Формально ти за них не відпо-відаєш, але в тебе стався глюк на ґрунті Першого Закону Азімова. Ти мусиш будь-що вберегти їх від ризиковано-го для життя розморожування. Природно, що в такому разі ти негайно зітреш зі своєї пам'яті всю інформацію, пов'язану з другим „Ковчегом". Зокрема — і в першу чер-гу! — перелік зірок, які він збирався відвідати в пошуках позаземного розуму.

На обличчі Краснової відбився подив. А Штерн про-мовив:

— Ми про це якось не подумали.

Я стенув плечима.

— По-моєму, це було очевидно.

Тут у моїй кишені задзвонив телефон. Я дістав його й поглянув на дисплей.

— Гм. Дивно.

— Що там? — поцікавилася Краснова.

— Це редирект з бортового відеофону. А виклик з мо-го дому. Піду розберуся.

Підводячись з крісла, я натиснув кнопку попередньо-го з'єднання („Виклик прийнято. Прошу зачекати…"), перетнув носову палубу і ввійшов до кают-компанії. Там у кутку сидів Мілош і зосереджено водив світловим пером по планшетці. А на панелі біля вмонтованого в стіну стереоскопічного екрана блимав червоний вогник виклику.

— Мілоше, ти помітив, що нам дзвонять? — запитав я.

— Так, кеп, — флеґматично відповів він, буквально на секунду відірвавшись від своєї планшетки. — Але ж і ви отримали виклик, правильно?

Я похитав головою і ввімкнув відеофон. На екрані з'явилася знайома обстановка моєї вітальні, посеред якої в широкому м'якому кріслі влаштувався сивий чоловік років сімдесяти. Побачивши мене, він приязно всміхнувся, але привітатися ми не встигли, бо саме цієї миті Мілош різко зірвався на ноги.

— Адмірал, сер!

Лопес — а це був він — недбало відмахнувся.

— Не метушися, хлопче. Ти вже не учень, а я не твій учитель. Я взагалі більше не працюю в школі. А тепер дозволь нам з капітаном поговорити. І без усіляких там „слухаюсь, сер".

Мілош збентежено кивнув і вийшов з кают-компанії.

— Добридень, адмірале, — сказав я, сідаючи на диван перед екраном.

— Привіт, Еріку. Ти вже даруй, що без дозволу забрав-ся в твій дім. Просто хотів зробити тобі сюрприз, прибув без попередження — і виявив, що ти прохолоджуєшся в морі. А мене зовсім не надихала перспектива чекати тебе на ґанку.

— Мій дім завжди до ваших послуг, — запевнив я його. — Давно прилетіли?

— Щойно з корабля.

— Таки вирішили оселитися на Есперансі?

— Поки ні, ще думаю. А зараз я тут у справах. До речі, пов'язаних з тобою. Маю для тебе звістку зі штабу. Твою заявку на пошуки другого „Ковчега“ частково задоволь-нили.

— Як це „частково“?

— Штаб визнав недоцільним спорядження спеціальної пошукової місії до всіх тринадцяти зірок. Було вирішено доручити їх перевірку різним дослідницьким експедиціям як додаткове завдання. Мушу визнати, що це розумно. Щоправда, для однієї зорі таки зробили виняток, до неї надсилають окрему експедицію — саме ваш „Гермес“. Я привіз з собою відповідне розпорядження. Після відпустки ви вирушаєте до 519-ї Стрільця.

Мені знадобилося кілька секунд, щоб зорієнтуватися.

— Але вона аж сьома в маршруті „Ковчега“, — зауважив я. — Чому такий дивний вибір?

— Бо сама зоря дивна, вона випадає з загальної закономірності. „Ковчег-1“ тобі розповів, що його близнюк, другий „Ковчег“, обрав зорі для пошуку позаземних цивілізацій з фантастичних книжок, фільмів та ігор, які він вважав художнім викладом наукових гіпотез. Як правило, автори не дбають про точність і просто вигадують зорі, дають їм імена, іноді вказують приблизну відстань від Зем-лі, зрідка — розташування в тому або іншому сузір'ї. І ли-ше лічені одиниці до того прискіпливі, що вишукують на зоряних картах конкретні системи, де й оселяють своїх іншопланетян. Саме таку інформацію відібрав „Ковчег-2“, потім відсіяв усі варіанти, що суперечили логіці або науковим даним, також виключив занадто віддалені зорі, до яких однаково не зміг би дістатися, і в результаті отримав дванадцять систем…

— Тринадцять, — машинально виправив я.

— Ні, — заперечив Лопес, — якраз дванадцять. 519-а Стрільця не належить до цієї категорії. Вона не зустрічається ніде, *взагалі ніде*, крім астрономічних карт і довідників. Аналітики з Федеральної Аґенції Космічних Досліджень, які виявили цей факт, чомусь не надали йому зна-

чення. Вирішили, що „Ковчег-2“ обрав її за астрофізичними характеристиками — оскільки вона, як і Сонце, належить до спектрального класу G і має щонайменше одну планету з масою, близькою до земної. Проте таких зірок у радіусі двох тисяч парсеків від Землі мільйони. А крите-рії, якими керувався „Ковчег“, були зовсім інші.

— Так, безумовно інші, — погодився я. — І з цієї причини штаб вирішив відправити до неї експедицію?

— Не без мого втручання. Я маю певні зв’язки в керів-ництві і скористався ними, щоб провести потрібне ріше-ння.

— Дякую, — щиро промовив я. — Звичайно, одна зоря з тринадцяти, та ще й лише сьома в черзі, це не зовсім те, чого я хотів. Але краще так, ніж взагалі ніяк.

Лопес хмикнув.

— Не поспішай дякувати. У цій справі я виходив насамперед з власних інтересів. Боюсь, тобі це не сподобається, але начальником експедиції призначили мене.

Я вражено втупився в нього.

— Ви полетите разом з нами?

— Так, — кивнув він. — Це буде мій останній політ у Далекий Космос. Можна сказати, моя лебедина пісня. І я обіцяю, Еріку, не зазіхати на твій статус командира кора-бля. Поки ми не доберемося до 519-ї, я взагалі ні у що не втручатимуся. Ну, а потім прийматимемо рішення спіль-но. Сподіваюсь, ти не дуже засмучений?

— Ні, адмірале, — відповів я, все ще приголомшений цією звісткою. — Мені буде приємно знову працювати з вами. А проте… — Я трохи помовчав, збираючись на дум-ках. — Для завершення кар’єри ви могли б обрати й пер-спективнішу експедицію, ніж наша.

— Тут ти помиляєшся. Якраз вашу експедицію я вважаю найперспективнішою.

— Чому?

Лопес подивився на мене й загадково всміхнувся.

— Поки не можу сказати. Якщо зараз я поділюся з тобою своїми міркуваннями, ти вирішиш, що я так само збо-

жеволів, як і другий „Ковчег“.

Розділ 8
До 519-ї Стрільця

Лопес дотримався слова й не заважав мені виконува-ти капітанські обов’язки. Всією своєю поведінкою адмі-рал демонстрував екіпажу, що на час польоту він лише пасажир, а головним на кораблі залишаюсь я. Це було ду-же люб’язно з його боку — надто ж коли врахувати, що він мав офіційні повноваження начальника експедиції, а отже, стояв вище за мене не тільки за званням, а й за по-садою.

Утім, я найменше побоювався, що Лопес якимсь чи-ном утискатиме мої права командира. Значно більше ме-не турбувало, чи витримає він зі своєю послабленою ре-зистентністю тривалу семитижневу подорож на 1750 пар-секів — і це лише в один кінець. Правду кажучи, я май-же не сумнівався, що рано чи пізно доведеться покласти його в гібернаційну камеру — таких на кораблі було дві. Проте адмірал тримався стійко і зовні не виказував жо-дних ознак зоряної хвороби. Але це зовсім не означало, що він не страждав — просто вміло приховував свої напа-ди. Адже слід урахувати, що впродовж п’яти років перед відставкою йому вдавалося водити за носа власну коман-ду і кваліфікованих лікарів з медкомісії.

На час польоту Лопес частково звільнив нас зі Штер-ном від обов’язків наставників Марсі та Мілоша, взявши під свій контроль їхні заняття з астрофізики. А бувши дослідником-універсалом, він також консультував Сью-зан Ґреґорі з планетології (причому набагато успішніше, ніж це робили Краснова чи Ґамбаріні) й допомагав техні-кам Нільсену, Бекер і Лакруа у вивченні ксеноботаніки.

На першій половині шляху до нашої мети, виконую-чи завдання штабу, ми відвідали три зорі, жовті карли-ки, і перевірили їх на наявність придатних до життя пла-

нет. У перших двох системах всі планети земного розміру мали отруйну атмосферу, а в третій, розташованій на відстані вісімсот тридцяти парсеків від Землі і майже семи-сот — від Есперанси, знайшлася деяка подоба сучасного тераформованого Марса, що не становило жодної цінності для колонізаційних програм. У нашому регіоні Ґалактики вистачало й планет чисто земного типу, просто їх нелегко було знайти серед багатьох мільйонів зірок. Звичайні астрономічні спостереження дозволяли лише встановити наявність у зорі планет, їхню приблизну масу, а зрідка — і з дуже невисокою точністю — склад атмосфери. Тому доводилося надсилати експедиції або автоматичні дослідницькі станції. Проте „автомати“ часто губили-ся, а для пілотованих кораблів хронічно бракувало лю-дей. Тому не дивно, що за чотири століття існування си-стем гіпердрайву, космос за межами п’ятисот парсеків від Землі так і залишався практично недослідженим.

У третій системі ми ненадовго затрималися, проте не через планету, а щоб відзначити одразу дві події. По-перше, наступав новий 2585 рік, а по-друге, 31 грудня, якраз останнього дня старого року, Симонові виповни-лося п’ятнадцять. Він був на кілька місяців старший від Марсі та Мілоша, хоча й здавався молодшим за них обох.

Цю подвійну дату ми відзначили скромно, але зі смаком. Спочатку святкували Симонів день народження, а трохи згодом, за тим самим столом, зустріли Новий рік. Не пощастило Жорже Олівейрі, якому в цей час випало чергувати в рубці (у таких випадках ми кидали серед офіцерів жереб). Правда, він дистанційно брав участь у застіллі, спілкуючись із нами через великий екран у каютт-компанії, а незадовго до дванадцятої приєднався до нас, щоб рівно опівночі підняти келиха з безалкогольним соком. Також від спиртного довелося утриматися доктору Качуру, який зміняв Олівейру о пів на третю, а Ґамбарі-ні, що заступала на чергування зранку, обмежилася кіль-кома ковтками шампанського. Стільки ж випили, Симон, Марсі та Мілош, зате решта, включно зі мною, непогано

відтяглися — втім, не втрачаючи почуття міри. Першого січня ми відпочивали, а другого знову вирушили в дорогу, взявши курс безпосередньо на 519-у Стрільця — надалі жодних зупинок у нашому маршру-ті заплановано не було. Протягом наступних двадцяти трьох днів політ проходив нормально, без будь-яких сюр-призів, а на двадцять четвертий, коли до мети залишало-ся вже менше двохсот парсеків, наші корабельні детекто-ри зафіксували несподівано потужний потік високоенер-ґетичних нейтрино.

Негайно викликаний до рубки Лопес просто з порогу запитав:

— Джерело — наша зоря?

— Напрямок точний, адмірале, — відповіла Ґамбарі-ні, що займала пост чергового по містку інженера. — Але щоб сказати напевно, потрібна тріанґуляція.

— Вже готуємося до короткого стрибка, — повідомив я, кинувши швидкий погляд на Краснову, що сиділа за пультом керування. — Гадаю, десять астроодиниць цілком вистачить.

Коли розпочався тридцятисекундний відлік, з'явилися Штерн та Марсі — відповідно до правил, при будь-яких нештатних ситуаціях у рубці керування мають бути присутні всі пілоти й головний інженер корабля.

— Чекаємо на нейтринний спалах? — відразу запитав Штерн.

— Молися, щоб його не було, — сказав я. — Бо інакше ніяких слідів „Ковчега“ ми не знайдемо.

— Ну то й що? Зате ми станемо першовідкривачами надзвичайного феномену — передчасного вибуху зорі, яка щойно зісковзнула з головної послідовності. А це набагато цікавіше ніш пошуки другого „Ковчега“.

Ми здійснили миттєвий стрибок на десять астрономічних одиниць перпендикулярно напрямку на зорю. Ґамбаріні швидко провела розрахунки й доповіла:

— Все підтверджується. Джерело нейтрино — 519-а.

Лопес похитав головою:

— Неймовірно! Цього просто бути не може.

— А проте є, — сказав я.

Наступні кілька хвилин ми просто чекали, коли потік нейтрино, і так надзвичайно потужний, на якусь частку секунди зросте ще в сотні мільйонів разів, а потім, після деякого „затишку“, зоря в центрі головного оглядового екрана яскраво спалахне, перетворившись на Супернову.

Проте час минав, але нічого не змінювалося.

— Дивно, — промимрив Штерн, зайнявши місце Ґамбаріні. — Інтенсивність коливається цілком стохастично, без будь-якої закономірності. І спалаху досі немає.

Я розпорядився здійснити стрибок на сто астрономічних одиниць уперед за курсом. Картина не змінилася — зоря продовжувала випромінювати жорсткі нейтри-но, але вибухати не поспішала.

— Схоже, Супернової не дочекаємося, — зауважив Ло-пес. — Тут щось інше… Але що?

Ввімкнувши систему загального зв’язку, я поставив увесь екіпаж до відома, що ми натрапили на незвичайне космічне явище і наразі займаємося його вивченням. Попередження було необхідне для того, щоб решта членів команди не хвилювалися через часті переходи в гіпер-драйв.

Здійснивши ще кілька стрибків у той та інший бік, ми остаточно з’ясували, що шістсот тринадцять років тому 512-а Стрільця ні з того, ні з сього, без найменших змін у спектрі та світності, стала активно випромінювати нейтрино, і лише через сорок днів інтенсивність нейтринного потоку почала поступово знижуватися, поки протягом наступних п’яти місяців не повернулася до звичайної норми.

— Чортівня якась! — промовив адмірал. — Нічого не розумію.

Я розумів ще менше. Тому просто наказав Красновій продовжувати політ. От прибудемо на місце, там усе і з’ясуємо. Мабуть, з’ясуємо…

Після вечері я, як належало, зібрав команду на брифі-нґ, присвячений сьогоднішнім подіям. До кают-компанії прийшли всі члени екіпажу, крім Йосідо, що саме засту-пив на нічне чергування.

Брифінґ вів адмірал Лопес. Він вельми дохідливо роз'яснив, з яким неординарним феноменом ми зустрілися, відтак став відповідати на запитання. Мені також хотілося про дещо в нього спитати, проте я не збирався робити цього в присутності інших.

Десь за півгодини між Лопесом та Штерном розгорілася запекла суперечка з приводу можливих причин жорсткого нейтринного випромінювання зорі. Невдовзі вони забралися в такі непролазні хащі теоретичної астро-фізики, що навіть я з Олівейрою їх ледве розуміли — а що вже казати про решту. Мої підлеглі розцінили це так, що лекція завершилася, і почали розходитися.

Я також покинув кают-компанію, найперше сходив до рубки, де перекинувся кількома словами з Хіроші Йосідо й переконався, що з кораблем усе гаразд. Потім вирішив відвідати камбуз і дізнатися в Симона, чим він збирається потішити нас на сніданок.

В невеличкій корабельній їдальні було порожньо, а з прочинених дверей кухні долинали голоси — дзвінкий ді-вочий і трохи хрипкуватий хлоп'ячий. Я зупинився й при-слухався, щоб вирішити — приєднатися до їхньої компа-нії чи тихенько піти геть.

— Ну, Симоне, — говорила Марсі, — це ж елементарні речі. Кожна зоря випромінює нейтрино. Вони виникають при злитті двох водневих ядер в одне ядро дейтерію. Зви-чайна термоядерна реакція, ясно?

— Поки ясно, — відповів Симон розгублено, як це бу-вало завжди, коли хтось намагався розтлумачити йому суть тих або інших явищ. Але при всьому тому Симона не можна було назвати дурним, просто він звик сприймати природу з позицій естетики, а не фізики, і детальні нау-кові пояснення лише збивали його з пантелику, псували йому всю картину світу.

— Тепер далі, — продовжувала Марсі. — Такі нейтрино називаються сонячними; їх, як я вже казала, випромінює кожна зоря. Але ми зустріли потік нейтрино з дуже високою енерґією, вони не можуть виникати при злитті водневих ядер. Вони народжуються при захопленні протонами електронів — а такі реакції характерні тільки для зорі, яка має вибухнути. А 519-а так і не вибухнула. І взагалі вибухнути не могла, бо для цього потрібна температура в десятки мільярдів градусів, що в тисячу разів перевищує звичайну для зірок цього типу. Такі температури зустрічаються лише в надрах старих зірок, червоних гігантів, у яких в центральній частині вже вигорів увесь водень і почалася реакція синтезу важчих елементів. — Досі, на мій погляд, Марсі вела розмову в правильному руслі й доволі доступно пояснювала Симонові суть проблеми. Але потім вона все зіпсувала: — На етапі перед перетворенням такої зорі на Супернову, в її ядрі масово починається розпад альфа-часток, виникає величезна кількість вільних нуклонів, що своєю чергою призводить до різкого збільшення швидкості утворення нейтрино. Це й називається нейтринним спалахом. Він виконує функцію дуже потужного холодильника, відбираючи надлишкову енер-ґію в ядра зорі й дозволяючи йому катастрофічно сти-снутися під дією ґравітації. При цьому, у відповідності з законами термодинаміки, температура знову підвищує-ться, щільне ядро стає непрозорим для нейтрино і холо-дильник вимикається. Тоді зовнішня оболонка зорі, що вже почала була падати до її центру, зупиняється, швид-ко розігрівається й вибухає. Так народжується Супернова. Ясно?

Симон відповів не одразу. А коли заговорив, його голос був сповнений нерозуміння:

— Але як може спалах бути холодильником? Він-бо гарячий!

Почулося розчароване зітхання.

— Господи, Симоне! — промовила Марсі з якимись дивними нотками. — Ну, хіба можна буди таким дурнень-

ким?

Зненацька почувся гуркіт посуду. Потім — зляканий скрик.

Я негайно увірвався до кухні й побачив, як Марсі при-тискає Симона до стінки, а той відчайдушно відбрикує-ться. На якусь мить у мене промайнула дика думка, що дівчина, роздратована неспроможністю свого товариша зрозуміти такі „елементарні речі“, вирішила його заду-шити. Та вже наступної секунди я збагнув, що вона просто намагається поцілувати його.

Помітивши мене, Марсі рвучко відскочила й розгу-блено закліпала очима, а на її щоки набігла густа барва.

— Кеп, я… цього… ох, вибачте!..

Швидко прошмигнувши повз мене, вона кулею виле-тіла з кухні. Я подивився їй услід, потім знову повернувся до Симона. Він стояв, притулившись до стінки, й уривча-сто дихав. Його погляд безцільно блукав по приміщенню, а щоки, на відміну від Марсіних, були геть бліді.

— Все гаразд? — запитав я.

— Так, кеп… Тобто ні. — Збентежено зиркнувши на мене, він квапливо відвів погляд, його щоки з запізнен-ням почали червоніти. — Я просто дурень.

— Облиш це, — промовив я якомога твердіше. — У те-бе інший склад розуму, от і все. Не кожен здатний розі-братися в механізмі утворення Супернової, це ще не кри-терій інтелекту.

— Я розумію, кеп. Та я не про це… а про Марсі. — Зно-ву швидкий погляд на мене. — Я мов дитина… розгубив-ся.

„А ти і є дитина,“ — подумав я, проте вголос сказав:

— Будь-хто на твоєму місці розгубився б. Тобі подоба-ється Марсі?

— Так. — Цього разу Симон подивився на мене прямо, хоч і ніяково. — Вона така… класна. Але в школі дружила лише з найрозумнішими хлопцями. Мене зовсім не помі-чала.

Я похитав головою:

— Думаю, ти помиляєшся. Я від самого початку помітив, що Марсі симпатизує тобі. Просто в школі вона не могла цього показати. Там усе було інакше.

Симон понуро кивнув:

— У школі я був ніким. Лузером.

— У тім-то й річ. А Марсі була популярною дівчиною. Вона могла дружити лише з популярними хлопцями, бо інакше втратила б свою популярність. Світ підлітків — жорстокий світ. Але тепер ви живете в дорослому світі. Не можна сказати, що він добріший; проте він м'якший і терпиміший. У цьому світі Марсі вже не треба підкорятися шкільним умовностям. Ти ж розумієш, у чому твоя помилка?

— Ну… мабуть, я повинен був першим…

— Безперечно. Ти примушував Марсі чекати, не розу-мів її натяків. Чи, радше, боявся зрозуміти. Більше так не роби. У стосунках з дівчатами краще зайвий раз отримати відкоша, ніж перестрахуватися і втратити свій шанс. Утя-мив?

— Так, — уже значно сміливіше відповів Симон.

— От і добре, — задоволено кивнув я. — І до речі, про холодильник. Він не конче мусить бути холодним, його призначення — забирати тепло, а не давати холод. Нейтринний спалах переносить енерґію з надр зорі в космос, і в цьому сенсі він є холодильником. Тепер зрозумів?

— Зрозумів, — промовив він майже радісно. — А чому Марсі так не сказала?

— Вона просто викаблучується.

Підбадьорливо всміхнувшись Симонові, я залишив кухню, перетнув їдальню і вийшов у коридор. Там на мене чекала Марсі — вже не така схвильована й розгублена, але й досі збентежена.

— Підслуховувала? — запитав я, щільно зачинивши за собою двері камбузу.

— Ні, кеп, ні в якому разі, — відповіла вона. — Я просто хотіла поговорити.

— Може, тобі краще піти до Краснової, — запропонував я. — Вона все-таки жінка, з нею буде легше.

Марсі заперечно хитнула головою.

— Ні, кеп, легше з вами. Вам не треба нічого розповід-ати, ви самі все бачили.

— Атож, бачив.

Вона знову зашарілася.

— Це… це моя вина. Не знаю, що на мене найшло. Си-мон так розізлив своєю нетямущістю, і…

— Це стало останньою краплею, — допоміг я їй. — Те-бе вже давно бісило, що він такий пасивний, не виявляє ініціативи. Так?

— Так, кеп. Він мусив першим… ну, зробити перший крок. Адже він чоловік.

— Він ще не чоловік, Марсі, — м'яко заперечив я. — Він лише хлопчисько. Та й ти… А втім, ти таки доросліша за нього. Тому маєш розуміти, що поки рано вимагати від Симона дорослої поведінки. — Я трохи помовчав. — Да-руй за нескромне питання, але чому він тобі подобається? Ви ж такі різні.

— Зате він дуже гарний.

— І це єдина причина?

— Ну, я мала на увазі не лише вроду. Симон *взагалі* гарний. Добрий, скромний, наївний. Мені з ним цікаво, хоч він і не надто розумний. Власне, я не люблю розумників… таких от, як Мілош. Я сама розумна, і мені цього досить.

— Ясно… — Я знову завагався, почуваючись украй не-зручно. — Ти цього… словом, не поспішай.

Марсі серйозно кивнула:

— Я не поспішаю, кеп. Нам у школі казали, що сексуальні стосунки варто починати не раніше сімнадцяти років. Думаю, це правильно. У мене ще ні з ким нічого не було. Поцілунки, звісно, не рахуються. Правда ж?

— Певно, що так, — відповів я незграбно.

Ех, кепський з мене порадник у сердечних справах. Тим більше — для чотирнадцятирічної дівчини…

*

На той час, як я закінчив обхід корабля, Лопес уже вдосталь посперечався зі Штерном і повернувся до своєї каюти. Схоже, він здогадався, що я завітав не просто побажати йому на добраніч, бо відразу запросив мене сісти й запропонував кави або чаю. Від напоїв я відмовився і без будь-яких церемоній перейшов до справи:

— Думаю, адмірале, настав час продовжити розмову, яку ми не завершили півтора місяці тому. Тепер я переконався, що 519-а — особлива зоря, і хочу знати, чому ви від самого початку так вважали. Те, що вона не схожа на решту дванадцять зірок із списку „Ковчега“, ще не арґумент. Та й ви самі визнали, що мали додаткові міркування. Обіцяю не вважати вас божевільним.

Лопес силувано всміхнувся.

— Це буде важко, Еріку. Ти саме так про мене й поду-маєш, я цього певен. Річ у тім, що відколи моя резистен-тність почала слабшати, я дедалі виразніше відчував по-клик цієї зорі.

Між нами запала мовчанка. Мені довелося докласти чималих зусиль, щоб ні поглядом, ні виразом обличчя не виказати своїх думок. Ну, а думав я про те, що адмірал та-ки шизонувся. Попри його застереження, попри мою обі-цянку, я не міг так не думати.

— Отож-бо, — кивнув Лопес. — Але можу запевни-ти тебе: я не навіжений. І ніяких астральних голосів не чую. Просто я виявив, що, залежно від напрямку стриб-ка, гіпердрайв впливає на мій розум то дужче, то слабше. Спершу я не надавав цьому значення, потім почав записувати свої спостереження й аналізувати їх. Зрештою я встановив, що найменше страждаю від зоряної хвороби, коли корабель здійснює стрибок у напрямку тієї частини космосу, де розташована 519-а Стрільця. От зараз, коли ми летимо прямо до неї, я дуже легко переношу гіпердрайв, а часом і взагалі не відчуваю його.

Таке пояснення трохи заспокоїло мене. Певна річ, зву-

чало воно досить дико — але, на щастя, без усілякої над-природної чортівні.

— Отже, — запитав я, — ви вже давно знали про цю зорю?

— Не про неї конкретно. Як ти розумієш, відчуття суб'єктивні, і, керуючись ними, я не міг визначити точний напрям. Мені вдалося лише приблизно окреслити ділян-ку простору, довжиною в сотню світлових років і близько двадцяти в перерізі. А там — понад п'ятдесят тисяч зірок, включно з нашою 519-ю. Щоб звузити діапазон пошуку, треба було підібратися ближче. Я подав начальству заяв-ку з пропозицією спорядити туди експедицію. Про свій „поклик", зрозуміло, не обмовився жодним словом, а на-вів інші арґументи на користь дослідження цього регіону. Та, на жаль, моє клопотання відхилили, і тоді я добровіль-но пішов у відставку. Мені пропонували високу посаду в штабі, навіть дуже високу — планувалося, що Горовіц пі-де на пенсію, його місце посяде адмірал Клейн, а я стану начальником Дослідницького Департаменту. На цій по-саді я без проблем орґанізував би потрібну мені експеди-цію, але сам не зміг би взяти в ній участь — це проти пра-вил. Тому я влаштувався працювати в школі й відтоді че-кав слушної нагоди. А коли побачив у списку „Ковчега" 519-у Стрільця і переконався, що ІКС узяв її не з фанта-стичних творів, то відразу збагнув: це та сама зоря, яку я шукав. А виявлений нами нейтринний квазіспалах не за-лишив у мене жодних сумнівів — з 519-ю, чи безпосере-дньо поблизу неї, відбувається щось надзвичайне.

Я ненадовго задумався.

— Гм-м. А вам не здається, що другий „Ковчег" міг ви-брати цю зорю з тієї ж причини, що й ви?

— Авжеж, цілком логічне припущення. Це стоїть пер-шим пунктом у списку моїх гіпотез. Не виключено, що ІКС „Ковчега-2" від самого початку страждав на кіберне-тичний різновид зоряної хвороби. На відміну від людини, він міг математично прорахувати міру впливу на себе гі-пердрайву і точно визначити напрям на 519-у ще під час

випробувальних польотів.

— А чому тоді він нікому не повідомив? Навіть своєму двійнику, першому „Ковчегові“?

Лопес знову всміхнувся.

— А як ти гадаєш, Еріку? Він же був по-людському ро-зумний. І, відповідно, боявся, що його визнають боже-вільним.

Розділ 9
Павутиння

— Так, добре, — промовив адмірал Лопес. Він сто-яв посеред рубки, а його замислений погляд був спрямований на центральний екран, де пливла поміж зірок іржаво-сіра планета. — І що ж це означає?

Це питання, в найрізніших варіаціях, він ставив собі вже кілька годин поспіль, відколи „Гермес“ прибув до системи 519-ї Стрільця. За допомогою засобів зовнішньо-го спостереження ми вивчили всі тринадцять планет, що оберталися довкола зорі, і нашу увагу відразу привернула четверта від світила — розмірами приблизно як Земля.

На думку наших планетологів, Краснової та Ґамбаріні, колись у минулому на ній, можливо, існувало життя, але потім сталася якась космічна катастрофа, на зразок викиду велетенської кількості сонячної речовини, і вся її поверхня перетворилася на мертву пустелю. Колишні моря та океани миттю скипіли, і водяна пара, разом з більшою частиною атмосфери, розсіялася в космосі. Крім того, було порушено тектонічний баланс, різко активізувався рух кори, і по всій планеті почалося виверження вулканів. Багато з них діяли й досі, від чого розріджена атмосфера була насичена моноокисом і двоокисом вуглецю.

Але що найперше впадало в вічі, що найбільше інтриґувало нас, так це хмари, які оповивали планету на ви-соті трохи більше сімдесяти кілометрів. Це були вельми незвичайні хмари, і не тільки тому що знаходилися так

високо. Вони складалися не зі сконденсованої пари, а з якоїсь невідомої субстанції, що вперто не піддавалася спектроскопічному аналізу. Ці утворення, білі, трохи сизува-ті, мали форму ідеально прямих ліній товщиною близько десяти метрів і півтори сотні кілометрів у довжину. Кожним зі своїх кінців така „хмарина“ з’єднувалася з двома іншими під кутом 120 градусів, а всі разом вони утворювали певну подобу сітки з правильних шестикутних вічок, що вкривали всю планету цілком.

Щоправда, в цій „сітці“ подекуди зяяли діри — то тут, то там бракувало „хмарин“-перетинок, але ці вади лише підкреслювали ідеальну упорядкованість загальної структури. Наш комп’ютер нарахував понад одинадцять тисяч цілих шестикутних вічок. „Сітка“ оберталася разом з планетою, причому так синхронно, що за весь час, поки ми спостерігали це явище, її вічка на жоден сантиметр не зрушили відносно поверхні.

Все це разом узяте буквально волало про своє штучне походження. Ми були, мабуть, першими за всю історії людства, хто натрапив на такий явний, такий переконли-вий доказ існування позаземного розуму.

Тепер нам належало розібратися в суті цього феномену, з’ясувати, для чого призначена сукупність штучних псевдохмар довкола мертвої планети. Дещо про її властивості ми вже знали завдяки спостереженням. Внутрішній простір вічок був абсолютно прозорий для види-мого, інфрачервоного і радіоспектру електромагнітних хвиль. Жорстке випромінювання, починаючи з рентґе-нівського діапазону, вічка стовідсотково відбивали. Ультрафіолетове проміння частково проникало крізь них, частково відбивалося, а частково поглиналося. Таким чином „сітка“ служила замінником захисного озонового ша-ру — хоча навряд чи це було її основною функцією.

А от з космічними променями й сонячним вітром бу-ло значно складніше. Частки, не захоплені радіаційним поясом планети, начебто проникали крізь вічка, але при цьому, якщо судити з їхніх треків у атмосфері, істотно змі-

нювали свій якісний та кількісний склад — причому для різних вічок по-різному. З нейтрино також відбувалися дивні речі: їхній потік при проходженні крізь планету (а отже, і крізь „сітку“) радикально змінювався — але встановити бодай якусь закономірність нам не вдавалося.

— Гаразд, — промовив Лопес, — переходимо до активних досліджень. Думаю, чотириста кілометрів — те, що треба. В зоні полудня. Бажано там, де б нам не заважали звичайні хмари.

Хоча Марсі, що сиділа за пультом керування, чула ці слова, я повторив їх у формі розпорядження — як-не-як саме я був командиром корабля, і пілот підпорядковував-ся мені, а не начальнику експедиції.

Незабаром „Гермес“ завис на висоті чотирьохсот кілометрів над поверхнею. Але при тому ми не знаходились на орбіті — тобто не рухались у вільному падінні довкола планети, а непорушно висіли над її фіксованою ділянкою. Термоядерні двигуни й антиґрави продовжували працювати, утримуючи корабель у цьому нерівноважному стані.

Планета заполонила собою весь головний оглядовий екран, і тепер ми бачили лише частину її диску. Внизу під нам врізнобіч тяглися рукотворні хмари, що розріза-ли поверхню на шестикутні клітини, навіюючи думки про велетенських космічних бджіл, що створюють собі вули-ки з цілих планет.

Ця картина, разом з усім, що відбувалося на містку, транслювалася по системі загального зв’язку, щоб кожен член команди міг стежити за подіями, а в разі необхідно-сті — й висловити через інтерком свою думку. В самій же рубці нас було п’ятеро — я, Лопес, Марсі, Краснова і Штерн. Останній займав пост чергового по містку інжене-ра і, відповідно, контролював усе дослідницьке обладна-ння.

— Ну що, адмірале? — запитав він. — Відправляємо зонд?

— Відправляйте, шефе, — кивнув Лопес. — А поки він летітиме, протестуймо об’єкт лазерами.

Адмірал підступив до одного з допоміжних пультів і задіяв лазерний бур. Тонкий промінь шугнув униз, прямо в центр розташованого під нами вічка. Він безперешкодно пройшов крізь нього і вдарив у скелясту поверхню планети. Бур працював на порівняно невеликій потужності, тож особливої шкоди промінь не завдав — якщо стосовно цієї спотвореної планети взагалі доречно говорити про якусь шкоду.

Промінь зсунувся вбік і перетнув одну з „хмарин“-перетинок. Світло на ній частково розсіялося, а поза тим більше нічого не сталося.

— Треба збільшити потужність, — сказав Лопес.

— Це може бути небезпечно, — попередила Краснова. — Не виключено, що розірвані вічка якраз і були пошкоджені потужним енерґетичним ударом.

— Ну, тоді ми отримаємо підтвердження цієї гіпотези.

— А якщо при цьому станеться вибух? Можливо, катастрофа на цій планеті якраз і була викликана розривом вічок.

— Знову ж таки, ми отримаємо цьому підтвердження. А з кораблем нічого не трапиться, він має надійний захист. Продовжимо.

Потужність променя стала зростати. На оглядовому екрані зображення збільшилося, і стало видно, як на поверхні планети, в місці, куди бив промінь, виник фонтан з пилу та розжареного каміння і почала утворюватися, швидко збільшуючись у розмірах, вирва.

Аж раптом це припинилося. Бур і далі працював, про-те промінь більше не досягав поверхні — його мовби зрі-зало у площині вічка.

— Повне поглинання, — констатував Лопес. — А те-пер повільно зменшуємо потужність… Ось так, так… — Промінь по той бік вічка з’явився знову і продовжив вгризатися в поверхню планети. — Чудово! Дискретний стрибок без будь-якого переходу. Таким чином, вічко погли-нає і м’які фотони за умови достатньо високої густини їхнього потоку. Добре, вимикаю лазер. З ним продовжи-

мо згодом. Зонд уже на місці.

Упродовж наступної години ми з Лопесом наввипередки керували діями Штерна, який контролював зонд. Зрештою, втомившись від наших суперечливих інструкцій, головний інженер попросив нас визначитися, чиї команди він має виконувати. Я поступився адміралові — хоча б тому, що він був старший від мене і мав значно ви-щу кваліфікацію.

Зонд усіма приступними для нього засобами вивчав як внутрішній простір вічок, так і перетинки між ними. Ні хімічний аналіз, ані інші вимірювання майже нічого не дали, хіба що отримали своє підтвердження всі встановлені за непрямими даними властивості вічок стосовно їхньої пропускної здатності для електромагнітних хвиль, нейтрино й інших елементарних часток.

Зонд вільно проходив крізь вічка як в один, так і в інший бік, не зазнаючи ні найменшого опору. Тут у Лопеса виникла ідея:

— Ану розженіть його, шефе. Почнімо зі звукового бар’єру.

На надзвуковій швидкості зонд без проблем пройшов крізь вічко.

— А тепер тутешня перша космічна.

Зонд опустився вниз до планети, а потім різко рвонув угору. При перетині площини вічка він щез. Без будь-яких спалахів, феєрверків, а просто й буденно — мовби розтанув.

— Зникла вся телеметрія, — доповів Штерн. — Контакт з зондом відсутній.

— Поглинений, — припустив я. — Перетворений на енерґію.

— А може й ні, — промовив Лопес, виблискуючи очима. — Може… Шефе, як має зреаґувати автоматика зонда на втрату зовнішнього керування?

— Негайно загальмувати й зависнути над фіксованою ділянкою планети.

— В якій орієнтації?

— Точнісінько кормою донизу.

— Ця модель передбачає керування без зворотного зв'язку?

— Так, — відповів Штерн, не приховуючи свого подиву.

— От і добре. Спробуємо наосліп. — Лопес знову задіяв лазерний бур і довів його потужність до того рівня, ко-ли промінь обірвався у площині вічка. — Сподіваюсь, мій здогад правильний. Сподіваюсь, сигнал проб'ється крізь це „вікно"… Передавач на повну потужність! Надіслати команду відключення режиму зворотного зв'язку.

— Виконано.

— Тепер спробуємо керувати наосліп. Формуйте пакет команд: підйом вертикально вгору ще на двадцять кілометрів зі збереженням фіксованого горизонтального положення відносно поверхні планети, розвернутися на 180 градусів, розгін з прискоренням 50 g до досягнення швидкості 10 кілометрів на секунду, потім знову розвернутися на 180 градусів, кормою в напрямку руху, і до отримання подальших інструкцій — політ за інерцією.

— Пакет сформовано, адмірале.

Лопес глибоко вдихнув і розпорядився:

— Надіслати пакет!

— Пакет надіслано, — відзвітував Штерн.

— Добре. Чекаємо. Будьте напоготові.

Тяглися нескінченно довгі секунди. Краснова, що сто-яла поруч зі мною, мала вигляд людини, яка чогось не ро-зуміє, але от-от збагне. Штерн уважно стежив за показа-ми приладів, та раз за разом позирав на Лопеса з таким виразом, наче хотів спитати: „Ви це серйозно, адмірале?" Я ж просто боявся повірити в те, про що починав здога-дуватись. І лише одна Марсі нічого не розуміла.

Зненацька на оглядовому екрані виник зонд. Він з'явився у площині вічка, за десять кілометрів від мі-сця зрізу лазерного променя і з карколомною швидкістю помчав донизу.

— Гальмування! — вигукнув адмірал, вимикаючи лазер. — На максимумі.

Утім, Штерн і сам відреаґував. Він зумів зупинити падіння зонда на півдорозі до поверхні планети й повернув його назад.

— Прокрутіть запис, шефе, — скомандував Лопес. — Від моменту припинення зв'язку.

Запис, проте, почався кількома секундами раніше, і ми ще встигли мигцем побачити жовтий диск 519-ї Стрільця, що своїм світлом затьмарював довколишні зо-рі. Потім без будь-якого переходу картинка на екрані змінилася: світило щезло, лишились тільки зорі… але не ті, що раніше! Я дивився на них, як заворожений. Я відразу збагнув, що це не може бути тутешнє небо — зірок було надто багато, вони розташовувались надто густо…

Марсі вражено зойкнула.

— Це ж… Якщо я не здуріла, це зовсім інший регіон Ґалактики!

Обличчя Штерна та Краснової виражали приголомшене розуміння. На секунду відірвавшись від екрана, головний інженер кинув на Лопеса захоплений і водночас заздрісний погляд. Певно, в глибині душі він почував досаду, що перший до цього не додумався.

Сам адмірал, заклавши руки за спину, дивився на чу-жі зорі, а очі його сяяли. Я згадав, як останні кілька годин він нетерпляче крокував по рубці й постійно повторював: „І що ж це означає?“ Насправді ж він знав — ні, він здогадувався, — ні, він швидше сподівався на це. Можливо, сподівався знайти щось подібне, ще коли задумував нашу експедицію. І зараз був час його тріумфу, найвища точка його кар'єри як дослідника космосу…

Зображення почало зсуватися — зонд розвертався на 180 градусів. Промайнуло сліпуче блакитне сонце і з'явилася планета — інша, не ця, але така ж спотворена невідомою космічною катастрофою і так само огорнена „сіткою“ псевдохмар, які насправді виявилися зовсім не хмарами, а чимось на зразок швів у тканині простору-

часу.

З п’ятдесятикратним прискоренням зонд шугнув униз, до вічка, в центрі якого, здавалося, нізвідки виривався яскравий струмінь світла — продовження лазерного променя, обрізаного над нашою планетою. Потім зонд досягнув заданої швидкості, знову розвернув-ся, а за кілька секунд на екрані з’явилося тутешнє небо з 519-ю в зеніті.

— Неймовірно! — нарешті оговтався Штерн. — Це гіперпросторовий тунель з нульовою власною довжиною!

— Не тунель, а тунелі, — виправив його Лопес. — Он як їх багато. Шефе, проаналізуйте картину зоряного неба з запису.

— Навіґаційний комп’ютер уже цим займається. Але ми маємо неповні дані — планета затуляє майже полови-ну всіх зірок. Якщо видимої частини ґалактичних рукавів виявиться замало, то… А ось і перші результати!

Інформація негайно була продубльована і на мій тактичний дисплей. Мені знадобилося лише кілька секунд, щоб збагнути її суть, — і я буквально онімів від безмежно-го подиву.

Комп’ютер зазнав фіаско, намагаючись визначити координати за розташуванням ґалактичних рукавів, а аналіз найближчого оточення — туманностей і зоряних скупчень — привів його до однозначного висновку, що це не може бути наша Ґалактика.

Поки ми перетравлювали цю новину, комп’ютер продовжив розрахунки. Зробивши кілька логічно обґрунтованих припущень, він встановив, що блакитна зоря, в чи-їй системі побував зонд, з великою часткою ймовірності знаходиться в ґалактиці NGC 1232, розташованої за трид-цять мільйонів парсеків від нас — це понад дві тисячі ро-ків шляху на найшвидшому з сучасних кораблів. Мені аж запаморочилось у голові від думки про таку безодню від-стані.

— Щоб мене грець побив! — озвалася приголомшена Краснова. — Уявляєте, яке відкриття ми зробили? Ці

тунелі, либонь, поєднують тисячі планет з різних ґалактик — цілий клубок світів, зв’язаних між собою.

— А чому так скромно? — промовив Лопес. — Чому лише тисячі? Можливо, мільйони. А може, навіть мільяр-ди. Та й порівняння з клубком не здається мені вдалим. Навряд чи тунелі прокладалися за принципом, щоб ко-жна з планет була напряму сполучена з будь-якою іншою. Це неекономно, неефективно і, зрештою, нерозумно. На мою думку, ці тунелі утворюють гіперпросторове павути-ння, що розкинулося по всій нашій Метаґалактиці. А мо-же — і по всьому Всесвіту.

Штерн підозріло поглянув на нього:

— У вас був час думати над цим, адмірале? Коли? Ви що, наперед усе знали?

— Ні, шефе, не знав. Але дуже хотів, щоб усе було са-ме так. І наразі мене найбільше цікавить питання: що ж сталося з павуками, які виткали це павутиння?

Розділ 10
Обов’язок капітана

Щоб прискорити дослідження різних вічок, я розпорядився активувати ще два допоміжні пульти для керування зондами і всадовив за них спеціально викликаних до рубки Анну Ґамбаріні та Сьюзан Ґреґорі. Надалі нам не доводилося пробивати за допомогою лазерів „дірки“ у вічках для передачі радіосигналів — після проходження тунелів зонди в автоматичному режимі виконували заздалегідь запрограмовані маневри і поверталися назад. Зроблені ними відеозаписи завантажувалися в навіґаційний комп’ютер, той методично обробляв їх і приблизно визначав розташування точок виходу. Втім, далеко не завжди йому це вдавалося — десь у кожному другому випадку просто не знаходилося жодних орієнтирів, за які мо-жна було б зачепитися.

Питання з назвами було вирішено стихійно. Систему

сполучених тунелями планет ми охрестили вельми прозаїчно й банально — Мережа Світів, а вічка-входи до тунелів назвали порталами. Я запропонував тимчасово іменувати нововідкриті планети Атлантидами, проте Сьюзан заперечила, що це слово надто вже затаскане, і висуну-ла свій варіант — Шамбала. Назва всім сподобалася, ми схвалили її одностайно. Почесний номер „1“ було надано планеті, біля якої ми знаходилися, а Шамбалою-2 стала планета, куди вийшов наш перший зонд, — ну, і так далі.

Крім того, було встановлено, що пошкоджені вічка, між якими відсутня перетинка, все одно справно функціонують, але діють як єдиний портал і ведуть до тієї ж самої планети. Ми зійшлися на тому, що тут спрацьовує відомий принцип „природа не терпить порожнечі“, і при руйнуванні тунелю один з сусідніх порталів просто захоплює звільнену ділянку простору.

До одинадцятої вечора, коли ми нарешті вирішили зробити перерву на ніч, нами було розвідано майже вісім десятків планет, що такою ж мірою, а то й дужче, постра-ждали від невідомої, але напевно спільної для всіх ката-строфи. І лише Шамбала-74 мала значно менші масшта-би пошкоджень, ніж решта. За Лопесовим рішенням, ту-ди було вдруге надіслано зонд зі спеціальною програмою, він здійснив три витки довкола неї в перпендикулярних площинах і повернувся з детальними відеозаписами рі-зних частин поверхні.

Ця планета мала справжні моря та океани, пошкоджені ділянки займали не більше чверті поверхні суші, вулканів (як діючих, так і вже згаслих) було на цілий поря-док менше, а в регіонах, які оминула катастрофа, існу-вало рослинне і, можливо, тваринне життя. Прискіпли-вий аналіз записів не виявив ознак технологічної цивілі-зації — чи, принаймні, її решток. З цього приводу Красно-ва висловила припущення, що переважна більшість пла-нет у Мережі Світів були незаселені. Мовляв, цивілізація її творців просто резервувала для себе життєвий простір на мільйони років уперед.

Над Шамбалою-74 система порталів була майже ціла. На записах ми виявили лише два десятки розривів — і саме в тих місцях, де поверхня найбільше постраждала. Таким чином, здобула додаткове підтвердження гіпотеза про безпосередній зв’язок між пошкодженнями на планетах та руйнацією тунелів. Що ж до можливих причин цього катаклізму, то вони залишалися предметом запеклих суперечок — здебільшого між Лопесом та Штерном, до яких періодично долучався Олівейра, що чергував у машинному відсіку.

Я в їхній дискусії участі не брав, хоча мав свої міркування з цього приводу. Просто зараз мене турбувало інше. Я дивився на оточену порталами планету і думав про те, чи годяться ці тунелі для нас. Те, що зонди безперешко-дно проходили через них і поверталися назад, ще нічого не означало. Звичайні гіперпросторові стрибки також не завдавали шкоди автоматиці — зате людей, за винятком жменьки обраних, перетворювали на ідіотів. Та чи зможемо бодай ми, резистентні, витримати перехід по туне-лю на десятки й сотні мільйонів парсеків? Як це переві-рити, я не знав…

Тобто, звичайно, знав. Це був мій обов’язок і моя пре-рогатива як капітана корабля.

Але я боявся. Досі ніколи не вважав себе боягузом, проте зараз мені було страшно аж до дрижаків…

*

Близько опівночі всі розійшлися спати, і я лишився в рубці сам-один — якраз сьогодні була моя черга нести ва-хту в першу половину ночі. Це збіглося напрочуд вдало, бо інакше мені довелося б змінювати ґрафік чергувань, що могло викликати підозри.

Якийсь час я походжав рубкою, намагаючись угамувати хвилювання і переконуючи себе, що раз я все одно мушу це зробити, то краще зараз, бо чекання точно зведе мене з розуму. В решті-решт я змусив себе підійти до

інженерного пульту й зайнявся передстартовою підготов-кою шатла планетарного класу, що знаходився в анґарі корабля.

Я майже впорався з цією справою, коли до рубки ввійшли Марсі з Йосідо.

— Перепрошую, кеп, — сказав Хіроші, — але щось не спиться. Що й не дивно після такого багатого на події дня.

— Ми тут розмовляли про Мережу Світів, — підхопила Марсі. — І все гадали, що ж сталося з тими, хто її ство-рив. Я вважаю, що вони загинули, Хіроші — ні. А ви що думаєте?

Я підозріло подивився на них. Невже вони про все здогадалися? Обоє мали якийсь нервовий вигляд. І трималися так напружено, ніби були ладні будь-якої миті накинутися на мене. Вочевидь, щось запідозрили й вирішили перевірити. Можна не сумніватися: якщо зараз накажу їм піти, то їхня підозра перетвориться на впевненість.

— Навіть не знаю, що й думати, — відповів я неохоче. — Утім, мені здається, що хазяїв Мережі Світів більше немає.

Йосідо скептично хмикнув:

— А от я не можу повірити, що цивілізація, яка побудувала таку міжґалактичну систему комунікацій, могла загинути. Це суперечить логіці.

— Якраз навпаки, в цьому є своя логіка. — Я відчув, що мимоволі втягуюсь у розмову, тим самим відкладаючи момент, якого так боявся. — Якщо прийняти гіпотезу про несподівану глобальну катастрофу, то цілком можливо.

— А як ви гадаєте, чим могла бути викликана ця ката-строфа? — запитала Марсі з дещо перебільшеною цікаві-стю.

— Супернова, — сказав я. — Сонце однієї з планет Мережі вибухнуло. По дорозі ми вже встановили, що шіс-тсот сімнадцять років тому у 519-ї різко зросло нейтринне випромінювання. За моїм припущенням, це був відгомін справжнього нейтринного спалаху, що передував народженню Супернової. Потрапивши в Мережу Світів, жорс-

ткі нейтрино кілька місяців „розгулювали“ по ній, потрапляючи з тунелю в тунель, їхні потоки знай накладалися один на одного, доки повністю не розсіялися у просторі.

— Класно звучить, кеп, — захоплено мовила Марсі. — І багато пояснює. А шеф Штерн та адмірал до цього не додумалися.

— Додумалися, не сумнівайся. І Олівейра додумався. Просто поки вони не наважуються говорити про це вго-лос. Надто часто в астрофізиці списують загадкові яви-ща на наслідки від вибухів Супернових. Це стало заяло-женим штампом. Тому наші доктори наук такі стримані й обережні, воліють спершу перебрати всі інші варіанти. А я простий маґістр, мені не страшно пошитися в дурні.

— Ну, гаразд, кеп, — сказав Йосідо. — Припустімо, вибухнула зоря. Планета, назвем її „Альфа“, певна річ, перетворилась на плазму. Потім пішла реакція по тунелях. Без сумніву, та ґрупа планет, „Бета“, що безпосередньо прилягала до „Альфи“, також була знищена. Але далі ударна хвиля послабшала, енерґія вибуху Супернової вичерпалася. У світах „Ґамма“, на зразок нашої Шамбали-1, руйнування заторкнули лише поверхню. А планети наступного ешелону, „Дельта“, такі, скажімо, як Шамбала-74, взагалі відбулися легким переляком. Певна річ, кіль-кість постраждалих планет має бути величезна — кілька-десят, а то й кількасот тисяч. Але якщо Мережа Світів, за припущенням адмірала Лопеса, охоплює мільйони і на-віть мільярди планет, то руйнувань зазнала лише незна-чна їх частина.

— Зате найважливіша, — зауважив я. — Зваж, що із семи десятків довільно обраних тунелів знайшовся тіль-ки один, який веде до частково ушкодженої планети, а ре-шта — до так само зруйнованих, як Шамбала-1. Окрім то-го, удару було завдано не через один або кілька тунелів, а як мінімум через кілька сотень. Звідси випливає, що пла-нети цієї ґрупи були тісно пов’язані як між собою, так і, відповідно до твоєї термінології, з ґрупою планет „Бета“, яких ущент знищила ударна хвиля від „Альфи“. А де в Ме-

режі Світів, якщо прийняти Лопесову модель павутиння, може бути таке щільне плетиво тунелів? Ясно, що лише в її центрі. Там, де за логікою речей, мали знаходитися населені світи розумних істот, які й створили цю систему гіперпросторових тунелів.

— Отже, — промовив Хіроші, — згідно з вашою гіпотезою, вибух Супернової знищив усю центральну, так би мовити, цивілізовану частину Мережі, а вціліла її периферійна частина — вільний, ще ніким не зайнятий життєвий простір?

— Це цілком імовірно.

А Марсі кивнула:

— Дуже схоже на правду. Я думаю, так усе й відбулося.

— Певніше, ти *хочеш* так думати, — уточнив Йосі-до. — Тебе лякає сама думка про зустріч з будівничими Мережі Світів. З цивілізацією, що випередила нас у розвитку на багато тисячоліть. І, якщо чесно, мене це також лякає. Так лякає, що вже через це одне я ладен погодитися з вашою, кеп, гіпотезою. Тим більше що вона до біса логічна.

З цими словами він трохи фамільярно поплескав ме-не по плечу — а наступної секунди я вже лежав долілиць на підлозі. Хіроші всівся на мене і скрутив за спиною ру-ки. Болю я майже не відчував — усе було зроблено не ли-ше блискавично, але й надзвичайно акуратно. З давніх-давен у дешевих бойовиках мало не всіх японців зобра-жають майстрами єдиноборств, хоч насправді це не так. Проте Йосідо був якраз із тих японців, що досконало во-лоділи бойовими мистецтвами.

— Чорт! — обурено прогарчав я, марно намагаючись звільнитися. — Що тут діється? Ви обоє подуріли?

— Мені дуже шкода, кеп, — з щирим жалем сказав Хі-роші. — Але так було треба.

Тим часом Марсі вмостилася в кріслі чергового по міс-тку інженера, видобула з кишені комунікатор і промови-ла:

— Адмірале, ви мали рацію. Шатл уже готовий до

старту. Знімаю блокування анґара.

— Молодця, дівчинко, — почувся у відповідь Лопесів голос. — Капітан мене чує?

— Так, сер.

Тоді Лопес заговорив гучніше:

— Еріку, ти дещо забув. Так, ти справді капітан корабля — але експедицію очолюю я. І це мій обов’язок, а не твій. Це моє право — і я не дозволю тобі узурпувати його. До речі, маю сказати, що ти гарний командир. Підлеглі люблять тебе. Коли я повідомив Хіроші та Марсі про те, що ти збираєшся зробити, вони не вагалися жодної се-кунди й одразу погодилися на цей маленький заколот. Не ображайся на них, добре?

Я нічого не відповів. Просто не знав, що й сказати. Мене розбирали злість і досада, але водночас охопило величезне полегшення, від якого, в свою чергу, мені стало соромно. Сам, з власної волі, я не міг відмовитися від цього випробувального польоту, я мусив його здійснити. Проте мене зупинили — і в глибині душі я відчував зрадницьку, негідну, навіть ганебну радість…

— Гаразд, — після паузи сказав Лопес. — Прощатися не будемо. Я впевнений, що скоро повернуся. Кінець зв’язку.

— Щасти вам, адмірале! — гукнула в комунікатор Марсі, хоча навряд Лопес почув її.

Минула довга хвилина, протягом якої ми всі троє мовчали. Нарешті Марсі зісковзнула з крісла й повідомила:

— Все гаразд. Шатл відчалив.

Хіроші негайно відпустив мене й поквапцем відступив на кілька кроків.

Я підвівся, глянув на нього та Марсі з мовчазним доко-ром, потім швидко підійшов до пульта й зорієнтував бор-товий телескоп на шатл, що стрімко мчав униз, до роз-ташованих над планетою порталів. Незабаром стало зро-зуміло, що він прямує до тунелю, який веде на Шамбалу-74.

— Що ж, розумний вибір, — промимрив я.

Марсі з Йосідо промовчали. І правильно вчинили — інакше б отримали добрячого прочухана.

З мого погляду, безпечніше було б спершу пірнути під сітку порталів зі швидкістю меншою за першу космічну, а потім розігнатися і „проколоти“ її знизу. Проте Лопес вирішив не марнувати часу на зайві маневри. При наближенні до порталу він зорієнтував шатл кормою донизу, готуючись розпочати екстрене гальмування, щоб не впасти на поверхню планети. А за секунду шатл щез.

Потяглися хвилини напруженого чекання. Я нервово кусав губи, Марсі, що стояла поруч, нетерпляче переступала з ноги на ногу, зате Хіроші виглядав цілком незворушним. Утім, я чудово розумів, що він також переживає.

Нарешті Марсі не витримала:

— Він обов’язково повернеться. От зараз… Я кинув на неї похмурий погляд.

— Молися, щоб повернувся. Бо інакше…

Закінчити свою погрозу я не встиг, оскільки саме ці-єї миті майже з центру вічка вилетів шатл і ліг у крутий віраж, розвертаючись у напрямку корабля. Марсі завищала від захвату, а Хіроші радісно всміхнувся. Я ж, попри те свинство, що його вони допіру вчинили, ладен був обійняти їх і розцілувати.

На пульті заблимав вогник виклику. Я негайно ввімкнув зовнішній зв’язок, і на екрані виникло задоволене Лопесове обличчя.

— Еріку, негіднику! — сварливо промовив він. — І ти хотів позбавити мене цього! Хотів забрати в мене право першим побувати в іншій ґалактиці!

— Я радий, що не вийшло, — відповів я щиро.

Розділ 11
Несподівана знахідка

Про деталі цього нічного інциденту я вирішив промовчати і решті членів команди повідомив лише те, що

адмірал Лопес здійснив на шатлі тунельний перехід до Шамбали-74 і без жодних пригод повернувся назад. Так само я записав і в корабельному журналі, проте після тривалих роздумів таки розповів Красновій, як було насправді. Я вважав неетичним приховувати від свого старшого помічника, на які витівки здатні Йосідо й Марсі.

— Та будь-хто з нас на їхньому місці вчинив би так са-мо, — зауважила вона, нітрохи не вражена моєю розпо-віддю. — І взагалі, кеп, усе це мелодрама. Мені й так бу-ло ясно, що тунелі цілком безпечні. Адже очевидно, що Мережа Світів призначалася для масової міґрації людей. Інакше не було сенсу її створювати.

— А звідки така впевненість, що творці Мережі були людьми? — запитав я.

Вона недбало стенула плечима.

— Не скажу, що впевнена. Радше я затято вірю в це. Просто тому, що не хочу зустрітися… ну, приміром, із ро-зумними ящірками. Або з чимось ще гіршим.

Наступні два дні ми продовжували активно досліджувати тунелі, і в третій сотні виявили один, що вів до планети, розташованої зовсім недалеко порівняно з іншими — у сусідній ґалактиці Трикутника. Це дозволяло сподіватися, що рано чи пізно ми виявимо бодай одну планету, яка разом з Шамбалою-1 знаходиться в нашій Ґалактиці. А що таких планет існує чимало, ніхто з нас не сумнівався.

З другого дня до роботи долучився й шатл. Щоправда, нові тунелі, як і раніше, ми розвідували з допомогою зондів, а дослідницьку ґрупу на шатлі відправляли лише до світів, що становили особливий інтерес. Наприклад, до тієї ж Шамбали-251 у Туманності Трикутника — було просто захопливо побачити нашу Ґалактику зі сторони. Її знімки, перші реальні, а не змодельовані комп’ютером, становили величезну наукову й пізнавальну цінність.

Паралельно з цим ґеосканери „Гермеса“ ретельно досліджували планетарну кору Шамбали-1 у пошуках будь-яких слідів розумної діяльності. Особисто я не покладав на це жодних надій і тим більше був здивований, коли на-

прикінці третього дня, буквально на самій поверхні, всьо-го лиш під п’ятиметровим шаром вулканічного пилу, ґе-осканери виявили щось підозріло схоже на уламки неве-личкого космічного апарата.

І мені, й Лопесові дуже хотілося відбути до місця знахідки, проте шатл з Красновою, Марсі, Ґамбаріні та Море-но якраз був у польоті, тож хоч-не-хоч довелося доручити цю справу їм. А нам з адміралом залишалося хіба спосте-рігати за перебігом розкопок по відеозв’язку з рубки ке-рування.

Коли з максимальною обережністю уламки було видо-буто на поверхню, стало ясно, що це ніякий не артефакт стародавньої цивілізації, а цілком земний (тобто, зробле-ний людьми) орбітальний бакен застарілої конструкції. На одному з фраґментів його обшивки навіть частково збереглося маркування: „E……AR…A…2“, і тут не треба бу-ло мати видатних криптологічних здібностей, аби розши-фрувати це як „EL ARCA - 2“, тобто, в перекладі з іспан-ської, „КОВЧЕГ-2“.

— Хай мені чорт! — зачудовано промовив Йосідо, що разом з нами спостерігав за розкопками. — Щиро кажу-чи, я був упевнений, що цей антикваріат застряг уже біля першої зорі зі свого списку. Аж на тобі — дістався сюди! Фантастика!

Цілком захоплені відкриттям Мережі Світів, ми практично забули про другий „Ковчег“, він перестав нас цікавити. А якщо й заводили про нього мову, то нітрохи не сумнівалися, що до „Шамбали-1“ він не долетів. Утім, Штерн кілька разів був згадував про надповільний гіпердрайв і можливість самостійного поповнення запасів палива — але робив це радше за інерцією, без найменшого ентузіазму. А Лопес узагалі мовчав з цього приводу, і лише зараз, після виявлення бакена, він зауважив:

— Тепер я не думаю, що „Ковчег“ дотримувався свого маршруту. Найпевніше, він одразу полетів сюди. А список з тринадцяти систем склав винятково для першого „Ковчега“, щоб перевірити його на тямущість. Але той нічого

не збагнув.

Вочевидь, бакен обертався довкола Шамбали-1 по ста-ціонарній орбіті, проте потім щось трапилося — може, в нього влучив дрібний метеорит, а може, стався збій у ро-боті автоматики, — і в результаті він упав на планету. Зав-дяки термічно стійкій обшивці й розрідженій атмосфері, бакен не згорів при падінні, але від удару розбився на ча-стини. Його блок пам'яті зазнав відчутних пошкоджень, тож нашим фахівцям з електроніки, Йосідо та Ґамбаріні, довелося добряче попрацювати, щоб видобути зі зруйно-ваних кристалів інформацію, залишену ІКСом „Ковчега-2". На щастя, вона була багаторазово продубльована, і хо-ча з кожної копії вціліло не більше кількох відсотків, у кінцевому підсумку вдалося відновити її до останнього бі-та.

Повідомлення призначалося для першого „Ковчега" й містило детальний звіт про дослідження вічок-порталів. Цікаво, що ІКС висунув ту саму гіпотезу, що і я в бесіді з Йосідо та Марсі — про вибух Супернової і про те, що вна-слідок катастрофи було знищено всю цивілізовану части-ну Мережі Світів (він використовував таку ж назву, як і ми, разом з термінами „тунелі" й „портали", що зайвий раз свідчило про їхню самоочевидність).

А на завершення було сказано:

> Я не полишаю надії встановити контакт з нащадками творців Мережі Світів, які зберегли знання своїх предків. Для збільшення ймовірності цієї зустрічі я вирішив облашту-вати постійну базу на планеті Едем-1068 (див. карти); коли зустрінемося, ти зрозумієш, на чому ґрунтуються мої очіку-вання. Також мушу з прикрістю констатувати, що мені до-ведеться частково порушити свої зобов'язання і розморозити певну кількість пасажирів, оскільки в процесі тривалого до-слідження Мережі Світів я майже вичерпав бортові запаси водню та дейтерію, а поповнити їх самостійно не маю можли-вості…

(„Отак!" — сказав я зніяковілому Штерну.)

…Це конче необхідний крок, бо інакше під загрозою опи-няться життя всіх тридцяти тисяч людей і п’ятдесяти тисяч людських ембріонів у кріоґенних камерах. Решта інформа-ції — при зустрічі.

ІКС, с/н: DA-685, корабель „Ковчег-2“.

Згаданих у тексті карт було шістдесят сім, послідовно пронумерованих. Вони являли собою тривимірні зображення планет з чіткими наземними орієнтирами і сіткою порталів над ними. Під номером першим фігурувала кар-та Шамбали-1 (за термінологією ІКСа, Інферно-1). Один з її порталів було позначено словом „початок“. На насту-пних картах було вказано вхідні та вихідні портали, спо-лучені стрілками. А шістдесят сьома зображала сам Едем-1068 з орієнтовним місцем розташування тимчасової ба-зи. Для більшої зручності карти всіх планет мали систему ґеоґрафічних координат, причому на кожній з них нульо-вий меридіан (який, на відміну від полюсів та екватора, є об’єктом відносним) проходив через центр вхідного пор-талу.

Перші три світи на цьому маршруті були повністю зруйновані — Інферно. Далі йшли зруйновані частково — Лімбо, що чергувалися з Едемами — планетами, які зов-сім не зазнали руйнувань. А починаючи з тридцять сьо-мої планети, шлях проходив винятково через Едеми; во-чевидь, чимраз далі від центральної частини Мережі Сві-тів.

— А „Ковчег“, вірніше, його штучний розум, виявив-ся поетом, — зауважила Краснова. — Он які назви вига-дав! Мертві планети — Інферно, пекло. Відносно постра-ждалі — Лімбо, чистилище. Не зачеплені катастрофою — Едеми.

— Між іншим, — додала Ґамбаріні, — планети стовід-сотково земного типу. Істоти, що створили Мережу Світів, напевно потребували для життя таких самих природних умов, що й ми. І добирали планети дуже ретельно, лише найкращі. Судячи з зображень, Едеми й справді нагаду-

ють райські кущі.

— Рекреаційна зона, — прокоментував Штерн. — Відпочинок у дикому, незайманому оточенні, сафарі всілякі. Привілля для потенційних Робінзонів: якщо втомився від темпу життя в цивілізованому світі, то обирай незаселену планету на свій смак і живи на ній у гордій самотності. Ну, можна прихопити з собою П'ятницю — чоловічої або жіночої статі, залежно від смаків… Гм. Хоча залишається питання, чи були будівничі Мережі двостатеві.

— Можна не сумніватися, — сказав Йосідо. — Всі вищі тварини, виявлені нами на різних планетах, неодмінно поділяються на самок та самців.

— Це не арґумент, — заперечив я. — Ми дослідили лише крихітну частину нашої Ґалактики. А ти поширюєш цей мізерний досвід мало не на весь Всесвіт.

— Не поширюю, а екстраполюю, — уточнив Хіро-ші. — Це просто моє припущення. І, водночас, моє непохитне переконання. Треба дивитися в глиб речей, у корінь, в основу. А що лежить в основі всього живого? Білок. А в основі білка? Амінокислоти. Всі відомі нам іншопланетні форми життя є виключно білковими, до того ж складаються з таких самих амінокислот, що й на Землі. Амінокислоти — це універсальна мова, якою Господь Бог пише свою космічну книгу життя.

— Ви вірите в Бога, Хіроші? — запитав у нього Лопес.

— Однозначно, сер. Проте не в якийсь вищий дух, що наглядає за нами, судить нас за наші вчинки, одних прощає, інших карає. Ні, я вірю в іншого Бога. У Творця всього сущого у Всесвіті. Мій атеїзм здимів, щойно я серйозно зайнявся біологією. У цій науці Господь стукає в кожні двері й отак вкрадливо питає: „А вгадайте, діти мої, чому за всієї різноманітності планет життя всюди ґрунтується на однакових принципах? Хто так улаштував?“

— Дуже цікаво, — сказав адмірал. — Ми неодмінно поговоримо про це… якось згодом, на дозвіллі. А наразі маємо інші, нагальніші справи. — І вже звернувся до мене. — Питання про те, летіти на Едем-1068 чи ні, не стоїть.

Безумовно, треба летіти. Тільки як — всі разом на „Гермесі“ чи спорядимо шатл з розвідувальною ґрупою?

Пропонуючи другий варіант, Лопес явно мав на увазі, що розвідувальну ґрупу очолить він.

— Шатл не годиться, — рішуче відповів я. — Шістдесят шість тунелів — шлях неблизький, і як капітан я категорично проти того, щоб надовго розділяти екіпаж. Крім того, шатл практично беззахисний, а на Едемі-1068 мо-же бути що завгодно — в кращому разі, геть схиблений „Ковчег-2“, який досі чекає на зустріч з високорозвине-ною іншопланетною цивілізацією. Тому летимо на „Гер-месі“. Зрештою, це також буде міжзоряна подорож.

Лопес згідно кивнув:

— І не просто міжзоряна, а міжґалактична.

*

Політ через шістдесят п’ять проміжних планет забрав у нас трохи менше двох діб. Самі переходи по тунелях відбувалися миттєво, але вхідні та вихідні портали були розташовані на пристойній відстані один від одного, часом навіть з протилежних боків планет, і в середньому на переліт між ними ми витрачали близько сорока хвилин.

Діставшись до Едема-1068, ми без проблем знайшли вказану на карті наземну базу. А точніше, те місце, де во-на колись була. Від неї залишилося зовсім небагато: ледве видимі сліди траншей по периметру; рештки фундаменту для кількох блочних будівель; поросла травою й чагарни-ком, але досі добре помітна з висоти чимала ділянка ко-лись випаленої землі на місці посадки корабля (в ті ча-си ще не існувало антиґравів); та два канали, проведені від річки, що протікала неподалік, до „посадкового май-данчика“. Перший канал, що був вище за течією, призна-чався для закачування води в корабельний фільтр, а дру-гий — для зливання назад у річку після відбору з неї во-дню та дейтерію в необхідній для роботи реактора про-порції.

— Судячи з розмірів табору, тут проживало кілька ти-сяч людей, — констатував Лопес, коли „Гермес“ зависнув на антиґравах на висоті десяти кілометрів над колишнім місцем стоянки. — Отже, „Ковчег“ розморозив усіх своїх пасажирів… Чи, швидше, перша ґрупа людей, яких ІКС оживив, щоб вони допомогли йому з наповненням паливних баків, перебрали владу до своїх рук і вивели з анабіозу всіх інших. Певний час, від кількох місяців до кількох ро-ків, вони мешкали тут, а потім кудись полетіли. Але куди саме? За логікою, вони мали б залишити вказівки.

— Прямуючи сюди, — зауважила Краснова, — ми облетіли половину планети. Якби на орбіті був бакен, ми б почули його позивні. Хоча в нього могло закінчитися живлення. Або він, як на Шамбалі-1, упав на планету. Якщо так, то він точно згорів у щільних шарах атмосфери.

— Ваша правда, старпоме, — погодився Лопес. — І в такому разі ми матимемо проблему. Велику проблему. Проте я сподіваюся, що пасажири „Ковчега“ залишили контейнер з записами десь у межах свого табору. Ґеоска-нування свідчить про наявність на невеликій глибині під землею безлічі різних предметів. Проте серед цієї полови може відшукатися й потрібне нам зернятко.

— Проведемо висадку, адмірале? — запитав я.

— Певна річ. Зі мною полетять Штерн, Морено, Ніль-сен і Хаґрівз. Підготуйте шатл до старту, капітане.

Я хотів був заперечити, але не встиг — Лопес, вважа-ючи питання вирішеним, швидко вийшов з рубки. Задо-волена Марсі подалася слідом за ним.

За чверть години шатл відшвартувався від корабля й колами пішов на зниження. Біля поверхні він уповіль-нив швидкість, цілком перейшовши на антиґрави, і плав-но опустився на шасі посеред колишнього поселення лю-дей з „Ковчега“. Пасажирський люк відчинився й зовні вислизнули Морено з Нільсеном у спеціальних польових формах, оснащених бронежилетами, зі зброєю напогото-ві. Кинджальним вогнем лазерів вони очистили прилеглу територію від надто високої трави та чагарнику, після чо-

го з шатла вийшов Лопес у супроводі Штерна. Марсі, за наказом адмірала, залишилася в пілотській кабіні, щоб у разі необхідності забезпечити швидку евакуацію всієї де-сантної ґрупи. Тож раділа вона даремно.

Ані Лопес, ані його супутники дихальних масок на собі не мали — склад атмосфери й тиск цілком відповідали земним стандартам, а від наявної в повітрі мікрофлори вони були убезпечені ін'єкціями ультратималіну — потужного імуномодулятора широкого спектру дії. Кожна екосистема, навіть найсприятливіша для людини, мі-стить свій комплекс хвороботворчих вірусів, бактерій та мікробів, до яких сторонній орґанізм міг не мати імунітету. А ультратималін, разом з загальним стимулюванням імунної системи, сприяв швидкому виявленню чужих мікроорґанізмів і виробленню ефективних для боротьби з ними антитіл. Звісно, його можливості не були безмежними, він не міг уберегти орґанізм від місцевих аналогів чуми, холери, СНІДу або еболи — тут потрібно спеціальне лікування. На щастя, на жодній з планет та-кі смертельні збудники не рояться в повітрі, заразитися ними доволі складно, а від усіляких грипів та дизентерій ультратималін захищав цілком надійно.

Адмірал характерним жестом поправив навушника з мікрофоном, і з динаміка зовнішнього зв'язку почувся його голос:

— Займатися розкопками поки не будемо. Спочатку просто оглянемо табір.

Огляд тривав понад півгодини, але нічого корисного знайти не вдалося. Тепер залишалося одне — перекопати всю територію у сподіванні знайти бодай якусь зачіпку.

— І все-таки, все-таки, — говорив Лопес, у задумі роззираючись довкола. — Якщо пасажири „Ковчега" залишили повідомлення, то мали обрати для цього якесь особливе місце. Таке, щоб одразу впадало в вічі. Ідеальний варіант — у районі поховання померлих при розморожуванні людей… Старпоме, — звернувся він до Красно-вої, що сиділа за інженерним пультом і контролювала

дослідницьке обладнання, — ще раз проскануйте місцевість. Шукайте скупчення невеликих циліндричних капсул. Або одну велику капсулу — не виключено, що попіл усіх загиблих зібрали разом.

— Нічого схожого немає, — відповіла Краснова. — Мені вже спадало це на думку. Мабуть, їх перепоховали на іншій планеті. На тій, де поселилися всі, хто вижив.

— Так, цілком імовірно, — погодився адмірал. — Для постійного проживання вони обрали інший світ — і, природно, там поховали своїх товаришів. Але де? Міркуймо логічно. Найперше питання: чому вони забракували цю планету й переселилися на іншу? Можлива відповідь: та, інша планета, знаходиться в нашій Ґалактиці. Не має значення, в якому регіоні. За мірками Мережі, це все одно майже вдома. Тепер наступне: чому сам „Ковчег“ обрав цю планету? Для поповнення паливних запасів він потребував три речі — наявність води, зручне місце стоянки біля водойми і належні природні умови, щоб розморожені люди почувалися комфортно. Але для цього згодився б будь-який світ типу Едема. Чому він не обрав найближ-чий до Шамбали-1, чому так заглибився в нетрі Мережі? І, між іншим, це місце не найвдаліше — ґрунт зам’який для посадки такого важкого корабля, а річка невелика, з надто повільною течією. Хіба що… — Тут Лопес замовк, відкинув голову й кілька секунд дивився вгору. — Гм, ці-кава ідея. Капітане, ви чуєте мене?

— Так, адмірале, — відповів я, ввімкнувши мікрофон.

— Перевірте, куди веде портал прямо над нами. Тіль-ки не затримуйтеся довго. Просто гляньте, що там, і по-вертайтесь назад.

— Добре.

Я відвів корабель трохи вбік від табору і запустив ходо-ві двигуни з тридцятикратним прискоренням. Менш ніж за півхвилини „Гермес“ досягнув потрібної швидкості й пірнув у тунель.

І відразу ж виринув. Що найбільше мене вражало в таких стрибках, це цілковита відсутність бодай якихось над-

звичайних відчуттів. І звичайних також. Просто попередньої миті картинка на оглядових екранах була одна, а по-тім стала іншою. Лише корабель трохи струснуло від різ-кої зміни повітряних потоків — але на сімдесятикіломе-тровій висоті, де щільність атмосфери була в десять тисяч разів меншою, ніж на поверхні планети, це нічим не за-грожувало.

Ми потрапили на денний бік планети, в район ранньо-го вечора або пізнього ранку. Я згасив вертикальну швидкість, вирівняв „Гермес“ у горизонтальному положенні й опустився нижче рівня порталів. Внизу під нами, частко-во вкритий хмарами, розкинувся від обрію до обрію оке-ан. З цієї висоти ми бачили чималу ділянку планети, в ра-діусі близько тисячі кілометрів, і майже всюди була вода, лише вдалині від нас, по правому борту, тяглося пасмо невеличких островів.

— За всіма параметрами, це світ едемського типу, — сказала Краснова, знайомлячись з показами аналізато-рів. — Сила тяжіння до третього знаку збігається зі стандартною, орієнтовний склад повітря біля поверхні — 22 відсотки кисню і 77 відсотків азоту. Ніяких шкідливих домішок, крім, звісно, вуглекислого газу, частка якого на-віть трохи менша, ніж на Есперансі. Тиск на рівні моря — 0,92 стандартної земної атмосфери. Швидкість обертання довкола осі, поки з невеликою точністю, дорівнює двадцяти шести з четвертю годинам. Температура…

— Годі, — зупинив я її. — Все це дрібниці. Адмірал розраховував знайти тут щось особливе. Зараз піднімемо-ся вище, поглянемо, де найближчий материк… А втім, ні. Спершу покажи ті острови.

Краснова негайно спрямувала бортовий телескоп на найближчий з островів і ввімкнула збільшення. Коли зображення заповнило весь екран, ми дружно видихнули:

— Є!

— Схоже, знайшли!

Одного погляду на екран було досить, аби зрозуміти, що на планеті існує цивілізація. Не надто розвинена, про-

те здатна обробляти землю, зводити будівлі, прокладати дороги. Додавши збільшення, ми змогли розгледіти на дорогах архаїчні транспортні засоби, що приводилися в рух запряженими тваринами. Інші тварини, вільні від тяглової роботи, несли на своїх спинах якихось істот. Такі ж самі істоти йшли дорогою пішки на своїх двох ногах, розмахуючи в такт ході двома руками.

Краснова ще збільшила зображення, впіймавши в об'єктив одного з пішоходів, що зупинився на узбіччі для відпочинку. Його зовнішній вигляд — цілком земний, цілком людський, — розвіяв наші останні сумніви.

— От і все, пошук закінчено, — констатував я. — В цьому світі мешкають нащадки пасажирів „Ковчега".

А Краснова скрушно похитала головою:

— Подумати лишень, тварини як засіб пересування. Мабуть, і землю обробляють плугом. Треба ж так здичавіти за чотириста років!

Розділ 12
Новий світ

Забравши з Едема-1068 ґрупу Лопеса, ми розпочали дослідження щойно відкритого світу. Цього разу адмірал лишився на кораблі за головного, а я пересів на шатл, прихопивши з собою Краснову, Йосідо, а також Сьюзан Ґреґорі, чиє захоплення історією за наявних обставин мо-гло стати нам у пригоді. Там часом як з „Гермеса", що пе-ребував на низькій орбіті, вивчали загальну картину пла-нети, ми з шатла роздивлялися деталі.

Через кілька годин, тричі облетівши планету, ми остаточно переконалися, що наші початкові висновки — і про походження тутешньої цивілізації, і про рівень її роз-витку, — виявилися помилковими. Передовсім, плане-та була досить густонаселена. За приблизними оцінками комп'ютера, кількість її мешканців перевищувала півтора мільярда, і навіть в ідеалі вони не могли бути нащадками

вцілілих після анабіозу дорослих пасажирів „Ковчега“ та дітей, народжених з ембріонів.

— Та все одно ці люди — нащадки земних людей, — наполягав Штерн, що разом з Лопесом перебував у рубці керування „Гермеса“ й підтримував з нами ра-діозв’язок. — Думаю, в давні часи творці Мережі вивезли
з Землі якесь забуте історією плем’я і поселили його тут. Може, це був соціальний експеримент. А може, вони та-ким чином заселяли Мережу Світів.

— А докази? — запитав я.

— Просто подивись на них. Які ще потрібні докази? Ці люди в усьому схожі на нас. Я навіть ладен дати руку на відсіч, що ми ґенетично сумісні.

— Ну то й що? — заперечив Хіроші Йосідо. — Це ще нічого не доводить. Чому б не прийняти за факт, що людина справді вінець природи? Особисто я не сумніваюся, що й будівничі Мережі Світів належали до виду „гомо сапієнс“. Адже в Святому Письмі сказано, що Господь створив людей за своїм образом та подобою.

— Не знаю, як щодо образу та подоби Божих, — озвався Лопес, — але схожість між нами й мешканцями цієї планети справді вражаюча. Безумовно, коли ми здійсни-мо посадку і вступимо з цими людьми в тісний контакт, то зблизька помітимо в їхній зовнішності певні антропологі-чні особливості, характерні риси, непомітні на аерофотознімках. Проте вже зараз очевидно, що за нашою класифікацією всі вони належать до європеоїдної раси, ближче до атланто-балтійського типу. А коли врахувати, що, судячи з перехоплених нами радіопередач, вони спілкуються однією мовою, то це ставить під великий сумнів їхнє автохтонне походження на цій планеті.

— Ви також вважаєте їх нащадками землян? — поцікавилася Краснова.

— Хтозна. Гіпотеза шефа Штерна заслуговує на ува-гу, але це не єдине можливе пояснення. Якщо відкинути слова Йосідо про Бога та „образ і подобу“, то з рештою його тверджень я схильний погодитися. Не виключено, що

творці Мережі Світів були не просто гуманоїдами, а людьми, і мешканці цієї планети — їхні нащадки.

— Здичавілі після катастрофи?

— Вірніше, реґресовані. До феодальних, а подекуди, можливо, й рабовласницьких стосунків. Потім, з приростом населення, реґрес зупинився, суспільство стабілізу-валося й стало розвиватися по висхідній, а наразі досягло ранньоіндустріального рівня. Щоправда, як ми можемо бачити, не всюди.

Так, ми бачили. Той острів посеред океану був яскравим свідченням неоднорідності рівня цивілізації на планеті. Коли ми стали обстежувати материки (а їх було три), то виявили, що середній рівень розвитку суспільства відповідає початку XX століття за земними мірками. Місцеві мешканці будували фабрики та заводи, прокладали залізниці, застосовували в виробництві та транспорті енерґію пари, також їм був знайомий двигун внутрішнього згоряння — на вулицях міст і на дорогах між містами зустрічалося чимало автомобілів. По річках і морях ходили пароплави; вони курсували й між материками, але ми з Красновою при першій появі не помітили жодного, оскільки той район океану, над яким ми вийшли з тунелю, був розташований віддалік морських шляхів.

Тут уже винайшли радіо — і не просто винайшли, а й активно експлуатували його. Чи не в кожному великому місті була одна або кілька радіостанцій, що транслювали музику й розмовні програми. (До речі, тубільна мова, за результатами комп’ютерного аналізу, не мала споріднених серед нині існуючих чи вже мертвих, але ще відомих, земних мов. Її характерною особливістю було домінува-ння голосних і напівголосних, а нечисленні приголосні вживалися здебільшого в редукованій формі — як коро-ткі й надкороткі звуки.) Крім того, тут існувала й авіа-ція — правда, ще на ранньому, зародковому етапі. Туте-шні літаки мали вельми примітивну конструкцію, проте вони літали, а деякі з них — досить непогано.

Втім, усе вищесказане стосувалося лише промислово

розвинених регіонів планети, на зразок того, над яким зараз баражував наш шатл. З ними чергувалися відсталі райони, де провідні позиції досі займало натуральне господарство, а міста відрізнялися від сіл хіба що більшими розмірами. Фабрик і заводів ми там не помітили, залізни-ці були рідкістю, а автомобілі зустрічалися лише вряди-годи. Мені це здалося неприродним, і зрештою я звернув-ся за роз'ясненнями до Сьюзан, котра весь цей час мов-чала й уважно переглядала зроблені нашими камерами записи.

— Авжеж, твоя правда, кеп, — неквапно відповіла вона, відволікшись від свого терміналу. — Проте подив викликає не сам факт наявності розвинених і відсталих країн, а відсутність регіонального розмежування між ними. В усі періоди історії Землі високорозвинені держави не бу-ли розкидані по всій планеті, а утворювали цілісні територіальні ґрупи. На цій же планеті картина більше схожа на шахову дошку — чорне, біле, чорне, біле. І це ще не найдивніше. Я тут аналізувала отримані матеріали і виявила цілу низку анахронізмів. Не в сенсі чогось застарілого, а навпаки — занадто проґресивного, що помітно випереджає технічний рівень тутешньої цивілізації.

— А саме? — зацікавився Лопес.

— От, приміром, автомобілі, сер. З нашого погляду вони всі примітивні й незграбні. Проте є серед них невелика кількість машин, що відрізняються від решти так само разюче, як наш „Гермес“ від „Ковчега“. — Сьюзан вивела на свій екран зображення й ретранслювала його в рубку корабля. — Порівняйте ці два авта. Обоє на вигляд новісінькі, але те, що ліворуч, вже за своїм зовнішнім дизайном справляє враження значно досконалішого в технічному плані. А тепер подивимося на них у роботі. — Картинки зарухалися. — Перша машина бере розгін майже з місця, їде набагато швидше, але її хід рівний і плавний, вона краще маневрує, а її гальмівна система забезпечує швидку і водночас м'яку зупинку, без найменшого сіпання.

— Так, — погодився Лопес, — різниця відчувається.

Проте це може бути ексклюзивна модель, надзвичайно дорога, призначена лише для найзаможніших клієнтів.

— Що для найзаможніших, це безумовно. Таких автомобілів дуже мало. І самої ексклюзивності тут недостатньо. Реалізація технічних рішень, втілених у цю модель, потребує вищого рівня виробництва. А це — якісний стрибок усієї промисловості. Схожа ситуація і з літаками. На жаль, я не встигла скласти порівняльну таблицю, але ми всі бачили, що тут літають як примітивні „етажерки“, так і вельми симпатичні двомоторні машини з обтічним корпусом і складної форми крилами, спроектованими за всіма правилами аеродинаміки.

— Стосовно літаків, я звернула на це увагу, — сказала Краснова, не озираючись; вона керувала шатлом, тримаючи його на висоті двадцяти кілометрів — цілком достатній, щоб нас не могли помітити знизу. — І ще дивувалася, чому вони досі експлуатують цей брухт, якщо вже вміють будувати більш-менш пристойні машини.

— Для них це не брухт, старпоме. „Етажерки“ цілком відповідають тутешньому технічному рівню. А от „більш-менш пристойні“ літаки значно перевершують цей рі-вень. І аеродроми в деяких містах аж надто великі, з на-багато більшою пропускною спроможністю, ніж потрі-бно зараз і протягом найближчих десятиліть. — Сьюзан прокашлялася. — Є й інші приклади, крім автомобілів та літаків. Дуже розвинена гірничовидобувна й переробна промисловість — непропорційно до інших галузей економіки. Звичайно, ви можете сказати, що я надміру захопилася паралелями з нашим минулим і не враховую місцевої специфіки. Тоді як вам сподобається це?

Вона вивела на екран нову картинку, і я миттю почервонів. Близько години тому, коли ми пролітали над великим містом, я возився з бортовим телескопом у пошуках чогось цікавого і випадково зазирнув у внутрішній дво-рик однієї розкішної вілли. Там, біля басейну, засмагала в шезлонзі молода, дуже приваблива й цілком гола дівчина, і я не втримався від спокуси трохи попідглядати за

нею.

Втім, Сьюзан цікавила не відсутність одягу на дівчині. Вона зробила стоп-кадр і сказала:

— Зверніть увагу: панночка в навушниках. У маленьких навушниках, а не в здоровенних, що затуляють усі вуха. Але не зупинятимуся на таких дрібницях. Важливіше інше — навушники під'єднані до невеликого предмета на столі. Він стоїть торцем, тож нам залишається тільки гадати, що то таке — радіоприймач чи програвач. Та це й не має значення. Головне, що він малих розмірів, і від нього не тягнеться дріт зовнішнього живлення. Отже, пристрій не може бути ламповим, він як мінімум працює на напівпровідниках. А це вже нова доба в техніці. На Землі перші транзистори з'явилися лише після атомних бомб.

— Справді цікаво, — промовив Лопес. — Останній ваш приклад видається мені переконливішим, ніж з автомобілями та літаками. Гм… Тепер, схоже, ясно, що ста-лося з пасажирами „Ковчега". Майже чотириста років то-му вони інфільтрувалися в тутешнє суспільство, а їхні на-щадки зараз займають провідне становище в промислово розвинених країнах.

З усього було видно, що Сьюзан не згодна з адміралом, проте заперечити нічого не встигла, оскільки її випереди-ла Краснова:

— А ось, якщо не помиляюся, одна з тих ексклюзивних машин. Прямісінько під нами. НЙчого сказати, хвацько мчить по ґрунтовці! Ще чого доброго… Ой!..

Я глянув на екран телескопа якраз тієї миті, коли яскраво-червона машина з тонованими вікнами на великій швидкості буквально злетіла на пригорок, а при спуску втратила зчеплення з дорогою, її знесло на узбіччя, там вона перекинулась і залишилася лежати догори дри-ґом.

— Чорт! — вилаявся Йосідо. — Зараз вибухне. Ці авта на бензині…

— Як правило вибухають лише в старих історичних фільмах, — зауважила Сьюзан. — Але цій машині вибух

ні за яких обставин не загрожує. Зараз чітко видно, що вона не має вихлопної труби, а отже, її двигун — електри-чний.

— Ради Бога! — озвався я роздратовано. — Яка різни-ця, електричний двигун чи бензиновий! На наших очах люди потрапили в аварію, а поблизу немає нікого, хто міг би допомогти їм… якщо вони ще живі. — І я наказав Кра-сновій: — Йдемо на зниження, Ольго. Ми мусимо надати постраждалим допомогу.

— Виконую, кеп, — відповіла вона і, не зволікаючи жодної секунди, поклала шатл у круте піке.

— Ви вважаєте це необхідним, капітане? — пролунало запитання від Лопеса.

— Безперечно, адмірале. Не кажучи вже про мораль-ні міркування, це буде гарним початком контакту. Адже люди на машині напевно належать до місцевого істеблі-шменту, з яким нам і доведеться мати справу. Головне, щоб вони вціліли.

— Тільки будьте обережні. Якщо пасажири загинули, негайно забирайтеся.

— Добре, — відповів я і повернувся до Сьюзан. — Ви-саджуємося, Сью. Приготуй усе необхідне для першої ме-дичної допомоги.

— Я з вами, — тут-таки зголосився Йосідо. — Як біо-лог, я трохи розбираюся в медицині. Теоретично.

— Гаразд, — сказав я, вже виходячи з кабіни до там-буру. — Ходімо з нами, допоможеш Сью… в теорії.

Краснова знижувалася дуже швидко. Я ледве встиг на-дягти належну в таких випадках польову форму з броне-жилетом, взяти табельну зброю й закріпити навушник з мікрофоном, як шатл уже здійснив посадку.

Йосідо розблокував люк і першим вийшов назовні. За ним, з аптечкою в руках, ішла Сьюзан. Я був останнім, бо про всяк випадок вирішив прихопити ґравіносилки.

Йосідо негайно кинувся до машини і не без зусиль від-чинив передні праві дверцята. Зазирнувши досередини, він повідомив:

— Лише одна людина, водій… Чорт, це дівчисько! Підліток. Але, здається, нічого страшного, крові ніде немає. Її врятувала протиаварійна подушка.

Він просунувся глибше до салону, а за півхвилини ви-брався звідти, тримаючи на руках молоденьку дівчину, років шістнадцяти за нашими мірками, одягнену цілком по-земному — в білій блузці, бордовій спідниці, чорних панчохах і туфельках на низьких підборах. Вона була не-притомна, але жодних пошкоджень на ній ми не поміти-ли.

Йосідо дбайливо поклав постраждалу на носилки. Тим часом Сьюзан взяла з аптечки портативний медичний сканер і стала обстежувати дівчину.

— Нічого серйозного, — зробила вона висновок. — Ознаки черепно-мозкової травми відсутні; на тілі кілька невеликих синців; звихів і переломів немає; серцева діяльність і дихання в нормі… для земного „homo sapiens“. Дивна річ — фізіологічно дівчина цілком тотожна нам.

Йосідо мовчки знизав плечима: мовляв, для нього в цьому немає нічого дивного.

А я вгледівся в обличчя дівчини. За земними мірками вона була дуже гарненька; мабуть, і за тутешніми також. Як і в решти людей, що їх ми бачили на цій планеті, в її зовнішності не було нічого такого, чим би вона разю-че відрізнялась від нас. А проте, як і передбачав Лопес, пильно вдивляючись у її риси, я вловив у них якусь незвичність, хоча не міг збагнути, в чому вона полягає. Просто зовнішність дівчини була трішечки, ледь відчутно, екзотична — що лише додавало їй привабливості.

Тим часом Сьюзан поставила остаточний діагноз:

— Втрата свідомості, найпевніше, викликана шоком. Медикаментозне втручання не потрібне. Хіба що легка стимуляція.

Видобувши зі своєї аптечки маленьку ампулу, вона роздавила її під носом у дівчини. Та відразу поворухнулась і чхнула. Потім розплющила очі й спробувала встати. Сьюзан турботливо підтримала її й допомогла прибрати

сидяче положення, опустивши носилки донизу, щоб ноги дівчини торкалися землі. Мимохідь я відзначив, що ноги в неї довгі та стрункі, правда, ще надто худенькі, та все одно гарні.

З запитливою інтонацією дівчина співуче промовила якусь фразу, водночас роззираючись довкола. Очі в неї були неймовірного смарагдового кольору. У них вчувалася розгубленість, змішана з нерозумінням, — вочевидь, вона намагалася згадати, що з нею сталося. Нарешті її по-гляд зупинився на перекинутій машині, дівчина збенте-жено всміхнулася і знову щось сказала — явно винуватим тоном.

Потім вона побачила наш шатл. З місцевими літаками його сплутати було неможливо, і ми нетерпляче чекали на її реакцію.

Наступної секунди дівчина приголомшила нас, заговоривши дуже чистою, хоч і дещо архаїчною, іспанською мовою:

— Ви не з Юная, ви — земляни! Як я відразу не здога-далася!.. То ви повернулися, так? Ви більше не підете від нас?

Ми всі оніміли від подиву. Через свій навушник я почув, як у рубці корабля вилаявся Лопес. А трохи оговтав-шись, він порадив:

„Увага, Еріку! Обережно, вкрай обережно заведи роз-мову. З’ясуй, що їй відомо.“

Зважуючи кожне слово, я запитав:

— Звідки ти знаєш нашу мову?

Лопес незадоволено пирхнув. Мабуть, вирішив, що питання не надто обережне. Проте дівчина не знайшла в ньому нічого підозрілого й відповіла:

— Я навчалась у вас, на Новій Землі. Мій батько — банкір і промисловець, полковник Айола. У нього також земна освіта. Він має… мав з вами бізнесові стосунки. А мене звати Ея Айола, я його старша донька.

— Радий познайомитися, панно Айоло, — сказав я, водночас обдумуючи почуте.

У кількох коротких реченнях Ея видала нам купу ко-рисної інформації. Виходить, люди з „Ковчега“ не змі-шалися з місцевим населенням. Вони обрали для себе якийсь інший світ і назвали його Новою Землею. „Нові“ земляни підтримували контакт з мешканцями цієї плане-ти (якщо я правильно зрозумів, вона називалась Юнай) і, можливо, спрямовували розвиток тутешньої цивілізації. В усякому разі, Еїн батько вів з ними справи, колись на-вчався в їхній школі, а потім віддав туди свою дочку.

Коментар від Лопеса був цілком співзвучний моїм думкам. Але він звернув увагу також і на ту обставину, що дівчина говорила про це в минулому часі. Крім того, ще на самому початку вона запитала, чи справді ми поверну-лися і чи не збираємося знову піти.

„Між Юнаєм та Новою Землею щось сталося,“ — при-пустив адмірал. — „Схоже, нещодавно новоземляни з якоїсь причини припинили співпрацю з юнайцями й пі-шли з їхньої планети.“

Відчувши себе краще, Ея встала з носилок, підступила до мене і придивилася до нашивок на моєму комірі.

— Ви тут найстарший, майоре?

— Так, найстарший, — підтвердив я. — Тільки не ма-йор, а капітан третього ранґу. Це флотське звання.

— Флотське? — здивовано перепитала Ея. — То ви з цивільної авіації? А вдягнені як військові. Навіть зброю маєте.

Перш ніж я встиг що-небудь придумати, перш ніж Ло-пес разом з Красновою закінчили докоряти мені за необе-режність, Ея схопила мене за рукав і прочитала напис на емблемі:

— „North Federation. Star Fleet. S.S. Hermes.“ Це не земна мова… тобто, не іспанська. — Дівчина підвела го-лову й підозріло подивилася мені в очі. — І розмовляєте ви дивно, і взагалі… — Вона відступила на крок, зміряла нас прискіпливим поглядом, і враз на її обличчі відби-лося приголомшене розуміння. — Ви… ви інші земляни, правда? Ви зі Старої Землі, зі СПРАВЖНЬОЇ ЗЕМЛІ!

„Зізнавайся, Еріку,“ — порадив мені Лопес. — „Це навіть на краще.“

— Так, ми зі справжньої Землі, — сказав я. — Прилетіли в пошуках „Ковчега“, який привіз сюди предків тутешніх землян.

Ея захоплено заплескала в долоні.

— От здорово! Ви навчилися літати між зорями? Маю на увазі, без анабіозу?

— Загалом так.

— Давно прилетіли?

— Кілька годин тому. Досі лише оглядали вашу планету.

— І ще ні з ким не зустрічалися?

— Ні, ти перша. Ми бачили, як ти потрапила в аварію, і вирішили допомогти.

Вона кинула швидкий погляд на свою машину й нена-довго задумалася.

— Отже, ви шукаєте своїх… ну, тутешніх землян?

— Шукаємо, — підтвердив я. — А де їх можна знайти? Ея сумно відповіла:

— Їх більше немає. Вони пішли — дев’ять місяців тому. За вашим календарем, це сім місяців.

— Як це „пішли“?

— Просто перестали прилітати. Раптово. А ті земляни, що були на той час у нас, незабаром полетіли додому — і також не повернулися. Правда, дехто залишився. Хоча таких небагато, близько сотні на всій планеті.

— І що вони кажуть?

— Самі нічого не розуміють. Майже всі хочуть повернутися додому, але на Юнаї більше немає суборбітальних літаків. Їх будують лише на Новій Землі. А наші юнайські ще надто повільно літають, щоб увійти в тунель.

Лопес почав був щось говорити, проте я не став його слухати й вимкнув навушника. Адмірал орієнтувався в ситуації нітрохи не краще, ніж я, а його коментарі лише відволікали мене.

— Тепер, Еє, — промовив я, — впорядкуймо трохи по-дії. Отже, десь півроку тому тутешні земляни ні з того ні з сього перестали прилітати.

— Так.

— Після цього, — вів далі я, — більшість тих землян, що були на Юнаї, відлетіли на батьківщину.

— Так.

— Як вони це пояснили?

— Ніяк. Вони були розгублені. Мій батько — а він тісно спілкувався з ними — каже, що вони не прикидалися. Самі не знали, чому перестали прибувати літаки з Нової Землі. Вони полетіли з'ясувати, в чому справа, а назад не повернулися.

— Отак взяли і всі разом полетіли з'ясовувати? — ске-птично мовив я. — А це не здається підозрілим?

— Вони полетіли не всі разом, а поступово, протягом кількох днів, — пояснила Ея. — І не поверталися, хоча й обіцяли вернутися. А під кінець уже почалася паніка, і ті земляни, що ще залишалися на Юнаї, навіть учиняли бійки за місця на останніх суборбітальних літаках. Декому полетіти не вдалося. А на Новій Землі залишилося чимало юнайців, що перебували там з різними справами.

— І жодних здогадів, що сталося?

— Ну, попервах усі думали, що з Новою Землею трапилася катастрофа — як у ті давні часи. Та якби це було так, то бодай частина літаків повернулася б. Мій батько вважає, що річ в іншому: земляни самі вирішили розірва-ти з нами всі зв'язки, щоб надалі наші цивілізації розвивалися самостійно, не впливаючи одна на одну. Хоча могли б попередити нас, забрати з Юная всіх своїх і повернути додому юнайців з Нової Землі… — Ея розгублено похитала головою. — Але про це вам краще поговорити з самим батьком. Як я вже казала, він вів з землянами справи. І зараз часто спілкується з тими, хто залишився в нас.

— Це слід розуміти як запрошення? — запитав я.

— Певна річ! — просяявши, запевнила нас Ея. — Батько дуже зрадіє таким гостям.

Я стиха мугикнув. Ще б пак йому не зрадіти! Адже, за Еїними словами, її батько мав бізнес з „новими“ землянами, і йшлося, мабуть, про чималі гроші. Після розриву зв’язків, його справи, напевно, йдуть не дуже добре, а тут з’являємося ми, „старі“ земляни, і він перший вступить з нами в контакт.

— Це далеко?

Ея відповіла, що зовсім близько. Зараз її батько перебував у своїй резиденції за двадцять кілометрів звідси. Дівчина якраз прямувала додому, поспішала встигнути до обіду і в результаті потрапила в аварію. Але, додала Ея лукаво, нема лиха без добра — бо саме завдяки цьому во-на зустрілася з нами.

А на моє запитання, хто дозволив їй у такому віці керувати машиною, Ея поважно відповіла:

— Мені одинадцять років — тобто, по-вашому, шістнадцять стандартних, — і я вже повнолітня.

— Та невже? — засумнівався я.

Вона зніяковіла.

— Ну, неофіційно вважається, що в одинадцять юнайських років дівчина стає дорослою, може виходити заміж… хоча водійське посвідчення видають лише в тринадцять. Але тато дозволяє мені їздити на машині, я навіть маю від нього записку для дорожньої варти… ну, для поліції. В нашій країні батька всі знають і шанують, а ме-ні він ні в чому не відмовляє, якщо я дуже попрошу. — Ея зітхнула. — Та тепер він точно заборонить мені їздити. Ви ж, звичайно, скажете йому про аварію?

— Обов’язково скажу, — з усією твердістю пообіцяв я, і жаринки надії в Еїних смарагдових очах остаточно згасли.

Потім ми з Йосідо, застосувавши антиґравітаційний важіль, перекинули авто й поставили його на колеса. Сьюзан, як головний фахівець з архаїчної техніки, сіла на місце водія й переконалася, що машина працює, а сама вона без проблем може керувати нею.

Відтак я повернувся в шатл, щоб порадитися з Лопе-

сом про наші подальші дії й заодно змінити польову фор-му на звичайну. Адмірал похмуро дивився на мене з екра-на, незадоволений, що я вимкнув навушника, проте ви-словлювати свої претензії не став, а одразу перейшов до справи:

— Ідея відвідати полковника дуже вдала. Судячи з усього, він вельми впливова особа — якщо не на всьому Юнаї, то в цій країні точно.

— Гадаю, вам варто приєднатися до нас, — зауважив я.

— Красно дякую за запрошення, капітане, — в'їдливо мовив Лопес.

Я проіґнорував його сарказм і сказав Красновій

— Після аварії Еї не можна сідати за кермо. Ми з Йо-сідо та Ґреґорі супроводжуватимемо її на машині, а ти по-вертайся на „Гермес“ і передай шатл адміралові. Залиши-шся на кораблі за головного.

Лопеса це цілком влаштовувало. А Краснова незадо-волено пробурчала:

— Дуже мило! Ви тут гостюватимете у справжніх ін-шопланетників, а мені доведеться стирчати на орбіті. За головного — фе!..

Розділ 13
Полковник Айола

Дарма що машина була на ходу, наслідки аварії все ж давалися взнаки, і при високих оборотах двигуна щось починало підозріло постукувати. Тому Сьюзан їхала по-вільно, не перевищуючи тридцяти кілометрів на годину. Засоби керування, як і покази приладів, не завдавали їй жодних труднощів, оскільки авто було зроблено на Новій Землі з дотриманням звичних для нас стандартів. Утім, навіть з машиною місцевого виробництва ми не мали б особливих клопотів. За Еїним твердженням, усі розвине-ні країни її планети вже давно перейшли на земну систе-

му одиниць — ваги, довжини, часу та похідних від них, — і прийняли арабські цифри для позначення чисел (при цьому відмовилися від своєї споконвічної восьмеричної системи на користь десятеричної). Навіть добу стали ви-мірювати земними годинами, додаючи до стандартних двадцяти чотирьох ще дві години і тринадцять з хвости-ком хвилин так званих „опівнічних“.

Слухаючи Ею, я чимраз більше переконувався, що впродовж чотирьохсот років тутешні земляни, попервах таємно, нишком, а що далі, то відвертіше, спрямовували розвиток цивілізації на Юнаї в потрібному для них руслі. Їм не завжди і не всюди це вдавалося, правителі деяких держав (і таких було чимало) навідсіч відмовлялися спів-ати чужі пісні — ця місцева ідіома перекладалася як „тан-цювати під чужу дудку“. В результаті й виникла така різ-ка диференціація рівня розвитку різних країн, часом су-сідніх одна з одною.

З часом усі держави усвідомили вигоду від співробі-тництва з Новою Землею, проте ліквідувати відсталість колишніх „упертюхів“ (власне Еїн вислів) виявилося не-просто, до того ж новоземляни ніколи не займалися до-брочинністю, нічого не робили задарма. За їхню допомо-гу доводилося платити — передовсім вони потребували продуктів харчування, бо свого сільського господарства майже не мали, і промислової сировини — видобуток і первісну переробку корисних копалин новоземляни радо переклали на плечі юнайців, а самі займалися високими технологіями. На обох цих ринках відсталі країни не ви-тримували конкуренції з розвиненими сусідами і мусили вдовольнятися крихтами від загального пирога.

— Вони самі винні, — пояснювала Ея. — Коли ми всі перебували в рівних умовах, вони не захотіли модернізу-вати своє виробництво. Їхні владоможці говорили: мов-ляв, ми й так непогано живемо, навіщо нам щось зміню-вати та ще й платити чужинцям за їхні поради? І вони від-мовилися від співпраці, а коли похопились, було запізно, і їм залишалося хіба лікті кусати. — Дівчина помовчала. —

Втім, зараз, коли земляни пішли, ми також опинились у скруті, і батько каже, що це лише початок кризи. Та все одно, економічна ситуація в нас набагато краща, ніж у відсталих країнах. А кризу ми якось переживемо, батько цього певен. Хоча шкода, що земляни так раптово зникли — після стількох років взаємовигідної співпраці.

Тут у нашу розмову втрутилася Сьюзан:

— Але ж і Нова Земля має постраждати від такого розриву. Я так зрозуміла, що її економіка була міцно зав'язана на вашій сировинній базі та сільському господарстві.

— Ще й як зав'язана, — погодилась Ея. — Батько певен, що зараз на Новій Землі криза не згірш за нашу. Про-те в нього своя теорія. Він вважає, що земляни вирішили припинити з нами контакти аж ніяк не задля нашого до-бра; не для того, щоб ми могли йти своїм власним шля-хом, а не нав'язаним ними. Якраз навпаки — вони боя-лись зворотного.

— А саме? — запитав я.

— Асиміляції, — пояснила дівчина. — Адже їх лише п'ятдесят мільйонів, а нас — майже два мільярди. Зрештою вони зрозуміли, що попри свою науково-технічну перевагу над нами, не зможуть перетворити нас на землян. І злякалися, що рано чи пізно ми зробимо їх усіх юнайцями.

Я не міг не захопитися Еїним розумом. Звісно, вона здебільшого висловлювала не свої думки, а повторювала батькові міркування — проте повторювала їх не механі-чно, а цілком усвідомлено, добре розуміючи те, про що каже. Було видно, що вона вміє думати — і їй подобається це заняття.

— Їхні побоювання щодо цього були помітні давно, — тим часом продовжувала Ея. — Ще десять років тому уряд Нової Землі заборонив своїм громадянам брати шлюб з юнайцями.

— Як це? — здивувався Йосідо. — А порушників що, за грати?

— Ні. Просто землянин, що одружився з юнайкою, або землянка, яка вийшла за юнайця, автоматично втра-чали громадянство і більше не могли мешкати на Новій Землі.

— І це зупинило змішані шлюби?

— Загалом, так. Якщо раніше щороку реєструвалося по кілька тисяч таких подружніх пар, то після впровадже-ння заборони їхня кількість скоротилася до кількох деся-тків. Коли я казала про сотню землян, що залишилися на Юнаї, то не враховувала тих, хто мешкає тут разом зі свої-ми родинами. Вони вже наполовину юнайці. А їхні діти — на всі сто відсотків.

— Отже, — необережно бовкнув я, — від змішаних шлюбів народжуються діти?

Ея зиркнула на мене мало не з обуренням.

— Ну, певно ж, народжуються! Ми також люди. Чи, по-вашому, ми не надто схожі на людей?

— Авжеж схожі, — відповів я присоромлено. — Зви-чайно, ви люди. Але я подумав, що раз ми походимо з рі-зних планет, то в нас можуть бути деякі ґенетичні відмін-ності на репродуктивному рівні…

Йосідо голосно пирхнув.

— Не верзіть дурниць, кеп. Будь-які відмінності на ре-продуктивному рівні неодмінно позначилися б на зовні-шності. Причому вельми радикальним чином. Для біоло-га досить одного погляду… ну, скажімо, на вас і панно-чку Ею, щоб констатувати вашу цілковиту ґенетичну су-місність. У вас може бути стільки дітей, скільки ви заба-жаєте.

Ея почервоніла. Я також. А Сьюзан, як мені здалося, трохи спохмурніла, не оцінивши сумнівного гумору Хіро-ші.

— Гаразд, — промовив я. — Вважатимемо інцидент вичерпаним. Сподіваюсь, Ея вибачить мою нетактов-ність.

— Вибачаю, — сказала вона. — Але будь ласка, не на-зивайте мене *Ея*.

— Даруйте, панно Айоло, — відповів я. — Просто мені здалося, що ви не заперечуєте…

— Ой, ні, зовсім не те! — досадливо поморщилася дів-чина. — Можете звертатись до мене на ти й називати на ім’я. Ви ж старший, та ще й командир корабля. Тільки ка-жіть правильно — *Ея*.

— Я ж і кажу — *Ея*.

— Ні, не так. Треба „е“, а не „е“.

— Гм, не відчуваю різниці.

— Зате я відчуваю, — знов озвався Йосідо. — Не „е“, а „е“. Так, панночко? *Ея* — неправильно, а *Ея* — правильно.

— Саме так, — кивнула вона.

Я зітхнув і похитав головою:

— А для мене однаково.

— Це тому, кеп, — люб’язно пояснив Хіроші, — що в дитинстві вам ведмідь на вухо наступив.

Ея співчутливо подивилась на мене.

— Правда? Я бачила у ваших фільмах ведмедів, вони схожі на наших *воау*. Вам було дуже боляче?

Ми з Йосідо не витримали й розсміялися. Сьюзан та-кож усміхнулася.

— Це такий образний вислів, — пояснив я розгубле-ній Еї. — Дивно, що ти його ні разу не чула на Новій Зем-лі. Він досить поширений і означає, що в людини відсу-тній музичний слух. Як от у мене. Тому я не можу вловити різниці між двома вашими „е“. Думаю, згодом навчуся їх розрізняти, а поки… Сподіваюсь, „Ея“ з неправильним „е“ не означає нічого поганого?

— Поганого не означає. — Дівчина знову зашаріла-ся. — Воно перекладається як „крихітка“.

— Тоді все нормально, — знизав плечима Хіроші й нишком осміхнувся. — Адже вас не образить, якщо кеп з вини ведмедя, що травмував йому вухо, іноді називатиме вас крихіткою?

— Ну… ні, не образить. Просто… трохи ніяково. Але я стерплю. — І Ея сліпуче всміхнулася мені.

На той час, як ми дісталися заміської резиденції полковника Айоли, його донька остаточно причарувала мене.

*

У родовому маєтку сім'ї Айола була злітно-посадкова смуга для особистого літака полковника, тому Лопес, яко-го супроводжував Штерн, міг дозволити собі розкіш при-землитися не на антиґравах, а в аеродинамічному режи-мі. Скинувши швидкість, шатл вирулив на стоянку перед анґаром, де на нього чекав господар у парадному мундирі разом із членами своєї родини — двома доньками, малим сином і незаміжньою сестрою (сам полковник був удів-цем).

Що ж до мене, Йосідо і Сьюзан, то наша поява в маєтку пройшла зовсім не так урочисто, а швидше метушли-во й нервово. Тоді полковник, побачивши на під'їзній алеї побиту доччину машину, дуже розхвилювався, подумав був, що з Еєю трапилась якась біда, а потім, переконавшись, що вона ціла й неушкоджена, нарешті звернув на нас увагу і був геть приголомшений звісткою, що ми не просто земляни, а *справжні* земляни, які прибули з планети Земля без префіксу „Нова".

Зате перед Лопесом полковник з'явився вже в усьому своєму блиску родовитого аристократа, одного з найбага-тших людей планети, що мав помітний плив в уряді Ко-ролівства Уево — наймогутнішої держави Південної пів-кулі.

Після обміну церемонними вітаннями, полковник запросив усіх нас до столу — тут наші звичаї збігалися, хоча, можливо, юнайці запозичили їх, як і багато іншого, в новоземлян. Обід наполовину складався зі страв латиноамериканської кухні, а решта, місцеві, були доволі екзотичні на вигляд і незвичні на смак, проте цілком їстівні. На щастя ні змій, ні жаб, ні інших земноводних, плазу-нів або представників царства комах юнайці (принаймні,

мешканці Уево) в їжу не вживали.

Лопес їв усього потроху — рівно стільки, щоб віддати належне гостинності полковника. А от у розпитуваннях він не був таким стриманим, але Еїн батько зовсім не почувався ображеним нав'язаною йому роллю джерела інформації. Він охоче розповідав про історію свого світу, про його теперішній і колишній політичний устрій, про відносини Юная з Новою Землею.

До речі, з'ясувалося, що стосовно нашого господаря „полковник" — це не військове звання, а шляхетський титул, вірніше, його вільний переклад з місцевої мови. Понад три сторіччя тому, коли нащадки пасажирів „Ковче-га" облаштувалися на Новій Землі й почали активно (хоча й таємно) втручатися в справи на Юнаї, тутешнє суспільство якраз переживало розквіт феодалізму. У більшості країн існувала складна система васальних стосунків, набагато складніша, ніж свого часу на Землі, й феодальна ієрархія нараховувала до десяти, а часом і більше ступенів. Уживати ориґінальні титули, досить довгі й перенасиче-ні голосними, новоземлянам було важко, тому вони вирішили поставити їм у відповідність армійські звання — від прапорщиків до ґенералів.

— Нас так рвучко висмикнули з середньовіччя, — пояснював полковник, — що ми прихопили з собою купу йо-го пережитків — зокрема титули й певні пов'язані з ними привілеї. До прикладу, я за правом народження є членом верхньої палати нашого парламенту — Королівської Ра-ди. Всі ці архаїзми часом дуже заважають нам, проте ево-люційним шляхом позбутися їх важко. А від революцій нас Бог милував.

На всьому Юнаї існувала єдина, монотеїстична релі-гія, що і в обрядовому плані і в доктринальному багато в чому нагадувала земне християнство. Через відсутність конкурентних вчень вона не мала спеціального терміну для свого позначення, її називали просто *ієхолоаа*, що перекладалося як „правдиве слово" — на противагу різним єретичним течіям, втім, не надто поширеним, котрі офі-

ційна церква таврувала як *уїалоаа*, тобто „хибне слово“. Ця релігійна монолітність разом з мовною, культурною та расовою однорідністю беззаперечно свідчили про шту-чне походження юнайської цивілізації. З цього приводу полковник сказав:

— Наші історичні джерела про стародавні часи дуже куці й суперечливі. Але всі вони свідчать про те, що й задовго до катастрофи ми жили окремішньо, не підозрюю-чи про існування Мережі Світів. З-поміж можливих гіпо-тез про наше походження наразі найпопулярніші три, що мають багато прихильників як серед наших, так і серед земних істориків та археологів. Перша: ми нащадки невеликої кількості людей з високорозвиненого світу, що з тих чи інших причин вирішили замешкати на дикій, незаселеній планеті, а потім втратили зв’язок з батьківщиною. Друга гіпотеза, за великим рахунком, є варіацією першої: ми є далекими нащадками засланців, ґрупи криміналь-них злочинців або інакодумців. А от третя гіпотеза вида-ється мені найпереконливішою: наше суспільство — про-дукт соціального експерименту, що почався понад півто-ри тисячі наших років тому і був перерваний в результаті вже згаданої катастрофи.

— А чому ви вважаєте її найпереконливішою? — поці-кавився Лопес.

— На відміну від двох перших, вона пояснює, чому ми зберегли свою мовно-культурну й релігійну однорідність. Якби суспільство розвивалося спонтанно, неконтрольовано, то за такий тривалий час наша єдина мова розпалася б на ґрупу споріднених — схоже, до речі, неодноразово траплялося в історії Старої Землі. Так само було б з релігією, а культурна реґіоналізація виявилася б значно більшою, ніж є зараз. Якщо ви уважно ознайомитеся з нашою історією, безперечно, помітите, що в ній було два сторіч-ча — по-вашому, майже три, — коли дедалі чіткіше позначалася тенденція до утворення регіональних діалектів нашої мови, чого раніше не було, а в релігії посилилися розбіжності, що загрожували їй розколом. Це відбувало-

ся не в такі вже давні часи, а в період після катастрофи в Мережі Світів. Згідно з гіпотезою про соціальний експеримент, саме в той час наше суспільство розвивалося самовільно, без зовнішнього впливу. А потім ваші одноплемінники взяли ситуацію під свій контроль і поступово все владналося.

— А ви як до цього ставитеся? Вам не дошкуляє, що впродовж сторіч усім вашим світом керував хтось зовні?

— Звичайно, дошкуляє. Але з минулим я все одно нічого не можу вдіяти, а вже на моїй пам'яті земляни поводилися вельми коректно. Вони не маніпулювали на-ми, як ляльководи маріонетками, у нас були партнерські, хоч і нерівні стосунки. Тут треба віддати належне земля-нам… гм, хоча ваш термін „новоземляни“ вдаліший, адже справжні земляни — ви… Так от, новоземляни ніколи не намагалися нав'язати нам те, до чого юнайське суспільство ще не було підготовлене. Вони підштовхували наш розвиток, спрямовували його в потрібному для них руслі, але робили це акуратно й послідовно.

— А як же електромобілі, персональні літаки, побутова електроніка?

— Ну, за великим рахунком, все це цяцьки. До того ж дуже коштовні цяцьки, доступні лише найзаможнішим. А коли мова заходила про щось серйозне, на зразок ядер-ної енерґетики або космічних технологій, то тут новозем-ляни були непохитні: ми ще не готові це прийняти. Наш уряд і уряди деяких інших країн неодноразово зверталися до керівництва Нової Землі з проханням вивести на орбі-ту Юная бодай кілька супутників зв'язку — за відповідну платню, певна річ. Проте вони категорично відмовляли-ся.

— До речі, про космічні технології, — зауважив я. — Як мені відомо зі слів вашої дочки, новоземляни збе-регли технологію гіпердрайву. Чому вони не намагали-ся зв'язатися з Землею, надіслати автоматичні кораблі зі звісткою про себе? Невже вони так і не змогли вибачити, що їхніх предків силоміць запхнули в кріоґенні камери й

відрядили освоювати Есперансу?

Полковник Айола похитав головою:

— Ні, причина в іншому. Хоча, треба сказати, гірке почуття образи таки передавалося з покоління в поколін-ня, але зовсім не це завадило новоземлянам встановити зв'язок з прабатьківщиною. Вони просто не змогли. Ще на самому початку, коли „Ковчег" розморозив першу ґру-пу людей, ті одразу захопили контроль над кораблем і деактивували його штучний розум. Що цілком природно — адже жодна нормальна людина не захотіла б жити за вказівками машини. Проте сталася неприємна річ: перш ніж ІКС було вимкнено, він встиг стерти зі своєї пам'яті всю інформацію про досліджені ним тунелі. Люди не знали, як знайти планету, що її ви називаєте Шамбалою-1.

— Розумію, — кивну Лопес. — Шлях через шістдесят шість тунелів, у кожної планети — близько десяти тисяч порталів, в результаті кількість варіантів перевищує двісті лоґарифмічних одиниць… А втім, ні, це примітивний розрахунок. Виходить величина, більша за число атомів у Всесвіті. Безперечно, ланцюжки тунелів постійно перетинаються.

— Саме так, — підтвердив полковник. — За останні-ми оцінками науковців з Нової Землі, Мережа Світів нараховує близько трильйона планет. Все одно цифра величезна, і ймовірність знайти навмання зворотний шлях складає десятимільярдні частки відсотка. Люди з „Ковчега" намагалися шукати, вони довго шукали — але марно. Зате знайшли іншу планету з вашої ґалактики, вони назвали її Новою Землею й вирішили там оселитися — якомога ближче до рідного світу. Втім, ця близькість лише відносна, бо Нова Земля розташована за тринадцять кілопарсеків від Старої Землі — а таку відстань неспроможні подолати навіть їхні сучасні зорельоти.

— Наші також, — сказав я. — А ми, гадаю, значно випереджаємо новоземлян у науково-технічному розвитку.

— Безумовно, капітане. От, наприклад, на Новій Зем-лі лише експериментують з антиґравітацією, а ви вже

активно експлуатуєте її. Та й згубний вплив гіперпросторових стрибків вони досі не подолали.

Ми з Лопесом обмінялися швидкими поглядами. Так вийшло, що полковник навіть не поцікавився, яким чином ми переносимо гіпердрайв. Для нього будь-які космі-чні польоти — і внутрішньосистемні, і міжзоряні, — були ще абстракцією. Сам факт нашого прибуття він розцінив як свідчення того, що ми впоралися з цією проблемою, а про деталі не розпитував.

Новоземляни, як видно, досі не відкрили резистентність — і зовсім не через науково-технічне відставан-ня від нас. Справа була в чистій статистиці. Землі фантастично пощастило, що лише після кількох тисяч безуспішних спроб було виявлено резистентного — одного на два мільйони звичайних людей. А новоземлянам так не поталанило. Та й навряд чи вони інтенсивно проводи-ли ці дослідження, що потребували або великої кілько-сті добровольців, або жорсткого примусу. До того ж тут, у Мережі Світів, не було такого гострого стимулу до міжзоряних подорожей — адже й без того були доступні безліч планет, поєднаних цілком безпечними тунелями.

— І от іронія долі, — тим часом продовжував полковник. — Новоземляни так мріяли встановити зв’язок з батьківщиною своїх пращурів, десь у глибині душі навіть сподівалися, що рано чи пізно ви самі їх знайдете… і пішли з Юная лише за півроку до вашої появи тут.

— Але ж Нову Землю можна знайти? — озвався Штерн.

— Так, можна. Вона за вісім тунелів звідси. Кілька годин шляху. Проте… — Еїн батько спохмурнів. — Якщо но-воземляни серйозно вирішили розірвати з нами зв’язок, то після повернення останнього літака з Юная цілком мо-гли знищити один з проміжних тунелів.

— Ага… — промовив Лопес. — То це можливо? Полковник ствердно кивнув.

— Років сто тому такий дослід було проведено. З суто науковою метою, щоб підтвердити гіпотезу про походже-

ння розірваних вічок у постраждалих від катастрофи світах. Виявилося, що для цього досить підірвати в центрі порталу термоядерну бомбу потужністю сім тисяч мегатонн.

— І який був результат?

— Передовсім, сильно постраждали обидві планети, сполучені цим тунелем. Утім, вони й до того були мертві — новоземляни, певна річ, обрали для досліду світи типу Інферно. Також вибух зачепив десяток сусідніх пла-нет. А тунель, у порталі якого підірвали бомбу, було зни-щено. Хоча не відразу — ще кілька днів він нестабільно функціонував, потім зник. Зв'язок між двома цими пла-нетами перервався, а вільні портали було захоплено сусі-дніми тунелями.

— Отже, ви вважаєте, що саме таким чином новозем-ляни відгородилися від вас?

— Я не вважаю, — уточнив полковник, — а лише при-пускаю таку можливість. Проте дуже сподіваюся, що вони не наважились на такий радикальний крок.

— А ви впевнені, що новоземляни просто пішли — самі, з власної волі? Ви виключаєте будь-які інші варіанти?

— Я нічого не виключаю, адмірале. Версія з добровільним відмежуванням має свої слабини, але решта припущень ще менш переконливі. Наприклад, про раптову катастрофу — або на Новій Землі, або в одному з проміжних світів. В такому разі постраждали б сусідні планети, і ці сліди руйнувань застерегли б новоземлян, що повер-талися додому або з Юная, або з дослідницьких експеди-цій по Мережі. Не могли ж вони всі, як один, загинути з необачності.

— А як щодо стороннього втручання? — запитав Йосідо. — Навіть коли припустити, що цивілізація творців Мережі загинула в катастрофі шістсот двадцять років то-му, якісь її уламків напевно збереглися.

— І ми, мабуть, є одним з таких уламків, — зауважив полковник. — Я не сумніваюся, що в Мережі Світів існує чимало локальних цивілізацій, як відсталих, так і високо-

розвинених. Цілком можливо, що десь неподалік є планета, населена людьми — або не людьми, — які за сво-їм розвитком перевершують і нас, юнайців, і новоземлян, і навіть вас, „старих“ землян. Ми сторіччями могли ме-шкати поруч і не знати одне про одного — адже масштаби Мережі Світів непідвладні людській уяві. Тому не можна виключати, що якісь чужинці врешті виявили й захопили Нову Землю. Але тоді постає резонне питання: чому вони цим обмежилися, чому не з’явилися на Юнаї? Розумної відповіді я не знаходжу…

Розділ 14
Пророцтво Ваулоу

Система телекомунікацій на Юнаї була досить розви-нена, щоб лише за кілька годин звістка про наше при-буття рознеслася по всій планеті. А оскільки маєток пол-ковника Айоли знаходився не дуже далеко від Хаїя-Уево, столиці країни, то надвечір сюди завітав цілий натовп високопоставлених гостей. Серед них були фінансово-промислові кити, на зразок самого полковника, впливо-ві політики, посли іноземних держав, кілька членів коро-лівської родини Уево, а також місцевий архієпископ, чий титул буквально перекладався як „перший священик кра-їни“.

Дізнавшись про прийдешнє нашестя, Лопес переко-нав мене викликати з „Гермеса“ Краснову та Ґамбаріні — адже більшість гостей мали прибути з дружинами, а в на-шій делеґації була лише Сьюзан. Я особисто злітав за обо-ма жінками, залишивши головним на „Гермесі“ Жорже Олівейру, а заодно прихопив з собою Марсі, Симона та Мілоша.

Останнє виявилося дуже доречним, бо деякі гості при-їхали не лише з дружинами, а й з дітьми у віці від дванад-цяти років. Товариський і безпосередній Симон залюбки спілкувався з підлітками, Марсі також трималася непога-

но, хоча часом трохи ніяковіла, а от Мілош задирав носа і всім своїм виглядом показував, що дитяча компанія йому зовсім не цікава.

Цього вечора я вперше щиро радів, що не суміщаю обов'язки капітана корабля й начальника експедиції. Ми всі були в центрі уваги, нам усім докучали численними й одноманітними запитаннями, але до Лопеса, як до найголовнішого з нас, присутні буквально шикувались у чергу. Крім усього іншого, йому адресувалася ціла купа запрошень — від короля Уево, який через свого двоюрідного брата висловив побажання вже завтра влаштувати на нашу честь урочистий прийом, від іноземних послів, що діяли за вказівкою своїх урядів, і просто від представників великого бізнесу та впливових політиків. Я дуже тішився тим, що з усіма цими запрошеннями доведеться розбиратися адміралові, а не мені.

А ще зосередженість гостей на Лопесі дозволяла мені більше часу проводити з Еєю. На прийом вона надягла розкішну сукню з якоїсь м'якої золотистої тканини і в цьому вбранні мала надзвичайно знадливий вигляд, а за об'єкт впливу своїх чарів обрала мою скромну осо-бу. Щойно я звільнявся від чергового співрозмовника, Ея тут-таки перехоплювала мене, перш ніж хтось інший встигав заволодіти моєю увагою. Я охоче і вельми докла-дно відповідав на всі її запитання, сам розпитував її про різні речі — і не лише з цікавості, а просто для того, щоб був привід якомога довше утримати дівчину біля себе. В цьому наші бажання цілковито збігалися, ми б радо про-говорили одне з одним весь вечір, проте розуміли, що так не можна. Тому Ея, коли помічала, що хтось із присутніх прагне поспілкуватися зі мною, тактовно відступала, але трималась неподалік в очікування, коли я знову звіль-нюсь.

Окрім юнайців, серед гостей також був один новоземлянин з тих, хто не зміг повернутися на батьківщину й лишився тут, на Юнаї. Це був добрий знайомий полковника Хосе Луїс Фернандес, невисокий смаглявий чоловік

років за сорок. Раніше він обіймав високу посаду в торгівельному представництві Нової Землі в Королівстві Уево, проте півроку тому, у зв'язку з відомими подіями, пред-ставництво закрилося, а він позбувся роботи. Втім, же-брати йому не довелося: як і більшість новоземлян, що працювали на Юнаї, Фернандес мав тут власний бізнес — володів невеликим автомобільним заводом, який, зокре-ма, займався обслуговуванням і ремонтом побудованих на Новій Землі машин.

Фернандес спілкувався з Лопесом лише кілька хви-лин, після чого мусив поступитися іншим присутнім, а натомість зосередив свою увагу на мені. Всупереч моїм очікуванням, він не став розпитувати, чи збираємось ми відвідати його рідну планету і з'ясувати, що там сталося. Насамперед його цікавило все пов'язане з Землею — зі Старою Землею, як він її називав, — теперішній політи-чний устрій, соціально-економічна і демоґрафічна ситуа-ція, наші науково-технічні досягнення, успіхи в освоєнні космосу, колонізація людством інших планет. При цьому природним чином постало питання про гіпердрайв, і я, не вбачаючи жодних причин приховувати правду, розпо-вів Фернандесу все як є. Його це не дуже здивувало — вже знаючи від мене про перенаселеність Землі, він був гото-вий до того, що з міжзоряними подорожами, у нас не все гаразд.

— То он воно як, — задумливо мовив він. — Зорі лише для обраних, а для людства загалом вони були й залиша-ються недосяжною мрією.

— Для людства поза Мережею Світів, — уточнив я.

— І в ній також, капітане. Просто ви ще не відчули цього. За великим рахунком, вся Мережа — одна гігант-ська планета. Атож, вона дозволяє вирішити більшість матеріальних проблем людства, передовсім — проблему природних ресурсів і життєвого простору. Та все одно Ме-режа залишається кліткою, нехай і дуже просторою, май-же безмежною. У небі кожного світу нам сяють різні зорі з різних ґалактик — однаково недосяжні для нас.

— Отже, — промовив я, — і на Новій Землі люди мрі-ють про міжзоряні польоти?

— Певна річ. Просто в нас інші мотиви, ніж у мешкан-ців Старої Землі. Для більшості ваших співвітчизників ін-ші зорі символізують вирішення тих самих матеріальних проблем, про які я вже казав. А наше прагнення до зі-рок позбавлене меркантильності. Ми мріємо про міжзо-ряні подорожі заради самих подорожей. Ми хочемо пі-знати Всесвіт заради самого пізнання. Відтоді, як колонія на Новій Землі зіп'ялася на ноги, ми не припиняли ро-боти над гіпердрайвом, намагалися вирішити проблему його впливу на людину.

— Гм-м, — протяг я. — Не думаю, що ваші зрадіють, дізнавшись її рішення..

— Ще б пак, — погодився Фернандес. — Лише два або три десятки щасливців на всю планету… — Тут він замовк і спохмурнів. — Хочу вас попередити, капітане. Вже зав-тра до вас почнуть звертатися наші земляни… тобто, но-воземляни, з проханням допомогти їм повернутися додо-му. Та я не радив би вам летіти на Нову Землю. Краще утримайтеся до пори до часу.

Я пильно подивився на нього.

— Вам щось відомо про це?

Він похитав головою:

— Нічого такого, про що б не знали інші. Просто за натурою своєю я людина вкрай обережна. Можливо, наш полковник розповідав вам, що я мав власний суборбі-тальний літак, але його викрали. Вірніше, відібрали — мої співвітчизники цілим натовпом прибули до мене на завод і стали вимагати літак. Я не мав іншого вибору, як підкоритися їм. Проте, я міг полетіти разом з ними. Але не полетів, вирішив не ризикувати. І не я один такий. Десь половина з тих, хто залишився на Юнаї, вчинили так з власної волі.

— Ви побоюєтеся… — я зробив паузу, добираючи сло-ва, — що з Новою Землею сталася велика біда?

— Щодо цього я не маю жодних сумнівів. А от що са-

ме — питання без відповіді. Будь-які версії, що їх я чув, будь-які здогади, що мені самому спадали на думку, грішать одним суттєвим недоліком: вони не пояснюють, чо-му *ніхто* не повернувся на Юнай. Жоден літак, жодна лю-дина. І мене це лякає. У нас, на Новій Землі, трапилося щось таке, чого ніхто навіть уявити не може. Тому я за-кликаю вас до обережності. Свою місію ви вже викона-ли — з'ясували, що сталося з „Ковчегом-2", а також ви-явили Мережу Світів й іншопланетну людську цивіліза-цію. Це велике відкриття, не ризикуйте ним. Повертай-теся на Стару Землю і прилітайте до нас уже в складі чи-сленнішої експедиції з кількох кораблів. От тоді можна буде подумати і про пошуки Нової Землі.

Після цього Фернандес був змушений залишити моє товариство, бо Ея вже відверто кидала на нас нетерплячі погляди, вкрай незадоволена тим, що наша розмова над-то затяглася.

— А якщо не секрет, — запитала дівчина, коли ми знов опинилися разом, — у чому так наполегливо переконував вас пан Фернандес? Він мав дуже драматичний вигляд.

— Відраджував нас летіти на Нову Землю, — пояснив я. — Закликав до обережності. Пропонував відкласти це до наступної експедиції.

— І що ви думаєте?

Я трохи помовчав, потім відповів:

— Думаю, він дав слушну пораду. Головне для нас — повернутися на Землю з інформацією про Мережу Світів і про ваш Юнай. А все решта зачекає. Зокрема й Нова Зем-ля…

Ближче до ночі, коли вечірній прийом розгубив усі ознаки офіціозу й поступово перетворився на звичайну великосвітську вечірку, мене зацікавила поведінка архієпископа. Цей літній, та все ще стрункий і міцний чоло-вік у мантії кармінового кольору не діймав нас, як інші, нескінченними запитаннями, а здебільшого мовчав і уважно слухав розмови, переходячи від однієї ґрупи до ін-

шої. Але не можна було сказати, що він прийшов сюди з простої цікавості. Радше складалося враження, що він тут щось шукає.

Я поділився своїми спостереженнями з Еєю, чекаючи почути у відповідь, що мені просто здалося. Проте вона поставилася до моїх слів цілком серйозно.

— Ви правильно здогадалися, Еріку. Превелебний справді дещо шукає. А саме, докази того, що ви відповідаєте умовам давнього церковного пророцтва про прибульців з інших планет — „людей-з-неба“, як там мовиться. Його автором був Ваулоу, чиє ім’я перекладається як „велемудрий“. Він жив у часи катастрофи — і, до речі, був нашим предком, засновником роду Айола. За однією з версій, мав протекцію з боку тодішнього архієпископа Уево;
а за іншою, сам протегував слабкому й безініціативному архієпископові, був його… як це по-вашому?.. ага, був йо-го „сірим кардиналом“.

— А про що йдеться в тому пророцтві?

— Повного тексту не знає ніхто, церква береже його в суворій таємниці. Відомо лише початок, у якому сказано, що рано чи пізно на Юнай прилетять люди-з-неба на залізних птахах. Фактично, він передбачив появу землян задовго до того, як це сталося.

Я хмикнув.

— Ну, в цьому пророцтві немає нічого надприродного. Гадаю, Ваулоу щось знав про Мережу Світів і передба-чав, що коли-небудь на Юнаї з’являться мешканці інших планет.

— Батько теж так вважає. Однак пророцтво стосується не прибульців з інших світів Мережі. Ваулоу особливо на-голосив, що слід чекати появи особливих людей-з-неба, чиї залізні птахи літають до зірок, а на їхній батьківщи-ні немає „небесного павутиння“ — так у нас раніше нази-вали сітку порталів. Цілком очевидно, що мова йде про людей з-поза меж Мережі Світів.

— Здається, так, — погодився я. — І що далі?

— Це все, що відомо. Років зо двадцять тому було по-

грабовано кафедральний собор Дочки Господньої в Хаїя-Уево. Злочинці полювали здебільшого на коштовності, але й не погребували архівом. Незабаром їх схопили і се-ред іншої здобичі виявили аркуш пергаменту з першою частиною пророцтва. Так, власне, і стало відомо про йо-го існування. Щоправда, церква оголосила пергамент під-робкою, але ніхто в це не повірив — спростування було аж надто квапливим і категоричним. А до всього іншого, набув розголосу один цікавий епізод з мемуарів Ернана Кастільйо, що був президентом Нової Землі півтора сто-річчя тому — якраз у ті часи, коли новоземляни переста-ли ховатися від нас і відкрито вступили з нами в контакт. Президент Кастільйо в подробицях описав свою першу зустріч з тодішнім архієпископом Уево і особливо наголо-сив, що превелебний дуже наполегливо з'ясовував у ньо-го, чи літають їхні кораблі до інших зірок. А відповідь, що можуть літати лише в автоматичному режимі, без людей, за враженням президента, не задовольнила архієписко-па.

— Тобто, — резюмував я, — однієї з умов пророцтва, на думку церкви, дотримано не було.

— Так вважають, — кивнула Ея. — А от ви цілком від-повідаєте пророцтву — вірніше, відомій нам частині про-роцтва Ваулоу. До речі, хочете побачити його портрет?

— Звичайно, — відповів я.

— То ходімо в бібліотеку.

Вона взяла мене за руку й повела за собою до сходів. Ми піднялися на другий поверх і ввійшли до просторо-го приміщення, розташованого якраз над вітальнею. Там були довгі ряди стелажів з великою кількістю книжок — як стародавніх фоліантів у шкіряних оправах, так і цілком сучасних (за юнайськими мірками, певна річ).

— Дехто з новоземлян, — прокоментувала Ея, — зна-ходить якусь романтику в паперових книжках. Та як на мене, електронні кращі й зручніші. Рано чи пізно ми та-кож перейдемо на них.

У проміжках між зашторенними вікнами бібліотеки ви-

сіли в ряд одинадцять портретів з зображенням чоловіків та жінок у розкішних старовинних шатах. Я рушив був до них, проте Ея зупинила мене.

— Ні, не там. Це теж наші предки, але не такі далекі. Шістсот років тому на Юнаї ще не існувало техніки живопису на полотні. Єдине відоме зображення Ваулоу збе-реглося на фресках кафедрального собору. Тут є альбом з їхніми репродукціями.

Ми пройшли між двома стелажами в інший кінець бібліотеки, і Ея дістала з однієї з полиць грубезний широко-форматний том у барвистій суперобкладинці й стала гор-тати цупкі глянцеві сторінки з кольоровими світлинами настінних розписів. Мене вразила їхня схожість з христи-янськими фресками, які я неодноразово бачив по триві-зору.

— Ага, ось! — промовила Ея.

Вона повернула до мене альбом і вказала на малюнок чоловіка в довгому вбранні, схожому чи то на тоґу, чи то на рясу. Його обличчя було зображено досить схемати-чно, та разом з тим вельми виразно — тут, безумовно, дав-ся взнаки талант стародавнього художника. Права рука Ваулоу була простягнена вперед і повернута догори доло-нею, на якій лежав круглий предмет розміром з тенісний м’яч.

— Історики вважають, що це глобус, — пояснила Ея. — Власне Ваулоу тим і відомий, що був автором учен-ня про сферичну форму Юная й переконав Раду Першо-священиків оголосити це церковною догмою. На той час рівень розвитку нашого суспільства приблизно відповід-ав Західній Європі десятого сторіччя. Цікаво, що в анало-гічний період ваше християнство відмовлялося визнава-ти Землю круглою. І ще не скоро це визнало.

— Тут ти помиляєшся, — сказав я, пригадавши роз-мову на цю тему зі Сьюзан. — Вірніше, помиляються твої вчителі з Нової Землі. Це взагалі поширена помилка. Ще на початку своєї історії християнська церква прийняла ґе-оцентричну систему Птолемея, в якій Земля мала форму

кулі. Хоча, мушу визнати, були спроби „удосконалити“ те-орію й замінити круглу Землю на плоску. Деякі гілки хри-стиянства досягли в цьому успіху і навіть у добу навколо-світніх подорожей наполягали на своєму трактуванні сві-тобудови.

Ея всміхнулася.

— Я також мушу визнати, що й після Ваулоу чимало юнайців вважали світ диском, що пливе по океану на спи-нах у трьох велетенських горбатих риб. Майже як у вас.

— Так, справді, — погодився я. — І взагалі, у нас з ва-ми багато спільного. Це, звісно, лише перше враження, але мені здається, що в культурному й етичному плані Юнай ближчий до нашої європейської цивілізації, ніж, наприклад, той же земний Азійський Союз. Мабуть, це наслідок впливу Нової Землі.

— Безумовно, новоземляни вплинули на наш розви-ток, — погодилася Ея. — Але не таким уже й радикальним чином. Наші культури від самого початку були дуже схо-жі. Взяти хоча б релігію — тут схожість просто вражаю-ча. На Новій Землі чимало істориків зробили собі кар’єру, вивчаючи цей феномен.

— І до яких висновків вони дійшли?

— До різних. Фактично, скільки науковців, стільки й думок. Дехто вважає подібність релігій лише наслідком схожих шляхів розвитку юнайської цивілізації та євро-пейської — так би мовити, буття визначає свідомість. Інші припускають, що в сиву давнину Земля входила до Мере-жі Світів, але потім, з якоїсь невідомої причини, випала з неї. А до того вона зазнавала такого ж зовнішнього впли-ву, як і Юнай до катастрофи.

— Ну, це навряд, — з сумнівом промовив я. — Якби бу-ло так, то бодай у деяких переказах збереглися б згадки про портали в нічному небі.

— Не обов’язково, — заперечила Ея. — У стародавні часи леґенди та міфи передавалися винятково в усній формі й постійно змінювалися з покоління в покоління. Якщо Земля колись була в Мережі, то через кілька сторіч

після її випадіння пам’ять про „небесне павутиння“ стерлася. І, природно, всі згадки про неї зникли з переказів. Бо одна річ, розповідати про всіляких чарівних істот, які можуть ховатися від людського ока, а зовсім інша — гово-рити про світлові лінії в нічному небі, на яке завжди мо-жна подивитися.

Після деяких роздумів я кивнув:

— Таки в цьому щось є. Хоча правдоподібнішим мені видається варіант, що творці Мережі могли перевезти ваших предків на Юнай з Землі.

— Це популярна серед новоземлян гіпотеза. Але вона грішить тим, що наша мова не має нічого спільного з жодною земною. Принаймні з тих мов, що були в пам’яті „Ковчега“.

— А юнайці що про це думають?

— Також різне. Хоча в нас домінує так звана „божественна“ версія. Вона пояснює схожість релігій тим, що обидві — істинні. Різниця тільки в тому, що на Землю Бог надіслав свого Сина, а на Юнай — Дочку. Багато наших у це вірить.

— А ти?

Ея невизначено знизала плечима.

— Не знаю. Важке питання. Власне, я небоговірна — але водночас категорично не сприймаю матеріалізм. Вва-жаю його образливим для людської гідності.

— Чому?

Вона пильно подивилася на мене своїми ясними сма-рагдовими очима.

— А хіба не зрозуміло? Якщо все на світі підкоряється винятково законам природи, то наші вчинки, наші думки, почуття, бажання є нічим іншим як наслідком хімічних реакцій і впливу довколишнього середовища. Ми не обираємо, як нам жити, бо все вже визначено наперед. До-ля кожної людини запрограмована ще в мить Великого Вибуху. Матеріалізм не залишає місця для свободи волі й усвідомленого вибору.

— Ти перебільшуєш, Еє, — м’яко сказав я, розуміючи,

що зачепив болюче для неї питання. — Насправді закони природи не жорстко детерміністичні. Вони допускають випадковість на самому фундаментальному рівні.

Вона вперто похитала головою:

— Це нічого не змінює. Випадковість не рівнозначна вибору. Теорія ймовірностей — такий же точний математичний закон, як решта. Я не знаю, є Бог чи ні, проте твердо вірю, що люди мають вільну волю й обирають свій життєвий шлях усвідомлено. А отже, в кожному з нас мусить бути якась нематеріальна сутність, яка дозволяє нам вирватися з тенет як детермінізму, так і сліпої випадковості.

— Душа?

— Нехай буде душа. Слово нічим не гірше за інші. — Ея забрала в мене альбом з репродукціями й поставила його на полицю. — Вже час повертатися, Еріку. Якщо ба-тько помітить, що нас обох довго немає, то… Ні, звичай-но, він нічого не скаже. Але може подумати казна-що — у нього бурхлива уява.

Обмінявшись ніяковими усмішками, ми вийшли з бібліотеки і спустилися на перший поверх. Там лунала плавна, дуже приємна на слух музика, а посеред вітальні кружляло в повільному танці кілька пар, серед яких були й наші — Краснова зі Штерном, Сьюзан з Йосідо та Ґамбаріні з кимось з гостей, чиє ім’я я не запам’ятав.

— Чудово! — зраділа Ея. — Батько таки вирішив ула-штувати танці. — Вона взяла мене за руку. — Ходімо й ми потанцюємо.

— Ну, я б охоче… Тільки не вмію.

— Інші ваші також не вміють, — зауважила Ея і кинула швидкий погляд в бік Краснової та Штерна, які швидше тупцювали по паркету в такт музиці, аніж посправжньому танцювали. — Проте їм це зовсім не заважає. А я вмію — і вам допоможу.

Не бажаючи слухати подальші заперечення, вона мало не силоміць потягла мене на середину вітальні, поклала мої руки собі на талію, а свої — мені на плечі, й рішуче повела. Я намагався втримувати заданий нею темп і не

наступати їй на ноги. Як не дивно, мені це вдавалося.

Побачивши, що я танцюю з Еєю, до нас приєднали-ся Симон з Марсі — причому я відзначив, що цього разу ініціатива належала Симонові. А менша Еїна сестра Їіва спробувала запросити Мілоша, одначе той у відповідь за-перечно похитав головою й залишився стояти в кутку ві-тальні. За хвилю він відшив ще одну дівчинку, після чого до нього більше ніхто не підходив.

Ея, що також звернула на це увагу, сказала:

— Мілош дуже грубий і невихований. Якщо не хоче танцювати, міг би відмовити ввічливіше.

— Обов'язково з ним побалакаю, — пообіцяв я.

— А от Симон мені подобається, — вела далі Ея. — І Марсі теж. До речі, вони гарна пара.

Під кінець танцю я вже трохи пристосувався, тому без найменших заперечень погодився на наступний. Не те щоб мені аж надто сподобалося танцювати — але було надзвичайно приємно тримати в своїх обіймах Ею…

А решта наших змінили собі партнерів. Симон виказав справжню ґалантність і запросив Їіву, а Хіроші Йосідо — іншу дівчинку, якій відмовив Мілош. Марсі танцювала з хлопцем, на двійко років старшим за неї; Сьюзан — з мо-лодим аристократом, далеким родичем полковника; Ґам-баріні — з Фернандесом; а Краснова — з королівським ку-зеном. І лише Штерн вирішив, що одного танцю з нього досить, і приєднався до Лопеса, оточеного натовпом го-стей.

Приблизно за хвилину після початку другого танцю Ея нерішуче промовила:

— Даруйте за цікавість, Еріку, але… які у вас стосунки з техніком Ґреґорі? Маю на увазі не службові, а суто осо-бисті.

Сподіваюсь, я не зашарівся.

— А чому ти питаєш?

— Та ось помітила, що вона дивно поглядає на мене. Не ревниво, ні. І не сердито. А радше сумно. І трохи за-здрісно… Повірте, я не вигадую. Так і є.

Я їй повірив і перевіряти не став. Боявся, що подивлю-ся на Сьюзан в найневдаліший момент і зустрінуся з тим самим поглядом, про який говорила Ея.

— Зараз наші стосунки суто професійні. Ну, і ще дружні.

— А раніше?

— Раніше було більше.

— Як це „більше“? Ви були одружені?

— На щастя, не встигли. Вчасно опам’яталися.

— Але ви були коханцями? — допитувалась Ея.

Мені вистачило чесності відповісти ствердно.

Несподівано швидко танець закінчився, і Ея с жалем сказала:

— Хотілося б іще, але не можна. Маємо мінятися парами. Треба зачекати хоча б три танці — тоді зможемо знову. Домовились?

— Добре, — погодився я, проводжаючи її до вільного крісла біля стіни.

Ні з ким іншим, окрім Еї, я танцювати не хотів, тому за прикладом Штерна долучився до товариства особливо важливих персон. Мені знову і знову довелося відповіда-ти гостям на однакові запитання про Землю, але хвилин через двадцять я отримав за це винагороду — після трьох танців Ея дала мені знак, що тепер настала моя черга.

До такого маневру ми вдалися ще двічі, а потім ве-чір закінчився і гості стали збиратися додому — одні їха-ли на своїх машинах, інші відлітали на невеликих прива-тних літаках. Проте не встигли ми попрощатися з остан-нім з них, як до маєтку прибуло двоє нових відвідувачів на електромобілі. Я одразу здогадався, хто вони такі — на відміну від юнайців, у переважній більшості світлошкі-рих блондинів, обидва були, як і Фернандес, смаглявими й темноволосими.

Полковник представив нам їх як Віктора Алонсо і Педро Нуньєса. Вони також були його знайомими — та, вочевидь, не настільки близькими, щоб їх запросили на прийом. Утім, урочисті заходи Нуньєса й Алонсо нітрохи

не цікавили. Вони передали нам диск зі схемою маршруту від Юная до Нової Землі, а в розмові з нами намагалися вивідати, коли ми збираємося злітати на їхню планету і прозоро натякали, що радо складуть нам товариство.

Ми відповідали їм обережно, не кажучи ні „так“, ні „ні“. Це було не те, на що вони розраховували, та зрештою їм довелося вдовольнитися нашою невизначеною обіцян-кою подумати над їхньою пропозицією.

— Боюся, це лише початок, — сказав полковник, коли машина з новоземлянами виїхала з воріт садиби. — Але не турбуйтеся, нашестя вам не загрожує. Я зараз же нака-жу посилити охорону… Гм. А ви, як я розумію, не збирає-теся летіти на Нову Землю?

— Ні, — відповів я дуже твердо. — Відкладемо це до наступної експедиції.

— Гадаю, капітан має рацію, — погодився Лопес, про-те в його голосі вчувалася невпевненість.

Ще вдень полковник запропонував нам свою гостинність на весь час нашого перебування на Юнаї. З нашого боку було б неввічливо відмовитися, до того ж за два мі-сяці, проведені в космосі, ми знудьгувалися за відкритим простором, травою й деревами, землею під ногами та си-нім небом над головою.

Але всі разом ми ніяк не могли скористатися цим люб’язним запрошенням. Я й так уже порушив прави-ла, залишивши на кораблі менше половини екіпажу, то-му вирішив завтра зранку скласти ґрафік перебування на планеті. А сьогодні на ніч запропонував лишитися Лопесові, Штерну та Красновій разом з наймолодшими членами команди, Марсі, Мілошем і Симоном. Щодо трьох останніх, то я взагалі дав їм відпустку на весь той час, поки ми будемо на Юнаї. Марсі й Симон були дуже задоволені, а от Мілош цим не скористався й захотів повернутися на „Гермес“. Власне, це було цілком у його стилі, він не любив відпусток і найкомфортніше почувався на кораблі, тож я не здивувався його відмові, хоча й помітив, що сьогодні хлопець похмуріший, ніж звичайно, ба навіть сер-

дитий.

Я збирався поговорити з Мілошем пізніше, аж тут виявилося, що не він один узяв самовідвід. Також поверну-тися на корабель зголосився Лопес, пояснивши це тим, що втомився на сьогоднішньому прийомі й хоче відпочи-ти, а якщо він ночуватиме тут, то вранці йому точно не дадуть виспатися — обов'язково приїде якийсь високопо-важний гість з невідкладними справами. Так от і вийшло, що замість Лопеса гостювати в полковника залишився я, а замість Мілоша — Сьюзан.

Перед самим відльотом шатла адмірал мені сказав:

— Можливо, Еріку, ми припускаємося великої помилки.

— Ви про Нову Землю? — здогадався я.

— Так, — кивнув він. — За логікою, начебто все правильно: нехай цим займається наступна експедиція. Але моє чуття — те саме, яке ще ніколи мене не зраджувало, — підказує мені, що тоді буде запізно.

— Чому?

— У тім-то й річ, що не знаю. Просто відчуваю, і все. Ми мусимо полетіти на Нову Землю — саме ми і саме за-раз. Проте мені бракує повноважень, щоб наполягти на своєму. Звичайно, я можу наказати тобі, проте ти маєш право не підкоритися. Команда тебе підтримає, як свого капітана, а дисциплінарна комісія, поза сумнівом, визнає твої дії виправданими.

— Авжеж визнає, — підтвердив я. — Тепер ми не мо-жемо ризикувати. Найперший наш обов'язок — сповісти-ти Землю про відкриття Мережі Світів.

Лопес посміхнувся.

— Надто пізно ти згадав про обов'язок. За всіма правилами, ми мали повернутися на Землю, ще коли вияви-ли Мережу. А летіти слідом за „Ковчегом" було вже пору-шенням.

— Аж ніяк, — заперечив я. — Якби з нами щось сталося, до 519-ї Стрільця спорядили б пошукову експедицію. Тож про Мережу Світів у будь-якому разі стало б відомо.

Але тепер ми, до всього іншого, виявили Юнай і довідалися про розташування Нової Землі. Це, так би мовити, поворотна точка. З такою інформацією ми просто не маємо права навіть на мінімальний ризик.

Лопес приречено зітхнув.

— Бачу, ти непохитний. Шкода, дуже шкода… А втім, є ще один варіант — і тут ти нічого не вдієш. Як начальник експедиції, я маю право вільно розпоряджатися всім дослідницьким спорядженням, до якого належить і шатл. Я можу полетіти на ньому — або сам, або з супутниками. Сподіваюся, серед екіпажу знайдуться добровольці, а ти не станеш їм забороняти.

— Це безглуздя, адмірале! — різко промовив я. — Жо-ден новоземний літак не повернувся на Юнай. Якщо в „Гермеса“ з його надійним захистом і озброєнням, можливо, ще є шанси, то в шатла — ніяких.

— Отож-то, — кивнув Лопес. — Тому добряче подумай і вирішуй — або я на шатлі, або всі ми на „Гермесі“.

Після відльоту адмірала я не одразу ліг спати, а ще зо дві години провів у товаристві полковника Айоли (Кра-снова зі Штерном, Сьюзан, Марсі та Симон невдовзі пі-шли спати). Ми ж з полковником довго сиділи у внутрі-шньому дворику, дихали свіжим нічним повітрям, пили місцевий різновид чаю, дивилися в зоряне небо й розмов-ляли — про Мережу Світів і Юнай, про Нову Землю і про Стару, справжню Землю.

Полковник був уже в курсі того, що проблему гіпердрайву досі не вирішено по суті, у ній віднайдено лише невеличку шпаринку, якою можуть скористатися одиниці з мільйонів. Попервах ця звістка засмутила його, але він дуже швидко збагнув, яку фантастичну вигоду може принести Юнаю торгівля з перенаселеною Землею — на-віть незважаючи на чималу відстань у шістдесят з гаком тунелів по Мережі плюс майже дві тисячі парсеків космі-чного простору від Шамбали-1 до Землі.

Згодом мова зайшла про Ваулоу та його пророцтво

щодо „людей-з-неба“. Полковник був переконаний, що з цим пророцтвом не все так просто, бо надто вже серйозно ставилася до нього церква, проте нічого істотного по-над те, що я вже знав від Еї, він не повідомив. Зате багато розповів про самого Ваулоу, який справді був визначною постаттю в юнайській історії.

Насамкінець я поділився з полковником своєю стурбованістю стосовно Лопесового наміру летіти на шатлі до Нової Землі. Вчинив я так у сподіванні, що в разі необхі-дності Еїн батько погодиться потримати адмірала в сво-їй резиденції, якщо я визнаю за необхідне відсторонити його від обов’язків начальника експедиції. Проте полков-ник запропонував зовсім інше.

— А без шатла, — запитав він, — ви зможете висаджуватися на планету й повертатися назад на корабель?

— Можемо, — відповів я. — Ми маємо три посадко-ві модулі, обладнані ґравітаційними рушіями. Вони дуже повільні, особливо при виході на орбіту, але для сполучення з планетою цілком годяться. А ще й сам „Гермес“, як малоґабаритне судно, пристосований для посадки на планети з силою тяжіння меншою двох одиниць і атмосферним тиском до трьох бар. Тому шатл не є невід’ємною частиною корабля, і адмірал має цілковите право його ре-квізувати.

— Ну, тоді просто пошкодьте його ходову частину. Або систему життєзабезпечення. Так, щоб шатл можна було відремонтувати лише на Землі.

Я глянув на полковника з повагою.

— А це чудова ідея! Як я сам не додумався…

Помітно заспокоєний, я попрощався з господарем до-му й піднявся на третій поверх будинку, де розташовува-лися відведені нам гостьові спальні. У коридорі я пере-стрів Ею, яка щойно вийшла з Марсіної кімнати. Вона ча-рівно всміхнулася мені й пояснила:

— Заговорилися трохи. А якщо чесно, то навіть забазікались. Тільки б батько не побачив, що я ще не сплю. — В її очах замерехтіли смарагдові вогники. — А знаєте, з

Марсі так цікаво! Вона молодша за мене, але я цього зов-сім не відчуваю.

— Радий, що ви потоваришували, — сказав я.

Ея притулилася спиною до стіни, схилила голову на-бік і подивилася на мене млосним поглядом.

— Та найкраще мені було з вами, — промовила во-на. — Я дуже приємно провела вечір. А ви?

Мені стало ніяково. І водночас Еїні слова змусили моє серце забитися швидше, у грудях розлилася приємна те-плінь, а в голові легенько запаморочилося.

— Ну… так, звичайно… — відповів я розгублено. — Мені теж було приємно.

— Я чула, що завтра, — продовжила Ея, — вас запро-шено до королівського палацу. Візьмете мене з собою?

— А хіба твого батька не запросили?

— Певно ж, запросили. І він візьме мене як свою до-чку. Але це не так цікаво. Я хотіла б супроводжувати вас, бути вашою парою… Тільки, — квапливо додала вона, — не подумайте нічого такого. Просто за правилами, якщо у запрошеного на королівський прийом немає ні дружи-ни, ні нареченої, він може привести з собою будь-яку іншу супутницю. Ви ж ні з ким не заручені?

— Ні, — відповів я, заскочений зненацька її пропози-цією. — Але твій батько…

— Про це не турбуйтеся, з татом я все владнаю, — за-певнила мене Ея. — То ви згодні?

Звісно, я не міг їй відмовити. Та й не хотів, як на те пішло.

Вельми задоволена, Ея побажала мені на добраніч, на-городила на прощання ще однією чарівливою усмішкою й пішла по коридору в інше крило будинку, де знаходи-лися покої всіх трьох дітей полковника Айоли.

А я провів її тендітну постать задумливим поглядом, намагаючись переконати себе в тому, що вона надто юна для мене. Але марно…

Тихо зітнувши, я підійшов до кімнати, яку займала Марсі, й постукав.

— Можна увійти?

— Зачекайте, кеп, — почувся її голос. — Я зараз.

За півхвилини Марсі відчинила двері і пропустила мене до кімнати. Замість форми, на ній був симпатичний квітчастий халатик, вочевидь, з Еїних речей.

— Як справи? — запитав я. — Не спиться?

— Все гаразд, кеп. Уже давно збиралася лягти, але прийшла Ея, і ми з нею довго розмовляли.

— Так, я зустрів її в коридорі. А зайшов, власне, через Мілоша. Ти не знаєш, що з ним сталося? Чому він був та-кий набурмосений?

— Бо дурний. Образився на Ею, що вона не захотіла з ним танцювати. Ані слова йому не сказала — просто гля-нула на нього зневажливо й мовчки відвернулася.

— Її можна зрозуміти, — зауважив я. — Мілош дуже негарно повівся з Їівою.

— Не просто негарно, а як справжнє хамло. Тільки Ея мусила б спершу пояснити Мілошеві, що це покарання за Їіву. Адже він такий самовдоволений йолоп, що навіть не помітив свого хамства. Проте вона до цього не додумалася, її зовсім інше займало… — Марсі лукаво посміхнулася. — Ея багато розпитувала про вас, кеп. Хотіла зна-ти все. А особливо — чи маєте ви наречену. Щодо цього я її заспокоїла — сказала, що ми з Симоном проводили з вами відпустки на Есперансі і жодного разу не помітили, щоб ви зустрічалися з якоюсь дівчиною. Хоча я не ви-ключила можливості, що ви вночі, потай від нас, бігали на побачення.

Тієї ж миті почувся притлумлений кашель — так, ніби хтось щосили намагався стримати сміх. Я швидко підійшов до прочинених дверей балкону, визирнув назовні й побачив Симона, що ховався в куточку під вікном. Це мене нітрохи не здивувало.

— Так, — сказав я. — Отже, куримо?

Симон розгубився.

— Я не… цього… я ще ніколи… За моєю спиною скрушно зітхнула Марсі.

— На Бога, Симоне, це ж просто жарт! — А коли я по-вернувся до неї, вона збентежено мовила: — Не подумай-те нічого такого, кеп. Ми лише… ну, розмовляли… а тут прийшла Ея.

— І Симон сховався на балконі?

— Звісно, ні. Ми розмовляли втрьох. А потім…

— Потім прийшов я, і ти наказала йому сховатися. Щоб я *нічого такого* не подумав.

Марсі сором'язливо всміхнулася.

— Власне, так, кеп. Ви ж могли подумати — і, мабуть, подумали — що ми збираємося… ну, самі знаєте що. Але це не так. Ми просто цілувалися. І все. Правда, Симоне.

Відповісти Симон не встиг, бо в моїй кишені запищав комунікатор, за допомогою якого я підтримував зв'язок з „Гермесом", а через нього — з усіма членами команди, незалежно від того, чи вони перебували на планеті, чи на борту корабля. Наразі дисплей висвічував напис: „Рубка керування".

Я натиснув кнопку відповіді й промовив:

— Капітан на зв'язку.

— Кеп, — почувся схвильований голос Ґамбаріні. — Маємо великі проблеми.

У мене тьохнуло серце. Я відразу здогадався, що це за проблеми.

— Лопес?

— Так. Вони полетіли на Нову Землю. Вибач, я не могла тебе попередити. Адмірал перекрив паролем весь зовнішній зв'язок. Я лише зараз зняла блокування…

— Стривай, Анно, — зупинив я її. — Ти сказала „вони". Адмірал полетів не сам?

— З ним Олівейра та Нільсен.

— Чорт! Як він їх переконав?

— Він нікого не переконував, а спершу збирався ле-тіти сам. Коли ми прибули на корабель, адмірал повідо-мив, що реквізує шатл для польоту на Нову Землю, нака-зав дозаправити його й завантажити продовольство. Тоді

ж я спробувала викликати тебе, але не змогла… Я запере-чувала, кеп, вимагала, щоб ти дав дозвіл. Проте адмірал заявив, що ніякого погодження не потребує, мовляв, це його право як начальника експедиції. Я дуже сподівала-ся, що мене підтримає Олівейра, разом ми змогли б зупи-нити цю авантюру… а він навпаки — став на бік адмірала і зголосився летіти з ним. Та й не лише він, інші також, серед них був і Хуан, — вона мала на увазі свого чолові-ка, старшого техніка Морено. — Адмірал обрав Олівейру та Нільсена.

Я приречено зітхнув і присів на край Марсіного ліжка. Сама Марсі, що чула нашу розмову, стояла посеред кімна-ти й розгублено дивилася на мене.

— Хай йому грець! — сказав я. — Це моя вина. Я знав про його задум, але навіть припустити не міг, що він дія-тиме так блискавично… Давно вони відлетіли?

— Хвилин десять тому. Вже ввійшли до тунелю. — В голосі Ґамбаріні вчувалася безпорадність. — Я не знала, що робити. Спробувати наздогнати їх…

— Не вийде, — відповів я. — В атмосфері шатл летить швидше за корабель. Їх уже не доженеш. Тим більше, що диск з маршрутом лишився в Лопеса. А поки ми добудемо копію, поки ви заберете нас з планети… Ні. В жоднім ра-зі ми не можемо туди летіти. Я не маю права ризикувати кораблем і командою.

На задньому плані почулися чиїсь нерозбірливі голо-си.

— Хвилечку, кеп, — сказала Ґамбаріні. І, вже звер-таючись до когось у рубці: — Так?.. Що?.. О Боже!..

— В чому річ, Анно? — стривожено запитав я, перед-чуваючи нову біду. — Що там ще сталося?

— Мілош, — пригнічено відповіла вона. — Його ніде немає. Схоже, він потай забрався в шатл і теж полетів.

Розділ 15
Чекання

Мене розбудив зумер виклику. Ледве зачувши його, я рвучко підскочив, сів у ліжку і схопив з тумбочки комунікатор. А вже наступної секунди розчаровано зітхнув і повернув апарат на місце. Насправді мене ніхто не викликав — дзвінок мені лише наснився. Я так сподівався на повернення Лопеса з його супутниками, що чекав їх навіть уві сні. І щоночі як мінімум один раз прокидався з упевненістю, що вони повернулися і тепер виходять зі мною на зв'язок. Та, на жаль, це були лише сни…

Небо за вікном уже стало сірим, зорі згасли, йшла п'ята година ранку. Я знову ліг, натягши на себе махро-ве простирадло, хоча й розумів, що навряд чи засну. Але і вставати було ще зарано. Отож я просто лежав, дивлячись у напівморок спальні, і думав. Думки мої були невеселі.

Минуло вже одинадцять місцевих днів, відколи адмірал Лопес, Олівейра, Нільсен і Мілош полетіли на шатлі на Нову Землю. І не повернулись — як доти не повертав-ся жоден новоземний літак. Мені довелося задіяти весь свій авторитет, щоб відмовити команду рушити слідом за ними. На щастя, старші офіцери екіпажу, Штерн і Кра-снова, дослухались до моїх арґументів і підтримали мене, а Ґамбаріні від самого початку була на моєму боці. Крім них, кораблем ще могли керувати Марсі, Йосідо, Сьюзан та Морено; і якщо у вірності першої я був цілковито впевнений, то решта троє викликали в мене певні сумніви.

Але найскрутніше довелося з Марі Лакруа, дружиною Олівейри. Зрозуміло, що вона була у відчаї, а п'ять днів тому навіть намагалась викрасти посадковий модуль і полетіти на ньому за чоловіком. Після цього інциденту, задля уникнення подальших ексцесів, я вирішив посадити корабель на планету і зняти з нього весь екіпаж.

Зараз „Гермес“ перебував на військовому аеродромі

поблизу Хаїя-Уево, під пильним наглядом цілого пол-ку королівської ґвардії, а ми оселилися в родовому має-тку гостинного полковника Айоли і продовжували чека-ти. Хоча й розуміли всю марність наших надій — адже до Нової Землі й назад було трохи більше десяти годин шля-ху, а Лопес нізащо не став би зволікати з поверненням, бо розумів, як ми переживаємо за нього і трьох наших това-ришів. З ними точно щось трапилося. Що саме — зали-шалося тільки гадати.

А проте ми чекали — раптом станеться чудо. І водно-час розуміли, що чудес на світі не буває…

Після п’ятої до мене долинув віддалений гуркіт авіа-ційних моторів. Я здогадався, що це полковник Айола зрання полетів до Хаїя-Уево, де був центральний офіс його банку. Останні кілька днів він проводив на робо-ті весь день до пізнього вечора, і це було безпосередньо пов’язано з нашою появою. Якщо раніше через припине-ння контактів з Новою Землею юнайська економіка пе-реживала депресію, то зараз спостерігалося стрімке зро-стання ділової активності. Перспектива торгівлі нехай і з далекою, але перенаселеною й голодною Старою Зем-лею помітно пожвавила занепалих духом юнайських бі-знесменів, особливо тих, хто займався сільським госпо-дарством і харчовою промисловістю. Вони охоче брали довготермінові кредити під досить високі відсотки, тож у банкірів наразі була спекотна пора.

Врешті я вирішив, що далі лежати немає ніякого сен-су, вибрався з ліжка й почалапав до ванної, де прийняв холодний душ. А за півгодини, бадьорий, одягнений і причепурений, спустився на перший поверх і пройшов на кухню, збираючись що-небудь з’їсти.

О цій ранній порі там була лише одна літня кухарка. Іспанської вона не розуміла, тому мені довелося на ми-ґах пояснити їй, що я не маю наміру наїдатися до пуза, а просто хочу перекусити. В результаті я отримав шмат добре просмаженого м’яса з яєчнею і чашку гарячого на-пою, який називався „іюва“ — його заварювали з сушено-

го листя, як чай, але на смак він більше нагадував каву.

Поки я снідав, кухарка намагалася щось утовкмачити мені, проте з усіх її слів я розібрав лише „айї Ея“ — що, як мені вже було відомо, означало „панночка Ея“.

— То що ж Ея? — запитав я.

— Йє *Ея*, — виправила мене кухарка, — йо *Ея*. — І вка-зала в напрямку вікна, що виходило на квітучий сад.

— Вона там? Уже прокинулася?

Кухарка енерґійно закивала. Я взяв її інформацію до відома, хоча й не був певен, що ми правильно зрозуміли одне одного.

З'ївши м'ясо з яєчнею і випивши іюву, я подякував жінці за смачний сніданок, вийшов через кухонні двері з будинку і після недовгих роздумів рушив діагональною стежкою в центр саду, де знаходилася велика клумба, дов-кола якої стояло кілька відполірованих дерев'яних лавок.

На одній з них, під розлогою кроною всипаного рожевим цвітом дерева сиділа Ея з розгорненою книжкою в руках. На ній був темно-зелений жакет і такого ж кольору спідниця трохи вище колін, а світле волосся було зібране в скромну, але симпатичну зачіску.

Помітивши мене, Ея відклала книжку і приязно всміхнулася:

— Привіт, Еріку. Ти завжди так рано встаєш?

Вже на третій день вона почала називати мене на ти, а я, звісно, не заперечував.

— Ні, не завжди. Та часом буває, — відповів я і присів на ту ж лавку, але так, щоб нас розділяла книжка. — А ти чому прокинулася вдосвіта?

— Невеличкий мандраж, — пояснила Ея. — Сьогодні о дев'ятій їду до школи складати свій перший випускний іспит. З хімії — а її я не дуже люблю. Мені більше до впо-доби фізика й математика.

Я здивувався:

— Так ти ж закінчила школу на Новій Землі. Невже на Юнаї тамтешні дипломи не визнають?

— Звичайно, визнають. Здобути освіту на Новій Землі у нас вважається дуже престижним. А я до того ж навчалася в одній з найкращих шкіл — у Торресівській політехнічній. Але проблема в тому, що я її не закінчила. Лишався ще один рік, і якраз були літні канікули, коли… ну, все це сталося. Продовжувати навчання на Юнаї не було сен-су — наші шкільні програми значно слабші за новоземні. Мені залишалося хіба трохи підучити юнайську історію та літературу і дочекатися, поки в нас почнуться випускні іспити. От вони й почалися.

— Ну, раз так, — сказав я, збираючись вставати, — то мені краще піти. Не заважатиму тобі готуватися.

— А я й не готуюся. Тільки дурні вірять, що квапливе повторення матеріалу перед самими іспитами їм допомо-же. Це не підручник, — Ея вказала на книжку, що лежа-ла між нами, — а просто роман. Чесно кажучи, не дуже цікавий. Я читала його лише для того, щоб згаяти час і заспокоїтися. Але тепер, коли ти поруч, я зовсім не хви-лююся. — Вона прибрала книжку і трохи присунулася до мене. — Зможеш побути зі мною до дев’ятої? Це не пору-шить твої плани?

— На сьогодні не маю жодних планів, — відповів я, го-стро відчуваючи її близькість, хоча вона навіть не торка-лася до мене. — Радо складу тобі товариство.

— Дякую, — сказала Ея. — Ти гарний друг.

Утім, ми обидва розуміли, що дружба тут ні до чого. Те, що я почував до Еї, а вона — до мене, було більшим ніж дружбою, значно більшим. І глибшим. Це виникло ще в перший день нашого знайомства і з кожним днем лише набирало сили. Я чудово знав про Еїні почуття, вона зна-ла про мої, а всі довкола знали про наші. І я, і Ея, й усі інші посилено робили вигляд, ніби нічого не відбувається, але виходило в нас не дуже переконливо.

Попервах я очікував, що полковник Айола от-от заве-де зі мною серйозну чоловічу розмову і попросить не мо-рочити голову його неповнолітній доньці. Проте він мов-чав, і незабаром я зрозумів, що його цілком влаштовує

такий розвиток подій. Як правило, юнайські дівчата ра-но виходили заміж, а я, з погляду полковника, був для Еї вельми вдалою парою. Зять-астронавт, а тим паче коман-дир корабля, приніс би велику користь його бізнесові й посприяв би зростанню його політичного впливу.

Такі плани полковника, при всій їхній очевидній мер-кантильності, знаходили жвавий відгук у моїй душі. Дум-ка про одруження з Еєю дедалі дужче захоплювала мене, і якби вона виявилася резистентною, я не сумнівався б ані секунди, як мені вчинити. Та, на жаль, проведені докто-ром Качуром тести, у цілковитій відповідності з теорією ймовірності, дала неґативний результат. Ея не могла по-летіти зі мною до зірок, а я не міг завжди залишатися з нею на планеті — хай навіть на планеті в Мережі Світів…

— Знаєш, Еріку, — замислено промовила Ея, — часом я почуваюся винною.

— Через Мілоша? — одразу здогадався я.

— Так, через нього. Тоді, на танцях, я вчинила пра-вильно, бо він образив мою сестричку. Та якби я повела-ся з ним не так грубо… або просто присоромила його, по-яснила, що не можна бути таким нахабою…

— Не бери близько до серця, — сказав я. — Мілош по-летів з адміралом не тому, що образився на тебе. Йому просто закортіло пригод на свою голову. А ще він прагнув вислужитися. В нього була… — Я затнувся і швидко ви-правив себе: — У нього є така риса.

— Знаю. Марсі мені говорила. Та справи це не міняє. Адже на корабель він повернувся саме через образу на ме-не. Інакше б залишився тут і нікуди не полетів.

— Може, так, а може, й ні. І в будь-якому разі це моя вина. Я здогадувався про Лопесові наміри і мусив був по-вернутися з ним на „Гермес“. Не впевнений, що зміг би його зупинити — зрештою, він начальник експедиції. Але інших я б точно не пустив — ні Мілоша, ні Олівейру, ні Нільсена. Вони б мене послухалися.

— І тоді, — зауважила Ея, — ти докоряв би собі тим, що не втримав адмірала.

— Нехай так. Зате зберіг би всю команду.

Якийсь час ми сиділи мовчки, але це мовчання не зав-давало нам незручностей. Мені була приємна сама при-сутність Еї, мені подобалося дивитись на неї, і в такі хви-лини я почувався щасливим просто тому, що вона є, що зараз вона поруч зі мною. Хоча це були небезпечні хви-лини…

Ея позирнула на свій наручний годинник і раптом усміхнулася:

— До речі, Еріку, вітаю з днем народження.

— Дякую, — відповів я, — але ти трохи поквапилася. Мій день народження завтра.

Вона похитала головою:

— Ні, якраз сьогодні. Ти не врахував, що наша доба довша. Марсі так і думала, що ти переплутаєш.

Я подивився на свій годинник і переключив його з мі-сцевого часу, яким ми користувалися в останні дні, на ко-рабельний — за Ґринвічем. І справді: нещодавно минула північ і почалося друге березня.

— Атож, сьогодні, — визнав я. — Мені вже двадцять вісім.

Ея повернулася до мене, і її коліно притислося до моєї ноги. Моє серце тьохнуло — я чи то злякався, чи то спов-нився надією, що зараз вона поцілує мене.

Проте Ея цілком несподівано заговорила про інше. Вірніше, мені здалося, що про інше. Та я помилявся.

— На Новій Землі, — сказала вона, — лишилися деякі мої речі. Коли їхала на канікули, не захотіла брати зайву валізу, от і лишила дещо в школі. Нічого особливого — одяг, кілька книжок, різні дрібнички. Про них я не дуже шкодую. Але разом з ними я забула — випадково, з неува-жності, — свій медальйон. Він був дуже дорогий для мене, і зовсім не тому, що зроблений з золота.

— Чийсь подарунок? — припустив я.

— Загалом так. Але дарували його не мені. У нас це на-зивається заповітним подарунком. Медальйон було зро-блено для мене за маминим замовленням, незадовго до її

смерті. А всередині — мій портрет. Мама заповіла подарувати його тому, кого я по-справжньому покохаю. — Ея зробила виразну паузу. — І зараз мені дуже шкода, що не можу подарувати цей медальйон тобі.

Це було майже неприховане освідчення. Ея проникливо дивилась мені в очі, на її обличчі застигло напружене чекання, а розтулені вуста легенько тремтіли.

Я ж мовчав, не знаючи, що сказати. Бо розумів: одне необережне слово, і я пізнаю смак цих принадливих уст — а потім точно втрачу розум. Закінчиться все тим, що на Землю полечу, залишивши тут молоду дружину, і зможу знову побачити її не раніше, ніж за півроку. Так тривати-ме все наше життя…

Не дочекавшись відповіді, Ея відвернулася і скрушно зітхнула. Потім рвучко підвелася і взяла мене за руку.

— Гаразд, Еріку, годі сидіти. Ходімо прогуляймося по саду.

— Ходімо, — погодився я, відчуваючи одночасно і жаль і полегшення.

Чого було більше, я не знав. Мабуть, того й того порівну.

Розділ 16
Останній вечір на Юнаї

Фернандес приїхав у другій половині дня, по обіді, коли я відпочивав у бібліотеці, гортаючи третій том „Історії Юная“ іспанською мовою. Товариство мені складав Йосідо, який уважно вивчав підручник з граматики юнай-ської мови, призначений для новоземлян. Маючи непе-ресічні лінґвістичні здібності та ідеальний музичний слух (що наразі було зовсім не зайвим), Хіроші за порівняно короткий час досягнув непоганих успіхів. Проте йому бу-ло далеко до Симона, який без жодних підручників, а про-сто в живому спілкуванні вже навчився більш-менш віль-но розмовляти на найпростіші побутові теми.

Полковник Айола, як завжди о цій порі, перебував у

своєму банкові. Також була відсутня його сестра, тому на-чальник охорони доповів про гостя безпосередньо мені. Хоча ажіотаж довкола нашої появи вже помітно вщухнув, все одно знаходилося чимало охочих поспілкуватися з на-ми як серед новоземлян, так і юнайців. Через це полков-никову садибу вдень і вночі охороняла добра сотня полі-цейських, приставлених до нас за особистим розпорядже-нням короля.

Фернандеса привела Ея, що за відсутності батька й ті-тки виконувала обов'язки господині дому. Привітавшись з нами, гість улаштувався у вільному кріслі й узяв зі сто-лика келих з охолодженим соком. Ея, після деяких ва-гань, також вирішила залишитися.

— Прийшов попрощатися, — сказав Фернандес. — Чув, що завтра ви відлітаєте.

Я понуро кивнув:

— Так, нам пора. Далі чекати марно. І так чекали три тижні.

— Ну, тоді щасти вам у дорозі.

Наш відліт було призначено на ранок наступного дня. Вчора ми з Красновою, Штерном та Ґамбаріні провели капітальну перевірку всіх бортових систем і підготовили корабель до старту. А завтра відбудеться урочиста цере-монія проводів (на чому наполіг сам король), потім ми зійдемо на борт „Гермеса" й вирушимо у зворотний шлях до Землі. Без Лопеса. Без Мілоша. Без Олівейри та Ніль-сена…

— Утім, — після мовчання продовжив Фернандес, — я прийшов не лише попрощатися. Також вважаю своїм обов'язком застерегти вас.

— Он як? — зацікавився я. — Знову?

— Так, капітане. Відразу хочу сказати, що керуюся зовсім не чистим альтруїстом. Я кревно зацікавлений у найшвидшому налагодженні зв'язку з Новою Землею — хоча б тому, що розраховую стати одним з посередників у вашій торгівлі з Юнаєм. Сподіваюсь, мій досвід, знання тутешнього ринку, широкі зв'язки в політичних і бізнесо-

вих колах стануть вам у пригоді.

— Безумовно, — підтвердив я. — Це буде взаємовигі-дне співробітництво. Земля потребує продовольства і ла-дна купувати його в необмеженій кількості. А Юнаю по-трібні високі технології… То про що ви хотіли попереди-ти?

— Про завтрашній візит архієпископа.

— Ага, — тільки й сказав я.

Правду кажучи, я вже забув і про архієпископа, і про те церковне пророцтво про „людей-з-неба“. Я мав серйо-зніші клопоти, а сам першосвященик від часу нашого зна-йомства нічим не нагадував про себе.

Йосідо запитав:

— Отже, він хоче зустрітися з нами?

— Наскільки я знаю, так. У одного мого знайомого є приятель, що працює в канцелярії архієпархії. Він і повідомив про це. Гадаю, надвечір вам зателефонують, щоб домовитися про зустріч.

— Мабуть, це пов’язано з пророцтвом Ваулоу, — при-пустила Ея.

— Майже напевно, — сказав Фернандес. — Взагалі, я не вірю в усю цю містику, та хтозна: можливо, Ваулоу був не звичайним юнайцем, а представників високорозвине-ної цивілізації, яка не лише створила Мережу Світів, а й володіла знаннями про майбутнє… Але в будь-якому ра-зі, хай що там скаже вам архієпископ, навіть якщо він повідомить безпечний шлях на Нову Землю, я настійливо раджу не міняти своїх планів.

— Ми не змінимо їх, — твердо пообіцяв я. — Можете не сумніватися.

— Мудре рішення, — схвально кивнув Фернандес. — Так, і ще одне. — Він видобув з кишені диск у прозорому футлярі й передав його мені. — Як ви й просили, я скопію-вав усі книжки з моєї електронної бібліотеки. А також мої друзі посприяли, чим могли. Вони погодилися зі мною, що нині, за відсутності зв’язку з Новою Землею, питання дотримання авторських прав не є актуальним.

— Дуже дякую, — сказав я. — Для землян ці книжки становитимуть велику цінність. А з авторськими правами ми щось вирішимо.

Подальша наша розмова проходила досить мляво і десь за півгодини Фернандес, пославшись на невідкладні справи, ще раз побажав нам щасливої дороги й попро-щався. Разом з ним пішла й Ея. Як завжди, я провів її сум-ним і ніжним поглядом.

Коли двері за Еєю та Фернандесом зачинилися, Йосідо мені сказав:

— Даруйте, що лізу не в свої справи, кеп, але це безна-дійно.

Я одразу збагнув, про що він говорить.

— Авжеж, Хіроші, безнадійно. Я це розумію.

— Ея дуже мила дівчина, проте вона не резистентна. Ви літаєте в космосі, а вона довіку прив'язана до планети. Хай навіть у Мережі — це нічого не міняє.

— Так, — сказав я.

— Ви, звісно, старші за мене, кеп, — посміливішавши, продовжував Йосідо, — але я одружений уже два роки. І за весь цей час заледве три місяці провів з жінкою. А те-пер, після переведення в Досдеп, мій шлюб точно розпа-деться.

— Так, — повторив я.

— Ми маємо шукати собі пару лише серед наших. А всі інші варіанти — від лукавого.

— Так, — з зітханням погодився я.

*

Як і передбачав Фернандес, увечері архієпископ зате-лефонував полковникові й через нього передав нам про-позицію про завтрашню зустріч. Утім, його й так було за-прошено почесним гостем на врочисті проводи, орґані-зовані королем Уево, але спершу він хотів побачитися з нами у приватній обстановці, ще до того, як ми залиши-мо полковникову резиденцію й вирушимо на аеродром,

де мали відбутися офіційні заходи.

Певна річ, я погодився. І не тільки тому, що було нев-вічливо відмовляти такій впливовій на Юнаї особі як ар-хієпископ Уево. І мені, й решті членів команди було дуже цікаво, що ж такого важливого може міститися в проро-цтві Ваулоу — цьому посланні через століття, написано-му, цілком імовірно, не корінним юнайцем, а прибульцем з іншого світу Мережі, не виключено, що представником цивілізації її будівничих.

Хоч там як, а розмови про завтрашній візит архієпис-копа трохи пожвавили наш останній вечір на Юнаї, який сам по собі був доволі сумним. Ми відлітали, залишивши в Мережі Світів наших товаришів, нічого не знаючи про їхню долю, не знаючи навіть, живі вони чи ні. І серед них був Мілош, чотирнадцятирічний хлопчисько, не просто член команди, але й наш підопічний, наш вихованець…

А я, крім того, мав ще одну причину для поганого на-строю. Її звали Ея. Весь вечір вона не знаходила собі мі-сця, знай кидаючи на мене сповнені гіркоти та смутку по-гляди. Близько десятої Ея, разом з молодшими братом та сестрою, пішла спати. Я не сумнівався, що вона, зачинив-шись у себе в кімнаті, зараз плаче — але не знав, чим їй допомогти.

Полковник Айола також був помітно засмучений на-шим відбуттям — адже впродовж останніх трьох тижнів він перебував у центрі загальної уваги завдяки тому, що в нього гостювали прибульці зі Старої Землі. Проте він уті-шав себе тим, що невдовзі на Юнай знову прилетять зем-ляни — вже не на одному кораблі і не лише з дослідни-цькою метою. Прямо я йому нічого не обіцяв, але чітко дав зрозуміти, що майже напевно наш уряд не зволікати-ме з початком торгівельних стосунків, бо малолюдні, по-рівняно з Юнаєм, земні колонії не могли повною мірою задовольнити потреби десятимільярдної Північної Феде-рації у продовольстві.

Після одинадцятої, за три години до півночі (як я вже відзначав, юнайська доба була довша за земну), ми ро-

зійшлися спати. Втім, я ще трохи затримався на прохання полковника — вочевидь, він збирався поговорити зі мною про Ею, але так і не зміг дібрати потрібних слів. Тож ми просто випили по келиху слабенького вина на сон при-йдешній і розпрощалися.

Увійшовши до своєї кімнати, я не став умикати світло, а підступив до вікна і з сумом спрямував погляд у чисте нічне небо Юная. Чуже небо чужої планети, густо всипа-не чужими зорями й почеркане тьмяними, ледь помітни-ми неозброєним оком нитками-перетинками порталів — творінь чужого розуму. Ми знаходилися невимовно дале-ко від рідних країв, майже за сто мільйонів парсеків від Землі, в одній з ґалактик ґрупи Персея. Звідси ніяк, на-віть у найпотужніший телескоп, не можна було побачити наш Чумацький Шлях, бо його затуляло оточене щільною пиловою хмарою тутешнє ґалактичне ядро…

— Нудьгуєш за домом, Еріку? — почувся за спиною знайомий тихий голос.

Від несподіванки я здригнувся і рвучко повернувся. В найтемнішому кутку сиділа у кріслі Ея, яку я не помітив у пітьмі, коли заходив до кімнати.

— Що ти тут робиш? — розгублено запитав я, відчува-ючи, як закалатало моє серце.

— Чекаю на тебе, — відповіла Ея, підводячись з крі-сла.

Вона підійшла до вікна і стала поруч зі мною. На ній була коротенька сукня, що облягала її струнку постать, примарне зоряне світло сріблило біляве волосся і відби-валося в блискучих очах, від чого вони здавалися не сма-рагдовими, як при нормальному освітленні, а сірими, мов небо перед світанням.

— Мені тоскно, Еріку, — сказала вона. — Мені боляче. Так боляче, що ладна кричати. Я не хочу розлучатися з тобою.

— Я теж не хочу. Але мушу… — Я трохи помовчав, від-так чесно додав: — І справа не лише в обов’язку. Я не мо-жу без космосу.

— А я не можу без тебе… — Вона тихо схлипнула. — Ну, чому все так неправильно влаштовано? Чому мені не можна летіти з тобою? Це несправедливо!

— Так, — погодився я, — несправедливо. Але ми не в змозі нічого змінити.

Ея присунулась до мене впритул і пригорнулася до моїх грудей. Я машинально обійняв її за талію і вже не міг примусити себе розімкнути обійми. М'який, збудливий аромат її волосся чимдалі дужче п'янив мене.

— Ти знаєш, навіщо я прийшла? — запитала вона че-рез деякий час.

— Знаю. Але це… це буде помилкою. Ми не має-мо майбутнього, Еє, ти розумієш? Моє місце в космосі, твоє — на планеті. Ми не зможемо бути разом.

— Чому? Ти ж не назавжди летиш? Ти ж повернешся?

— Це не має значення. Навіть за найсприятливіших обставин ми будемо бачитися лише кілька разів на рік.

— Ну й нехай, — відповіла Ея, ще міцніше пригортаю-чись до мене. — Краще жити рідкими зустрічами з тобою, ніж узагалі без тебе.

Я тихо зітхнув.

— Не кажи дурниць, дівчинко. Ти заслуговуєш більшого, ніж ці короткі зустрічі.

Ея підвела голову і з безмежною ніжністю подивилась мені в очі.

— Я заслуговую тебе, Еріку. Тільки тебе. Все своє жи-ття я чекала, коли ти прийдеш.

Вона обхопила руками мою шию й потяглася вустами до моїх уст. Її поцілунок був невмілий, але палкий і при-страсний. Я зрозумів, що ще трохи — і втрачу рештки роз-судливості…

Зібравши всю свою волю в кулак, я м'яко відсторонив від себе Ею.

— Ні, це неправильно. Так не можна. Потім ти шкоду-ватимеш.

— Не шкодуватиму, — рішуче запевнила вона.

— Зате я пошкодую… Будь-ласка, іди звідси.

Її очі сповнилися слізьми розпачу й образи.

— Ти… ти… — промовила вона, задихаючись. — Ти просто…

Так і не закінчивши, Ея рвучко розвернулася й вибігла з кімнати, гучно хряснувши за собою дверима.

Я залишився стояти біля вікна. Мені було гірко й тоскно. Проте я знав, що вчинив правильно. Якби я скористався Еїним станом, то був би останнім негідником. А так я просто почував себе останнім дурнем.

Розділ 17
Ключ

Наступного ранку я чекав і боявся зустрічі з Еєю, але на сніданок вона не прийшла. Полковник Айола вибачив-ся перед нами за відсутність старшої доньки, пояснивши, що вона зле почувається. Розпитувати в нього подробиці я не став, бо й так знав про причини її поганого самопочу-ття. А згодом Марсі пошепки розповіла мені, що заходила до Еї — вона лежала в ліжку, плакала й не хотіла ні з ким розмовляти. Після цього мені зробилося геть кепсько.

Невдовзі після сніданку прибув архієпископ. Оскільки часу лишалося обмаль, він не став розводити церемоній, а просто попросив мене про розмову віч-на-віч. Полков-ник негайно провів нас до свого кабінету на другому по-версі й одразу вийшов, хоча було видно, що він аж палає з цікавості.

Коли ми залишились удвох, архієпископ присів у крісло й поклав собі на коліна невеличку скриньку, яку привіз із собою, явно старовинну, з червоного дерева, вкриту простенькою інкрустацією.

— Ви, мабуть, здогадалися, капітане Мальстром, — промовив він, — що причина нашої зустрічі — Заповіт Ва-улоу.

— Тобто пророцтво? — уточнив я, влаштувавшись у кріслі напроти.

— Так його називають необізнані. Насправді ж Вау-лоу нічого не пророкував. Він просто *припускав*, що ко-лись на Юнай *можуть* прилетіти люди з планети, яка не входить до Мережі Світів. І на цей випадок він *заповід-ав* Церкві, як найстабільнішому суспільному інституто-ві, зберігати певний предмет, щоб передати його в нале-жний час належним людям. — Архієпископ кинув погляд на скриньку. — Ще півтора сторіччя тому, коли тутешні земляни відкрито оголосили про своє існування, мій по-передник вирішив був, що вони є ті самі люди, про яких мовиться в Заповіті. Проте він виявив достатню обере-жність і зрештою переконався, що вони не відповідають перерахованим Ваулоу критеріям. Адже їхня батьківщи-на, Нова Земля, знаходиться в Мережі, а те, що їхні пред-ки колись прибули з-поза її меж, не має значення. Крім того, вони самі визнавали, що не можуть літати між зоря-ми. Зате з вами все інакше. Саме про вас говорив Ваулоу.

Втім, у голосі архієпископа мені почулися нотки не-впевненості.

— А проте, ви ще сумніваєтеся, — зауважив я. — По-требуєте додаткових доказів?

Він повільно похитав головою:

— Ні, капітане. Доказів, що ви прибули з-поза Мере-жі Світів, більш ніж досить. Але ви маєте рацію: я справді сумніваюсь. Від самого початку, з першого ж дня вашої появи на Юнаї, я ніяк не міг вирішити, чи варто мені ви-конувати Заповіт Ваулоу. Тому зволікав до останнього. І зараз зовсім не певен, що чиню правильно.

— Чому?

Архієпископ відповів не відразу. У мене склалося вра-ження, що він бореться з бажанням устати й піти.

— В юності я здобув земну освіту, — нарешті загово-рив він. — Мені відомо, хто такі данайці, і які дари во-ни підносять. У нас є схожа приказка, проте символіка троянського коня видається мені виразнішою. Я це веду до того, що дар, залишений для вас Ваулоу, цілком може виявитися не кращим за данайський. — Першосвященик

відкрив скриньку і взяв звідти невеличку золотаву кулю, близько шести сантиметрів у діаметрі, з якогось лискучо-го матеріалу, найімовірніше, металічного сплаву. — У Заповіті цей предмет називається просто Річ, з великої літери. Вона має й іншу назву… але ви вже самі з цим розберетеся. Ця Річ, без сумніву, перевершує всі ваші наукові досягнення разом узяті. Та я не певен, що вона потрібна людям Старої Землі. Попри всі незаперечні вигóди, що їх вам може запропонувати ця Річ, варто пам'ятати про те, що кожна медаль має свій зворотний бік. Катастрофа шестисотрічної давнини, нещодавнє загадкове зникнен-ня Нової Землі… Як я вже казав, у мене була велика спо-куса проіґнорувати волю Ваулоу. Одначе я не зміг узяти на себе таку відповідальність. Тож тепер рішення маєте прийняти ви, капітане. Саме тому я попросив вас про розмову наодинці.

— Перепрошую, ваша превелебносте, — мовив я здивовано, — але ви говорите загадками. Я вас не розумію.

— Нічого, скоро розберетеся. — Архієпископ повер-нув кулю до скриньки і поклав її на письмовий стіл полковника. — Я залишаю вас з Річчю. І від вашого імені попрошу, щоб ніхто не заважав вам. А ви добре подумайте. Може, той шлях, який обрала Земля, важкий шлях, болючий, видасться вам перспективнішим. Може, ви виріши-те нічого не розповідати своїм підлеглим, а цю Річ просто викинете у відкритий космос і забудете про неї. Зі свого боку я обіцяю зберегти все в таємниці.

Перш ніж я встиг що-небудь сказати, першосвященик вийшов з кабінету.

Кілька секунд я в цілковитій розгубленості дивився на зачинені двері, потім підійшов до стола і взяв зі скринь-ки кулю. Вона виявилася на диво лека, майже невагома, але надзвичайно тверда. На дотик її поверхня була трохи шорсткою і прохолодною.

Тут я згадав репродукцію фрески, яку ще в перший день показувала мені Ея. Там було зображено Ваулоу з кулею на долоні, що мала приблизно такий самий розмір (з

поправкою на масштаб, звісно). А отже, історики помилялися в своєму трактування — то був не глобус, а ця Річ. Але для чого вона призначена?..

Я міцно стиснув кулю в руці, щоб перевірити, як швид-ко вона нагріється… і тієї ж миті у мене виникло відчуття, мовби на мене дивляться з усіх боків. І одночасно нізвід-ки.

Раптом мені запаморочилось у голові. Я схопився за край стола і впустив кулю на підлогу. Беззвучно вдарившись об начищений паркет, вона не відскочила і не поко-тилася, а заклякла на місці, наче приклеєна.

Запаморочення швидко минуло. Якийсь час я підозрі-ло дивився на кулю, сильно сумніваючись, чи варто мені знову торкатися до неї. Зрештою нахилився й обережно підняв її, тримаючи двома пальцями.

Зненацька у мене в голові пролунав безплотний шепіт:

„Не боятися. Нема шкоди. Просити стискати в рука. Далі вчити як говорити.“

Від несподіванки я замалим знову не впустив цю загадкову Річ, яку вже не наважувався називати просто кулею. А вона після паузи знову втрутилась у мої думки:

„Міцніший контакт потрібен. Недостатнє знання мови. Немає загрози.“

Ет, хай буде що буде! Я сів у крісло і знову стиснув Річ у руці. У голові знов запаморочилося, але тривало це не-довго — секунд п’ять, щонайбільше десять. Після чого в моїх думках чітко пролунало:

„Лінґвістичний аналіз завершено. Неприємних соматичних відчуттів більше не буде. Тепер я готовий надати інформацію…“

Десь за чверть години дзвінок комунікатора вивів мене з задуми. Я дістав з кишені апарат, швидко глянув на дисплей і відповів:

— Так, Ольго?

— Вибач, кеп, що турбую. Архієпископ просив не заважати тобі, але…

— Все гаразд. Я саме збирався викликати тебе з Тео. Приходьте — але тільки вдвох. Мої вибачення полковни-кові.

— Добре. Зараз будемо.

Не минуло й хвилини, як Краснова зі Штерном увійшли в кабінет і запитливо подивились мене. Мій приголомшений і розгублений вигляд справив на них неабияке враження.

— В чому річ? — запитав Штерн. — Що трапилося?

— Спершу сядьте, — порадив я, а коли вони влаштувались у кріслах, показав їм кулю. — Цей предмет… гм, цей об'єкт дав мені архієпископ. Його заповів нам Ваулоу.

— І що це таке?

— Він називає себе Мережевим Ключем. Каже, що термін невдалий, але точніших дефініцій підібрати не мо-же.

— Каже? — здивовано скинула брови Краснова. — Як?

— Подумки, — пояснив я. — Тільки не кваптеся надя-гати на мене гамівну сорочку. Він справді обмінюється зі мною думками. Через сенсорний контакт. — Для демон-страції останніх слів я стиснув кулю в руці.

— Він ІКС?

— Стверджує, що ні. За його словами, він не має основних ознак особистості. Його інтелектуальний компонент являє собою потужний суперкомп'ютер з телепатичним інтерфейсом.

— Круто! — сказав Штерн. — Гм… Отже, Ключ. І від яких він дверей?

— Від дверей у Мережу. Він приєднує до неї нові світи.

Як я й чекав, обоє моїх співрозмовників недовірливо втупились у мене.

— Жартуєш! — промовила Краснова.

— Якщо це жарт, то не мій, а Ключа. Проте я йому вірю.

— Тобто, Земля…

— Так. І Марс. І зоряні колонії. Ключ стверджує, що встановлення порталів не завдасть жодної шкоди ані пла-нетам, ані людям на них.

— То це ж… — почав був Штерн, але осікся.

— Чудово? — запитав я, вгадавши його незакінчену думку. — Складне питання. По-моєму, не все так однозна-чно.

Краснова мовчки простягла до мене руку. Я віддав їй Ключ, вона прискіпливо оглянула його і поцікавилася:

— А чому він зі мною не розмовляє?

— Стисни його в долоні.

Наступні кілька хвилин Краснова та Штерн почергово спілкувалися з Ключем, з'ясовуючи в нього деталі. Я терпляче чекав.

— Не можу позбутися почуття дежа-вю, — врешті озвалася Краснова. — Щось схоже я вже зустрічала. Зда-ється, в одному старому фантастичному фільмі. Але там виникла якась етична проблема.

— В нашому випадку етика ні до чого, — зауважив Штерн, повертаючи мені Ключа. — Питання суто практичне. Приєднання до Мережі Світів вирішить найболючі-ші проблеми земного людства — перенаселення, бідність, голод, обмеження особистих свобод. Та чи безпечна са-ма Мережа? Ось у чому заковика. Шістсот років тому тут сталася катастрофа, вірогідно, спровокована вибухом Супернової, що дався взнаки на багатьох мільйонах планет. При цьому, як ми припускаємо, загинула цивілізація будівничих Мережі Світів. Ану як катастрофа повториться, та ще й у більших масштабах, ніж попередня, і геть-чисто винищить усі планети Мережі. Або свіжий приклад — ця загадкова історія з Новою Землею. Гаразд якщо новоземляни просто відгородилися від юнайців і діють за принципом: усіх впускати, нікого не випускати. Проте я в це не вірю. Після зникнення наших я боюся, що тут усе на-багато серйозніше.

— Атож, — погодилася Краснова. — Мережа ховає в

собі безліч загадок і небезпек. Досі ми сприймали це абстрактно, відсторонено. Але тепер… — Вона замовкла й труснула головою. — Дуже складна ситуація. І при її роз-гляді ми мусимо не зважати на свої егоїстичні, корпора-тивні інтереси.

Штен здивовано зиркнув на дружину:

— Про що ти, Ольго? Які ще корпоративні інтереси?

— А то ти не розумієш! У Мережі резистентні вже не будуть так потрібні, як зараз.

— Дурниці! — пирхнув він. — Від цього ми лише виграємо. Якщо на хвильку відволіктися від небезпек Мережі, то приєднання до неї Землі з колоніями цілком у наших інтересах. Нікому з нас більше не доведеться тягати баржі між планетами, ми всі станемо дослідниками. І не однієї нашої Ґалактики, а всього безмежного Всесві-ту. Наступні покоління резистентних уже не експлуатуватимуть змалку, їм дозволять прожити нормальне дитинство. А те, що нас перестануть носити на руках, що не платитимуть нам такі великі гроші… ну, це ж дрібниці!

— Згоден, — кивнув я. — За великим рахунком, ми також зацікавлені в Мережі. Але це не засліплює нас, не заважає зберігати об’єктивність, тверезо зважувати всі можливі наслідки. Зате на Землі мало хто вагатиметься, входити в Мережу чи ні. Надто вже велика спокуса вирішити всі наболілі проблеми одним махом. А небезпеки — во-ни в майбутньому, отже, неістотні. Земляни давно звикли жити лише найближчою перспективою.

— Що правда, то правда, — підтримав мене Штерн.

— До речі, — зауважила Краснова, — зовсім не обов’язково приєднувати Землю до Мережі Світів. Досить буде й Марса.

— А що це міняє? — знизав я плечима. — В будь-якому разі майже всі земляни та марсіани переселяться у світи Мережі. Земля надто загиджена, Марс занадто су-ворий, а тутешні планети — просто як намальовані. Не дарма „Ковчег“ назвав їх Едемами. Ми мусимо чітко зро-зуміти: якщо візьмемо з собою Ключ, то це означатиме,

що все земне людство переселиться в Мережу Світів.

— А якщо не візьмемо? Якщо викинемо його до дідька десь у міжзоряному просторі?

— Ні, Ольго, — твердо промовив я. — Ми не можемо так учинити. Сама по собі Мережа Світів — чудова штука. Приєднання до неї обіцяє людству безмежні перспективи зростання й розвитку. Але перш ніж приймати таке незворотне рішення, слід ретельно вивчити Мережу, з'ясувати, як вона функціонує, оцінити ступінь ризику її глобального знищення. Потрібні роки, а то й десятиліття напружених досліджень.

— І геть не факт, що вони будуть успішними, — додав Штерн. — Мережа Світів є продуктом цивілізації, що на багато тисячоліть випередила нас у своєму розвитку. Новоземляни досліджували її майже чотириста років, але нічого не досягли. Звичайно, наша наука просунулася значно далі… а втім, я не став би надто покладатися на це.

З кінця двадцять другого сторіччя ми не здійснили ніяких якісних стрибків, не відкрили нових принципів, а просто рухалися по висхідній, без істотних проривів.

— І в кожному разі, — сказав я, — на Землі не чекатимуть результатів досліджень. Ну, може, ще потерплять, поки ми розбиратимемося, що сталося з новоземляна-ми… та й то навряд.

— Отже, глухий кут, — підсумував Штерн.

— Саме так.

Ми надовго замовчали, поринувши в роздуми. А час невблаганно спливав. До того моменту, як ми мали сісти в машини й вирушити на аеродром, залишалося менше двох годин.

Я дивився у вікно, що виходило на невеличке озеро, за яким починався гайок. Юнай був дуже схожий на Землю минулого, коли люди ще не встигли запаскудити її. Який землянин при здоровому глузді відмовиться жити на та-кій чудовій планеті? І начхати на будь-який ризик. Зре-штою, що може бути гірше теперішньої Землі?..

— Якщо міркувати логічно, — повільно заговорила

Краснова, — то Ключ повинен мати вичерпну інформацію про структуру Мережі. Бо інакше він не зміг би приєднувати до неї нові планети.

— Він це заперечує, — відповів я. — Стверджує, що просто зв'язаний з найближчим Мережевим Вузлом і фа-ктично є його аґентом, посередником.

— А запитати інформацію з Вузла?

— Його функціями це не передбачено.

— Бреше, — сказав Штерн.

— Можливо. Хто ми, власне, такі, щоб розкривати нам секрети Мережі?

— Та вже ж ніхто. Сторонні… — погодився він, і тут йо-го очі зблиснули. — Ваулоу! Він точно був представником цивілізації, що створила Мережу. Або, в крайньому разі, контролювала її.

— Це цілком вірогідно, — погодився я.

— Далі, — продовжував Штерн. — Припустімо, що влада над Мережею передається в спадок. Скажімо, через іґрек-хромосому. А оскільки полковник Айола — прямий нащадок Ваулоу, то він міг успадкувати цю владу.

— Цікава ідея, — промовила Краснова. — Спірна, але цікава. Гадаю, спробувати варто. Хіба ні, кеп?

Я невизначено хитнув головою. Незалежно від того, має Штерн рацію чи ні, мені зовсім не всміхалося посвячувати полковника в цю таємницю. Хоча я одразу відкинув думку позбутися Ключа, але ще не виключав варіанту на якийсь час приховати його. А впевненості в тому, що полковник погодиться мовчати, не було. Радше якраз навпаки: він був бізнесменом, кревно зацікавленим у тор-гівлі з Землею, а отже, зацікавленим у її входженні в Ме-режу, до того ж якнайшвидшому. За великим рахунком, йому було байдуже до всіх наших побоювань. Адже сам він жив у Мережі і ніяк змінити цього не міг, а землян розглядав як перспективних бізнесових партнерів. І тіль-ки.

— Зробимо інакше, — сказав я. — Звернемося до Еї.

— Але вона не має іґрек-хромосоми, — заперечив Штерн.

— Ой, Тео, облиш! — пирхнула Краснова. — Що за шовіністичні штучки! З якого це дива влада над Мережею має передаватися конче по чоловічій лінії? А жінки що, другий сорт?

Присоромлений Штерн почав був виправдовуватися, спираючись на закони спадковості, проте я зупинив його:

— Все, диспут завершено. Спершу підемо до Еї, а по-тім… коротше, побачимо.

Розділ 18
Спадкоємиця Ваулоу

Ні біля кабінету полковника, ні на сходах, ні в коридо-рі на третьому поверсі ми нікого не зустріли, тож нам не довелося нікому нічого пояснювати. Всупереч моїм побо-юванням, Ея без заперечень дозволила нам увійти. Вона сиділа на ліжку, одягнена в зелену блузку та сині штани, а поруч з нею примостилася Марсі в парадній формі — вже цілком готова до відбуття на аеродром.

— Ми тут балакали, — швиденько повідомила Марсі, пояснюючи свою присутність. — Поки ви ховалися в ка-бінеті, я вирішила навідатися до Еї й трохи розворушити її. Здається, мені це вдалося.

Ея всміхнулася нам, проте її погляд і далі залишався сумним.

— Молодця, дівчинко, — сказала Краснова. — А тепер тпрусь звідси. Нам з Еєю треба поговорити.

Марсі слухняно збиралася встати, аж тут Ея міцно схо-пила її за руку.

— Ні, так не годиться! — обурилася вона. — Що ще за „тпрусь“? Це моя кімната, і тут я вирішую, кому піти, а ко-му лишитися. Хочете поговорити — прошу. Але Марсі за-лишиться зі мною.

Марсі розгублено подивилася на мене, не знаючи, що

їй робити. А я в думках вилаяв Краснову за безцеремонність. Викажи вона бодай трохи такту, все обійшлося б. А так Ея, що й до того була в кепському настрої, вперлась і пішла на принцип. Та власне, це нічого не змінювало. Я однаково не збирався приховувати від команди існування Ключа, просто спершу хотів розібратися з ним спокійно, без зайвої метушні.

— Гаразд, Еє, вибач, — сказав я. — Ольга погарячкувала. Ми не маємо від Марсі секретів. — З цими словами я видобув з кишені Ключ. — Це передав мені архієпископ. Найпевніше, він належав твоєму предкові Ваулоу. Я хочу, щоб ти взяла його до рук. Тільки не лякайся, коли почуєш у голові голос. Так і повинно бути.

Щойно я поклав Ключ Еї в долоню, як його огорнуло м'яке золотаве сяйво.

— Отак! — не втримавшись, вигукнув Штерн.

Через кілька секунд Еїні очі широко розплющилися від подиву.

— Він… він справді розмовляє! Подумки. Називає се-бе Відкривачем Мережі… Чи Мережевим Ключем… Не можу перекласти точно. До мене він говорить юнайською, дуже дивною юнайською, і я не зовсім впевнена…

— Називатимемо його Ключем, — запропонував я.

— Добре, — погодилася Ея. — Ключ каже, що його функції залежать від рівня допуску користувача. У вас він нульовий, найнижчій, як у гостей Мережі. А в мене п'ятий — не надто високий, але… О-о! — Її обличчя просяяло. — Ключ каже, що я з роду Правителів Мережі!

Марсі кинула на Ею захоплений погляд, несміливо простягла руку й легесенько доторкнулася до золотавої кулі. А я запитав:

— Чому тоді твій допуск не надто високий?

— Бо я ще не маю належних знань… досвіду… вміння… компетентності… Ключ каже, що в моїй мові немає точного слова. Крім того, сама я не Правителька Мережі, а лише належу до їхнього роду. Я — нащадок Правителів Мережі.

— Але Ключ підкоряється тобі?

— Так. У межах мого допуску.

— І що він може робити.

— Здійснювати загальний нагляд… моніторинґ стану Мережі в місцевому секторі — тобто, в тій її частині, що контролюється найближчим Вузлом. Відстеження поточних подій у світах, що перебувають на відстані не більше шістнадцяти тунелів по прямій, і встановлення з ними миттєвого зв'язку. А ще Ключ приєднує до Мережі нові планети.

Останнє призначення Ключа справило на Марсі неабияке враження. Але ми вже знали про це, тому нас зацікавили інші його функції.

— Відстеження подій… — замислено повторив Штерн. — Звідси до Нової Землі вісім тунелів. Якщо Ключ каже правду, то він зможе її показати.

— Він не знає, що таке Нова Земля. Це не мережеве ім'я… Хоча він стверджує, що в межах його досяжності, окрім Юная, є лише одна планета з численними слідами розумної діяльності… до неї всього чотири тунелі по пря-мій — рівно вдвічі менше… Так, зараз подивимося… — Ея заплющила очі. — Я бачу її, це вона… Точно вона, і з нею все гаразд… Ні, не все! Я не бачу руху, не бачу людей… Ось Нуево-Сантьяґо, там моя школа… але місто безлюдне!

— Що, зовсім немає людей?

— Нікогісінько. Жодної душі. У небі ні флаєрів, ні літаків. Наземні машини просто стоять на дорозі. Всі порожні. Деякі виїхали на тротуари, деякі зіштовхнулися… А там розбитий флаєр. Я не бачу, щоб у кабіні хтось був…

— Руйнування є?

— Так, подекуди. Мабуть, від пожеж. Та точно не від бомбардувань. Не схоже, щоб Нову Землю хтось захоплював, вона просто… покинута. Всюди сліди занедбаності, все вкрите пилом і брудом… клумби та ґазони заросли бур'янами… вулицями блукають тварини — і не лише домашні… — Ея розплющила очі й потерла долонею чо-ло. — Ключ підтвердив, що на Новій Землі не залишило-

ся людей. Проте не знає, що з ними сталося. Мій рівень допуску дозволяє спостерігати тільки поточні події, в реальному часі. Я не можу отримати з Мережевого Вузла ін-формацію про те, що було раніше.

— А що в космосі? — запитав Штерн. — Новоземляни ж володіли космічними технологіями.

— Ключ бачить у межах трьох з половиною астрономічних одиниць. Там усе так само. П'ять космічних станцій, два десятки кораблів — але жодної людини.

Краснова мерзлякувато повела плечима.

— Чортівня якась!..

— До речі, — промовив я. — Ти ж пам'ятаєш, який на вигляд наш шатл? Нехай Ключ пошукає його.

— Я вже просила. Він не знайшов. Можливо, шатл розбився або впав у воду. А може, його тут взагалі не було.

Тут мені на думку спала одна ідея.

— Тоді нехай подивиться у прилеглих світах.

— Гаразд. — Чекати довелося недовго, якийсь десяток секунд. Потім Ея вигукнула: — Ось він! Цілісінький. Ви-сить на орбіті. Всередині… нема нікого… Порожньо…

— А на самій планеті? Може, наші там?

Проте Ея заперечно похитала головою:

— Ні, Еріку. Планета безлюдна. Мені шкода.

— Миттєвий зв'язок! — втрутився Штерн. — Еє, ти казала, що Ключ може встановлювати миттєвий зв'язок.

— Так, може. Він запитує параметри.

— Ну, в принципі, приймач на шатлі працює в широкому діапазоні від метрових хвиль до… — почав був Штерн, проте Ея зупинила його.

— Вибачте, Теодоре. Це зовсім інше. Помилка в термі-нології. Я неправильно зрозуміла, що сказав мені Ключ. Точніше було б перекласти його слова не як „миттєвий зв'язок", а як „пряме з'єднання".

— І що це значить?

— Зараз побачите.

Ми простежили за Еїним поглядом, спрямованим на вільну ділянку стіни. Зненацька там утворився чорний

прямокутник у людський зріст. Наступної секунди чорнота розсіялася, і, ніби крізь туманну завісу, ми побачили яскраво освітлене продовгувате приміщення з шістьма кріслами, трьома канапами-койками і заокругленими стінами, уздовж яких тяглися затемнені ілюмінатори. А в протилежному кінці, зліва від умонтованого в переборку великого екрана, були двері — без сумніву, вони вели до тамбуру і далі до пілотської кабіни.

— Нівроку ж! — першою оговталася Марсі. — Це салон нашого шатла!

— Тунель! — приголомшено мовила Краснова. — Тимчасовий тунель на вимогу…

— Так, — кивнула Ея. — Це й називається прямим з'єднанням. З будь-яким місцем, що перебуває на відста-ні не далі шістнадцяти стаціонарних мережевих тунелів. На жаль, я не можу протягти шатл на Юнай. Він завели-кий, а максимальний розмір порталу обмежено прибли-зно п'ятьма метрами в діаметрі.

Перш ніж ми встигли зреаґувати, вона зіскочила з ліжка, перетнула кімнату й безперешкодно пройшла крізь прямокутник. Потім озирнулася й беззвучно заворушила губами, супроводжуючи свої нечутні нам слова цілком зрозумілими жестами — мовляв, ходіть сюди, це безпечно.

— Залишайтесь на місці, — наказав я Штернові, Красновій і Марсі, а сам рушив слідом за Еєю.

При проходженні через портал мені трохи заклало ву-ха від перепаду тиску, а тіло немов пронизав слабкий еле-ктричний струм. Опинившись на борту шатла, я негайно накинувся на Ею з докорами:

— Як ти могла! А якби тут було порушено герметичність? Чи вийшов з ладу протирадіаційний захист…

— Але ж усе гаразд, — знизала вона плечима. — Я не дурна, Еріку, спершу запитала у Ключа. А він відповів, що небезпеки немає.

Тут я відчув поштовх у спину і пролунав Штернів голос:

— Агов, кеп, дозволь пройти. Не загороджуй дорогу.

Він протиснувся повз мене, а за ним пройшла і його дружина. Я обурився:

— Хай вам чорт! Як це розуміти? Я ж вам наказав…

— Облиш, кеп, — відмахнулася Краснова. — Ти, звичайно, командир і все таке. Та невже ти думав, що ми сто-ятимемо осторонь і спокійно за всім спостерігатимемо? Ще чого захотів!

Нічого не відповівши, я швидко повернувся до порталу, який розташовувався поруч з дверима у хвостовий від-сік. Утім, було вже запізно: якраз тієї миті до нашого то-вариства долучилася Марсі. Я збирався нагримати на неї, але потім передумав і зітхнув.

— Що ж, лишайтеся тут. Але, — мій голос став твердий, — саме *тут*. Далі — ані руш. Під твою відповідальність, Тео. Наглядай за Марсі. І за Еєю також. Коли що — негайно повертайтеся… Ольго, за мною.

Ми з Красновою перетнули салон, проминули тамбур і ввійшли до кабіни. Як і казала Ея, шатл знаходився на орбіті; згори нависала велетенська куля планети, огорне-на блакитним атмосферним серпанком.

Я зайняв місце першого пілота і швидко перевірив стан бортових систем. Всі вони функціонували нормально, а навіґаційний комп’ютер працював у поставарійному режимі. Це означало, що в певний момент перестали надходити керівні команди, і тоді автопілот, на виконання закладеної в нього стандартної програми, поклав шатл на стаціонарну орбіту довкола планети і почав надсилати сигнали небезпеки.

Тим часом Краснова влаштувалася в сусідньому кріслі й стала розбиратися з бортовими записами.

— Ага, ось і критичний момент, — промовила вона і зв’язалась через інтерком з салоном. — Тео, як там у вас?

— Нормально, — відповів Штерн з явним незадоволе-нням.

— Годі супитися! Ми не збираємося нічого приховува-ти. Транслюю все, що будемо чути й бачити.

— Хоч на тому спасибі, — але його тон пом’якшав.

Краснова почала прокручувати запис відтоді, як шатл опинився в передостанньому світі, що межував з Новою Землею. На нашому дисплеї і на екрані в салоні пропливала панорама планети, за кадром чулися жваві переговори Лопеса та Олівейри, а час від часу вставляли слів-це Мілош і Нільсен. Вони уважно вишукували бодай найменший натяк на катастрофу, проте нічого не знайшли. За хронометражем це тривало понад годину, але Красно-ва періодично прискорювала відтворення, тому на пере-гляд ми витратили менше п’ятнадцяти хвилин.

Зрештою Лопес наблизив шатл до порталу, що вів на Нову Землю, і недобрим словом пом’янув мене за те, що я відмовився летіти сюди на „Гермесі“. Зараз, відзначив він, не завадило б запустити дослідницький зонд і пере-вірити тунель на прохідність. Я мимоволі почервонів від почуття сорому та провини.

Тут втрутився Мілош, який запропонував передати ке-рування шатлом автопілотові, запрограмувавши його та-ким чином, щоб він на великій швидкості ввійшов у пор-тал, а потім різко змінив курс і пірнув назад — або в той самий тунель, або в сусідній. За словами хлопця, такий стрімкий маневр важко буде вчасно відстежити, а в тому разі, якщо на Новій Землі відбувається якийсь катаклізм, то його, цілком імовірно, вдасться уникнути.

Лопес визнав Мілошеву ідею слушною, запрограму-вав автопілот і ввімкнув на запис усі камери, включно з тією, що в кабіні. Лопес та Олівейра сиділи в кріслах піло-тів, Мілош займав місце бортінженера, а Нільсен — спо-стерігача.

Шатл розігнався, наблизився до площини порталу, Лопес заговорив: „Прохо…“ — і наступної миті на лівій ча-стині екрана, замість тропічних джунґлів, з’явився вели-кий арктичний (або антарктичний) континент, а на пра-вій з кабіни зненацька щезли всі четверо наших товари-шів. Шатл, уже без людей на борту, злетів над сіткою пор-талів, потім швидко пішов униз і знову пірнув у той самий

тунель.

— Стоп! — сказав я. — Назад. Уповільнений повтор.

Краснова повторила. Я уважно дивився на екран. Зліва наближався портал, а справа Лопес, повільно артикулюючи, тягнув: „Пппрррооохххоо…“ — і в момент проходження тунелю він щез разом з трьома своїми супутника-ми.

— Щоб я здох! — почувся з інтеркому Штернів голос. Ме ще раз переглянули цей фраґмент, уже в покадро-вій розгортці. Але це нічого не дало: на попередньому ка-дрі, перед входом у тунель, все було гаразд, а на наступно-му, вже в просторі Нової Землі, кабіна виявилася поро-жньою.

А з урахуванням того, що частота кадрів станови-ла сто двадцять на секунду, виходило, що зникнення сталося за лічені мілісекунди.

— Боже мій! — промовила ошелешена Краснова. — Вони наче в повітрі розчинилися. Саме розчинилися — прилади не зафіксували навіть найменшого перепаду тиску в кабіні… І до речі, кеп, не вважай себе винним. Зонди тут не допомогли б — адже електроніка нічого не відчула. Все одно довелося б надсилати шатл з людьми.

— Це точно, — озвався Штерн. — А ще, чого доброго, полетіли б на кораблі. Хто б міг подумати, що…

Його перервав зляканий Еїн вигук:

— Ой! Двері!

Ми з Красновою миттю скочили і, мало не збивши одне одного з ніг, побігли до салону. Втім, нічого страшного там не сталося, хіба що зник портал у переборці хвостового відсіку.

— Двері моєї кімнати почали відчинятися, — пояснила Ея. — І я наказала Ключу закрити тунель. Але не хви-люйтеся — він відновить його будь-якої миті.

— Хто до тебе заходив? — запитав я.

— Тато. Зазирнув, побачив, що мене немає, й пішов.

— Нас уже шукають?

Ея відповіла не одразу, а кілька секунд мовчала, заплющивши очі й міцніше стиснувши в руці Ключа.

— Ще ні. Не бачу ніякої метушні. Мабуть, усі думають, що ви досі радитеся в батьковому кабінеті.

— Ну, добре, — сказав я, сідаючи в найближче крісло. — Отже, ми з'ясували, що на Новій Землі коїться… щось дуже погане. Люди просто зникають. Дезінтеґруються, телепортуються, переносяться в інший вимір…

— Останнє ненауково, — зауважив Штерн. — Перше — навряд. Як ми могли бачити, і Лопес, і Олівейра, і Нільсен, і Мілош зникли разом з одягом. Можна припустити, що й з новоземлянами було так само.

— Схоже, що так, — підтвердила Ея. — Принаймні я не помітила не вулицях кинутого одягу або його шмаття.

— Отож-то. Сам цей факт можна вважати обнадійливим, бо означає, що „висмикування“ людей відбувалося дуже акуратно, з точним розрахунком. Особисто я схиля-юсь до версії про телепортацію.

— Кеп, — нерішуче мовила Ея. — Гадаю, що Еї варто знову запитати у Ключа, що сталося з людьми на Новій Землі.

— Так я вже питала! — заперечила Ея.

— Може, ти не правильно питала, — наполягала Мар-сі. — Це ж лише комп'ютер, хай і надпотужний. Сформу-люй запитання так: чи існують на Новій Землі або в її око-лицях якісь особливі умови, що призводять до зникнення людей?

Коротка пауза. Раптом Ея здригнулася й обвела нас приголомшеним поглядом.

— Так, існують… У просторі Нової Землі присутня си-ла, що переносить усіх людей, які потрапили під її дію, до іншого місця в Мережі.

— Куди? — випередив мене Штерн.

— Ключ не знає.

— *Взагалі* не знає, чи *не може* отримати інформацію?

— Не може. Я не маю належного рівня допуску.

— Але ця сила породжена Мережею? — запитав я.

— Так.

— Хто чи що її контролює?

— Мережевий Вузол місцевого сектора.

— А що змусило Вузол застосувати цю силу?

— Ключ не може надати інформацію.

— Вузол функціонує автономно чи ним хтось керує?

— Нема інформації.

— Ключ може показати Вузол?

— Ні він надто далеко. — Ея на секунду замовкла. — І в будь-якому разі, він захищений від спостереження.

— А ця сила, що діє на Нову Землю, — втрутилась Кра-снова, — яка її природа?

— Вона ґрунтується на тих самих принципах, що й тунельні переходи. Її ґенерують портали за інструкціями з Вузла. Це вся інформація, що мені доступна.

Запала мовчанка. Ея сіла навпроти мене, Марсі примостилася на бильці її крісла. Краснова і Штерн продовжували стояти. Вигляд мали похмурий і розгублений.

— Що ж до мене, кеп, — нарешті заговорив головний інженер, — то я більше не сумніваюсь. Ця річ, — він вказав на Ключ в Еїних руках, — не повинна потрапити на Землю.

— За жодних обставин, — рішуче підтвердила Краснова.

— Тоталітаризм у масштабах Всесвіту, — промовив я. — Цілковитий контроль, абсолютна влада над світами Мережі й усіма людьми в них. Це не те майбутнє, яке я бажав би земному людству… Та, боюсь, більшість землян зі мною не погодиться.

— Ну й не треба питати їхньої згоди, — заявила Краснова. — Ми просто знищимо Ключ, скинемо його в надра якоїсь зорі. Для більшої певності оберемо найгарячішу.

— А хіба ми не полетимо до Вузла? — озвалася Мар-сі. — Адже він забрав новоземлян. І наших також — адмі-рала, Мілоша, лейтенанта Олівейру, техніка Нільсена. Ми *мусимо* дізнатися, що з ними сталося. І спробувати їх вря-тувати.

Я похитав головою:

— Ні, це справа наступної експедиції. А наш обов’язок — повернутися на Землю і повідомити про наше відкриття.

— А ще, — додав Штерн, — отримати прочухана за знищення Ключа. Хоча я думаю, що начальство, поставлене вже перед доконаним фактом, визнає наш вчинок виправданим.

— Можливо, — погодився я. — Так чи інакше, сюди спрямують цілу флотилію кораблів. От тоді й можна буде летіти до Вузла.

— Без Ключа? — запитала Марсі. — А як ми туди доберемося?

— Дуже просто. Ея пояснить Ключу, як улаштована наша система ґеоґрафічних координат, і під його диктов-ку запише маршрут від Юная до Вузла. — Я подивився на Ею. — Це далеко?

— Чотириста двадцять дев’ять тунелів, — відповіла вона.

— Неслабенько, — прокоментувала Краснова. — Близько трьохсот годин безперервного польоту.

— Авжеж, — кивнув я, — багацько. Вісімсот п’ятдесят вісім пар координат. За годину їх не запишеш. А після цього треба буде перевірити, переконатися, що ніде не вкралася помилка… Гаразд. Доведеться перенести старт на завтра. Гм, з технічних причин.

— Або навіть на кілька днів, — запропонував Штерн. — За цей час спробуємо витягти з Ключа ма-ксимум інформації про Мережу. Сподіваюсь, Ея нам у цьому допоможе.

Ея міцно стисла губи, а на її обличчі з’явився впертий вираз. Їй явно не сподобалося, що ми вирішували долю Ключа без її участі. А вона ж, на відміну від нас, могла керувати ним. Він більшою мірою був її власністю, аніж нашою.

— Зрозумій, Еє, — сказав я, — Ключ *необхідно* знищи-ти. Ти ж бо сама бачила, що сталося з Новою Землею. По-став себе на наше місце. Як би ти вчинила?

— Але, кеп, — знову втрутилася Марсі. — Ключ нам ще стане в пригоді. Він безпосередньо зв’язаний з Мере-жевим Вузлом, а отже, має доступ до керування самою Мережею. Принаймні, в межах місцевого сектора. Мо-жливо, нам вдасться взяти його під контроль, змусити ви-конувати наші команди. Зрештою, ці рівні допуску — ли-ше комп’ютерний захист. А будь-який захист можна зла-мати.

Я кивнув:

— Ти все правильно кажеш, Марсі. Це було б чудово. Проте є одне „але“: якщо Ключ потрапить на Землю, то зі стовідсотковою ймовірністю Земля долучиться до Ме-режі Світів. Це буде найперше, для чого його застосують. Наших співвітчизників не зупинить навіть доля новозем-лян. І тільки потім вони стануть розбиратися з іншими його властивостями.

— Можна не брати його з собою. Можна залишити в Еї. Або повернути архієпископові.

— Це виключено, — рішуче відповів я. — Коли на Юнай прибуде флотилія кораблів, то подальша доля Ключа опиниться в руках начальника експедиції та ради капітанів. Всі разом вони не візьмуть на себе відповідаль-ність за його знищення, і тоді вже точно він потрапить на Землю. Його треба знищити зараз, поки це залежить від мене. — Я підвівся. — Це моє остаточне рішення.

Ея похитала головою, продовжуючи сидіти в кріслі.

— Ні, Еріку, так не годиться. Твій план мене геть не влаштовує. Мені більше імпонує пропозиція Марсі. Крім того, є ще одна причина, чому не можна знищувати Ключ.

— Що за причина?

— На Вузол не вдасться потрапити звичайним спосо-бом, через стаціонарний тунель. Такі тунелі туди не ве-дуть. Шлях до Вузла можна відкрити лише з допомогою Ключа.

Що тут казати, арґумент був залізний. Проте я стояв на своєму:

— Не біда. Щось та придумаємо.

— Нічого ви не придумаєте! І ти це знаєш. А кажеш так лише для очищення совісті. Головне для тебе — зни-щити Ключ.

Я зітхнув.

— Ти не розумієш…

— Я все розумію, — різко урвала мене Ея. — Я розумію, що ти вболіваєш за своїх співвітчизників. І тут я згодна з тобою. Тепер я також вважаю Мережу небезпечною. Тепер я боюся за Юнай, який, на відміну від твоєї батьківщини, належить до Мережі. Я хочу з'ясувати, що сталося з Новою Землею, і якщо можливо, врятувати новоземлян. А в ідеалі — зробити так, щоб подібне не повторилося.

— Але…

— Стривай, Еріку, я ще не закінчила. Ти не хочеш, щоб Ключ потрапив на Землю. І це розумно. Також ти не хочеш летіти на Вузол зараз, поки Ключ ще цілий. Вірніше, сам ти цього хочеш, але тебе втримує капітанський обов'язок. Ти неодноразово стверджував, що не ма-єш права ризикувати кораблем, екіпажем і всією вашою місією. — Ея на секунду замовкла і зміряла нас рішучим поглядом. — Ну то й нехай. Я орґанізую власну експеди-цію до Вузла. От повернемося на Юнай, і я зв'яжуся з на-шими новоземлянами. Впевнена, що серед них знайде-ться чимало добровольців.

Розізлившись, я відібрав у Еї Ключ. Вона не опирала-ся. Щойно куля опинилася в моїх руках, її золотаве сяйво згасло.

— Навіть не думай! — промовив я суворо. — Ніякої експедиції ти не орґанізуєш. Якщо ти таке вперте дівчи-сько, я зараз же знищу Ключ. Спалю його в реакторі шатла. А на Юнай полетимо звичайним шляхом. Тільки й того, що витратимо на це кілька годин.

Ея з викликом, навіть зухвало, глянула на мене.

— Помиляєшся, Еріку, нічого в тебе не вийде. — Ключ вирвався з моїх рук і повернувся в її долоню. — Отак!

Здивований поведінкою Ключа, я однак знову спробував відібрати його в Еї. Та цього разу не встиг навіть

доторкнутися до нього. Зненацька якась невидима сила відкинула мене назад і я в'їхав спиною в стінку.

Ея спокійно підвелася з крісла.

— Вибачте, забула вам сказати. До всього іншого, Ключ ще й захищає свого власника. А власником він вважає мене. — Вона зробила виразну паузу і твердо промовила: — Ми повертаємось, Еріку. І в спокійній обстановці вирішимо, що робити далі. Більше нема заперечень?

Я приречено зітхнув.

— Гаразд, повертаймося. А потім… словом, ще поговоримо.

У хвостовій переборці салону виник чорний прямокутник, що передував відкриттю порталу. Ми рушили були до нього, аж раптом Ея, насмерть переляканим голосом, закричала:

— Ні! Ні!

Прямокутник щез, і на його місці знову з'явилася стінка. Я рвучко зупинився й повернувся до Еї. Вона стояла нерухомо, ніби скам'янівши, її обличчя сполотніло, а в широко розплющених смарагдових очах застиг жах.

— Що сталося? — випередила мене Марсі.

— Ця сила… що забрала новоземлян… — схлипуючи, з невимовною мукою в голосі заговорила Ея. — Тепер во-на на Юнаї…

Мені здалося, що моє серце зупинилося. А дихати я то-чно перестав.

— Що… — насилу витиснув з себе я, — Що ти сказала?

— Ключ… щойно повідомив… На Юнаї діє ця сила… Вона забрала людей… всіх до одного… Там більше нікого немає… ні тата, ні сестрички, ні братика, ні тітки… зовсім нікого!.. Я залишилася сама…

Марсі міцно вчепилась мені в руку. Краснова стисла Штернове плече, а той голосно вилаявся. Ея безсило ви-пустила з рук Ключа, сіла просто на підлогу і, затуливши лице руками, нестримно заридала.

Розділ 19
Назустріч невідомому

Марсі ввійшла до рубки рівно о восьмій тридцять, майже секунда в секунду.

— Доброго ранку, кеп. Як чергування?

— Все нормально, — відповів я, поступаючись їй місцем за пультом керування. — Капітан вахту здав.

— Третій пілот вахту прийняв, — сказала вона, сідаю-чи в крісло.

Я передав їй Ключ, який, дотримуючись Еїних інструкцій, постійно проводив моніторинґ світів попереду за нашим маршрутом і повідомляв, чи безпечний шлях. Зараз корабель летів над черговою планетою, наближаючись до чергового порталу, і Ключ стверджував, що там, потойбіч тунелю, нам нічого не загрожує.

— Лишилося тридцять дев'ять переходів, — констату-вала Марсі, ознайомившись зі звітом автопілота. — А по-тім…

Вона замовкла. Ніхто з нас не знав, що буде далі. Ключ надійно оберігав таємниці Вузла і повідомляв тільки те, що належало знати Еї з її п'ятим рівнем допуску. По-при всі наші зусилля, нам не вдавалося розібратись ані в принципах його роботи, ані в його конструкції. Металевий на дотик, Ключ не дозволяв зішкрябати зі своєї поверхні бодай крихітну часточку для проведення хімічного аналізу. Він був абсолютно непрозорий для електромагнітних променів — частково поглинав їх, частково відбивав, але не пропускав крізь себе жодного кванту, тим самим не дозволяючи роздивитися, що там у нього всередині. Поза будь-яким сумнівом, Ключ приховував у собі надзвичай-ні можливості, про які ми навіть не здогадувалися. Те, що Ея вміла з ним робити, схоже, було лише краплею в морі. Проте всі наші спроби обійти його логічний захист завершувалися безрезультатно.

— До речі, — запитав я ніби між іншим. — Ти бачила Ею?

— Щойно заходила до неї. Вона вже прокинулась, але ще не встала. І знову не захотіла снідати. — Марсі похи-тала головою. — Вона себе мордує, бідолаха.

Я тихо зітхнув. Не лише Ея себе мордувала — Марсі також. Кілька разів я заставав її заплакану в кухні, де все нагадувало їй про Симона. Але зазвичай вона не виказу-вала своїх почуттів, ховала їх глибоко в собі, і я зовсім не був певен, чи це на краще…

Побажавши Марсі вдалого чергування, я вийшов з рубки і спустився на другий ярус, де були розташовані житлові приміщення. На приладових панелях більшості дверей горіли жовті вогники — вони свідчили про те, що каюти законсервовані. Так само були піддані консервації кают-компанія, спортзал, їдальня (лишилась тільки ку-хня) і наукові лабораторії. Це зменшило навантаження на системи життєзабезпечення, дозволивши їм нормаль-но функціонувати за мінімального контролю з боку на-шого нечисленного екіпажу. Ще було зупинено головний реактор, який живив системи гіпердрайву (що також про-стоювали), і тільки це дозволяло Штернові, єдиному ква-ліфікованому інженерові на борту, викроювати собі час на відпочинок і сон.

Уже вкотре я похмуро подумав, що ще жоден капітан Зоряного Флоту не втрачав за експедицію стількох чле-нів команди. Інша річ, що часом зникали кораблі з усім екіпажем… А втім, можливо, так воно й буде. Це цілком імовірно — надто ж коли врахувати, куди ми прямуємо.

За всіма розрахунками, летіти нам залишалося близь-ко доби. Принаймні добре те, що не довелося добиратися на шатлі. Хоча за своїми технічними характеристиками він і годився для тривалих подорожей, проте його паса-жирський салон був замалий, щоб п’ятеро людей могли провести в ньому два тижні, не діючи один одному на нер-ви.

На шатлі ми пролетіли тільки три тунелі — до най-

ближчого світу, що межував з Юнаєм. Там Ея обережно відкрила портал, зорієнтований точно в напрямку аеродрому, де стояв наш „Гермес“, я встановив з бортовим комп’ютером радіозв’язок і передав необхідні інструкції. Корабель стартував з планети і здійснив перехід по стаціонарному тунелю.

Повернувши „Гермес“, ми передовсім злітали на Шамбалу-1, де я доповнив записи залишених нами на ор-біті бакенів детальним звітом про все, що сталося з Но-вою Землею та Юнаєм. А до звіту додав схему маршру-ту до Мережевого Вузла, записану в земній системі ґео-ґрафічних координат. Утім, навряд це допоможе насту-пним експедиціям, якщо ми зазнаємо невдачі. Останній тунель, що веде безпосередньо на Вузол, неможливо від-крити без допомоги Ключа. Так, у всякому разі, стверджу-вав сам Ключ.

План подальших дій ми навіть не обговорювали. Ми не могли полетіти на Землю — і не тільки через малу чи-сельність нашого екіпажу, а ще й через Ею, котру дове-лося б залишити тут. Очікувати ж на прибуття пошукової експедиції було б просто нестерпно. Та й Ея не збирала-ся чекати — вона б сама, своїм ходом вирушила до Вузла. Тож вибору ми не мали…

Я зупинився перед каютою Сьюзан Ґреґорі, яку тепер займала Ея, натиснув кнопку дверного інтеркому і запи-тав дозволу ввійти. Сонний голос з динаміка відповів зго-дою.

Ея все ще лежала в ліжку. Каюта була освітлена лише нічним світильником, проте я зміг розгледіти, що Еїні очі припухли не лише від сну, а також і від сліз. Сьогодні, про-кинувшись, вона знову плакала.

— Привіт, — сказав я, вдавши, що нічого не помі-тив. — Як ти?

— Нормально, — відповіла вона, силувано всміхнув-шись.

„Нормально“ означало „як звичайно“. Тобто кепсько. Бідолашна дівчина досі перебувала в глибокі депресії, а

ми нічим зарадити її горю не могли. Ея не просто втрати-ла рідних, друзів і близьких; у неї відібрали рідний світ, вона лишилася сама-самісінька у Всесвіті, полонянка Ме-режі, позбавлена можливості вирватися зі своєї безкрай-ньої в'язниці. Я намагався уявити свої почуття, якби не-сподівано зникло все земне людство — не лише земляни, але й мешканці Марса, Есперанси, інших колоній, пер-сонал космічних станцій і баз, екіпажі міжзоряних кора-блів… ну, словом, геть усі земні люди, окрім мене. Я що-сили намагався це уявити — проте не міг. Надто страшна виходила картина, щоб бодай на секунду повірити в її ре-альність. А між тим, саме в такій похмурій реальності жи-ла Ея…

— Вставати збираєшся? — запитав

я. Вона мляво похитала головою:

— Поки ні.

— А снідати?

— Потім.

Я присів на край ліжка і взяв Ею за руку. Вона міцно стисла мою долоню, а в її сонних очах замріли слабенькі жаринки. Зо хвилю ми мовчки дивилися одне на одного з сумом і затамованою ніжністю. Це був максимум, що ми собі дозволяли з тієї останньої ночі на Юнаї, коли я грубо відштовхнув від себе Ею. Вона вже не сердилася на мене, але про свої почуття більше не заговорювала. Я теж на-магався ставитися до неї рівно, суто по-дружньому, хоча давалося це дуже важко.

— Знаєш, Еріку, — озвалася Ея, — сьогодні мені знову снився тато.

Ще б пак, подумав я. Він їй щоночі сниться. І щора-зу докоряє доньці за те, що вона пробудила Ключ і тим самим привернула до Юная увагу Мережевого Вузла. Ці сни були проекцією почуття провини, яке переслідувало її і вдень, і вночі. Бувши розумною дівчиною, вона цілком здавала собі справу з того, що дві події, які сталися одна за одною — її маніпуляції з Ключем і зникнення всіх людей з Юная — найпевніше пов'язані між собою. Ми теж так ва-

жали, хоча й намагалися переконати Ею в зворотному. А Ключ на всі розпитування відповідав, що, як і у випадку з Новою Землею, він не в змозі надати інформацію про причину атаки на Юнай. Водночас він стверджував, що постійно тримає зв'язок з Вузлом і повідомляє його про своє місцеперебування. Це був наш головний арґумент: якщо так, то чому Вузол не чіпав Юнай раніше і чому тоді не вживає ніяких заходів проти нас?..

— Але сьогодні було інакше, — вела далі Ея. — Тато казав, що даремно я забрала Ключ з Юная. Цього не варто було робити.

— Думаєш, Ключ охороняв Юнай?

— Не знаю. Можливо. Вчора ввечері мені вдалося з'ясувати в нього точний час, коли почала діяти сила, що забрала всіх юнайців. Закривши тунель з шатла на Юнай, я ще близько хвилини тримала зв'язок, перевіряючи, що відбувається в нашому домі, а менш ніж через три мілісе-кунди після того, як контакт Ключа з Юнаєм було остато-чно розірвано, і з'явилася та сила. А це в жодному разі не можна назвати випадковістю.

— Ага, — протягнув я. — Отже, три мілісекунди… Ну, гаразд. Припустімо, ти маєш рацію. А що тоді захищало Нову Землю? Майже чотири сторіччя люди спокійно мешкали на ній і лише півроку тому зникли. Гадаєш, їх охороняв якийсь інший Ключ?

— Можливо, — промовила Ея без особливої впевненості. — Та швидше за все це почалося лише нещодавно. Хтось захопив контроль над Вузлом — або навіть над усією Мережею — і взявся „зачищати“ її від людей. У часи Ваулоу нічого схожого напевно не було. Він навіть не припускав, що таке може статися, бо інакше не заповідав би церкві передати Ключа прибульцям з-поза Мережі.

— Мабуть, — погодився я. — Якби Ваулоу розглядав Ключ як захист для Юная, він би надійно сховав його. Так, щоб ніхто не знайшов. Наприклад, помістив би глибоко під землю. Або втопив у найглибшій западині океану.

— Шкода, що він цього не зробив, — гірко зітхнула

Ея. — Дуже шкода… Якийсь час ми мовчали. Я роздумував, чи варто заво-
дити з Еєю розмову, задля якої, власне, зайшов до неї. За-раз вона була явно не в гуморі — хоча, з іншого боку, вона весь час перебувала в пригніченому стані.

— До Вузла лишилося менше сорока тунелів, — озвав-ся я. — Ще доба польоту.

Ея повільно кивнула:

— Атож, як ми й планували… Не турбуйся, Еріку, зав-тра вранці я буду в нормі.

— Ти маєш бути готова раніше, — сказав я. — Вже вночі ми залишимо корабель і далі полетимо на шатлі.

Вона запитливо глянула на мене.

— Чому? Не хочеш ризикувати „Гермесом“? Але тоді краще залишити його перед останнім тунелем. Нам не за-вадить мати корабель під рукою.

— А він і так буде під рукою. Через кілька годин його підгонять Ольга та Марсі.

В Еїних очах промайнуло розуміння.

— Ага, ясно! Збираєшся надурити їх? Самі вони ні за що не захочуть лишитися, тому ти вирішив ушитися вно-чі, потай. Либонь, і зі Штерном уже домовився?

— Так, — не став заперечувати я. — Він цілком згоден зі мною. Нам нема сенсу всім разом летіти на Вузол. Ми б залишили й тебе — але це, на жаль, неможливо. Бо тільки ти маєш доступ до розширених функцій Ключа. Без твоєї допомоги нам не обійтися.

— Добре хоч ти відвертий зі мною, — сказала Ея. Вона на хвилю задумалась, відтак рішуче похитала головою. — Ні, Еріку, так не годиться. Я не погоджуюсь на цей план.

— Чому? Тільки з принциповості? Вважаєш, що так нечесно?

— І нечесно також. Але не це головне, річ в іншому. Якщо Ключ справді оберігав Юнай, то тепер він захищає нас. А вчинити так, як пропонуєш ти, означає лишити Ольгу та Марсі без захисту.

Я скептично хмикнув.

— Це тільки твій здогад. І він має одну ваду: коли ми прибули до 519-ї Стрільця і виявили Мережу, у нас не бу-ло ніякого захисту. А проте ми безперешкодно дісталися до Юная, і в дорозі з нами нічого не сталося.

— Можливо, вас просто не помітили, — припустила Ея. — Мережа надто велика, аби простежити за всім, що в ній відбувається. Але світи, прилеглі до Вузла, напевно перебувають під пильним наглядом. Якщо мій здогад правильний, то Марсі з Ольгою будуть у значно більшій небезпеці, ніж ми.

— А якщо ти помиляєшся? — наполягав я.

Ея стенула плечима.

— Тоді без різниці. Що летіти на Вузол, що чекати не-подалік — однаково небезпечно. У кожному разі вихо-дить, що краще нам не розділятися. Уп'ятьох ми маємо більше шансів, ніж утрьох. До того ж на кораблі набага-то надійніше, ніж на шатлі. — З цими словами вона по-вернулася набік і натягла на плечі ковдру. — А тепер іди, Еріку. Я спробую ще трохи поспати. Наступної ночі на-вряд чи зможу виспатися — а в нас буде дуже напружений день.

Розділ 20
Мережевий Вузол

По обіді з Еєю намагався поговорити Штерн, але так само безрезультатно. Вона вперто стояла на своєму, а ми не могли не визнати, що її арґументи вагоміші за наші. За великим рахунком, нами керували суто особисті мотиви: Штерн уболівав за дружину, а я — за Марсі, і ми намагалися по змозі відгородити їх від небезпеки, хоча й розуміли, що наш план слабкий і безнадійний. Тому нам довелося відмовитися від цього задуму, і ні Марсі, ні Краснова так і не дізналися, що ми збиралися полетіти на шатлі.

Останній день нашої подорожі минув у дещо нервовій обстановці. Всі ми помітно хвилювалися перед зустріч-

чю з невідомим, та водночас нам не терпілося чимшвидше дістатися до Мережевого Вузла. Бездіяльне очікуван-ня пригнічувало нас дужче, ніж думки про можливі за-грози, що чигали наприкінці шляху.

Утім, хвилювання не завадило мені добренько виспа-тися з вечора, і о пів на третю ранку я заступив на свою вахту сповнений сили й енерґії, готовий до будь-яких ви-пробувань прийдешнього дня.

Всупереч побоюванням, цієї ночі мої супутники не страждали на безсоння, і до шостої мене ніхто не турбу-вав. Тільки на початку сьомої в рубці з'явилася Марсі, ще трохи заспана, але бадьора й відпочила. А за півгодини прийшла Ея — і, судячи з її доволі свіжого вигляду, їй таки вдалося нормально поспати. З'ясувавши, що обидві дівчини не снідали, я відіслав їх на кухню, звідки вони бу-квально через десять хвилин повернулися, запевнивши мене, що вже поїли.

Штерн та Краснова продемонстрували заздрості гідну холоднокровність і приєдналися до нас лише о пів на во-сьму, коли залишалося подолати всього три тунелі. Вони принесли мені два сандвічі з м'ясом, які я з задоволенням з'їв, запиваючи поганенькою кавою з автоматичної каво-варки.

А трохи більше, ніж за годину, „Гермес" увійшов у простір останньої перед Вузлом планети. На той час Краснова вже змінила мене за пультом керування, Штерн сидів на місці чергового інженера, а я зайняв своє капітанське крісло. Марсі та Ея влаштувалися за резервними пультами.

Планета виявилася найзвичайнісіньким мережевим світом — диким, незаселеним, з ідеальними природними умовами. На тій ділянці суші, яку було видно з корабля, жодних штучних об'єктів ми не виявили. Так само й у ко-смосі — принаймні, у межах досяжності наших детекто-рів.

— Тут нічого немає, — повідомила Ея, проконсультувавшись із Ключем. — Це звичайна планета Мережі. Тільки й того, що межує з Вузлом. Якраз зараз Ключ нарешті

сподобився повідомити мені, що таких планет у різних частинах сектора нараховується тридцять дві тисячі сімсот шістдесят вісім — тобто, рівно сто тисяч у восьмеричній системі числення. А ми просто летіли до найближчої, з якої можна відкрити тунель до Мережевого Вузла.

— Тунель треба відкривати з поверхні? — запитав я.

— Не обов'язково. Можна й просто з корабля. А ще можна відкрити тунель для *всього* корабля. Проте тоді ми потрапимо не безпосередньо на Вузол, а в космічний про-стір поблизу нього.

— Гадаю, другий варіант кращий, — озвався Штерн. — На кораблі ми більш захищені.

— Можна взяти шатл, — почав був я, але Ея досить різко урвала мене.

— Я тебе благаю! Не заводь знову мови про те, щоб ми розділилися. Ніхто з нас не погодиться.

— Це точно, кеп, — підтримала Ею Краснова. — А за-лишати корабель і перебиратися всім на шатл я не бачу сенсу.

— Ну, добре, — здався я. — Еє, відкривай тунель для всього корабля. Скажімо, в двох сотнях кілометрів попе-реду за курсом.

Вона похитала головою:

— Ні, Еріку, так не вийде. Великий тунель можна відкрити лише через стаціонарний портал.

— Через котрий з них?

— Через будь-який. Летімо до найближчого, а при перетині його площини Ключ встановить тимчасове з'єднання з порталом на Вузлі.

— А як проходити через портал? — запитала Красно-ва. — Згори чи знизу?

— Не має значення. Напрямок виходу буде той самий. Краснова глянула на мене:

— Кеп?

— Починай маневри для проходження тунелю, — розпорядився я.

— Виконую.

Корабель пірнув униз і помчав до найближчого порталу.

— Ключ готовий до переходу? — запитав я в Еї.

— Так, готовий, — відповіла вона. — Постійний тунель заблоковано, відкривається тимчасовий… Вже відкритий. Проходимо!

Тунель, відкритий Ключем, нічим не відрізнявся від стаціонарних. Ми подолали його за якусь тисячну частку секунди, і про успішний перехід свідчив лише легкий струс корабля від перепаду тиску, а також миттєва зміна панорами на оглядових екранах.

Спершу я вирішив, що ми опинилися на нічному боці планети, оскільки видно було лише світлові лінії на тлі беззоряної чорноти. Але вже наступної секунди я збагнув, що тут щось не так. Сітка порталів не вигиналася довко-ла невидимої нам планети, а тяглася в незбагненну дале-чінь, мовби розтинаючи космос навпіл — на нашій поло-вині яскраво сяяли незчисленні зорі, а по інший бік було темно й порожньо.

— Що за чортівня?! — здивовано мовила Краснова, розвертаючи корабель. — Тео, де інформація?

— Якраз отримую, — відповів Штерн. — Атмосфера за бортом відсутня, а ґравідетектори не зафіксували в безпосередній близькості жодних масивних об’єктів. Ми перебуваємо у відкритому космосі, найближче джерело ґравітації розташоване на відстані шестисот сімнадцяти мільйонів кілометрів, що трохи більше трьох астрономічних одиниць. Його маса — сорок сім сонячних.

— Чорна діра? — запитав я.

— Ні, кеп. Просто велика зоря, що потужно випромінює в інфрачервоному діапазоні. Зараз покажу.

Штерн здійснив швидкі маніпуляції, і на головно-му оглядовому екрані, в центрі найближчого до кора-бля порталу з’явився яскравий зеленкуватий диск. Одночасно з цим чорнота космосу потойбіч сітки порталів перестала бути порожньою і заповнилася розсипом різної яскравості цяток такого ж зеленого кольору, який

здавна використовувався для позначення інфрачервоних об’єктів — адже справжніх зелених зірок у природі не існувало.

— І що це означає? — озвалася Марсі розгубленим го-лосом. — Всі зорі там інфрачервоні?

— Не думаю, — похитав головою Штерн. — Швидше це портали поглинають електромагнітне випромінювання більш високої частоти. До речі, — додав він, глянувши на дисплей свого термінала, — комп’ютер обчислив раді-ус кривизни сітки. Він дорівнює тим самим трьом астро-одиницям. А в центрі — наша зоря.

Я аж присвиснув.

— Нічогенько ж! Виходить, що зоря оточена порталами?

— Скидається на те.

— Здуріти можна, — сказала Краснова. — Це ж триль-йони порталів!

— Десятки трильйонів, — зробив уточнення Штерн і повернувся до Еї, яка мовчки сиділа в кріслі, стискаючи в руці золотисту кулю. — А що говорить твій Ключ?

— Підтверджує ваші слова, — відповіла Ея. — Зоря цілком оточена замкненою системою порталів. Вони поглинають енерґію її випромінювання і спрямовують на функціонування тунелів місцевого сектора Мережі.

— Непогано задумано, — кивнув Штерн. — Сфера Дайсона. Велетенський термоядерний реактор з майже стовідсотковим коефіцієнтом корисної дії.

— Ступінь утилізації енерґії змінюється залежно від потреб Мережі, — додала Ея. За час подорожі вона добре натренувалася у спілкуванні з Ключем і навчилася одержувати від нього інформацію, що називається, „на льоту“, майже без пауз у розмові. — В разі необхідності портали можуть поглинати всі сто відсотків випромінювання зорі.

— Схоже, Ключ став з тобою відвертішим, — зауважив я. — Ти отримала новий рівень допуску?

— Ні. Як був п’ятий, так і лишився. Просто зараз я спілкуюсь уже не з Ключем, як таким, а через нього — без-

посередньо з Вузлом. Можна сказати так: якщо в звичай-них світах Мережі Ключ був самостійним комп'ютером, що мав доступ до Вузла, то тут він перетворився на ди-станційний термінал глобального суперкомп'ютера, що обслуговує Вузол. І, відповідно, обсяг доступної мені ін-формації істотно збільшився.

— І де ж знаходиться цей глобальний супер-комп'ютер? — запитав Штерн. — Де він розташований фізично?

— Он там, — Ея вказала на екран, де світилася сітка порталів. — Просто перед нами.

— Тобто в порталах?

— Саме так. Уся їх сукупність являє собою єдину інте-ґровану систему, апаратну й операційну базу Мережевого Вузла.

— Ага… — сказав я, вражений почутим. — А люди… е-е, істоти, що контролюють цей Вузол, вони знають про нас?

— Тут немає нікого, — відповіла Ея. — І нікому не ві-домо про нашу появу. Так, принаймні, стверджує Ключ. Хоча не знаю, чи можна йому вірити. Мої права на отри-мання інформації дуже обмежені. Якщо хтось із вищим рівнем допуску, ніж мій, заборонив повідомляти про свою присутність, то Вузол, певна річ, виконав його наказ.

— Тоді не виключено, — зауважила Краснова, — що саме зараз, у цю мить, істинні господарі Вузла пильно спостерігають за нами. Мабуть, вони засіли десь усереди-ні сфери.

— Це навряд, — заперечив Штерн. — Там панує справжнісіньке пекло. Судячи з інфрачервоної ділянки спектру, всередині сфери знаходиться блакитний гігант зі світністю аж у сотню тисяч разів більшою за стандартну сонячну. А отже, відразу за порталами густина промене-вої енерґії приблизно така ж, як над хромосферою Сонця. Умови, м'яко кажучи, не надто комфортні.

— Так і є, — підтвердила Ея.

— Ого! — промовила Марсі. — Якщо ця зоря баба-

хне… До речі! Може, так і сталася катастрофа шістсот років тому? Вибухнуло не сонце одного зі звичайних світів Мережі, а отака здоровенна зоря на Мережевому Вузлі.

— Сумніваюся, — сказав Штерн. — Передовсім, такі масивні зорі не стають Суперновими. На завершальній стадії еволюції на них чекає ґравітаційний колапс. Окрім того, тут немає стаціонарних тунелів до інших світів Мережі. Навіть якщо станеться катастрофа, то, гадаю, все обмежиться лише знищенням Вузла і припиненням постачання сектора енерґією. Цілком можливо, що при цьому всі світи сектора випадуть з Мережі. Адже так, Еє?

— Ключ каже, що архітектурою Мережі враховано можливість катастрофи на Вузлах і передбачено заходи безпеки. Навіть якщо Вузол буде знищено, планети не зазнають руйнувань, а Мережа не впаде. У цьому секторі існує ще багато подібних сфер, які наразі функціонують як енерґетичні станції. Проте в разі загибелі чинного Ву-зла будь-яка з них може негайно замінити його.

Штерн кивнув:

— Бачу, тут серйозно перестрахувалися. Але ти сказа-ла „багато подібних сфер“. Це скільки?

— Рівно стільки, скільки існує планет, що межують з Мережевим Вузлом. Вірніше, кількість таких планет визначається кількістю енерґетичних сфер. Для нашого се-ктора це сто тисяч у восьмеричному численні.

— Круто! — прокоментувала Марсі.

— А де центр керування Вузлом? — поставив я практичніше питання. — Місце, звідки його можна контролювати, віддавати йому команди, наглядати за роботою систем — ну, й таке інше? Має ж бути щось на зразок стан-ції стеження?

— Так, — Ея знову вказала на передній оглядовий екран. — Все там, у проміжках між порталами.

— Тобто, — уточнив Штерн, — у цих світлових лініях-перетинках?

— Ні. Там накопичується перетворена сонячна енерґія для її подальшої передачі в Мережу. А контрольний

центр Вузла знаходиться… — Ея зам'ялася. — Я не впев-нена, чи правильно розумію… забагато незнайомих тер-мінів… Словом, усі тутешні портали накоротко з'єднані між собою тунелями, і якраз у цьому плетиві розташовано контрольний центр.

Якийсь час усі ми мовчали, перетравлюючи щойно по-чуте.

— Отже, — першою озвалася Краснова, — він ніби розмазаний по всій поверхні сфери?

— Ну… в певному розумінні.

— І як туди потрапити?

— Дуже просто. Це одна з функцій Ключа.

Ея встала зі свого місця й повернулася до тильної стіни рубки. Перш ніж я встиг здогадатися, що вона замисли-ла, і зупинити її, в переборці утворився вже знайомий нам чорний прямокутник тимчасового порталу. А за секунду кромішня пітьма розсіялася, і крізь ледь мутний серпанок ми побачили всипаний зорями простір. Портал вів просто у відкритий космос!..

Я притьмом підхопився з капітанського крісла й міцно схопив Ею за плече, щоб утримати її на місці. Вона погля-нула на мене і всміхнулася:

— Не турбуйся, Еріку, це лише ілюзія. Як у планетарі-ях, тільки набагато досконаліша. От, дивися.

Біля нижнього краю порталу, під прямим кутом до нього, виникла світла біла пляма овальної форми. Вона стала швидко розширюватися, затуляючи зорі внизу, по-ки не утворила ідеально правильне коло діаметром не менше двадцяти метрів. Зорі над ним не щезли, але тро-хи потьмяніли, а чорнота космосу набула фіолетового від-тінку. Тепер уже можна було роздивитися, що згори про-стір обмежено прозорим сферичним куполом… А втім, ні, навряд чи прозорим. Радше це було щось на зразок екра-на, на який з надзвичайно високим ступенем достовірно-сті проектувалася панорама зоряного неба.

— То це і є контрольний центр Вузла? — запитав я.

— Так, — кивнула Ея.

— А де ж прилади? — поцікавився Штерн, роздивляючись через двері порталу цілковито порожній зал. — Ну, маю на увазі, засоби стеження й керування?

— Їх ще треба активувати, — пояснила Ея й запитливо глянула на мене. — Ну то що, ходімо?

— Та мабуть, — погодився я. — Але по черзі. Спершу ввійду я, і якщо зі мною щось…

— Нічого не трапиться! — урвала мене Ея. — Там аб-солютно безпечно.

— Якщо я загину або зникну, — наполегливо продовжував я, — ви негайно повернетесь у Мережу, полетите на Шамбалу-1 і там чекатимете на прибуття пошукової експедиції. Якщо зі мною все буде нормально, ти, Еє, ввійдеш слідом. А ви, — я зміряв поглядом Штерна, Краснову й Марсі, — залишитесь тут, на кораблі, і якщо з нами…

Краснова голосно пирхнула, не давши мені договорити:

— Ну й що далі? Без Еї та Ключа ми все одно не змо-жемо повернутися.

— Що правда, то правда, — погодився Штерн. — Ми, кеп, усі в одній зв'язці. До твого відома, комп'ютер вирахував наше місцезнаходження: звідси до Землі *всього ли-ше* три мільярди парсеків. Що ти нам пропонуєш — зна-йти найближчу кисневу планету й доживати свій вік ро-бінзонами? А дзуськи! Якщо йти, то всім. І залишатися разом до самого кінця — яким би він не був.

Марсі енерґійно кивнула:

— Я теж так думаю, кеп.

Я досадливо підібгав губи. Як і кожному командирові, мені геть не подобалося, що підлеглі відмовляються виконувати мої накази. Та найгірше було те, що вони мали рацію. У нас справді не лишалося іншого виходу, як триматися разом.

— Але хтось таки мусить наглядати за кораблем, — висунув я останній арґумент.

— Нагляне автоматика, — сказала Краснова. — І начхати на інструкції. Зараз у нас форс-мажорні обставини.

Я тихо зітхнув.

— Гаразд, хай буде так. Але я піду першим — цього права ви в мене не відберете. А тепер залишайтеся на мі-сці, поки не покличу.

З цими словами я рішуче попрямував до тильної стіни рубки і ввійшов у портал.

Розділ 21
Тінь Ваулоу

Як і минулого разу, моє тіло немов пронизав слабкий електричний струм, а вуха заклало. Я вдихнув чисте, тро-хи прохолодне і геть позбавлене смаку повітря, потім про-йшовся вперед по освітленій підлозі. Вона була тверда й гладка, зовсім не пружна, але при всьому тому мої кроки були абсолютно беззвучні.

— Гей! — сказав я неголосно, відтак уже гучніше до-дав: — Агов!

Не було навіть найменшого натяку на луну — що для замкненого порожнього приміщення досить незвично. Вочевидь, матеріал, з якого було зроблено підлогу та ку-пол, повністю поглинав звукові хвилі.

Переконавшись, що моєму життю тут нічого не загро-жує, я повернувся до порталу, який з цього боку точнісінь-ко прилягав до поверхні купола. Всі четверо моїх супутни-ків напружено дивилися на мене крізь мутний серпанок.

Я махнув їм рукою й гукнув (хоча знав, що вони мене не почують):

— Все гаразд. Можете проходити.

Перша ввійшла Ея, за нею — Марсі та Штерн, а Кра-снова трохи затрималася, завершуючи переведення ко-рабля в режим автоматичного керування. Поки ми її че-кали, Штерн помацав руками стіну купола, кілька разів грюкнув по ній кулаком, а потім нахилився й провів до-лонею по підлозі.

— Мені здається, — сказав він випроставшись, — що

це не речовина, а швидше особлива комбінація полів. Зрештою, ми перебуваємо не в звичайному просторі.

— Це вже точно, — підхопила Краснова, яка саме при-єдналася до нас. — Не знаю, як ви, а я почуваюсь неза-тишно, коли думаю, що наші атоми розкидані по площі квінтильйона квадратних кілометрів. — Відтак запитли-во поглянула на Ею: — Ну, то що далі?

Нічого не відповівши, Ея мовчки попрямувала до середини залу, а ми рушили слідом за нею. Вона зупинилася, простягла перед собою руку і випустила Ключ з долоні. Всупереч очікуванням, він не впав, а піднявся вгору, приблизно на два метри над підлогою, і непорушно повиснув у повітрі.

— Зараз портал закриється, — сказала Ея, відступив-ши на два кроки від Ключа. — Так потрібно для активації систем керування Вузлом.

Я швидко озирнувся назад і ще встиг мигцем побачити в стіні купола прямокутник з виглядом на рубку „Гермеса“, а вже наступної миті його поглинула всіяна зорями фіолетова темрява.

— Ти зможеш потім відкрити його? — запитав я в Еї.

— Певно, що зможу. Не турбуйся.

Тим часом Ключ, хоча до нього вже не торкалася Ея, продовжував світитися — і навіть яскравіше, ніж звичайно. Між ним і підлогою виникла зіткана зі світлових променів людська фігура. Це був чоловік середнього віку в довгих білих шатах, схожих на давньоримську тоґу. Його гладко виголене обличчя з масивним вольовим підборід-дям здалося мені дуже знайомим… Точно — я бачив його в альбомі з репродукціями фресок кафедрального собору Хаїя-Уево.

— Ваулоу?! — вражено вигукнула Ея.

Несподівано для нас, відповідь пролунала іспанською:

— Передовсім одна заувага. За інформацією, отриманою від Ключа, кожен з вас володіє кількома мовами, але серед них існує лише одна, яку знають всі п’ятеро. Це

іспанська, добре мені відома зі спостережень за мешканцями планети, яку ви називаєте Новою Землею. Її я обрав для спілкування з вами, проте через відсутність у ній необхідних понять буду змушений вдаватися до спрощень і аналогій. — Голос звучав сухо, без будь-яких інтонацій, і був такий безживний, що я негайно відкинув думку, що через цю голоґрафічну проекцію до нас звертається людина. А наступні слова підтвердили це: — Тепер відповідаю на перше питання, хоча ви не сформулювали його належним чином. Перед вами справді знаходиться світло-ве зображення Правителя Ваулоу, який був моїм остан-нім Мережевим Диспетчером. Жодного функціонально-го навантаження це зображення не несе, і я використав його винятково для вашої зручності. Як свідчить мій до-свід, люди почуваються комфортніше, коли бачать перед собою конкретний об'єкт для спілкування.

— А з ким ми розмовляємо? — запитав я. — З комп'ютером Мережевого Вузла?

Голоґрафічна проекція Ваулоу подивилася на Ею.

— Спершу я маю отримати інструкції від присутньої тут Правительки Мережі. Чи мушу я відповідати на запитання твоїх супутників, не чекаючи на твоє підтвердження?

Почувши, що її назвали Правителькою Мережі, а не просто нащадком Правителів, Ея мимоволі прибрала по-важного вигляду і погордливо випнула підборіддя.

— Відповідай на їхні запитання, як на мої.

— Виконую. Термін „комп'ютер" дуже примітивний і лише в загальних рисах відповідає дійсному стану речей. Буде точніше називати мене інтелектуальною складовою Мережевого Вузла Сектора 371 — номер вказано у стандартній для Мережі восьмеричній нотації. Я керую функціями Вузла, виконую команди Правителів Мережі в межах їхньої компетенції і надаю їм необхідну інформацію.

— Тобто, — уточнив я, — ти є штучним розумом?

— Якщо під цим ви маєте на увазі подобу людського розуму з усвідомленням власного „я", то ні. Тут ми потра-

пили в семантичну пастку, породжену недорозвиненістю вашої мови. Вас ввело в оману, що я кажу про себе від пер-шої особи, хоча насправді не маю особистості. Для таких випадків в універсальній мережевій мові існує безособо-вий займенник „ієх“. Він зберігся і в рідній мові Прави-тельки.

— Давньоюнайське „єх“, — пояснила нам Ея. — Воно призначалося для рабів, яких вважали не людьми, а чи-мось на кшталт речей, що вміють думати й розмовляти. Їм заборонялося вживати займенник „о“, тобто „я“. — По-тім вона звернулася до нашого безособового співрозмов-ника: — Гаразд, це ми з’ясували. Тепер визначмося, як те-бе називати. Бажано одним словом, бо термін „інтелекту-альна складова Мережевого Вузла“ надто громіздкий.

— Можете називати мене просто Вузлом. Так до мене звертався мій останній Диспетчер. Хоча іноді він вживав вираз, який на вашу мову перекладається приблизно як „контрольний центр“.

— Контрольний центр, кажеш? — взяв слово Штерн. — То де ж твої системи керування і стежен-ня?

— Якщо Правителька накаже, — була відповідь Ву-зла, — я створю інтерфейс, необхідний для ручного керу-вання моїми функціями. Також вона може скористатися ментальним контактом з Ключем. А найпростіші коман-ди я виконаю і з голосу — за умови, що вони будуть коре-ктні й допустимі.

— В такому разі, — промовила Ея, — ось моя перша команда: скажи, що сталося з мешканцями Юная та Но-вої Землі.

Я був певен, що Вузол відмовиться відповідати, поси-лаючись на невисокий Еїн допуск. Проте він слухняно по-відомив:

— Мешканців усіх населених планет підконтрольного мені сектора було переправлено в сусідній Сектор 370.

— За чиїм наказом?

А от цього разу нам не пощастило.

— Це закрита інформація. Вона доступна лише Правителям Мережі зі статусом Диспетчера. Ти таких повно-важень не маєш.

Ея з досади закусила губу.

— А де конкретно перебувають люди з Юная та Нової Землі?

Майже миттєво праворуч від постаті Ваулоу виникла ще одна проекція — синій прямокутник, заповнений загадковими символами жовтого кольору. Вони були виши-кувані у вісім стовпців приблизно по півсотні рядків ко-жен.

— Схоже на старі юнайські цифри, — сказала Ея, ні до кого конкретно не звертаючись.

— Це мережеві координати світів у Секторі 370, — прокоментував Вузол. — Чотириста сорок вісім планет на сторінку, загалом сім сторінок, остання неповна. — По хо-ду його слів виникло ще шість таких самих прямокутни-ків, списаних старими юнайськими (або цілком сучасни-ми мережевими) цифрами. — У підсумку вісімсот двад-цять три планети, в середньому по сімсот тисяч евакуйо-ваних на кожній. Перші шістдесят дев’ять прийняли лю-дей з Нової Землі, решта — з Юная.

— Ого! — вражено мовив Штерн. — Їх розкидано по стількох планетах! Але навіщо?

— Щоб уникнути демоґрафічних проблем у тих світах, які прийняли їх.

— То всі ці планети населені?

— Так?

— А для чого там знадобилися нові мешканці?

— Це закрита інформація.

— Можна повернути всіх назад? — запитала Ея.

— Ні, не можна.

— А окремих людей?

— Також ні.

Ея гірко зітхнула.

— А як розподіляли людей по планетах? Випадковим чином?

— Ні. За ґеоґрафічною ознакою.

— Тоді знайди в пам’яті Ключа координати останнього місця на Юнаї, де він був перед тим, як залишити пла-нету. В який світ потрапили люди з того району?

Один з синіх прямокутників висунувся на передній план, і в третьому стовпці заблимав червоним один з ряд-ків.

— Як вони там? Що з ними?

— Інформація відсутня.

— То надішли запит!

— Надіслав. Запит відхилено. Необхідні повноважен-ня Диспетчера.

— Але вони живі? — вже у відчаї вигукнула Ея.

— Інформація відсутня, — шаблонно відповів Вузол і тут-таки додав: — Знищити їх можна було й на Юнаї.

Ея сердито тупнула ногою, але від бурхливішого вияв-лення почуттів утрималася.

— Що ж, гаразд. А мене ти зможеш переправити на цю планету?

— Тільки за твоїм бажанням. Тебе та твоїх супутників захищає Ключ.

„Отже, вона мала рацію,“ — промайнуло у мене в голові, і я квапливо втрутився:

— Стривай, Еє, не треба поспішати. — І вже до Вузла: — А вона зможе повернутися?

— Ні, не зможе. Ніхто не зможе. Доступ до підкон-трольного мені сектора з інших секторів Мережі заборо-нено.

— А хто його заборонив?

— Диспетчер Ваулоу.

Краснова похитала головою:

— Оце так сюрприз!

Ми з Еєю розгублено перезирнулися. А Штерн запи-тав:

— Цю заборону можна скасувати?

— Так, можна. Для цього потрібне рішення Правите-ля Мережі з повноваженнями Диспетчера.

— Хіба таких більше немає?

— Є, але в інших секторах. А для скасування заборони Диспетчер має прибути на цей Вузол. Проте доступ сюди з інших секторів закритий.

Штерн прицокнув язиком.

— Отакої! Виходить замкнене коло. Хоча… Мабуть,

він збирався запитати у Вузла те ж саме, але я встиг першим:

— Яка мінімальна відстань між планетами цього сектора й сусідніх? Мається на увазі не по тунелях Мережі, а в космічному просторі.

— Це запитання позбавлене сенсу. Такий спосіб вимірювання відстані можливий лише в межах одного замкнутого континууму, який ви називаєте Всесвітом. А різні сектори Мережі знаходяться в різних Всесвітах.

Не скажу, що ми були здивовані самою звісткою про множинність світобудови. Гіпотези про те, що наш Всесвіт не єдиний сущий, розглядалися упродовж багатьох століть. Існувало чимало різних моделей Великого Всесвіту, що складається зі скінченної або нескінченної суку-пності малих Всесвітів, проте досі це було предметом ви-нятково теоретичних дискурсів.

Одначе нас приголомшили масштаби Мережі, які перевершували наші найсміливіші припущення. Виявило-ся, що Мережа охоплює не лише наш Всесвіт, а й багато інших — по сектору на кожен. А позаяк місцевий сектор мав порядковий номер 371, то (з поправкою на восьмеричну систему числення) виходило, що в Мережі Світів існує як мінімум двісті сорок дев'ять секторів. Дві з половиною сотні Всесвітів, поєднаних між собою гіперпросторовими тунелями! А може, й набагато більше…

— Отже, — промовила Ея, — немає жодного способу потрапити до нашого сектора з інших секторів?

— Наразі немає. Необхідно скасувати заборону Диспетчера Ваулоу.

— Дурниці! — заявив Штерн. — Якби не існувало можливості переміщатися між різними Всесвітами поза Ме-

режею, то як же тоді створили саму Мережу, що охоплює багато Всесвітів?

— Відповідь мені невідома. У моїй пам’яті відсутня ін-формація про те, як і коли було створено Мережу.

— А в пам’яті інших Вузлів?

— Для такого запиту необхідні повноваження Диспетчера.

Тут до розмови долучилася Марсі:

— А навіщо Ваулоу знадобилося ізолювати цей сектор від решти?

На мій погляд, запитання було надто наївним, і я не сумнівався, що Вузол відмовиться надавати інформацію — або через її відсутність, або через недоступність. Проте відповідь виявилася іншою.

— Диспетчер Ваулоу не ставив мене до відома про свої мотиви. Але логічний аналіз дозволяє з високою ймовірністю припустити, що він прагнув запобігти відновленню цілісності Мережі в підконтрольному мені секторі. По дорозі ви бачили пошкоджені портали тунелів.

— Бачили, — підтвердив я. — А на якій підставі ти зробив таке припущення?

— По-перше, Диспетчер Ваулоу заборонив мені чини-ти будь-які дії, спрямовані на відновлення функціонува-ння зруйнованих тунелів. А по-друге, він сам викликав ці руйнування, влаштувавши одночасний вибух восьми Су-пернових у різних частинах сектора.

Ея та Штерн заговорили наввипередки, розпитуючи Вузол про подробиці. А я мовчав, слухав відповіді краєм вуха і думав. На відміну від інших, мене не дуже вразила ця новина. Ще коли я почув про заборону Ваулоу на доступ з інших секторів Мережі, десь на задвірках моєї свідомості ворухнувся неясний здогад про те, чого він прагнув досягнути. Це, втім, не означало, що я був розумніший і проникливіший за моїх супутників; просто я знав ще одну річ, про яку вони не підозрювали. І тепер моє припущення — аж надто сміливе, мало не божевільне, — набуло чітких обрисів. Залишалося тільки з’ясувати деякі

моменти, і якщо все підтвердиться, то… Я підвів руку, закликаючи всіх до тиші. Вони підкорилися.

— Що станеться, — запитав я у Вузла, — коли ми ви-користаємо Ключ для приєднання до Мережі ще однієї планети?

— За наявної нестабільності це призведе до падіння Мережі в усьому секторі.

Ея тихо зойкнула. А я продовжував:

— Тобто, Мережа зовсім зникне з нашого Всесвіту?

— Так. Усі гіперпросторові з'єднання між світами буде розірвано, а цей Вузол і ще тридцять дві тисячі сімсот шістдесят сім енерґетичних станцій припинять своє існу-вання.

— Здуріти можна! — з почуттям мовила Краснова. — І все через одну-єдину планету?

— Мережа в підконтрольному мені секторі нестабільна, — пояснив Вузол. — А приєднання нового світу — ду-же складний процес, що вимагає перебудови всієї стру-ктури тунелів.

— Але невже на такий випадок не передбачено запобіжних заходів? — здивувався Штерн.

— Такі запобіжники існують. За інших обставин спробу приєднання було б заблоковано. Проте Диспетчер Ва-улоу скасував цю інструкцію.

— Він хотів знищити Мережу в усьому секторі, — тихо промовила Ея. — Ось чому залишив Ключ для людей з-поза Мережі.

— А чому він сам не… — почав був я, але потім вирішив сформулювати питання інакше. — А якби хтось спро-бував приєднати нову планету невдовзі після катастрофи. Що б тоді сталося?

— Нічого. На той час мережева структура сектора ще мала достатній запас міцності. Нестабільність зростала поступово і досягла критичної межі двісті шістнадцять років тому за вашим відліком.

— Отже, з часом ситуація погіршується?

— Так.

— І Мережі загрожує спонтанне падіння?

— За моїми приблизними підрахунками, це відбудеться через дванадцять або тринадцять сторіч за вашим відліком.

— Ну, тепер усе зрозуміло, — заговорив Штерн, проте я зупинив його.

— Стривай, шефе, ще не все зрозуміло. Лишився один момент. І я молюся, щоб мій здогад виявився вірним.

— Який здогад?

— Зараз перевіримо. Але спершу я дещо розповім. Під час польоту до 519-ї Стрільця, адмірал Лопес зізнався мені, що майже не відчуває нападів зоряної хвороби, хоча його вже давно й конкретно *підкосило*. Коли ми вияви-ли Мережу Світів, я подумав, що це, можливо, її цілющий вплив. Мабуть, і Лопес так вважав — ми не встигли обговорити з ним це питання. А тепер у мене виникла інша думка, діаметрально протилежна. Адже насправді ми летіли не до звичайної планети Мережі — а до тієї, що мала багато зруйнованих тунелів.

У Штернових очах зажевріли вогники розуміння. А Краснова запитала:

— Ну то й що?

Я нічого їй не відповів, а знову звернувся до Вузла:

— Що ти знаєш про вплив гіпердрайву на людський розум?

— Мені відома лише загальна інформація з цього питання. Присутність Мережі викликає зміну надтонкої структури всього континууму. Це ніяк не позначається на локальних процесах — від квантового рівня до макроко-смічного. Ефект виникає лише при порушенні локально-сті, коли причинно пов’язані події розділені просторопо-дібним інтервалом.

— На зразок гіпердрайву?

— Так. Під час стрибка, навіть найкоротшого, ви перетинаєте мільярди стаціонарних мережевих тунелів, орієнтованих у різних напрямках. На відміну від тварин,

людський розум це сприймає, але не може впоратися з таким величезним обсягом інформації. Лише рідкісні винятки, як четверо з вас, що називають себе резистентними, мають вроджену здатність блокування цієї інформації.

— А якщо Мережа відсутня?

— Тоді відсутній і неґативний вплив гіпердрайву на людський розум.

Я подивився на очманілих Штерна, Краснову та Марсі.

— А от тепер можна сказати, що все зрозуміло. Ваулоу запланував знищення Мережі в усьому секторі, щоб відкрити мешканцям нашого Всесвіту шлях до зірок. Схоже, передовсім він розраховував на те, що через два тисячоліття пошкоджена Мережа впаде сама по собі. Проте передбачив можливість, що до того часу Юнай відвідають прибульці зі світу поза Мережею, тому залишив приманку у вигляді Ключа. Якби обставини склалися трохи інакше, ми б привезли його в Сонячну систему і при спробі при-єднати Землю або Марс до Мережі сталося б її падіння.

— Але він не врахував одного, — сумно мовила Ея. — Що хтось або щось забере всіх людей в інший сектор… Чо-му він не передбачив цю можливість? Чому не заборонив такі дії?

Відповідь Вузла була коротка й проґнозована:

— Інформація відсутня.

— А бодай тебе покорчило! — з несподіваним запалом вигукнула Ея, і попервах я вирішив, що вона зверта-ється до Вузла, проте насправді виявилося, що її прокля-ття адресовані Ваулоу. — Щоб ти довіку не знав спокою в пеклі! Я завжди пишалася тим, що ти наш предок, а те-пер… я ненавиджу тебе! Ти, такий мудрий і могутній, не захистив свій народ, своїх нащадків. Якщо вже надумав знищити Мережу, то зробив би це швидко, без зволіка-ння. Ти ж був Диспетчером, хай тобі чорт! Невже не міг просто вимкнути її?

— Ні, не міг, — озвався Вузол, хоча формально запи-тання було не до нього. — На той час був відсутній доступ до керування функціями енерґопостачання.

— На той час? — перепитав я. — А зараз?

— Коли нестабільність мережевої структури досягла критичного рівня, доступ відкрився.

— Для Диспетчера?

— Не лише для нього. Тепер будь-який Правитель Мережі може скористатися цими функціями, щоб спрямувати енерґію на відновлення пошкоджених ділянок. Або навпаки — повністю перекрити подачу енерґії, що призведе до незворотного падіння Мережі в усьому секто-рі.

— Дивно, — промовила Ея. — Чому ти розповідаєш про це? Хіба ти не мусиш оберігати Мережу?

— Диспетчер Ваулоу скасував усі інструкції, що змушували мене дбати про збереження Мережі.

— Отже, я можу вимкнути Мережу в усьому секторі?

— Так, можеш.

— А перед цим ми матимемо час, щоб покинути Вузол?

— До виконання команди я зможу переправити кожного з вас і ваш корабель у будь-яке місце підконтроль-ного мені сектора на ваш вибір. А ще, як побажаєте, в будь-який інший сектор — проте там вибір світу буде обмежено місцевим Вузлом.

— А сюди? — Ея вказала на підсвічений червоним рядок у переліку планет сусіднього сектора, куди забрали юнайців. Саме за цією адресою мали перебувати її рідні, а також члени нашої команди, за винятком чотирьох, що полетіли на Нову Землю.

— Відповідь позитивна. Вузол 370 дав дозвіл.

— Гаразд. Тепер тимчасово деактивуйся.

— Виконую.

Проекція Ваулоу миттю розтанула в повітрі. Зникли також сині прямокутники зі списком координат. А Ключ став світитися тьмяніше і по плавній дузі повернувся в Еї-ну долоню.

За кілька секунд у прозорій стіні зала з’явився портал, що вів до рубки „Гермеса“.

— Що ти замислила, Еє? — стривожено запитала Кра-снова.

— Тут наші шляхи розходяться, — відповіла вона. — Ви повертайтеся на корабель, і Вузол переправить вас на Шамбалу-1. А я віддам йому наказ скинути Мережу в цьо-му Всесвіті й перейду в Сектор 370, до моїх рідних.

— Не вигадуй, дівчинко. Ти ж розумієш, що однаково не повернеш їх додому.

— Ми поділяємо твої почуття, Еє, — додав Штерн. — Адже там і наші люди. Наша команда — фактично наша сім'я. Але ми безсилі їх повернути й мусимо змиритися з цією втратою, хоч як нам це важко. А після падіння Мережі ти зможеш полетіти з нами…

— І куди? — урвала його Ея. — В чужі світи? До чужих людей?

Краснова зітхнула.

— Кеп, чого мовчиш? Скажи бодай слово!

Щойно я розкрив рота, як утрутилася Марсі:

— Я з тобою, Еє. Там Симон. Я маю бути з ним. Я повернувся до Штерна й Краснової:

— Ольго, Тео, беріть Марсі й повертайтеся на корабель.

— Ні! — рішуче заявила Марсі, підбігла до Еї й схопила її за руку. — Ми підемо разом. Я хочу до Симона.

Ея обняла її за плечі й поцілувала в чоло.

— Мені дуже бракуватиме тебе, Марсі. Я неодмінно розповім Симонові, як ти хотіла бути з ним.

— Але я…

— Ні. Вибач, будь ласка.

Ключ на мить зблиснув, і Марсі похитнулася, втрачаючи свідомість. Ея притримала її, поки наспів Штерн, який негайно підхопив непритомну дівчину на руки.

— Вона просто спить, — пояснила Ея. — Нічого небез-печного.

— Ольго, Тео, — повторив я, — повертайтеся на кора-бель. Подбайте про Марсі, а я хочу поговорити з Еєю на-одинці.

Без найменших заперечень вони попрямували до пор-талу й перейшли на борт „Гермеса“. Штерн зник з поля зору — вочевидь, поніс Марсі до її каюти, а Краснова ли-шилася на видноті, спостерігаючи за нами. Проте чути нас вона не могла.

— Я розумію, Еє, — заговорив я, — тебе тут ніщо не тримає. Твоя планета спустошена, всі твої рідні, друзі, співвітчизники опинились у іншому Всесвіті, і зворотного шляху для них нема.

— Так, — кивнула вона. — За великим рахунком, те-пер там мій дім. І там моє серце… — Ея секунду помовча-ла. — Вірніше, одна його половина. А інша залишається з тобою.

Я підступив до неї і взяв її руки в свої. Краєм ока помі-тив, як Краснова делікатно відійшла в глибину рубки.

— Я теж кохаю тебе, — сказав я. — І дуже прошу, не йди. Заради мене, заради нас обох. Я зроблю все, щоб мій світ став для тебе рідним. У нас буде сім’я, будуть діти. Ми завжди будемо разом.

В її очах заблищали сльози.

— Ох, Еріку! Я б так цього хотіла. Якби тієї ночі ти повівся інакше, то я… зараз я була б твоєю дружиною — якщо не за законом, то за звичаєм. І як твоя жінка, лиши-лася б з тобою. Але не вийшло — ти відмовився від мене.

— Я вчинив так задля твого ж добра. Не хотів псувати тобі життя. Бо тоді була геть інакша ситуація. А тепер все змінилося. Тобто, скоро зміниться. Коли Мережа зникне, всі люди зможуть літати до зірок. І ти також… Чи ти не віриш у це? Боїшся, що Вузол збрехав нам?

— Ні, не боюсь. Я знаю, що так буде. Проте для себе я вже все вирішила, і ти мене не відмовиш. Моє місце — з моєю родиною, з моїм народом. Можливо, вони втра-пили у велику біду, а я спробую допомогти їм. Зрештою, я Правителька Мережі, хай і не дуже високого ранґу. Це мій *обов’язок*, зрозумій.

Я бачив, що вона справді все вирішила і не передумає. На думку про вічну розлуку мені боляче стислося серце.

Ея стрімко ввірвалася в моє життя, і я вже не уявляв себе без неї…

Але так само я не міг уявити себе в чужому Всесвіті, ві-дірваним від земного людства. Мені було нестерпно дума-ти про те, що я не служитиму в Зоряному Флоті, що біль-ше не побачу чарівну Есперансу й інші колонії. Не побачу спаплюжену, але все рівно дорогу мені Землю і навіть та-кий нелюбий Марс…

Стиснувши свою волю в кулак, я сказав:

— Тоді я йду з тобою. У мене також є обов'язок — пе-ред тими членами команди, яких закинуло в інший Все-світ. Я їхній капітан і маю бути з ними.

Ея пильно подивилась мені в очі.

— Ти верзеш дурниці, Еріку, і чудово це знаєш. За та-кою логікою, капітан мусить укоротити собі віку, якщо за-гине частина його команди. Ти нічим їм не допоможеш, тільки розділиш їхню долю. А між тим, у тебе є справжній обов'язок — перед тими, хто вцілів. Перед Марсі, Теодо-ром та Ольгою. А ще — перед твоїм кораблем.

Я тихо зітхнув.

— Гаразд, твоя правда. Обов'язок тут ні до чого. При-чина в тобі. Якщо ти не зможеш лишитися зі мною, я піду за тобою.

Ея щасливо всміхнулася:

— Заради мене?

— Так, заради тебе. Щоб ми були разом.

— І ти не пошкодуєш про це?

— Ні, ніколи, — відповів я з упевненістю, якої на-справді не відчував.

Ея обняла мене й поцілувала — довгим і ніжним поці-лунком. Сумним поцілунком, у якому вчувалася гіркота неминучої розлуки.

— Дякую, любий, за твої слова. Дякую за твоє рішен-ня. Тепер я знаю, що ти справді кохаєш мене. Але я не можу прийняти від тебе таку жертву. Колись вона встане між нами і ти проклянеш цей день.

— Я не…

Ея не дала мені договорити, затиснувши долонею мо-го рота.

— Мовчи, не заперечуй. Якщо зможеш, люби пам'ять про мене. А я… я кохатиму тебе завжди. — З її грудей ви-хопилося притлумлене ридання. — Вибач, Еріку. І про-щавай…

Я не бачив, як зблиснув у її руці Ключ, проте наслід-ки відчув повною мірою. Світ у моїх очах потьмарився, а потім настало забуття.

Розділ 22
Структурна поправка

Я повернувся до тями у своїй каюті на „Гермесі". Лежав на застеленому ліжку, повністю одягнений, ли-ше без взуття. У голові клубочився туман, думки плута-лися, але ніякого болю не відчував. Вочевидь, Ключ ви-явив делікатність, відправляючи мене в нокаут — не гру-бо приголомшив, а вибірково подіяв на сонні рецептори мого мозку.

Долаючи млявість, я встав, узувся й залишив каюту. Спершу повільно плентався коридором, потім перейшов на нормальний крок, а насамкінець, не витримавши, зі-рвався на біг і буквально кулею влетів у рубку керування, де перебували Краснова та Штерн.

Одного погляду на екрани мені вистачило, щоб усе зрозуміти. „Гермес" висів на орбіті Шамбали-1, а порта-ли над планетою були відсутні. Мережі Світів більше не існувало в нашому Всесвіті. І Еї також…

— Коли? — коротко запитав я.

— Понад годину тому, — відповів Штерн. — Портали миготіли кілька хвилин, а потім згасли остаточно.

Я гепнувся в капітанське крісло і спрямував погляд у порожнечу перед собою. Краснова підійшла до мене й по-клала руку мені на плече.

— Прошу, Ольго, — швидко промовив я. — Не будьмо

про це.

— Добре, — погодилась вона. — Про *це* не будемо. Тільки про справи. Ми без твого відома віддали Еї шатл.

Я повільно кивнув:

— І правильно зробили. Він їй не завадить… Хоча вона не вміє ним керувати.

— Еї це не потрібно, — зауважив Штерн. — Вона має Ключа. А шатл ми передали для наших.

— Авжеж, звичайно, — сказав я, подумки лаючи себе за нетямущість.

— І ще, — продовжувала Краснова. — Ми з Тео саме обговорювали, що робити далі. Я вважаю, що варіантів у нас немає — мусимо очікувати на прибуття пошукової експедиції.

— Яку, — додав Штерн, — буде споряджено не раніше ніж за три місяці. Плюс іще два на дорогу сюди — у під-сумку виходить п’ять. За цей час ми просто оскаженіємо від нудьги.

— Краще так, — заперечила Краснова, — ніж загинути на півдорозі. У нас лише один інженер, зовсім немає технічного персоналу, а те, що маємо повний комплект пілотів, не надто втішає.

— До речі, — похопився я, — де Марсі?

— У себе в каюті. Чверть години тому я зазирала до неї, вона ще спала.

Я за звичкою глянув на дисплей, куди виводилася біо-метрія всього екіпажу. Але він був порожній — на час по-дорожі в Мережі цю функцію було вимкнено з огляду на непотрібність.

— Кожен з вас має рацію, — сказав я. — Провести май-же півроку в чеканні буде несолодко. Але й летіти вчоти-рьох на таку відстань украй небезпечно. Це ж не якісь там півтори чи дві сотні парсеків, а вдесятеро більше. Коли ми запустимо головний реактор і системи гіпердрайву, над-то багато доведеться віддати на відкуп автоматиці, бо самі за всім угледіти не зможемо.

— Зможемо, якщо летітимемо в ощадному режимі, —

наполягав Штерн. — По шість годин на день, чи навіть по чотири. Зі скороченими стрибками й подовженими інтервалами між ними, щоб не перевантажувати реактор. А решту часу займатимемося іншими системами.

— І в результаті, — зауважила Краснова, — проведе-мо в дорозі сім або вісім місяців. А пошукову експедицію однаково відправлять. І мало того — вона ще встигне по-вернутися раніше від нас.

Я підвівся з крісла і в задумі пройшовся по рубці.

— Складна ситуація. Навіть складніша, ніж вам здається. Адже ви не врахували одну істотну обставину.

— Яку? — запитав Штерн.

— Якщо Вузол не надурив нас, — пояснив я, — і задум Ваулоу здійснився, то боюся об заклад, що через три мі-сяці Зоряному Флоту буде не до нас. Можливо, там зовсім забудуть про наше існування.

— З якого дива? — не збагнула Краснова.

А Штерн одразу второпав.

— Точно, кеп, ми про це не подумали. Невдовзі на Землі запанує хаос. Щойно стане відомо про зникнення проблеми гіпердрайву, мільйони людей… та що там! Де-сятки, сотні мільйонів, навіть мільярди, негайно захочуть покинути планету. Всі країни охопить жорстока політи-чна криза, що призведе до падіння урядів і, не виключе-но, до розпаду сучасної ґеополітичної системи. Почнеться масова втеча з Землі, велике переселення народів. Це бу-де очисний хаос — та все одно хаос.

До Краснової нарешті дійшло.

— А й справді… — промовила вона. — Кеп, Тео, ми ма-ємо перевірити гіпердрайв. Негайно!

— Так ми і зробимо, — відповів я. — Обов’язково. Тільки я не певен, що зможемо визначити, чи зник його вплив на звичайних людей.

— А як же „ефект дубодума“?

— Він може бути й не пов’язаний з цим.

— Гадаю, таки пов’язаний, — сказав Штерн. — І найбезпосереднішим чином. Це цілком узгоджується з тим,

про що говорив Вузол. Щоразу при переході в гіпердрайв ми зазнавали потужного удару, викликаного наявністю безлічі мережевих тунелів, але наш розум вчасно блоку-вав цю інформаційну атаку… А втім, годі теоретизувати. Краще перевірити на практиці.

Я саме збирався віддати Штернові наказ запустити го-ловний реактор і зайнятися підготовкою систем гіпер-драйву, коли до рубки увірвалася Марсі. Різко зупинив-шись, вона втупилася в головний оглядовий екран, а усві-домивши побачене, з невимовним болем подивилася на мене.

— Все скінчилося, так?

Мене вистачило тільки на те, щоб мовчки кивнути їй. Кілька секунд Марсі простояла на місці, схлипуючи, потім раптом підбігла до мене, притислася обличчям до моїх грудей і заплакала. Я обняв її тремтливі плечі і став гладити по голові. Моє серце краялося від жалю до неї. І до себе також…

— Ну, гаразд, — промовив Штерн. — Ми з Ольгою пі-демо й займемося машинерією.

Вони вийшли, а Марсі ще довго плакала, пригорнув-шись до мене, але, на щастя, нічого не говорила — бо іна-кше б я точно не витримав. Зараз їй було гірше, ніж мені, проте я розумів, що з нас двох вона зможе швидше подо-лати свій біль. Безумовно, Симон назавжди залишиться в її пам’яті, перше кохання не забувають, але це почуття недовговічне, воно швидко згасне в розлуці. Через пару років Марсі лише іноді зажуриться, подумавши про вро-дливого хлопця, що загубився в нескінченній далечіні ін-шого Всесвіту.

Ну, а я приречений пронести своє кохання через багато-багато років. Я надто довго чекав його, щоб тепер забути. Я зустрів свою єдину й неповторну лише в двад-цять вісім років, знайшов її в далекій-далекій ґалактиці — знайшов, щоб втратити назавжди…

*

За півгодини головний реактор було запущено, а системи гіпердрайву переведено в робочий стан. Я зайняв місце пілота і розпочав підготовку до стрибка, а Марсі асистувала мені за пультом чергового по містку інженера. На цей час вона вже заспокоїлася, сходила вмитися і причесала скуйовджене волосся. Тепер про недавню сце-ну нагадувало лише її бліде обличчя — та ще тиха туга, затамована в її очах.

Краснова залишилася в машинному відсіку, щоб допомагати Штернові. Оскільки цей стрибок мав бути аж ні-як не ординарним, то для кращої координації наших дій я ввімкнув між нами відеозв'язок.

— Спершу стрибнемо на одну десяту парсека, — ска-зав я, задаючи на пульті параметри. — І підемо на малій потужності.

— А не на надто малій? — озвався з екрана Штерн, по-бачивши в себе на дисплеї мої цифри. — Здається мені, ти надміру обережний.

— Нічого. Береженого і Бог береже. Врахуй, шефе, що реактор і рушій простояли півтора місяці, а з тобою поруч немає Олівейри… Гм, тільки хай Ольга не ображається.

— Жодних образ, — сказала Краснова. — Я пілот і не претендую на високу інженерну кваліфікацію.

— Отже, — продовжував я, — розрахунковий час стрибка — 3 хвилини 17 секунд, максимальна девіація — 0,62 астрономічних одиниць. Доповісти про готовність до гіпердрайву.

— Машинний відсік готовий, — повідомив Штерн.

— Бортові системи готові, — відзвітувала Марсі.

— Починаю тридцятисекундний відлік.

Ще ніколи ці стандартні півхвилини не тяглися для мене так довго. Завмерши у кріслі, я дивився на табло, де з нестерпною повільністю змінювалися цифри. Марсі та-кож не ворушилася — і, як мені здалося, навіть перестала дихати.

Нарешті лічильник обнулився. Всі оглядові екрани миттю згасли…

А я нічого не відчув. Не було короткочасної загальмованості, мої думки не наштовхувались ні на який бар'єр. Складалося враження, що ми не переходили в гіпердрайв, а просто трапився збій у роботі систем зовнішньо-го спостереження. Але ні — покази приладів свідчили про те, що зараз корабель перебуває у стрибку.

— У мене не було „дубодума“, — невпевнено мовила Марсі. — А у вас, кеп?

— Теж не було, — відповів я.

— І в мене, — одночасно озвалися Краснова і Штерн. А останній додав: — Схоже, все підтверджується.

— Так, — кивнув я, — схоже на те. Ми, звичайно, ще перевіримо на номінальній потужності, але я певен, що нам не здалося. Проблему гіпердрайву справді усунено… — З моїх грудей вихопилося полегшене зітхання. — Отже, все було не даремно. Наші втрати… вони не пішли намарно.

Марсіні вуста дрібно затремтіли, вона шмигнула носом, проте стрималася і лише сумовито поглянула на ме-не. Я відповів їй підбадьорливим поглядом. Це погляд ко-штував мені чималих зусиль.

Коли час стрибка минув, оглядові екрани ожили і на них знову засяяли зорі. Тільки поряд не було ні Шамбали-1, ні її сонця, 519-ї Стрільця.

Комп'ютер автоматично розрахував наші координати і видав мені результат. Ознайомившись із ним, я не пові-рив своїм очам.

— Ні, цього бути не може!

— У чім річ? — миттю насторожився Штерн. — Щось негаразд?

— Навіґаційний комп заглючив, — відповів я. — Стверджує, що ми стрибнули на один і тридцять шість парсека.

— Це неможливо! — озвалася Краснова.

Марсі, не чекаючи мого розпорядження, доповіла:

— Запускаю тестування, кеп!

— Правильно, — схвалив я.

Проте всі тести показали, що бортові навіґаційні системи, включно з комп'ютером, функціонують нормально. Я дав команду повторити розрахунки — і знову отримав ті ж самі 1,36 парсека.

— От дідько! — вилаявся я. — Що ж тепер, вручну ра-хувати?

— Кеп, — озвалася Марсі, — я оцінила відстань до 519-ї за видимою яскравістю. До неї справді більше парсека.

— Це неможливо, — повторила Краснова. — Реактор працював на малій потужності, а така колосальна девіа-ція неприпустима навіть теоретично. Структурна поправ-ка обмежує…

— Стоп! — раптом урвав її Штерн. — Он воно що! Звичайно, структурна поправка… — Він відтіснив дружину з екрана й подивився на мене трохи дикуватим поглядом. — Кеп, розрахуй-но відстань нашого стрибка за умо-ви нульової поправки.

Я вмить збагнув, до чого він веде, і від такого припущення мені навіть запаморочилося в голові. У своє-му первісному вигляді теорія гіпердрайву виникла з су-то абстрактної теорії нелокальних взаємодій, але при її перевірці на практиці виявилося, що вона, загалом правильно описуючи позапросторові переміщення, грішила хибними кількісними результатами. Для узгодження теорії з експериментом довелося ввести в рівняння додатковий член з емпіричною (тобто отриманою з дослідів) константою, яку назвали структурною поправкою. Назву взяли навмання, як то кажуть, висмоктали з пальця — а тепер виявилося, що цим пальцем влучили в самісіньке око. Адже, за твердженням Вузла, наявність Мережі Світів викликало зміни в надтонкій структурі просторово-часового континууму…

Я поспіхом вніс необхідні зміни в програму розрахунку стрибка, запустив обчислення і в результаті отримав потрібні нам 1,36 парсека.

Штернів погляд з дикуватого став геть божевільним, і

він переможно зареготав. Потім зник з екрана, а з-за кадру долинув обурений вигук Краснової:

— Тео, припини! Ти мене впустиш!

Марсі, чиє бліде обличчя виказувало безмежний подив, приголомшено мовила:

— Кеп! Невже це означає…

— Так, — підтвердив я. — Це означає, що Мережа за-важала не лише людям, а й кораблям. Тепер, за тих са-мих витрат енерґії, за такого ж навантаження на системи, ми зможемо летіти в тринадцять разів швидше. Нам не потрібно чекати пошукової експедиції. До Землі ми змо-жемо дістатися за кілька днів, навіть не дуже напружу-ючись. — Я відкинувся на спинку крісла і, за прикладом Штерна, розсміявся. — А потім ми попросимося в експе-дицію довкола Ґалактики. І хай тільки посміють нам від-мовити!

Марсі нарешті всміхнулася. Кволо — але всміхнулася.

Епілоґ

Нова Земля

Наш шатл вирулив на стоянку і зайняв вільне місце між двома суборбітальними літаками з емблемами Кор-пусу Космічної Піхоти на фюзеляжах. З протилежного бо-ку стоянки розташувались анґари, трохи далі виднілася будівля аеропорту, над якою на тлі вечірнього неба світився великим літерами напис: „НУЕВО-САНТЬЯҐО“.

Марсі заглушила двигуни, розблокувала зовнішній люк і випустила трап. Потім повернулася до мене:

— Ну що, кеп, ходімо?

— Так, — сказав я, надягаючи кашкета. — Ходімо.

Ми вийшли з кабіни в тамбур, проминули шлюз і по трапу спустилися вниз, де на нас уже чекав молодий офі-цер Військово-Космічних Сил у чині першого лейтенанта. Він по-статутному чітко козирнув нам.

— Сер, мем! Ласкаво прошу на Нову Землю. Лейте-

нант Ферчайлд до ваших послуг.

— Радий познайомитися, лейтенанте, — відповів я, обмінявшись із ним рукостисканням. — Отже, ви будете нашим гідом?

— Так точно, капітане. Для мене це велика честь.

Потискаючи Марсіну руку, Ферчайлд попри всі зусилля не зміг зберегти урочисто-серйозний вираз обличчя і всміхнувся у відповідь на її приязну усмішку. У свої вісім-надцять років Марсі одним поглядом зачаровувала чоло-віків, особливо молодих астронавтів та космонавтів. Тут давалася взнаки і її приваблива зовнішність, і популяр-ність у зв'язку з доленосними подіями трирічної давни-ни, і, звісно ж, те, що вона ще п'ятнадцятирічним дівчам примудрилася стати старшим помічником командира ко-рабля.

Це призначення я вибив після того, як Краснова зі Штерном перевелися на дослідницький крейсер „Адоніс" — Ольга, певна річ, стала його капітаном. Ну, а мені намагалися нав'язати за старшого помічника колишнього космонавта, який щойно завершив екстрений курс перекваліфікації на зоряного пілота. Проте тут я вперся ро-гом і наполіг, щоб цю посаду віддали Марсі. Відмовити мені не змогли, і примітно, що наказ про її нове призначе-ння став останнім кадровим рішенням, яке ухвалив адмі-рал Горовіц перед своєю відставкою.

Ось так Марсі стала наймолодшим старпомом і наймолодшим лейтенантом за всю історію освоєння космо-су. Цілком імовірно, що це досягнення ніхто не пере-вершить. Останній випуск чотирнадцятирічних з Зоряної Школи відбувся два з половиною роки тому; минулого року дипломи отримали вже п'ятнадцятирічні; а решта, хто вступив на навчання до падіння Мережі, будуть ви-пущені в шістнадцять і сімнадцять. Сама Зоряна Школа вже називалася коледжем, і тепер туди набирали юнаків та дівчат, що отримали загальну освіту в звичайних шко-лах для звичайних дітей. Набирали, звичайно, за конкур-сом — адже резистентність більше не мала ніякого значе-

ння… У супроводі лейтенанта Ферчайлда ми пройшли в бу-
дівлю аеропорту, де повсюди сновигали чоловіки та жін-ки у блакитній формі космонавтів — військові залишили за собою цю назву, дарма що тепер також літали до зірок. Дехто з них за старою звичкою кидав на наші темно-сині мундири неприязні погляди, але це був радше укоріне-ний з роками рефлекс, аніж свідоме ставлення. Причин для ворожості більше не існувало, до того ж чимало ко-смонавтів влилися в лави астронавтів, а деякі астронавти, навпаки, пішли на військову службу.

Що ж до нас з Марсі, то ми взагалі належали до нового утворення — Дослідницького Флоту, що виник у резуль-таті злиття Дослідницького Департаменту і Федеральної Аґенції Космічних Досліджень (вона займалася вивчен-ням Сонячної системи, а до зірок спрямовувала автома-тичні станції). Тепер ми вже не підпорядковувалися Зоря-ному Флотові, вірніше, Цивільному Зоряному Флотові — цей додаток до назви він отримав, коли військові в ав-ральному порядку почали створювати власний флот між-зоряних кораблів. У ВКС не стали чекати побудови нових суден, а взялися устатковувати свої міжпланетники систе-мами гіпердрайву і, крім того, геть-чисто загребли весь парк списаних цивільних зорельотів, які поспіхом відре-монтували й нашпигували різноманітним озброєнням. А також звернулися до пілотів та інженерів з астронавтів-відставників з закликом вступити на військову службу.

Подальші події підтвердили, що така квапливість була виправдана, бо Азійський Союз також не марнував часу і невдовзі здійснив спробу захопити колонії Федерації. На щастя, в справжню космічну війну це не вилилося і спра-ва обмежилася кількома сутичками, в яких взяли участь і кораблі Цивільного Флоту. Наша перевага виявилася аб-солютною, тож азійцям довелося відступити. Крім того, у них виникли проблеми у власному тилу: дві провідні на-ції, Китай та Індія, розсварилися через контроль над сво-їми колоніями, що за рік призвело до розпаду Союзу.

Проте найбільша іронія полягала в тому, що плане-ти, які стали причиною суперечки, не дісталися жодній зі сторін — всі п’ять азійських колоній, налякані перспе-ктивою масового переселення з Землі, дружно оголосили про свою незалежність і пригрозили консолідованим ем-барґо в разі інтервенції проти будь-якої з них. А оскіль-ки обидві частини колишнього Союзу критично залежа-ли від продовольчих поставок, застосовувати силу вони не ризикнули, надто ж коли врахувати, що на бік бун-тівних планет стали екіпажі більшості міжзоряних ван-тажних кораблів — адже азійські астронавти, як і наші, пов’язували своє майбутнє з колоніями, а не з Землею.

Утім, проблема сепаратизму не оминула й Півні-чну Федерацію. Щоправда, офіційно проголосив незале-жність лише Марс — і за нових обставин його чіпати не стали, тим більше, що йому потрібна була лише політи-чна самостійність, а інші зв’язки з Федерацією він розри-вати не збирався.

Зоряні колонії ніяких декларацій не ухвалювали, во-ни й так були самостійні, але в перемовинах з федераль-ним урядом жорстко наполягали на неприпустимості ма-сового й безконтрольного нашестя землян. У підсумку бу-ло узгоджено щорічні квоти переселенців, причому пра-во розпоряджатися імміґраційними візами колонії зали-шали за собою. До прикладу, Есперанса частину віз про-давала з аукціону, де товстосуми купували їх за грубезні гроші, і саме так усі мої родичі протягом першого ж ро-ку здобули собі есперанське громадянство, хоча і дід, і батько більшу частину часу й надалі проводили на Зем-лі, займаючись справами компанії. Ще частину віз без-коштовно надавали кваліфікованим представникам тих спеціальностей, яких потребувала економіка Есперанси. А основний візовий пакет розігрувався в щомісячних ло-тереях, весь прибуток від яких ішов на переїзд і облашту-вання нових громадян планети. За схожою схемою діяли й інші колонії, проте есперанські візи на аукціонах кошту-вали найдорожче, а лотереї були найпопулярнішими.

Ну, а ті, хто не мав ні великих грошей, ні видатних здібностей і кому не щастило в лотереях, могли стати першопрохідцями на ще незаселених планетах. Федераль-на програма колонізації дозволяла залишити Землю всім охочим, проте надавала їм мінімум допомоги — факти-чно, переселенців кидали в нових світах напризволяще, забезпечивши їх лише найнеобхіднішим для виживання.

Існували також національні програми під егідою окремих країн Федерації, і тут умови для колоністів були набагато кращими, що, ясна річ, призводило до перевищення попиту над пропозицією. Так, приміром, на моїй батьківщині, у Швеції, охочі переселитися на планету Вальгалу мусили записуватися в чергу на п’ять років упе-ред.

Слід зазначити, що поява національних програм колонізації призвела до серйозних суперечностей між членами Федерації. Ціла низка країн, переважно середніх та малих, під цим приводом істотно скоротила перерахува-ння коштів до федерального бюджету, що викликало не-вдоволення у великих країн, які погрожували у відповідь відкликати своїх представників у Сенаті. По суті Федера-ція балансувала на межі розпаду, від якого її утримувала лише нестабільність в Азії та Африці, де процес розпаду був у самому розпалі і проходив аж ніяк не за мирним сце-нарієм.

Словом, проблем на Землі вистачало. Та це були проблеми розвитку, а не стаґнації, як іще три роки тому.

Подумати лишень, всього три роки… Біля самого вигоду з аеропорту десь віддалік за моєю спиною почувся знайомий голос:

— Агов, Еріку! Стривай!

Ми озирнулися й побачили Андрія Бережного, що швидким кроком наздоганяв нас. Він був у блакитній формі ВКС, а на його погонах виблискували позолотою чотири нашивки капітана першого ранґу. Вірніше, полковника — свого часу і в Північні Америці, і в Європейському Союзі, що згодом склали кістяк Федерації, вій-

ськовий космічний флот було сформовано на базі Повітряних Сил, тому в ньому збереглися армійські звання.

Ферчайлд став струнко і взяв під козирок. Бережний мимохідь кивнув йому і тут-таки стиснув мене в міцних обіймах.

— Еріку, сучий сину! Радий тебе бачити!

— Взаємно, Андрію, — відповів я, важко дихаючи. Бе-режний був нижчим від мене за зростом, але значно важ-чим і дужим, як ведмідь; зазвичай він застосовував свою силу співмірно до обставин, та цього разу від надлишку емоцій трохи не розрахував. — Тільки дивись, не задави мене на радощах.

— Вибач. — Бережний відпустив мене, відступив на крок і перевів погляд на Марсі. — Вітаю, лейтенанте. Тебе я навіть не зразу впізнав. У житті ти ще чарівніша, ніж по тривізору.

Марсіні щоки зашарілися від компліменту.

— Дякую, капі… полковнику.

Бережний знов подивився на мене й похитав головою:

— Оце так несподіванка! Понад два роки я намагався впіймати тебе, та все марно. А коли мене перевели сюди, я був певен, що тут ми вже точно зустрінемося. Проте ме-ні сказали, що на Новій Землі ні ти, ні інші з „Гермеса“ жодного разу не з’являлися.

— Так і є, — підтвердив я. — Ми лише недавно дізна-лися, що Нову Землю знайшли. Дізналися разом з ре-штою людей — коли уряд Федерації оголосив про набір переселенців.

— Як це? — здивувався Андрій. — А хіба не ви повідо-мили її розташування?

— Ні, не ми. Нам було відомо тільки те, що вона знаходиться в Рукаві Персея, на відстані тринадцяти кілопарсеків від Сонця. Сам розумієш, орієнтири заслабкі для успішного пошуку. Однак серед електронних копій новозем-них книжок, що їх ми привезли з Юная, знайшлась одна, де було вказано точні ґалактичні координати Нової Зем-лі. Їх виявила експертна ґрупа, що вивчала матеріали на-

шої експедиції. За рішенням уряду, файл цієї книги було вилучено й засекречено, а нам нічого не повідомили.

— Це було нечесно, — додала Марсі.

— Справжнісіньке свинство, — погодився Бережний.

На обличчі Ферчайлда, що стояв трохи осторонь, промайнув вираз крайнього несхвалення. Вочевидь, він вва-жав, що військовослужбовець, тим більше такого високо-го ранґу як полковник, не має права так зневажливо ви-словлюватися про власний уряд.

— Слухай, Андрію, чого ми тут стоїмо? — похопився я. — Ходімо куди-небудь, де можна присісти й випити за зустріч соку або пива. Чи, може, чогось міцнішого. — Я повернувся до Ферчайлда. — Ви ж не заперечуєте, лейте-нанте?

— Зовсім ні, сер.

Проте Бережний відповів:

— Даруй, Еріку, не можу. Мушу летіти на свій корабель. У мене буквально п’ять хвилин.

— Тоді зустрінемось згодом? — запропонував я. — Години за дві-три ми повернемося на „Гермес“, зазирнеш до мене в гості, я познайомлю тебе з новим екіпажем.

— На жаль, нічого не вийде. На той час мій корабель уже вирушить у рейс. А затриматися ніяк не випадає — це тобі не Зоряний Флот, це ВКС.

— Шкода, — зітхнув я. — До речі, чому ти перебіг до військових? Ти ж завжди хотів стати дослідником.

Андрій стенув плечима.

— Так вийшло. Коли назрівав конфлікт з Азійським Союзом, я вважав своїм обов’язком допомогти в реорґанізації військового флоту. І справді, мій досвід астронавта виявився зовсім не зайвим. Ну, а потім мені запропонува-ли командувати першим міжзоряним фреґатом… Знаєш, від такого важко відмовитися.

— Розумію. Та й чотири нашивки тобі дуже пасують. Боюсь, мені не судилося наздогнати тебе за званням.

— І це вкрай несправедливо, — серйозно мовив Бережний. — Після всього, що сталося, підвищити тебе лише

на один ранґ… далебі, це просто знущання! Будь моя во-ля, я видав би вам усім адміральські погони. А ще поста-вив би на вашу честь монумент.

Щодо монумента Андрій був не ориґінальний. Подібні заклики лунали постійно, причому навіть на найвищому рівні, проте здійсненню цих планів перешкоджали ми са-мі — я, Марсі, Штерн і Краснова. Власне, ми не заперечу-вали проти того, щоб увічнити пам’ять про тих, кого ми втратили в Мережі. Але бачити там себе не хотіли катего-рично — принаймні, поки ми живі.

— Повір, — сказав я, — наші заслуги надто перебіль-шені. Все було зовсім не так героїчно, як стверджує офі-ційна версія.

— А мені однаково, як там було. Головне, результат. Завдяки вам я зараз вирушаю в рейс і не боюся, що мене корчитиме від зоряної хвороби. І це „завдяки“ — аж ніяк не фігуральний вислів. Я назавжди залишуся вашим бор-жником. Як, до речі, і багато інших людей — якщо взага-лі не всі. — Бережний позирнув на годинника. — Гаразд, маю вже бігти. Хотілося б зустрітися в спокійній обста-новці, поговорити нормально… Але якось іншим разом.

— Неодмінно зустрінемось, — запевнив я.

Попрощавшись зі мною та Марсі, Андрій поквапився до терміналів, а ми з Ферчайлдом вийшли з будівлі аеро-порту на привокзальну площу.

— Полетимо на флаєрі? — запитав у нас лейтенант. — Чи поїдемо наземною машиною?

— Краще машиною, — сказав я. — Вже темніє, і з фла-єра нічого не побачимо.

Ферчайлд провів нас на стоянку до сріблястого авта з відкритим верхом. Він сів за кермо, я зайняв переднє па-сажирське крісло, а Марсі влаштувалася на задньому си-дінні. Поглянувши на приладову панель, я запитав:

— Місцева?

— Так, сер, — відповів Ферчайлд, рушаючи з місця. — Нова, просто зі складу. Новоземляни робили гарні маши-ни, хоча й застарілі на пару сторіч.

Ми перетнули площу, виїхали на шосе і стали стрімко набирати швидкість, прямуючи до залитого вогнями міста на обрії. Зрідка ми розминалися з зустрічними автомобілями, здебільшого вантажними, а за сотню метрів позаду нас їхав армійський джип з двома піхотинцями в камуфляжі.

— Це наша охорона? — поцікавилася Марсі. — Навіщо?

— Такий порядок, мем, — пояснив Ферчайлд. — Переміщатися містом можна лише зі зброєю, а якщо її немає, то з озброєним ескортом.

— А що нам загрожує?

— Власне, нічого, мем. Проте раніше були зграї здичавілих собак. Ми їх виловили й розмістили в спеціальних притулках, де вони знову звикають до людей. Але правила безпеки досі не скасували — і ми, як люди військові, мусимо їх виконувати.

Нуево-Сантьяґо було збудовано в тому стилі, який заведено називати колоніальним. Схожий вигляд мали всі міста в зоряних колоніях: з широкими прямими вулиця-ми й рядами дерев уздовж узбіч, з житловими будинками, як правило дво- або триповерховими, розташованими на пристойній відстані один від одного, з численними парками відпочинку та штучними озерами. І навіть коли ми в'їхали в центр міста, зелених зон там було чи не більше, ніж торгівельних, адміністративних та офісних будівель.

Я не бачив на власні очі занедбаного Нуево-Сантьяґо три роки тому, а знав лише зі слів Еї, яка отримувала від Ключа телепатичні картинки. Але зараз місто було чисте й доглянуте, його вечірні вулиці та площі заливало яскра-ве електричне світло, дорóгою ми не помітили жодного сліду руйнувань, от тільки вікна всіх будівель зяяли чор-нотою й ніде не було видно людей — не рахуючи, звісно, нечисленних патрулів…

— А ви тут добре попрацювали, — зауважив я.

— Так, сер, роботи було чимало, — підтвердив Ферчайлд. — Але результат вартий всіх зусиль. Тепер Нова

Земля готова прийняти одразу аж п’ятдесят мільйонів ко-лоністів. І на перших кораблях прибудуть наші родини. — У лейтенантовім голосі забриніли радісні нотки. — Два роки не бачив дружину й батьків. Та незабаром ми зно-ву будемо разом.

— Ви житимете на чудовій планеті, вітаю, — щиро сказав я. — Вам уже надали постійне помешкання?

— Так, сер. Тільки не тут, а в Аламеді. Там буде наша постійна наземна база, коли ми передамо керівництво планетою цивільній адміністрації. Я обрав собі будинок у передмісті.

— А як ви вчинили з особистими речами попередніх господарів?

— Щодо цього є чіткі інструкції. Перед заселенням у дім або квартиру такі речі мають бути запаковані в герметичні контейнери і доправлені в сховище на орбіті. Во-ни зберігатимуться там щонайменше сто років, а вже по-тім буде прийнято остаточне рішення, що з ними робити. Хоча всім зрозуміло, що попередні мешканці Нової Землі більше не повернуться, це не звільняє нас від дотримання правил пристойності. Ми мусимо з повагою ставитися до пам’яті людей, які залишили нам у спадок освоєну плане-ту.

— Авжеж, — погодився я. — А випадки мародерства були?

— На жаль, були. Втім, поодинокі. Винних відразу переводили на одну з орбітальних станцій, а тепер їх повернуть на Землю, де вони відбудуть належний термін ув’язнення. Але найгірше для них те, що вони та їхні родини позбулися права оселитися тут.

— Суворе покарання, — озвалася Марсі. — А ці маро-дери, часом, не чіпали школу?

— Ні, мем, не турбуйтеся. Перед вашим прибуттям я зв’язався з найближчим патрулем і попросив перевірити. Все гаразд.

Хвилин за десять ми звернули з вулиці на півкруглу під’їзну алею і зупинилися перед великою будівлею з ви-

віскою над парадним входом: „Політехнічна школа іме-ні Леонардо Торреса де Кведо“. Позаду нас загальмував джип з піхотинцями.

— От ми й на місці, — повідомив Ферчайлд.

Він першим вибрався з машини й ґалантно відчинив дверцята для Марсі. Я ж вийшов без сторонньої допомо-ги.

Піднявшись сходами на ґанок, лейтенант набрав на замку цифровий код, і двері з тихим дзижчанням відчи-нилися. Ми ввійшли до середини й опинилися в поро-жньому, тьмяно освітленому вестибюлі. Вочевидь, світло ввімкнулося автоматично при розблокуванні замка.

— Житловий корпус праворуч, — сказав лейтенант. — Адже вам саме туди потрібно?

— Так, лише туди, — відповів я.

Ми пройшли по такому ж, як і вестибюль, тьмяно осві-тленому коридору, піднялися на третій поверх, знову пе-ретнули коридор і зупинилися перед дверима, на яких ви-сіла табличка з іспанською транскрипцією Еїного імені: „Ehia Ayola“.

— До речі, — запитав Ферчайлд, — а як буде правиль-но — *Ея* чи *Ея*?

Як і раніше, для мене обидва слова прозвучали одна-ково. Зате Марсі впевнено сказала:

— Ея.

— Ага, — кивнув лейтенант. — Отже, не „крихітка“, а „квітка“. Я так і думав. Гарне ім’я.

— Ви знаєте юнайську мову? — здивувався я.

— Вивчаю на дозвіллі. Змалку маю схильність до мов, а тут на кожному кроці маса лінґвістичного матеріалу — книжки юнайською, звукозаписи, різне відео, включно з дубльованими фільмами. І, певна річ, підручники зі слов-никами. — Ферчайлд видобув з кишені карточку-ключ і віддав її мені. — Не заважатиму вам, сер, зачекаю в кори-дорі. Командування повідомило, що вам дозволено взя-ти будь-які речі. Якщо знадобиться, в багажнику машини лежить вільний контейнер.

— Гаразд, лейтенанте. Якщо знадобиться, я вам скажу.

За допомогою карточки я відчинив двері і щойно переступив поріг, як м'яке біле світло залило невелику затишну кімнату з досить скромним оздобленням: ліжко з тумбочкою, стіл з комп'ютерним терміналом, дві полиці над ним, заставлені електронними й паперовими книжками, двійко м'яких крісел і екран тривізора на стіні. Всі гладкі поверхні вкривав шар незайманого пилу, і це підтверджувало слова лейтенанта Ферчайлда, що мародери не потривожили спокій Еїної кімнати.

Поки я озирався довкола, Марсі підійшла до вільної ділянки стіни й відчинила вмонтовану в неї шафу, де висіло кілька суконь і костюмів, а внизу, поруч із взуттям, стояла валіза.

— От і добре, — сказала вона, струшуючи з валізи пил. — І ніякий контейнер нам не потрібен. Ми візьмемо все, правильно, кеп. Хай краще зберігається у нас вдома, ніж десь на орбіті.

— Так, — погодився я. — Візьмемо все.

Кажучи „у нас вдома", Марсі мала на увазі мій дім на острові Болівара на Есперансі. Під час відпусток вона й далі мешкала в мене, навіть не думаючи нікуди перебиратися, і багато знайомих вважали нас парою. А нам уже набридло це заперечувати…

Поки Марсі дбайливо складала Еїні речі в валізу, я присів на ліжко й висунув шухляду тумбочки. Як я й сподівався, там серед різних дрібниць лежав золотий медальйон з витіюватою монограмою, яка, мабуть, позначала першу літеру (юнайську, зрозуміло) в імені „Ея".

Я обережно взяв медальйон до рук, обтер його від пилу й відкрив вічко. Всередині, на керамічній основі, було майстерно намальовано Еїн портрет. Тут вона була роки на три молодша, ніж я її знав, ще зовсім дівчинка. Ея лагідно всміхалася з портрета, а її смарагдові очі дивились на мене жваво і трохи грайливо.

Тим часом Марсі переклала до валізи весь одяг із ша-

фи і примостилася поруч зі мною.

— Яка гарненька! — промовила вона, торкнувшись кінчиком пальця до портрета. — Ея тут мов янгол… Ти знав про цей медальйон?

— Знав. Вона розповіла, що забула його тут. І ще дуже шкодувала, що не може подарувати мені…

— Отож, кеп, вважай це справжнім подарунком, — підсумувала Марсі. — Подарунком кохання.

Я мовчки кивнув, ще раз поглянув на Еїн портрет і за-крив вічко. Потім надягнув ланцюжок на шию й сунув ме-дальйон собі під сорочку. Я встиг зігріти його своїми ру-ками і тепер він грів моє серце…

Співчутливо всміхнувшись мені, Марсі встала й зайнялася вмістом полиць над столом. Я вирішив не заважати їй і вийшов на маленький балкон з виглядом на внутрішній двір школи. На цей час ніч уже запанувала навкруги, у небі яскраво сяяли зорі.

Я згадав свою останню ніч на Юнаї, коли Ея прийшла до мене, а я її прогнав. Тоді я думав, що вчинив порядно, але подальші події засвідчили, що я припустився найфа-тальнішої, найнепоправнішої помилки в своєму житті. І тепер, через ту кляту порядність, через моє небажання порушити правила, нас з Еєю розділяє неподоланна прір-ва, яку неможливо виміряти навіть мільярдами світлових років.

Де ти, рідна? Що з тобою?..

За якийсь час до мене приєдналася Марсі.

— Я вже все зібрала, — повідомила вона. — До остан-ньої дрібнички.

Я кивнув:

— Зараз підемо. Тільки зачекай ще трохи, добре?

— Добре, — сказала Марсі і взяла мене за руку. — Я розумію тебе, кеп. Як ніхто інший розумію.

Так, Марсі розуміла мене. Вона теж важко переживала свою втрату — але, як я й сподівався, її біль поступово ми-нув. Лишилися тільки світла туга за втраченим першим

коханням, ностальґічні спогади, в яких перемішувались ніжність і сум, зате її серце було вільне…

Марсі подивилася в мої очі, і на секунду мені здалося, що вона почула мої думки. А її погляд ніби говорив:

„Тут ти помиляєшся, кеп. Моє серце вже не вільне. Проте я знаю, що ти до цього ще не готовий. Та я чекатиму. Я ладна чекати скільки завгодно…“

Я не сумнівався — вона чекатиме.

І, можливо, дочекається…

— Що ж, — промовив я. — Все, що хотіли, ми зробили. Повертаймося на корабель — і знову в дорогу.

— А куди полетимо, вже вирішив?

Це був зовсім не жарт. Ще три роки тому, на зустрічі з керівництвом федерального уряду мене запитали, яку нагороду я б хотів отримати. Тоді я без роздумів відповів, що найбажаніша для мене нагорода — можливість самому планувати свої експедиції, не узгоджуючи їх з керівництвом. Моє прохання задовольнили, а в Дослідницькому Флоті навіть з’явилася окрема Бриґада Вільного Пошуку, до якої належав один-єдиний корабель — мій „Гермес“.

— Ні, ще не вирішив, — сказав я і несподівано для са-мого себе запропонував: — А давай виберемо просто за-раз. Навмання.

Ми усміхнулися одне одному, підвели голови й подивилися вгору.

У небо, повне зірок.

Серпень 2007 — лютий 2009 рр.